

ОСТАННЄ БАЖАННЯ

МЕЧ ПРИЗНАЧЕННЯ

КРОВ ЕЛЬФІВ

ЧАС ПОГОРДИ

ХРЕЩЕННЯ ВОГНЕМ

ВЕЖА ЛАСТІВКИ

ВОЛОДАРКА ОЗЕРА

СЕЗОН ГРОЗ

Andrzej Sapkowski

WIEDŹMIN

KREW ELFÓW

Powieść

Анджей Сапковський

ВІДЬМАК

КРОВ ЕЛЬФІВ

Роман

ХАРКІВ 2016 **КЛУБ**
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЯ

УДК 821.162.1

ББК 84.4ПОЛ

С19

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Sapkowski A. Wiedźmin. Krew Elfów / Andrzej Sapkowski. —
Warszawa : SuperNowa, 2014. — 340 p.

Публікується з дозволу автора і його літературних агентів,
NOWA Publishers (Польща)
й Агентства Олександра Корженевського (Росія)

Обережно! Ненормативна лексика!

Переклад з польської *Сергія Легези*

Коментарі *Сергія Легези* й *Олесі Стужук*

Художнє оформлення *Катерини Кравець*

ISBN 978-617-12-1370-8 (PDF)

ISBN 978-617-12-1037-0 (укр.)

ISBN 978-83-7578-065-9 (пол.)

© Andrzej Sapkowski, Warszawa, 2014

© CD PROJEKT S.A., карта, обкладинка

© Hemiro Ltd, видання українською
мовою, 2016

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», переклад та художнє
оформлення, 2016

Elaine blath, Feainnewedd
Dearme aen a'caelme tedd
Eigean evelien deireadh
Que'n esse, va en esseath
Feainnewedd, elaine blath!

*«Квіточка»,
колискова й популярна
дитяча лічилка ельфів*

Істинно кажу вам, се надходить вік меча й сокири, вік вовчої завірюхи. Надходить Час Білої Стужі й Білого Світла, Час Шаленства й Час Погорди, Tedd Deireadh, Час Кінця. Світ умре серед морозу й відродиться разом із новим сонцем. Відродиться зі Старшої Крові, із Hen Ichaer, із зерна засіяного, зерна, що не зійде, але полум'ям вибухне. Ess'tuath esse! Так буде! Видивляйтеся знаки! Які ж то будуть знаки, речу вам — спершу спливе земля кров'ю Aen Seidhe, Кров'ю Ельфів.

*Aen Ithlinnespeath,
пророцтво Ітлінне Ерлі ен Евенієн*

Місто палало.

Вузькі вулички, що вели до рову, до першої тераси, дихали димом і жаром, полум'я жерло тісно скупчені стріхи садиб, лизало мури замку. Із заходу, з боку портової брами, наростав лемент, відгомін завзятої битви, й глухі удари тарану, що стрясали мур.

Нападники вдарили несподівано, проломивши барикаду, яку боронили нечисленні солдати, міщани з алебардами й арбалетники з цехів. Укриті чорними капаризонами¹ коні перелітали над загорожею, наче привиди, сяючі, іскристі клинки сіяли смерть серед оборонців, що кидалися вже навтьоки.

Цірі відчула, як рицар, який віз її у сідлі, різко зупиняє коня. Почула його крик.

— Тримайся! — кричав він. — Тримайся!

Інші рицарі в кольорах Цінтри випередили їх, із розгону зіткнулися з нільфгардцями. Цірі бачила то лише мить, краєчком ока — шалений вир блакитно-золотих і чорних плащів серед брязкоту сталі, стукоту клинків по щитах, іржання коней...

Крик. Ні, не крик. Вереск.

Тримайся!

Страх. Кожен поштовх, кожне шарпання, кожен стрибок коня до болю рве долоні, стиснуті на ремені. Ноги в болісних корчах не знаходять опори, очі сльозяться від диму. Рука, що її обіймає, —

¹ Капаризон — бойова захисна попона на коня, зроблена з товстої повсті або схожого матеріалу; часто розмальовувалася у гербові кольори.

давить, душить, болісно стискає ребра. Навколо наростає крик, такий, якого вона досі ніколи не чула. Що треба зробити людині, аби вона так кричала?

Страх. Страх, що обезвладнює, паралізує, душить.

Знову брязкіт заліза, хропіння коней. Будинки навколо танцюють, вікно, звідки б'є полум'я, раптом виявляється там, де мить тому була брудна вуличка, встелена трупами, завалена кинутим майном біженців. Рицар за її спиною раптом захлинається дивним, хриплим кашлем. На руку, вчеплену в ремінь, бризкає кров. Вереск. Свист стріл.

Падіння, струс, болісний удар об обладунок. Поряд — тупіт копит, над головою пролітають кінське черево й зношена підпруга, ще одне кінське черево, віється чорний капаризон. Хекання, таке, що видає лісоруб, рубаючи деревину. Але це не дерево, це залізом об залізо. Крик, здавлений і глухий, зовсім поряд із нею щось велике й чорне з плеском валиться у грязюку, бризкає кров'ю. Броньована нога тремтить, сіпається, оре землю величезною острогою.

Шарпання. Якесь сила підкидає її вгору, витягає на луку сідла. Тримайся! Знову ривки, гонитва, шалений галоп. Руки й ноги відчайдушно шукають, на що спертися. Кінь стає дибки. Тримайся!.. Немає опертя. Немає... Немає... Є кров. Кінь падає. Не можна відскочити, не можна виборсатися, вирватися із тиску вкритих кольчугою рук. Не можна втекти від крові, що ллється на голову, карк.

Струс, хлюпання грязюки, різкий удар об землю, дивовижно нерухому після дикої скачки. Пронизливий храп та виск коня, що намагається підняти крижі¹. Гупання підков, мигтіння кінських бабок і копит. Чорні плащі та капаризони. Крик.

На вуличці — вогонь, ревуча червона стіна вогню. На її тлі вершник, великий, сягає, здається, головою палаючих дахів. Укритий чорним капаризоном кінь танцює, трясє головою, ірже.

¹ Крижі — тут: задня частина тулуба тварини.

Вершник дивиться на неї. Цірі бачить блиск очей у шпарині великого шолому, оздобленого крилами хижого птаха. Бачить відблиск пожежі на широкому клинку меча, що той тримає у низько опущеній руці.

Вершник дивиться. Цірі не може поворухнутися. Їй перешкоджають безвладні руки вбитого, які обплітають її у поясі. Їй не дає ворухнутися щось важке й мокре від крові, щось, що лежить на її стегні й притискає її до землі.

І їй не дає ворухнутися страх. Потворний страх, він скручує нутрощі, призводить до того, що Цірі перестає чути квіління пораненого коня, ревіння пожежі, верески мордованих людей і стукіт барабанів. Єдине, що є, що враховується, що має значення, — це страх. Страх, який набув подоби чорного рицаря в оздобленому пір'ям шоломі, котрий завмер на тлі червоної стіни шаліючого полум'я.

Вершник спиняє коня, крила хижого птаха на його шоломі тріпочуть, птах зривається в політ. В атаку на беззбройну, паралізовану від страху жертву. Птах — а може, рицар — кричить, скрекоче, страшно, жорстоко, тріумфально. Чорний кінь, чорний обладунок, чорний довгий плащ, а за усім тим вогонь, море вогню.

Страх.

Птах скрекоче. Крила б'ються, пір'я лупить його по обличчю.

Страх!

На допомогу. Чому мені ніхто не допомагає? Я сама, я мала, я беззбройна, не можу рухатися, не можу навіть видобути голос із перехопленого горла.

Чому ніхто не приходить мені на допомогу?

Я боюся!

Очі, що палають у шпарині великого крилатого шолома. Чорний плащ закриває все...

— Цірі!

Вона прокинулася залита потом, задерев'яніла, а її власний крик, крик, що її розбудив, усе ще тремтів, вібрував десь усередині, за грудиною, палив пересохлу горлянку. Боліли руки, стиснуті на попони, боліли плечі...

— Цірі. Заспокойся.

Навколо була ніч, темна й вітряна, вона одностайно й мелодійно шуміла кронами сосен, поскрипувала стовбурами. Не було вже пожежі й крику, була тільки ця тиха колискова. Поряд пульсувало світлом і теплом вогнище бівуаку, полум'я відблискувало на пряжках упряжі, червоно відбивалося на руків'ї й окутті меча, спертого на сідло, що лежало на землі. Не було іншого вогню й іншого заліза. Рука, що торкалася її щоки, пахла шкірою та попелом. Не кров'ю.

— Ґеральте...

— То був тільки сон. Поганий сон.

Цірі сильно затремтіла, підтягуючи до себе ноги й руки.

Сон. Тільки сон.

Вогнище вже встигло пригаснути, березові поліна стали червоними й прозорими, вони потріскують, плюються блакитним полум'ям. Полум'я освітлює біле волосся і гострий профіль чоловіка, який накриває її попоною й кожухом.

— Ґеральте, я...

— Я поряд. Спи, Цірі. Ти мусиш відпочити. Попереду ще далекий шлях.

«Я чую музику, — подумала вона раптом. — У тому шумі... є музика. Музика лютні. Й голоси. Княжна з Цінтри... Дитя призначення... Дитя старшої крові, Крові Ельфів. Ґеральт із Рівії, Білий Вовк, і його призначення. Ні, ні, то легенда. Вигадка поета. Вона мертва. Забито її на вулицях міста, коли тікала...»

Тримайся... Тримай...

— Ґеральте?

— Що, Цірі?

— Що він мені зробив? Що тоді сталося? Що він... мені зробив?

— Хто?

— Рицар... Чорний рицар із пір'ям на шоломі... Я нічого не пам'ятаю. Він кричав... і дивився на мене. Не пам'ятаю, що сталося. Тільки те, що я боялася... Так страшенно боялася...

Чоловік нахилився, полум'я вогнища відблиснуло в його очах. Це були дивні очі. Дуже дивні. Раніше Цірі лякалася цих очей, не любила в них дивитися. Але це було давно. Дуже давно.

— Я нічого не пам'ятаю, — прошепотіла вона, шукаючи його руку, тверду й шорстку, наче необроблене дерево. — Той чорний рицар...

— Це був сон. Спи спокійно. Це вже не повернеться.

Цірі вже чула такі запевнення, раніше. Повторювано це їй багаторазово, багато, багато разів заспокоювали її, розбуджену посеред ночі власним криком. Але зараз було інакше. Зараз вона вірила. Тому що тепер це говорив Геральт із Рівії, Білий Вовк. Відьмак. Той, хто був її призначенням. Кому вона була призначена. Відьмак Геральт, який знайшов її посеред війни, смерті та розпачу, забрав із собою і пообіцяв, що вони вже ніколи не розстануться.

Вона заснула, не відпускаючи його долоні.

* * *

Бард закінчив співати. Трохи нахиливши голову, він повторив на лютні провідний мотив балади, легенько, тихо, всього на тон вище від учня, який йому акомпанував.

Ніхто не озвався. Окрім музики, що стихала, чути було лише шум листя і скрипіння гілок гігантського дуба. Аж раптом протягло замекала коза, прив'язана мотузкою до якогось із возів, що оточували престаре дерево. Тоді, наче за сигналом, один із зібраних у велике півколо слухачів устав. Відкинувши на руку темно-синій, гаптований золотом плащ, він уклонився церемонно й вишукано.

— Дяка тобі, майстре Любистку, — сказав він звучно, хоча й неголосно. — Нехай же я, Радкліф з Оксенфурта, Майстер Магічних Арканів, як беззаперечний виразник думки усіх присутніх тут, промовлю слова подяки й визнання твоєї великої майстерності й твого таланту.

Чародій обвів поглядом тих, хто тут зібрався, а було їх добряче за сотню, розсілися вони тісним півколом біля підніжжя дуба,

стояли, сиділи на возах. Слухачі кивали, перешіптувалися. Кілька осіб заплескали, ще кілька вітали співака піднятими долонями. Розчулені жіночки шморгали носами й витирали очі, чим могли, залежно від стану, професії та заможності: селянки — зап'ястком чи верхом долоні, дружини купців — лляними хустками, ельфійки й шляхтички — батистом, а три доньки комеса¹ Віліберта, який заради виступу прославленого трубадура перервав разом із усім своїм почтом соколине полювання, шмаркали звучно й пронизливо у витончені вовняні кашне кольору гнилої зелені.

— Не буде перебільшенням, — продовжив чародій, — сказати, що ти зворушив нас до глибин, майстре Любистку, що змусив ти нас задумуватися і дивуватися, схвилював наші серця. Нехай же дозволено мені буде виразити тобі наші вдячність та пошану.

Трубадур устав і вклонився, обмітаючи коліна прип'ятим до химерного капелюшка пером чаплі. Учень урвав гру, вишкірився і також вклонився, але майстер Любисток грізно глянув на нього й гарикнув напівголоса. Хлопець опустил голову й продовжив тихенько бренькати на струнах лютні.

Зібрання поживавилося. Купці з каравану, пошепотівшись між собою, викотили під дуб чималу діжечку пива. Чародій Радкліф занурився у тиху розмову із комесом Вілібертом. Дочки комеса припинили шморгати й дивилися на Любистка палкими очима. Бард того не помічав, саме поглинутий посиленням посмішок, підморгувань та блиску зубів у бік гордовито-мовчазної купки мандрівних ельфів, а особливо до однієї з ельфійок, темноволосої красуні з великими очима, у маленькому горностаєвому капелюшку. Любисток мав конкурентів — власницю великих очей і красивого капелюшка помітили й також обдаровували промовистими поглядами інші слухачі: рицарі, жаки й ваганти. Ельфійка, явно рада з того інтересу, скубла мереживні манжети блузки й тріпотіла віями, але ельфи, які її супроводжували, оточили її з усіх боків, не приховуючи своїх почуттів до залицяльників.

¹ Комес — тут: командувач військами, розташованими в провінції.

Галявина під дубом Блеоберісом, місце частих віче, дорожніх стоянок і зустрічей мандрівників, славилася толерантністю та відкритістю. Друїди, які опікувалися віковичним деревом, звали галявину Місцем приязні й охоче приймали тут будь-кого. Але навіть у виняткових випадках, таких, як щойно закінчений виступ славетного на весь світ трубадура, мандрівники трималися власних, досить чітко ізольованих одна від одної груп. Ельфи купчилися з ельфами. Гномські ремісники групувалися разом зі своїми озброєними до зубів побратимами, винайнятими в охорону купецьких караванів, і терпіли поряд із собою щонайбільше гномів-гірників і фермерів-половинчиків. Й усі нелюди зберігали також дистанцію з людьми. Люди відповідали нелюдам тією ж монетою, але й серед них самих не спостерігалось повної інтеграції. Шляхта презирливо споглядала на купців і мандрівних торговців, а жовніри й найманці відсувалися від пастухів у смердючих кожухах. Нечисленні чародії й адепти ізолювалися повністю й усіх навколо однаково обдаровували зверхністю. За тло служила щільна, темна, похмура й мовчазна громада хлопів. Ці, лісом піднятих над головами грабель, вил і цепів нагадуючи армію, ігнорували все й усіх.

Винятком, як завжди, були діти. Звільнена від необхідності дотримуватися тиші, як під час виступу барда, шаркатерія з диким вереском погнала до лісу, аби там із захватом віддатися грі, чиї правила були б незрозумілими для того, хто вже попрощався зі щасливими роками дитинства. Малі люди, ельфи, гноми, половинчики, напівельфи, чвертьельфи й карапузи загадкової масті не знали й не визнавали расових і суспільних поділів. Поки що.

— І справді! — крикнув один із присутніх на галявині рицарів, худий, наче тичка, здоровань у червоно-чорному вамсі, оздобленому трьома крокуючими левами. — Добре ви сказали, пане чародію! Пречудові то були балади, честю клянуса, мосьпане Любистку, якщо колись будете біля Лисорогу, замку мого сеньйора, то в'їжджайте, ані хвиляки не роздумуйте. Пригостимо вас, наче князя, та що я там кажу, наче самого короля Візіміра! Клянуса моїм мечем, чув я чимало менестрелів, але де їм рівнятися

з вами, майстре! Прийміть від нас, уроджених та пасованих, шану і повагу вашому мистецтву!

Безпомилково відчувавши відповідний момент, трубадур підморгнув учневі. Хлопець відклав лютню й підняв із землі шкатулочку, що використовувалася для збирання серед слухачів більш матеріальних виразів визнання. Він завагався, обвів поглядом натовп, після чого відклав шкатулочку і підхопив чимале цеберко, що стояло поруч. Майстер Любисток ласкавою посмішкою схвалив розсудливість юнака.

— Майстре! — крикнула одна з жіночок, сидючи на возі з написом «Вера Левенгаупт і Сини», навантаженому виробами з лозняка. Синів ніде не було видно, напевне займалися розтринькуванням заробленого мамцею майна. — Майстре Любистку, як же воно? Залиште нас у невпевненості? Адже це не кінець вашої балади? Заспівайте ж нам про те, що було далі!

— Пісні та балади, — уклонився артист, — не скінчаються ніколи, о, пані, бо поезія є вічною і безсмертною, не знає вона ані кінця, ані початку...

— Але що було далі? — не давала збити себе з пантелику торговка, щедро й з брязкотом сиплячи монетами до цеберка, підставленого учнем. — Хоча б скажіть нам про те, якщо не маєте бажання співати. Не було у ваших піснях жодних імен, але ж ми знаємо, що отой оспіваний вами відьмак — то ніхто інший, як славетний Геральт із Рівії, а ота чародійка, до якої він палає гарячим коханням, — то не менш славетна Йеннефер. А оте Дитя Несподіванка, приречене й призначене відьмакові, — це ж Цірілла, нещаслива княжна зі зруйнованої загарбниками Цінтри. Чи ж не так?

Любисток усміхнувся зарозуміло й таємничо.

— Співаю я про справи універсальні, достойна добродійко, — заявив. — Про емоції, що можуть стати таланом кожного. Не про конкретних осіб.

— Авжеж! — крикнув хтось із натовпу. — Кожен знає, що співи ваші про відьмака Геральта мовили!

— Так, так! — запищали хором дочки комеса Віліберта, сушачи мокрі від сліз кашне. — Співайте ще, майстре Любистку! Що далі було? Чи відьмак і чародійка Йеннефер урешті знайшли одне одного? І чи кохали? Чи були щасливі? Ми хочемо знати! Майстре, майстре!

— Та де там! — крикнув гортанно ватажок групи ґномів, трясучи довгою, до пояса, рудою бородою. — Гімно це — княжни, чародійки, призначення, кохання та інша жіноча дурня. Це ж усе, перепрошую, пане поете, брехня, чи то вимисел поетичний, для того аби доладно було й зворушливо. Але військові історії, такі як різанина й пограбування Цінтри, як битви при Марнадалі та Соддені, про отечко ви нам пречудово проспівали, Любистку! Ха, не шкода й сріблом сипнути за таку пісню, що серце воїна радує! І видно було, що ані крихти ви не брешете, то я кажу, Шелдон Скаґґс, а я брехню від правди вмію відрізнити, бо я ж під Содденом був, я ж проти нільфгардських загарбників стояв там із сокирою в руці...

— Я, Донімір із Троя, — крикнув худий рицар із трьома левами на вамсі, — був в обох битвах за Содден, але ж вас там не бачив, пане ґноме!

— Бо ж ви, певно, табір пильнували! — відрізав Шелдон Скаґґс. — А я ж у першій лінії був, там, де гаряче було!

— Зважай, що патякаєш, бороданю! — почервонів Донімір із Троя, підтягуючи рицарський пояс, обтяжений мечем. — І на кого!

— Сам зважай! — Ґном хлопнув долонею по заткнутій за пояс сокирі, повернувся до компаньйонів і вишкірився. — Бачили його? Рицар йоханий! Гербовий! Три леви на щиті! Двоє серуть, третій гарчить!

— Мир, мир! — Сивоволосий друїд у білих шатах різким владним голосом запобіг скандалу. — Не годиться, панове мої! Не тут, не під гіллям Блеоберіса, дуба, старшого за всі суперечки та сварки цього світа! І не в присутності поета Любистка, чий балади повинні вчити нас любові, а не чварам.

— Слушно! — підтримав друїда низький товстий жрець із обличчям, що блищало від поту. — Дивитеся, а очей не маєте, слухаєте,

а вуха ваші глухі. Бо любові божої немає у вас, бо порожні ви, наче діжки...

— Якщо вже про діжки мова, — запищав довгоносий гном з воза, оздобленого написом: «Залізний реманент, вироблення і продаж», — то викотіть іще одну, панове цехові! Поетові Любистку, напевне, в горлянці пересохло, та й нам через зворушеність непереливки!

— Воістину, наче діжки порожні, кажу вам! — заглушив гнома жрець, не маючи наміру дати збити себе з пантелику й урвати проповідь. — Нічого ви з балад пана Любистка не зрозуміли, нічому не навчилися. Не зрозуміли ви, що балади ті про долю людську говорили, про те, що є ми іграшками в руках богів, а країни наші — божі ігрища. Балади мовили про призначення, про призначення усіх нас, а легенда про відьмака Ґеральта й княжну Ціріллу, хоча й покладена на правдиве тло тієї війни, — тільки метафора, витвір уяви поета, який тому мав служити...

— Мариш ти, святий муже! — закричала з висоти свого воза Вера Левенгаупт. — Яка легенда? Який витвір уяви? Уже хто-хто, а я відьмака Ґеральта із Рівії знаю, бачила його на власні очі, у Визімі, коли він доньку короля Фольтеста відчарував. А пізніше зустріла я його на Купецькому тракті, де він на прохання Гільдії забив жорстокого грифона, який на каравани нападав, і учинком тим він багатьом добрим людям життя врятував. Ні, не легенда це й не байка. Правду, щирю правду проспівав нам тут майстер Любисток.

— Підтверджую, — сказала струнка воїтелька з чорним, гладенько зачесаним назад і заплетеним у косицю волоссям. — Я, Райла з Лірії, також знаю Ґеральта Білого Вовка, славетного переможця потвор. Не раз і не два також бачила я і чародійку Йеннефер, бо бувала я в Едірні, у місті Венґерберзі, де ота пані має садибу. Втім, про те, що оті двоє кохали одне одного, нічого мені невідомо.

— Але це мусить бути правдою, — відізналася раптом мелодійним голосом вродлива ельфійка в горностаєвому капелюшку. — Така чарівна балада про кохання не може бути неправдивою.

— Не може! — підтримали ельфійку дочки комеса Віліберта і як по команді витерли очі кашне. — Аж ніяк не може!

— Мосьпане чародію! — Вера Левенгаупт звернулася до Радкліффа. — Кохали вони одне одного чи ні? Ви напевне знаєте, як воно з ними було насправді, із відьмаком і отією Йеннефер. Відхиліть же завісу таємниці!

— Якщо пісня говорить, що кохали, — посміхнувся чародій, — то так воно й було, і кохання те переживе століття. Така ж бо сила поезії.

— Балакають, — втрутився раптом комес Віліберт, — що Йеннефер з Венґерберга загинула на Содденській горі. Кілька там чародійок загинуло...

— Неправда це, — сказав Донімір із Троя. — Немає на пам'ятнику її імені. Мій це край, неодноразово бував я на Горі й вирізьблені на пам'ятнику написи — читав. Троє чародійок там загинуло. Трісс Мерігольд, Литта Нейд на прізвисько Корал... Гм-м... Ім'я третьої вилетіло з моєї пам'яті...

Рицар глянув на чародія Радкліффа, але той лише посміхався, не говорячи ані слова.

— А отой відьмак, — раптом крикнув Шелдон Скаґґс, — той Ґеральт, що оту Йеннефер кохав, то ж і він, подекуять, уже землю гризе. Чув я, що затовкли його десь на Заріччі. Убивав він потвор, убивав, ач втрапила коса на камінь. Так воно вже є, людці, хто мечем воює, той від меча й гине. Кожен колись на кращого втрапить і заліза скуштує.

— Не вірю. — Струнка войовниця викривила бліді губи, сплюнула презирливо на землю, зі скреготом схрестила на грудях зап'ястки в кольчужній сітці. — Не вірю я, щоб Ґеральт із Рівії міг на кращого втрапити. Доводилося мені бачити, як той відьмак мечем володіє. Він просто нелюдськи швидкий...

— Добре сказано, — втрутився чародій Радкліфф. — Нелюдськи. Відьмаки є мутантами, тому швидкість їхніх реакцій...

— Не розумію, про що ви говорите, пане магіку. — Войовниця скривила губи ще паскудніше. — Занадто вже ваші слова вчені.

Я одне відаю: жоден рубайло, якого знала я чи знаю, не може рівнятися із Геральтом з Рівії, Білим Вовком. Тому я не вірю, що міг він бути переможеним у битві, як пан ґном тут теревенить.

— Кожен рубайло — дупа, якщо ворогів купа, — відгукнувся прислів'ям Шелдон Скагґс. — Так ельфи кажуть.

— Ельфи, — прохолодно заявив високий світловолосий представник Старшого Люду, який стояв поряд із чарівним капешком, — не звикли висловлюватися так по-простацькому.

— Ні! Ні! — запищали з-за зелених кашне дочки комеса Віліберта. — Відьмак Геральт не міг загинути! Відьмак знайшов призначену йому Цірі, а потім чародійку Йеннефер, і всі троє жили довго й щасливо! Правда ж, майстре Любистку?

— Це ж балада була, зацні панянки, — позіхнув спраглий до пива ґном, виробник залізного реманенту. — Де б у баладі правду шукати? Правда — одне, поезія — інше. Узяти хоча б оту... Як її там було? Цірі? Ну, славетну Несподіванку. Уже ж її пан поет цілком з пальця висмоктав. Бував я у Цінтрі, та й не раз, і знаю, що тамтешній король і королева бездітною парою жили, ані дочки, ані сина не мали...

— Брехня! — крикнув рудий чоловік у куртці з тюленячої шкіри, з картатою хусткою на голові. — Королева Каланте, Левиця з Цінтри, мала доньку, звали її Паветта. Ота разом із чоловіком пропала під час морської бурі, морська безодня їх поглинула, обидвох.

— Самі ж бачите, не брешу я! — призвав усіх у свідки залізний реманент. — Паветтою, а не Цірі, звалася принцеса Цінтри.

— Цірілла, прозвана Цірі, власне, донька отієї втонулої Паветти, — пояснив рудий. — Онука Каланте. Не принцесою вона була, а княжною Цінтри. Саме вона — оте призначене відьмакові Дитя-Несподіванка, це її, ще до того як народилася, королева поклялася віддати відьмакові, як це пан Любисток наспівував. Але відьмак її знайти та забрати не зміг, тут пан поет із правдою розминувся.

— Розминувся, аякже, — втрутився у розмову жилавий молодик, який, судячи з одягу, був підмайстром у мандрівці, яка

передувала екзамену на майстра. — Оминуло відьмака його призначення. Цірілла загинула під час облоги Цінтри. Королева Каланте, перш ніж кинутися з вежі, власноруч заподіяла княжні смерть, аби живою та не потрапила у пазурі Нільфгарду.

— Не так воно було, зовсім не так, — запротестував рудий. — Княжну вбили під час різанини, коли намагалася вона втекти з міста.

— Так чи інакше, — крикнув залізний реманент, — не отримав відьмак отієї Цірі! Збрехав поет!

— Але красиво збрехав, — сказала ельфійка в капелюшку, притуляючись до високого ельфа.

— Не про поезію тут мова, тільки про факти! — заволав підмайстер. — Кажу ж, княжна загинула від рук власної бабці. Кожен, хто в Цінтрі був, може те підтвердити!

— А я кажу, що вбито її на вулицях, коли втікала, — заявив рудий. — Знаю про те, бо, хоч і не родом із Цінтри, був я у дружині ярла зі Скелліґе, який допомагав Цінтрі під час війни. Король Цінтри, Ейст Турсех, як усі знають, за походженням із островів Скелліґе, був ярлу дядьком. А я у дружині ярла бився у Марнадалі й у Цінтрі, а потім, після поразки, під Содденом...

— Ще один комбатант¹, — буркнув Шелдон Скаґґс до ґномів, які збилися навколо нього. — Самі герої й воїни. Гей, людиці! Чи є між вами хоч один, котрий не воював під Марнадалем чи Содденом?

— Жарти не на часі, Скаґґсе, — докірливо промовив високий ельф, обіймаючи красу в капелюшку в спосіб, що мав би розвіяти можливі сумніви інших залицяльників. — Нехай тобі не здається, що під Содденом ти бився сам-один. Я, щоб далеко не шукати, також брав у тій битві участь.

— Цікаво, з якого боку, — сказав Радкліффу комес Віліберт пошепки, але добре чутно, що ельф цілковито проігнорував.

— Як скрізь відомо, — продовжував він, навіть не глянувши в бік комеса й чародія, — десь понад сто тисяч вояків устало на полі

¹ Комбатант — особа, яка входить до складу збройних сил країни, що воює, й може безпосередньо брати участь у воєнних діях.

в другій битві під Содденом, з яких щонайменше тридцять тисяч було вбито чи покалічено. Подякувати нам належить панові Любистку, що в одній зі своїх балад він увіковічив той славетний, але страшний бій. І в словах, і в мелодії тієї пісні чув я не вихваляння, а попередження. Повторюю, хвала й безсмертна слава панові поетові за баладу, яка, може, дозволить у майбутньому уникнути повторення трагедії, якою була та жорстока й непотрібна війна.

— Ич, — сказав комес Віліберт, дивлячись на ельфа з викликом. — Цікаві речі ви, мосьпане, відшукали в баладі. Кажете, непотрібна війна? Хотіли б уникнути трагедії у майбутньому? Маємо ми розуміти, що, коли б Нільфгард ударив по нам знову, ви радили б капітулювати? Покірно прийняти нільфгардське ярмо?

— Життя — це дар безцінний, і належить його берегти, — холодно відказав ельф. — Ніщо не виправдовує різанин і гекатомб¹, якими були обидві битви за Содден, і програна, і виграна. Обидві коштували для вас, людей, тисяч життів. Втратили ви нечуваний потенціал...

— Ельфійські балачки! — вибухнув Шелдон Скагґс. — Дурнувата балаканина! То була ціна, яку треба було заплатити, щоб інші могли жити гідно й у мирі, замість того аби дати нільфгардцям закувати себе в кайдани, осліпити, загнати під батіг до сіркових шахт і соляних копалень. Ті, хто загинув геройською смертю і, дякуючи Любистку, житиме вічно в нашій пам'яті, навчили нас, як боронити власний дім. Співайте ваші балади, пане Любистку, співайте їх усім. Не піде наука ваша плазом, а повернеться до всіх нас, от побачите! Бо не сьогодні, так завтра Нільфгард рушить на нас знову, запам'ятайте ці слова! Зараз вони зализують рани й відпочивають, але вже наближається день, коли знову побачимо ми їхні чорні плащі й пір'я на шоломах!

— І чого їм від нас треба? — скрикнула Вера Левенгаупт. — Чого вони на нас визвірилися? Чого не залишать нас у спокої, не дадуть жити й працювати? Чого вони хочуть, ті нільфгардці?

¹ Гекатомба — тут: жорстоке й безглузде знищення великої кількості людей.

- Хочуть нашої крові! — гарикнув комес Віліберт.
- І нашої землі! — завив хтось із натовпу хлопів.
- І наших баб! — підтримав Шелдон Скагґс, грізно блискаючи очима.

Кілька осіб пирхнуло від сміху, але нишком і крадькома. Бо хоча ідея, що хтось окрім ґномів зміг би хотіти винятково не-привабливих ґномок, була кумедною, але це була небезпечна тема для кпинів і жартів, особливо в присутності низьких, кремезних і бородатих мосьпанів, чиї сокири й корди мали гидку звичку надзвичайно швидко вискакувати з-за поясів. А ґноми, з невідомих причин свято переконані, що весь світ пожадливо зазіхає на їхніх дружин і доньок, були в цих питаннях невимовно дратівливими.

— Це колись мало настати, — заявив раптом сивий друїд. — Це мало статися. Забули ми, що не самі на цьому світі, що не є ми пупом цього світу. Як дурні, ліниві, нажерті карасі в замуленому ставку, не вірили ми в існування шук. Дозволили ми, щоби світ наш, отой ставок, замулився, забагнувся і змарнів. Роззирніться навколо — всюди злочини й гріх, хтивість, гонитва за зиском, сварка, незгода, занепад звичаїв, відсутність пошани до всіх цінностей. Замість жити так, як наказує Природа, почали ми ту Природу нищити. І що маємо? Повітря отруєне смородом горнів, ріки та ручаї занапащені бійнями та дубильнями, ліси витято без пам'яті... Ха, навіть на живій корі святого Блеоберіса, тільки гляньте, о, тут, над головою пана поета, цизориком вирізано огидний напис. До того ж іще й з помилкою: мало того, що був то вандал, так іще на додаток і неук, що писати не вміє. Чому ж ви дивуєтеся? Це мало погано скінчитися...

— Так, так! — підхопив гладкий жрець. — Опам'ятайтеся, грішники, поки можна, бо гнів богів і помста над вами! Згадайте пророцтво Ітліни, пророчі її слова про кару богів, яка впаде на плем'я, злочинами отруєне! Пригадайте: «Надійде Час Погорди, й дерево втратить листя, бутон замерзне, згниє плід і зігріє зерно, а річища рік, замість водою, потечуть льодом. І прийде

Білий Холод, а по ньому Біле Світло, і світ помре посеред завірюхи». Так проказує віщунка Ітліна! А перш ніж станеться це, відкриються знаки й упадуть лиха, бо пам'ятайте: Нільфгард — це кара божа! Це бич, яким Безсмертні хльоскають вас, грішники, аби ви...

— Гей, пашеку стуліть, побожний муже! — рикнув Шелдон Скаг'с, тупочучи важкими чобітьми. — Аж млосно стає від ваших забобонів і дурниць! Аж кишки крутить...

— Обережно, Шелдоне, — перебив його з усмішкою високий ельф. — Не жартуй із чужої релігії. Це ані красиво, ані ґречно, ані... безпечно.

— Ні з чого я не жартую, — запротестував ґном. — Я не ставлю під сумнів існування богів, але обурює мене, коли хтось замішує їх до людських справ і милить очі балачками про якусь ельфійську божевільну. Ніби нільфгардці мають бути знаряддям богів? Дурня! Зверніться, люди, пам'яттю назад, до часів Дезмода, Радовіда, Самбука, до часів Абрада Старого Дуба! Не пам'ятаєте, бо життя у вас коротке, наче травнева одnodенка, але я пам'ятаю і вам нагадаю, як воно було тут, на цих землях, зразу після того, як зійшли ви з ваших лодій на пляжі в гирлі Яруги й у Дельті Понтару. З чотирьох кораблів, що тут пристали, виникло три королівства, а пізніше сильніші заковтнули слабших і таким чином зростали, зміцнюючи свою владу. Підкорювали інших, поглинали їх, і королівства росли, ставали все більшими й сильнішими. А тепер те саме робить Нільфгард, бо то країна сильна й об'єднана, жорстка й владна. І якщо ви таким само чином не об'єднаєтеся, Нільфгард поглине вас, воістину як шука карася, як казав отой мудрий друїд!

— Нехай тільки спробують! — Донімір із Троя випнув оздоблені трьома левами груди і струснув мечем у піхвах. — Дали ми їм на горіхи під Содденом, можемо і вдруге дати!

— Занадтенько ви надуті, — пирхнув Шелдон Скаг'с. — Мабуть, забули, пане пасований, що, перш ніж сталася друга битва під Содденом, Нільфгард прокотився вашою землею, наче залізний

каток, що трупами таких, як ви, хватів заслали поля від Марна-далю до Заріччя. А затримали нільфгардців також не на вас схожі крикливі крутії, але об'єднані сили Темерії, Реданії, Едірну й Кедвену. Згода і єдність — ось що їх стримало!

— Не тільки, — сказав гучно, але дуже прохолодно Радкліфф. — Не тільки це, пане Скаґґсе.

ґном голосно відхаркнув, шморгнув, шурхнув чоботами, після чого легенько вклонився у бік чародія.

— Ніхто не принижує заслуг ваших побратимів, — сказав він. — Ганьба тому, хто не визнає героїства чародіїв із Содденської гори, бо хоробро стояли вони, за спільну справу пролили кров, чимало сприяли вікторії. Не забув про них Любисток у своїй баладі, та й ми також не забудемо. Але зважте, що оті чародії на Горі встали об'єднані й солідарні, визнали лідерство Вільгефорца з Рогґевену, як і ми, вояки Чотирьох Королівств, визнали командування Візіміра Реданського. Шкода тільки, що лише на час війни й вистачило тих згоди та солідарності. Бо нині, коли мир, знову ми розділилися. Візімір і Фольтест душать один одного митом і правом складу, Демавенд з Едірна свариться із Генсельтом за Північну Марку, а Ліга з Генґфорса й Тиссеніди з Ковіра в гробу все бачили. Та й серед чародіїв, як я чув, дарма нині шукати колишньої згоди. Немає серед вас об'єднання, немає підпорядкування, немає єдності. А у Нільфгарді — є!

— Нільфгардом править імператор Емгир вар Емрейс, тиран і самодержець, змушуючи до послуху батоґом, мотузкою та сокирою! — заgrimів комес Віліберт. — То що ж ви нам пропонуєте, пане ґноме? У що таке маємо ми об'єднатися? У подібну тиранію? А який же король, яке королівство мало б, по-вашому, підпорядкувати собі інші? У чиїх руках хотіли б ви бачити берло¹ та батіг?

— А яке мені діло? — стенув плечима Скаґґс. — То ваші, людські справи. Зрештою, хоч кого б ви королем обрали, жоден ґном ним не стане.

¹ Берло — палиця, оздоблена коштовним камінням і різьбленням; символ влади.

— Ані ельф чи навіть напівельф, — додав високий представник Старшого Люду, все ще обіймаючи красу в капелюшку. — Навіть чверть ельфа вважаєте ви за щось низьке...

— Так ото вам свербить, — засміявся Віліберт. — У ту саму дуду ви дуєте, що й Нільфгард, бо й Нільфгард про рівність кричить, обіцяє вам повернення до старих порядків, щойно він нас переможе і з тих земель вижене. То така єдність, така рівність мариться вам, про таку балакаєте, таку оголошуйте! Бо Нільфгард вам за те золотом платить! І не дивно, що ви так полюбляєте одне одного, бо то ж ельфійська раса, ці нільфгардці...

— Дурня, — сказав холодно ельф. — Дурість балакаєте, пане рицарю. Расизм вас осліплює, очевидно. Нільфгардці є людьми, такими самими, як і ви.

— Цілковита це брехня! То нащадки Чорних Сейдхе, кожен про те знає! У венах їхніх ельфійська кров тече! Кров ельфів!

— А у ваших венах що тече? — насмішкувато запитав ельф. — Мішаємо ми нашу кров поколіннями, століттями, ми й ви, і чудово те у нас виходить, не знаю, чи на щастя, чи на біду. Почали ви засуджувати мішані зв'язки чи не чверть століття тому, із марним, зрештою, результатом. І покажіть мені тепер людину без домішок Сейдхе Іхер, крові Старшого Люду.

Віліберт виразно почервонів. Порозовіла також Вера Левенгаупт. Нахилив голову й закашлявся чародій Радкліфф. Що цікаво, зарум'янилася також і чарівна ельфійка у горностаєвому капелюшку.

— Усі ми є дітьми Матері Землі, — пролунав у тиші голос сивого друда. — Ми є дітьми Матері Природи. І хоча матері нашої ми не шануємо, хоча примножуємо інколи її страждання та біль, хоча розбиваємо їй серце, вона нас любить, любить нас усіх. Пам'ятаймо про це, зібравшись тут, у Місці Приязні. І не сперечатимемося, хто з нас був тут першим, бо першим був викинутий хвилию Жолудь, а з Жолудя проклюнувся Великий Блеоберіс, найстарший із дубів. Стоячи ж під вітами Блеоберісу, серед його віковичного коріння, не забуватимемо ж про наше власне братерське

коріння, про землю, з якої коріння те виростає. Пам'ятаймо про слова пісні поета Любистка...

— Власне! — крикнула Вера Левенгаупт. — А де він є?

— Здимів, — констатував Шелдон Скагґс, дивлячись на порожнє місце під дубом. — Узяв грошенята й здимів, не попрощавшись. Воістину по-ельфійськи!

— По-ґномськи! — запищав залізний реманент.

— По-людськи, — виправив високий ельф, а краса в капелюшку схилила голову йому на плече.

* * *

— Гей, музико, — сказала Матуся Лантієрі, заходячи без стуку до кімнати та гонячи перед собою запах гіацинтів, поту, пива й шинки. — Маєш гостя. Заходьте, достойний пане.

Любисток поправив волосся, випростався у величезному різьбленому кріслі. Двоє дівчат, що сиділи на його колінах, підхопилися швиденько, прикрили принади, натягнувши розхристані сорочки. «Сором'язливість дівок, — подумав поет, — це ж непогана назва для балади». Він устав, застібнув пояс і натягнув кубрак, розглядаючи шляхтича, який стояв на порозі.

— Воістину, — сказав, — усюди вмісте мене знайти, хоча рідко вибираєте відповідний для того час. На ваше щастя, я ще не вирішив, яку з тих лялечок хочу. А при твоїх цінах, Лантієрі, не можу дозволити собі обох.

Матуся Лантієрі поблажливо посміхнулася, плеснула в долоні. Дівчата — обидві, білошкіра веснянкувата острів'янка й темно-волоса напівельфійка, — поспіхом вийшли з кімнати. Чоловік, який стояв на порозі, зняв плаща, вручив його Матусі разом із малим, але пузатим мішечком.

— Вибачте, майстре, — сказав, підходячи й усідаючись за стіл. — Знаю, що турбую вас невчасно. Але ви так раптово зникли з-під дуба... Я не наздогнав вас на гостинці, як мав намір, не відразу натрапив на ваш слід і в містечку. Повірте, не заберу у вас забагато часу...

— От завжди ви так мовите, і завжди дурня виходить, — урвав бард. — Залиш нас самих, Лантієрі, простеж, аби нам не перешкождали. Слухаю вас, пане.

Чоловік подивився на нього допитливо. Мав він темні, вологі, наче заплакані очі, гострий ніс і некрасиві вузькі губи.

— Не зволікаючи, беруся до справи, — заявив він, почекавши, поки за Матусею зачиняться двері. — Цікавлять мене ваші балади, майстре. А саме — певні особи, про яких ви співаєте. Переймаюся правдивими долями героїв ваших балад. Адже, якщо не помиляюся, саме правдива доля реальних осіб надихнула на чудові твори, які я слухав під дубом? Я маю на увазі... Малу Ціріллу з Цінтри. Онуку королеви Каланте.

Любисток глянув на стелю, побарабанив пальцями по столу.

— Мосьпане, — сказав сухо, — дивні речі вас цікавлять. Про дивні речі ви запитуєте. Щось мені здається, що ви не той, за кого я вас маю.

— А за кого ви мене маєте, якщо можу дізнатися?

— Не знаю, чи можете. Залежатиме від того, чи перекажете ви мені вітання від наших спільних знайомих. Мали ви то зробити відразу ж, але якось забули.

— Аж ніяк я не забув. — Чоловік сягнув за пазуху оксамитового каптану кольору сепії, видобув другий мішечок, трохи більший, ніж той, який вручив бандерші, але так само пузатий і брязкітливий при зіткненні з дошками столу. — Ми просто не маємо з вами спільних знайомих, Любистку. Але чи цей гаманець не зуміє залягодити проблему?

— І що ж ви маєте намір купити за такий худенький капшук? — вигнув губи трубадур. — Увесь бордель матусі Лантієрі й землі, що його оточують?

— Скажімо, маю намір підтримати мистецтво. Й митця. Для того щоб мати можливість погомоніти з митцем про його творчість.

— Ви аж настільки любите мистецтво, мій пане? Аж так вам кортить порозмовляти з митцем, що намагається упхати йому

гроші ще до того, як себе назвете, порушуючи тим самим елементарні правила г'речності?

— На початку розмови, — незнайомець трохи примружив темні очі, — вам не дуже заважало моє інкогніто.

— Але тепер заважає.

— Я свого імені не стидаюся, — сказав чоловік із легенькою посмішкою на вузьких губах. — Звуся я Рієнс. Ви мене не знаєте, майстре Любистку, і воно не дивина. Ви занадто знані й відомі, аби знати усіх ваших поціновувачів. А кожному шанувальнику вашого таланту здається, що він знає вас, знає так добре, що певне панібратство є тут цілком доречним. Це стосується також і мене, повною мірою. Знаю, що це помилкове враження, ласкаво вибачте.

— Ласкаво вибачаю.

— Тоді чи можу я розраховувати, що ви відповісте на кілька запитань...

— Ні, не можете, — урвав, набундючившись, поет. — Тепер уже ви мене ласкаво пробачте, але я неохоче дискутую про теми моїх творів, про інспірації, про постаті, як вигадані, так і інші. Бо це обдирає з поезії її поетичні шати й призводить до тривіальності.

— Та невже?

— Напевно. Зважте, що якби після виконання балади про веселу мірошницю я оголосив би, що насправді йдеться про Звірку, дружину мірошника Піскаря, та додав би, що Звірку можна вільно трахати у четвер, бо по четвергах мірошник їздить на ярмарок, — це вже була б не поезія. Це було б або звідництво, або огидний наклеп.

— Розумію, розумію, — швидко сказав Рієнс. — Але це справді поганий приклад. Мене аж ніяк не цікавлять чийсь гріхи чи грішки. Нікого ви не обмовите, відповідаючи на мої запитання. Мені потрібна тільки одна маленька інформація: що насправді сталося з Ціріллою, княжною Цінтри? Багато осіб стверджували, що Цірілла загинула під час здобуття міста, є навіть свідки того

випадку. Але з вашої балади випливає, що дитина вижила. Насправді цікаво мені, чи то ваша власна уява, чи реальний факт? Істина чи фальш?

— Безмірно тішить мене ваше зацікавлення, — широко посміхнувся Любисток. — Ви будете сміятися, пане як вас там, але саме про це мені й ішлося, коли я ту баладу складав. Хотів я слухачів зворушити й викликати їхню цікавість.

— Істина чи фальш? — холодно повторив Рієнс.

— Якби я це виказав, то знищив би ефект своєї праці. Прощай, приятелю. Ти використав увесь час, який я міг тобі присвятити. А там дві мої інспірації чекають, не впевнені, яку я виберу.

Рієнс довго мовчав, аж ніяк не збираючись виходити. Дивився на поета недобрим вологим поглядом, а поет відчував зростаючий неспокій. Знизу, із загальної зали борделю, долинав веселий рейвах, інколи перемежований високим дамським сміхом. Любисток відвернувся, немов демонструючи презирливу зневагу, втім, насправді оцінював він відстань, що відділяла його від кута кімнати й від гобелена, на якому зображено було німфу, яка поливала собі цицьки водою з глечика.

— Любистку, — нарешті промовив Рієнс, вкладаючи долоню в кишеню сепієвого каптану. — Відповідай на моє запитання, дуже прошу. Я мушу знати відповідь. Це для мене надзвичайно важливо. І повір мені — для тебе також, бо якщо відповіси по-доброму, то...

— То що?

На вузькі губи Рієнса виповзла паскудна гримаса.

— То я не примушуватиму тебе до відповіді.

— Слухай-но, негіднику! — Любисток встав і удав, що робить грізну міну. — Я гребую гвалтом і насильством. Але зараз покличу Матусю Лантієрі, а вона гукне такого собі Грузилу, який у цьому закладі виконує функції захисника й викидайла. Це справжній митець у своєму фасі. Він копне тебе в сраку, й ти пролетиш над дахами міста так красиво, що нечисленні о цій порі перехожі сприймуть тебе за пегаса.

Рієнс виконав короткий жест, і в його долоні щось зблиснуло.

— А ти впевнений, — запитав він, — що зумієш покликати?

Любисток не мав наміру перевіряти, чи зуміє. Чекати також наміру не мав. Ще до того, як ніж-метелик закрутився і клацнув у долоні Ріенса, довгим стрибком він опинився у кутку кімнати, пірнув під килим із німфою, копняком відчинив таємні дверцята й прожогом помчав униз крученими східцями, уміло відштовхуючись від слизьких поручнів. Ріенс кинувся навздогін, але поет був упевненим у собі — знав таємний хід, наче власну кишеню, не раз користався ним, змиваючись від кредиторів, ревливих чоловіків і швидких до мордобобою конкурентів, у яких часом він крав рими й ноти. Знав, що на третьому повороті намацає обертові двері, за якими буде драбина, що веде у підвал. Був упевнений, що переслідувач, як і багато хто до нього, не зуміє пригальмувати, побіжить далі й наступить на люк, після чого опиниться у хліву. Був упевнений, що побитий, убабляний у гівні й потоптаний свинями переслідувач облишить погоню.

Любисток помилявся, як завжди, коли він був у чомусь упевнений. За спиною раптом щось блиснуло синім, поет відчув, як ноги терпнуть, клякнуть і мертвіють. Не зумів пригальмувати біля обертових дверей, ноги відмовилися слухатися. Крикнув і покотився по сходах, б'ючись об стіни коридору. Люк під ним відчинився із сухим стукотом, трубадур ринув униз, у темряву й сморід. Ще до того, як гепнувся він об тверду підлогу і знепритомнів, пригадав, що Матуся Лантієрі щось натякала про ремонт хліву.

* * *

Опритомнів він від болю у зв'язаних зап'ястках і ліктях, які жорстко виламувало із суглобів. Хотів закричати, але не міг, здавалося, що йому наче позаліплювало глиною ротову порожнину. Стояв навколішки на глинобитній підлозі, а мотузка, поскрипуючи, тягнула його руки вгору. Намагаючись дати полегшення рукам, він пробував підвестися, але ноги також були зв'язані. Давлячись і душачись, він усе ж зумів піднятися, у чому добряче допомогла мотузка, що безжально підтягувала вгору.

Рієнс стояв над ним, а його злі вологі очі блискали у світлі ліхтаря, що його тримав неголений двометровий бурмило поруч. Другий бурмило, напевне не менший, був позаду. Любисток чув його дихання і відчував сморід застарілого поту. Власне, той другий, смердючий, і тягнув мотузку, прив'язану до зап'ястків поета й перекинуту через сволок.

Стопи Любистка відірвалися від підлоги. Поет писнув крізь ніс, нічого більше зробити він не міг.

— Досить, — сказав нарешті Рієнс — майже відразу, але Любистку здалося, що минули століття. Він торкнувся землі, але впасти навколішки, незважаючи на все його бажання, не міг — нап'ята мотузка й далі тримала його натягненим наче струна.

Рієнс наблизився. На обличчі його не помітно було й сліду емоцій, сльозливі оченята і на йому не змінили свого виразу. Також і голос, яким він заговорив, був спокійним, тихим, майже знудженим.

— Ти, паршивий віршомазе. Вишкребок. Сміття. Самозакохане ніщо. Від мене хотів утекти? Від мене ніхто не втікав. Ми не закінчили розмову, комедіанте, довбешка ти бараняча. Я про дещо тебе розпитував, за кращих умов. Тепер ти відповиси на мої запитання, але за умов куди менш приємних. Ти ж правда відповиси?

Любисток квапливо закивав. Рієнс тільки тепер усміхнувся. І дав знак. Бард заскавчав розпачливо, відчуваючи, як мотузка напинається, а викручені за спину руки тріщать у суглобах.

— Ти не можеш говорити, — констатував Рієнс, масно усміхаючись. — А воно болить, вірно? Знай, що оце зараз я підтягну тебе заради власної приємності, бо страшенно люблю дивитися, якщо комусь боляче. Ну, ще трохи вище.

Любисток мало не вдушився вереском.

— Досить, — скомандував нарешті Рієнс, наблизився і схопив поета за жабо. — Слухай, півнику. Я зараз зніму закляття, аби до тебе повернулася мова. Але якщо спробуєш підвищити свій гарненький голос над необхідне, то пожалкуєш.

Зробив долонею жест, торкнувся перснем обличчя поета, й Любисток відчув, як повертаються відчуття у щелепі, язичі та піднебінні.

— Зараз, — продовжував тихо Рієнс, — я поставлю тобі кілька запитань, а ти на них відповідатимеш: плавно, швидко й вичерпно. А якщо ти хоча б на мить заважаєшся чи затнешся, якщо даси мені хоча б найменший привід, аби я засумнівався у твоїй правдивості, то... Глянь униз.

Любисток послухався. Зі страхом побачив, що до мотузки на його кісточках прив'язаний короткий шнур, другим кінцем прип'ятий до цеберка, повного вапна.

— Якщо я накажу підтягти тебе трохи вище, — жорстоко посміхнувся Рієнс, — а разом із тобою і те цеберко, то ти напевне не володітимеш руками. Сумніваюся, аби після чогось подібного ти зберіг можливість грати на лютні. Насправді — сумніваюся. Тож я вважаю, що ти говоритимеш. Я правий?

Любисток не підтвердив, бо зі страху не міг ані ворухнути головою, ані видобути з себе голос. І не схоже було, що Рієнс чекав на підтвердження.

— Я, зрозуміло, — заявив він, — відразу ж дізнаюся, чи говориш ти правду, тієї ж миті зорієнтуюся щодо кожного твого виверта, не дам себе обманути поетичними фокусами чи мутною ерудицією. Це для мене дріб'язок, як дріб'язком було паралізувати тебе на сходах. Тож я раджу, гуляю, зважай на кожне слово. Ну, шкода часу, починаймо. Як ти знаєш, мене цікавить героїня однієї з твоїх чудових балад, онука королеви Каланте із Цінтри. Княжна Цірілла, пестливо називана Цірі. Згідно з доповідями безпосередніх свідків, особа та зникла під час здобуття міста два роки тому. Натомість у баладі ти образно й зворушливо описуєш її зустріч із тим дивним, майже легендарним чоловіком, отим... відьмаком, Геральтом чи Геральдом. Опускаючи поетичну дурню про призначення і вироки долі, з балади випливає, що дитина вийшла з битви за Цінтру цілою. Чи це правда?

— Не знаю... — застогнав Любисток. — Боги, я ж лише поет! Чув те чи інше, а решту...

— Ну?

— Решту я вигадав. Склав сюжетно до купи! Я нічого не знаю! — завив бард, бачачи, що Ріенс подає знак смердюку, й відчуваючи, що мотузка напинається сильніше. — Я не брешу!

— І справді, — кивнув Ріенс. — Не брешеш прямо, це я відчув би. Але щось крутиш. Ти б не вигадував баладу просто так, без причини. А отого відьмака ти знаєш. Не раз тебе бачили в його товаристві. Ну, кажи, Любистку, якщо суглоби тобі потрібні. Все, що ти знаєш.

— Та Цірі, — видихнув поет, — була відьмакові призначена. Так зване Дитя-Несподіванка... Ви напевне чули, то відома історія. Батьки поклялися віддати її відьмаку...

— Батьки мали би віддати дитину в руки шаленого мутанта? Того найманого вбивці? Брешеш, віршомазе. Такі балачки можеш бабам розповідати.

— Так і було, душею матері присягаюся, — заплакав Любисток. — Я це знаю з певного джерела... Відьмак...

— Кажи про дівчинку. Відьмак мене поки що не цікавить.

— Я нічого не знаю про дівчинку! Знаю лише, що відьмак їхав за нею до Цінтри, коли вибухнула війна. Я тоді його зустрів. Від мене він довідався про різанину, про смерть Каланте... Питав мене про ту дитину, про онуку королеви... Але ж я знав, що в Цінтрі загинули усі, що в останньому bastionі жодна душа не вціліла...

— Кажи. Менше метафор. Більше конкретики!

— Коли відьмак довідався про падіння Цінтри й про різанину, то відмовився від подорожі. Ми обидва втекли на північ. Я розпрощався з ним у Генгфорсі і з тієї самої пори його не бачив... Але оскільки в дорозі він говорив трохи про ту... Цірі, чи як там її... і про призначення... Тож я і склав баладу. Більше я нічого не знаю, присягаюся!

Ріенс подивився на нього спідлоба.

— А де зараз отой відьмак? — запитав. — Той найманий убивця потвор, поетичний різник, що любить патякати про призначення?

— Я казав, востаннє бачив його у...

— Я знаю, що ти говорив, — урвав Рієнс. — Я пильно слухав, що ти говориш. А ти пильно слухай мене. Відповідай точно на поставлені тобі запитання. Запитання звучало таким чином: як-що ніхто не бачив відьмака Ґеральта чи Ґеральда вже більше року, то де він ховається? Де він зник ховатися?

— Не знаю, де воно є, — швидко сказав трубадур. — Я не брешу. Насправді не знаю...

— Надто швидко, Любистку, надто швидко. — Рієнс зловісно усміхнувся. — Швидесенько. Спритний ти, але необережний. Не знаєш, кажеш, де воно є. Але я готовий закластися, що знаєш, чим воно є.

Любисток стиснув зуби. Від злості і з розпачу.

— Ну? — Рієнс подав знак смердюку. — Де ховається відьмак? Як зветься те місце?

Поет мовчав. Мотузка нап'ялася, болісно викрутила руки, стопи втратили контакт із землею. Любисток завив, уривчасто й коротко, бо чародійський перстень Рієнса зараз же його заткнув.

— Вище, вище! — Рієнс стояв руки в боки. — Знаєш, Любистку, я міг би магічно визондувати тобі мозок, але таке потребує зусиль. Окрім того, я люблю дивитися, як у людей очі вилазять з орбіт від болю. А ти все одно скажеш.

Любисток знав — скаже. Мотузка, прив'язана до його кісточок, напнулася, наповнене вапном цеберко зі скреготом посунулося по долівці.

— Пане, — сказав раптом другий бурмило, заслоняючи ліхтар опанчею і визираючи крізь шпарину в дверях сараю. — Хтось сюди йде. Якась дівка.

— Ви знаєте, що робити, — просичав Рієнс. — Загаси ліхтар.

Смердюк випустив мотузку, Любисток безвладно звалився на землю, але так, щоб бачити, як той із ліхтарем устав перед дверима, а смердючий, із довгим ножем у руці, причаївся з іншого боку. Крізь шпарини в дошках світилися вогні борделю, поет чув гамір та співи, що лунали звідти.

Двері хліва скрипнули й відчинилися, у них з'явилася невисока постать, загорнута в плащ, у круглому, щільно натягнутому на голову капелюсі. Після миті вагання жінка переступила поріг. Смердючий підступив до неї і з розмаху тяв ножем. І звалився навкарачки, бо ніж, не зустрівши опору, пройшов крізь горло постаті, наче крізь клуби диму. Бо постать і насправді була клубами диму, який уже розвіювався. Але перш ніж встиг розвіятись, до хліва увірвалася постать інша, невиразна, темна і спритна, наче ласка. Любисток побачив, як, кинувши плащ у того, з ліхтарем, вона перескочила над смердючим, бачив, як щось блиснуло в її руці, почув, як смердюк хекнув і дико захрипів. Другий бурмило вигрібся з-під плаща, стрибнув, замахнувся ножем. Із долоні темної постаті з сичанням вистрелила вогниста блискавка, із жажливим тріском розлилася, наче палаюче масло, по обличчю та плечах здорованя. Здоровань жажливо заверещав, хлів наповнився запахом смаженого м'яса.

Тоді атакував Рієнс. Чари, що він кинув, розігнали темряву синім блиском, у якому Любисток побачив струнку жінку в чоловічому одязі, яка дивно жестикулювала обома руками. Побачив він її на мить, бо синій блиск зник — раптово, серед гуркоту й сліпучого сяйва, а Рієнс із лютим ревінням полетів назад, гепнувся об дерев'яну перегородку, ламаючи її з тріском. Жінка в чоловічому одязі скочила за ним слідом, у долоні її мигнув стилет. Хлів знову наповнився блиском, цього разу золотим, що бив із сяючого овала, який раптом з'явився у повітрі. Любисток побачив, як Рієнс підхопився з долівки і стрибнув в овал, миттєво там зникнувши.

Овал втратив блиск, але, перш ніж він згас цілковито, жінка встигла добігти й викрикнути щось незрозуміле, простягаючи руку. Затріщало й зашуміло, а овал, гаснучи, на мить закипів, загудів вогнем. Звіддала, дуже здалеку, до вух Любистка долинув невиразний звук, відгомін чогось, що нагадувало крик болю. Овал згас, у хліву знову запанувала темрява. Поет відчув, як зникає кляп з його рота.

— На допомогу! — завив він. — Рятунку!

— Не дерися так, Любистку, — сказала жінка, присідаючи обабіч нього й розтинаючи йому пута ножом-метеликом Ріенса.

— Йеннефер? Це ти?

— Ти ж не стверджуватимеш, що забув, як я виглядаю. Та й голос мій, хіба, чужий для твого музичного вуха. Можеш устати? Кісток тобі не поламали?

Любисток важко підвівся, застогнав, розтер руки.

— Що з ними? — вказав на тіла, що лежали на долівці.

— Перевіримо. — Чародійка із клацанням склала ніж. — Один повинен жити. Я мала б до нього кілька запитань.

— Оцей, — трубадур устав над смердюком, — може, живий.

— Не думаю, — спокійно промовила Йеннефер. — Цьому я перерізала трахею і сонну артерію. Може, щось у ньому ще шумить, але пошумить дуже недовго.

Любисток здригнувся.

— Ти перерізала йому горло?

— Якби я із вродженої обережності не вислала поперед себе ілюзію, тут би лежала я. Гляньмо на того другого... Зараза. Дивися, такий потужний хлоп, а не витримав. Шкода, шкода...

— Він також мертвий?

— Не витримав шоку. Гм... Я трошки сильніше, ніж треба, його підсмажила... Глянь, навіть зуби обвуглилися... Що з тобою, Любистку? Будеш блювати?

— Буду, — невиразно відповів поет, зігнувшись і спершись лобом об стінку хліва.

* * *

— Це все? — Чародійка відставила кубок, потягнулася за рожном¹ із курчатками. — Нічого ти не набрехав? Нічого не забув?

— Нічого, крім подяки. Дякую тобі, Йеннефер.

¹ Рожон — тут: металевий прут, на який настромлюють м'ясо або рибу для смаження на вогні.

Вона глянула йому в очі, легенько кивнула, її чорні лискучі локони захвилювалися, каскадом стекли на спину. Вона зсунула печене курча на дерев'яну тарілку й почала його вміло розбирати. Користувалася ножом і виделкою.

Любисток досі знав лише одну особу, яка настільки ж вправно могла їсти курчаток ножом і виделкою. Тепер уже знав, де й від кого Ґеральт цьому навчився. «Ха, — подумав, — не дивно, він мешкав цілий рік у неї вдома у Венґерберзі, й, перш ніж від неї утік, вона зуміла вкарбувати в нього не одне дивацтво». Сам він стягнув з рожна друге курча, не роздумуючи відірвав ніжку й почав її обгризати, демонстративно тримаючи обома руками.

— Звідки ти знала? — запитав. — Яким чином вдалося тобі встигнути прийти мені на допомогу?

— Я була під Блеоберісом під час твого виступу.

— Я тебе не помітив.

— Я не хотіла бути поміченою. Пізніше поїхала за тобою до містечка. Чекала тут, у трактирі, бо не годилося мені йти туди, куди пішов ти, до того притулку сумнівної розкоші й беззаперечної гонореї. Утім, мені набридло. Я кружляла по подвір'ї, коли здалося, що чую голоси з хліва. Напружила слух, і тоді виявилось, що то зовсім не якийсь там содоміт, як я спочатку подумала, а лише ти. Гей, господарю! Ще вина, якщо ваша ласка!

— Служу вельможній пані! Уже лечу!

— Того самого, що раніше, але, дуже прошу, цього разу без води. Воду я визнаю лише в лазні, у вині вона мені огидна.

— Слухаюся, слухаюся!

Йеннефер відсунула тарілку. На курчаті, як зауважив Любисток, м'яса залишилося ще достатньо на сніданок для корчмаря і його родини. Безперечно, ніж і виделка були знаряддям елегантним і вишуканим, але малоефективним.

— Дякую тобі, — повторив він, — за спасіння. Той проклятутий Рієнс не залишив би мене живим. Вичавив би з мене все й зарізав би, як барана.

— Я теж так думаю. — Вона налила вина собі і йому, підняла кубок. — Тож вип'ємо за твоє врятоване здоров'я, Любистку.

— За твоє, Йеннефер, — відсалютував він. — За здоров'я, про яке від сьогодні молитимуся, скільки буде в мене нагод. Я твій боржник, чарівна пані, сплачу той борг у своїх піснях. Знищу в них міф, що чародії начебто бездушні до чужої кривди, що начебто не квапляться допомагати стороннім, бідним, нещасним смертним.

— Що ж, — усміхнулася вона, легенько мружачи фіалкові очі. — Міф має свій фундамент, з'явився він не без причини. Але ти не сторонній, Любистку. Я ж тебе знаю і люблю.

— Правда? — Поет також усміхнувся. — Досі ти добре це приховувала. Навіть траплялася точка зору, що ти не терпиш мене, цитую, наче морову заразу.

— Колись так було. — Чародійка раптом споважніла. — Потім я змінила погляди. Потім я була тобі вдячною.

— За що, коли можна спитати?

— Та годі про це, — сказала вона, бавлячись порожнім кубком. — Повернімося до питань важливіших. До тих, які ставили тобі у хліві, виламуючи руки із суглобів. Як воно було насправді, Любистку? Ти дійсно не бачив Ґеральта від часу втечі від Яруги? Ти насправді не знав про те, що після закінчення війни він повернувся на Південь? Що був важко поранений, так важко, що навіть розійшовся поголос про його смерть? Ні про що таке ти не знав?

— Ні. Не знав. Довгий час я розважався у Понт Ваніс, при дворі Естерада Тиссена. А потім у Недаміра в Генґфорсі...

— Ти не знав. — Чародійка кивнула, розстебнула каптанчик. На шії її, на чорній оксамитці, блиснула всипана діамантами зірка з обсидіану. — Ти не знав про те, що після того, як Ґеральт одужав від ран, він поїхав у Заріччя? Не здогадувався, кого він там шукав?

— Про те я здогадувався. Але не знаю — чи знайшов.

— Не знаєш, — повторила вона. — Ти, який звичайно знаєш про все й про все співаєш. Навіть про справи такі інтимні, як

чийсь почуття. Під Блеоберісом я послухала твої балади, Любистку. Кілька красивих куплетів ти присвятив моїй особі.

— Поезія, — буркнув він, дивлячись на кухарку, — має свої закони. Ніхто не має почуватися скривдженим...

— «Волосся наче крукові крила, ніби нічні грози... — процитувала Йеннефер із надмірним почуттям, — ...а в очах блискавиці сплять, відтінку фіолету...» Чи так воно було?

— Такою я тебе запам'ятав, — легенько посміхнувся поет. — І хто захоче заявити, що це брехливий опис, нехай перший кине в мене каменем.

— Не знаю тільки, — чародійка стиснула губи, — хто уповноважив тебе описувати мої внутрішні органи. Як там було? «Серце її наче коштовність, що шию її прикрашає, тверде, неначе діамант, як діамант бездушне, за обсидіан гостріше, калічить воно...» Сам це придумав? А може...

Її губи здригнулися, скривилися.

— ...а може, ти наслухався чийхось зізнань та скарг?

— Гм-м... — Любисток відкашлявся, намагаючись відійти від небезпечної теми. — Скажи мені, Йеннефер, коли ти останній раз бачилася з Геральтом?

— Давно.

— Після війни?

— Після війни... — Голос Йеннефер трохи змінився. — Ні, після війни я його не бачила. Довгий час я... не бачила нікого. Ну, але до справ, поете. Я трохи здивована тим фактом, що ти нічого не знаєш і нічого не чув, але, незважаючи на це, дехто саме тебе підвішує до балки, намагаючись здобути інформацію. Тебе це не непокоїть?

— Непокоїть.

— Послухай мене, — сказала вона гостро, стукнувши кубком об стіл. — Послухай уважно. Викресли ту баладу зі свого репертуару. Не співай її.

— Ти говориш про...

— Ти чудово знаєш, про що я говорю. Співай про війну з Нільфгардом. Співай про Геральта й про мене, нам ти цим ані зашко-

диш, ані допоможеш, нічого не виправиш і не погіршиш. Але про Левеня з Цінтри не співай.

Вона роззирнулася, перевіряючи, чи хтось із нечисленних о цій порі гостей корчми не прислухається, почекала, поки дівка-прибиральниця піде до кухні.

— Також намагайся уникати зустрічей сам на сам із людьми, яких ти не знаєш, — сказала вона тихо. — З такими, які забувають при зустрічі передати вітання від спільних знайомих. Розумієш?

Він глянув на неї, заскочений зненацька. Йеннефер посмінулася.

— Вітання від Дійкстри, Любистку.

Тепер уже бард полохливо роззирнувся навколо. Його здивування мало бути помітним, а вираз обличчя — кумедним, бо чародійка дозволила собі досить глузливу гримасу.

— При нагоді, — прошепотіла вона, перехиляючись через стіл, — Дійкстра просить про рапорт. Ти повертаєшся з Вердену, а Дійкстру цікавить, про що говорять при дворі короля Ервіла. Просив переказати тобі, що цього разу рапорт має бути конкретним, докладним і в жодному разі не віршованим. Прозою, Любистку. Прозою.

Поет проковтнув слину, кивнув. Мовчав, роздумуючи над питанням. Але чародійка його випередила.

— Надходять важкі часи, — сказала вона тихо. — Важкі й небезпечні. Надходить час змін. Прикро було б старіти з переконанням, що ти не вчинив нічого, щоб зміни, які надходять, стали змінами на краще. Правда?

Він погодився, кивнувши, відкашлявся.

— Йеннефер?

— Слухаю тебе, поете.

— Ті у хліву... Хотілося б знати, ким вони були, хто їх прислав. Ти забила обох, але ж ходять чутки, що ви вмієте витягати інформацію навіть із небіжчиків.

— А про те, що некромантія заборонена едиктом Капітулу, чутки не ходять? Заспокойся, Любистку. Ті горлорізи, напевне, й так знали небагато. Той, хто втік... Гм... З ним — інша справа.

— Рієнс. Він був чародієм, вірно?

— Так. Але не дуже вправним.

— А втім — втік від тебе. Я бачив, яким чином. Він телепортувався, чи не так? Чи це ні про що не свідчить?

— Вочевидь, свідчить. Про те, що хтось йому допоміг. Той Рієнс не мав ні достатньо часу, ні достатньо сил, аби відкрити овальний портал, підвішений у повітрі. Такий телепорт — це тобі не в кия дмухати. Зрозуміло, що хтось інший його відкрив. Хтось незрівнянно сильніший. Тому я боялася за ним гнатися, не знаючи, де опинюся. Але я послала услід за ним досить високу температуру. Потребуватиме чимало заклять і еліксирів проти опіків, але все одно на якийсь час буде позначений.

— Може, тебе зацікавить, що то був нільфгардець.

— Ти так вважаєш? — Йеннефер випросталася, швидким рухом вишпорила з кишені ніж-метелик, крутнула в долоні. — Нільфгардські ножі зараз носить чимало осіб. Вони зручні й вигідні, можна їх сховати навіть за декольте...

— Не в ножі справа. Допитуючи мене, він вжив вираз «битва за Цінтру», «здобуття міста» чи якимось так. Я ніколи не чув, аби хтось називав так ті події. Для нас це завжди була різанина. Цінтрійська різанина. Ніхто інакше не говорить.

Чародійка підняла долоню, глянула на нігті.

— Спритно, Любистку. Маєш чутливе вухо.

— Професійне викривлення.

— Цікаво, яку професію ти маєш на увазі? — посміхнулася вона грайливо. — Але дякую тобі за інформацію. Була цінною.

— Нехай це буде, — відповів він посмішкою, — мій внесок у зміни на краще. Скажи мені, Йеннефер, чому Нільфгард так цікавиться Геральтом і дівчинкою з Цінтри?

— Не пхай у те носа, — посерйознішала вона раптом. — Я говорила, що ти маєш забути, що коли-небудь чув про онуку Каланте.

— Авжеж, говорила. Але я не шукаю теми для балади.

— Тож чого ти, хай тобі грець, шукаєш? Гулі на лоба?

— Припустімо, — сказав він тихо, спираючись підборіддям на сплетені долоні й глянувши в очі чародійці, — припустімо, що Геральт і справді знайшов і врятував ту дитину. Припустімо, що він нарешті повірив у силу призначення і забрав знайдену дитину із собою. Куди? Рієнс намагався вичавити це з мене тортурами. А ти знаєш, Йєннефер. Знаєш, куди відьмак сховався.

— Знаю.

— І знаєш, як туди дістатися?

— І це знаю.

— Ти не вважаєш, що треба б його застерегти? Попередити, що його й дівчинку шукають люди типу того Рієнса? Я б туди поїхав, але я й насправді не знаю, де воно... Це місце, назву якого я вважаю за краще не вимовляти...

— Доходь уже висновку, Любистку.

— Якщо ти знаєш, де Геральт, ти повинна поїхати й застерегти його. Ти йому винна, Йєннефер. Адже тебе дещо з ним поєднувало.

— Авжеж, — сказала вона прохолодно. — Дещо мене з ним поєднувало. Тому я його трохи знаю. Він не любив, коли нав'язувалися з допомогою. А якщо він допомоги потребував, то шукав її в осіб, до яких мав довіру. Від тих подій минуло більше року, а я... не мала від нього жодної звістки. А якщо йдеться про борг, то я йому винна рівно стільки ж, скільки й він мені. Не менше і не більше.

— То туди поїду я. — Він підвів голову. — Скажи мені...

— Не скажу, — перебила вона. — Ти спалився, Любистку. Можуть дістатися до тебе знову, що менше ти знаєш, то краще. Зникай звідси. Їдь у Реданію, до Дійкстри й Філіппи Ейльгарт, приклейся до двору Візіміра. І ще раз попереджаю тебе: забудь про Левеня з Цінтри. Про Цірі. Удавай, що ніколи не чув цього імені. Зроби, про що я тебе прошу. Я не хотіла б, аби тебе спіткало щось зле. Занадто сильно я тебе люблю, і занадто багато чим я тобі завдячую...

— Ти вже вдруге це сказала. Чим ти мені завдячуєш, Йєннефер? Чародійка відвернулася, довго мовчала.

— Ти їздив із ним, — сказала вона нарешті. — Дякуючи тобі, він був не сам. Ти був йому другом. Ти був із ним.

Бард опустил погляд.

— Небагато він з того мав, — пробурмотів. — Не дуже він скористався з тієї дружби. Мав від мене головним чином клопіт. Щоразу мусив витягати мене з якихось тарапатів¹... Допомогати мені...

Вона перехилилася через стіл, поклала руку йому на долоні, сильно стиснула, не сказавши жодного слова. В очах її був жаль.

— Їдь до Реданії, — повторила по хвильці. — До Третогору. Там будеш під доглядом Дійкстри й Філіппи. Не намагайся гратися в героя. Ти вплутався у небезпечну аферу, Любистку.

— Я це помітив, — скривився він, масажуючи руку. — Саме тому і вважаю, що треба застерегти Геральта. Ти одна знаєш, де його шукати. Знаєш шлях. Я здогадуюся, що ти там була... гостею...

Йеннефер відвернулася. Любисток бачив, як вона стиснула губи, як здригнулися м'язи на її щоці.

— Авжеж, доводилося колись, — сказала, а в голосі було щось невловимо дивне. — Доводилося мені бувати там гостем. Але ніколи — непроханим.

* * *

Вітер люто завив, зашарпав волоті трав, якими поросли руїни, зашумів у кущах глоду й у високій кропиві. Хмари прокотилися через колесо місяця, на мить освітивши величезну фортецю, заливаючи блідим, тріпотливим від тіней блиском рів і залишки муру, відкриваючи купи черепів, що шкірили поламані зуби, дивлячись у ніщо чорними дірами очних ямок. Цірі тихо писнула й накрила голову плащем відьмака.

Кобила, підштурхнута п'ятками, обережно переступила купу цегли, увійшла під зламану аркаду. Підкови, видзвонюючи по кам'яних плитах, пробуджували серед мурів примарні відлуння, заглушені виючим вітром. Цірі тряслася, учепившись пальцями в гриву.

¹ Тарапата — халепа, клопіт (*діал.*).

— Боюся, — прошепотіла вона.

— Немає чого боятися, — відповів відьмак, кладучи долоню їй на плече. — В усьому світі важко знайти безпечніше місце. Це — Каер Морен, Відьмаче Оселище. Тут колись був красивий замок. Давно.

Вона не відповіла, низько схилила голову. Кобила Відьмака, яку звали Плітка, стиха форкнула, наче й сама хотіла її заспокоїти.

Вони занурилися у темну безодню, у довгий безкінечний чорний тунель серед колон й аркад. Плітка ступала впевнено й охоче, не зважаючи на непроглядну темряву, жваво видзвонювала підковами по каменю.

Перед ними, в кінці тунелю, раптом загорілася червоним рівна вертикальна лінія. Росла й розширювалася, перетворившись на двері, з-за яких било сяйво, миготливий відблиск скіпок, заткнутих у залізні ухвати на стінах. У дверях постала чорна, розмазана у сяйві постать.

— Хто? — Цірі почула злий металевий голос, що бринів, наче гавкання собаки. — Геральте?

— Так, Ескелю. Це я.

— Входи.

Відьмак зійшов, зняв Цірі з сідла, поставив на землю, тицьнув у руки вузлик, який вона судомно обхопила обіруч, жаліючи, що він занадто малий, щоб могла вона заховатися за ним уся.

— Зачекай тут із Ескелем, — сказав відьмак. — Я відведу Плітку до стайні.

— Ходи до світла, малий, — гарикнув чоловік, названий Ескелем. — Не стій у темряві.

Цірі глянула вгору, на його обличчя, і ледве стримала крик жаху. Це була не людина. Хоча стояла на двох ногах, хоча пахла потом і димом, хоча носила нормальну людську одягу, це була не людина. «У жодної людини, — подумала вона, — не може бути такого обличчя».

— Ну, чого чекаєш? — повторив Ескель.

Вона не ворухнулася. Із темряви чула стукіт підків Плітки, той віддалявся. Щось м'яке й пискуче пробігло по її нозі. Вона підскочила.

— Не стій у темряві, малюк, бо ці щури й людину покусують.

Цірі, притискаючи вузлик, швидко пішла в бік світла. Щури з писком розбігалися з-під її ніг. Ескель схилювся, відібрав її вузлик, зняв капюшон.

— Зараза, — буркнув. — Дівчинка. Тільки цього нам і бракувало.

Вона глянула на нього, перелякана. Ескель посміхнувся.

Вона, утім, побачила, що він — людина, що має цілком нормальне людське обличчя, от тільки знівечене довгим бридким напівкруглим шрамом, що біг від кутика рота через усю щоку аж до вуха.

— Якщо ти вже тут, то вітаю в Каер Морені, — сказав він. — Як тебе звуть?

— Цірі, — відповів за неї Геральт, безшелесно випірнувши з темряви.

Ескель обернувся. Раптом, швидко, без слова, обидва відьмаки впали один одному в обійми, міцно, твердо сплелися руками. На одну коротку мить.

— Живеш, Вовче.

— Живу.

— Ну, добре. — Ескель вийняв із рогача скіпку. — Ходімо. Я зачиняю внутрішні ворота, бо тепло втікає.

Вони пішли коридором. Щури були й тут, бігали по під стінами, попискували з безодні темних бокових проходів, відскакували від тремтливого кола світла, що його відкидав факел. Цірі дріботіла швиденько, намагаючись підлаштуватися під кроки чоловіка.

— Хто зимує, Ескелю? Окрім Весеміра?

— Ламберт і Коен.

Вони зійшли сходами вниз — слизькими, прямовисними. Внизу видно було відблиск світла. Цірі почула голоси, відчула запах диму.

Зала була величезна, залита світлом із великого каміна, що гудів полум'ям. Центр її займав чималий важкий стіл. Біля столу

могло б сісти щонайменше з десяток людей. Сиділо троє. Троє людей. «Троє відьмаків», — поправилася Цірі подумки. Вона бачила лише обриси на тлі жару каміна.

— Вітаю, Вовче. Ми на тебе чекали.

— Вітаю, Весеміре. Вітаю, хлопці. Добре бути знову вдома.

— І кого ти до нас привів?

Геральт мить мовчав, потім поклав руку на плече Цірі, легенько підштовхнув її уперед. Вона йшла незграбно, невпевнено, зіщулившись і згорбившись, похиливши голову.

«Боюся, — подумала вона. — Я дуже боюся. Коли Геральт мене відшукав і забрав із собою, я думала, що страх уже не повернеться, що це вже минуло... Й оце, замість дому, я у страшому, темному, зруйнованому замчиську, повному щурів і кошмарних відлунь... Знову стою перед червоною стіною вогню. Бачу грізні чорні постаті, бачу втуплені в мене злі, несамовито блискучі очі...»

— Хто ця дитина, Вовче? Хто ця дівчинка?

— Вона моє... — Геральт раптом замовчав.

Вона відчула на плечах його міцні, тверді долоні. І раптом страх зник. Пропав безслідно. Червоне ревуче полум'я давало тепло. Тільки тепло. Чорні фігури були фігурами друзів. Опікунів. Блискучі очі виражали цікавість. Турботу. Й занепокоєння...

Долоні Геральта стиснулися на її плечах.

— Вона наше призначення.

Насправді, не маєш ти нічого огиднішого за монстрів оних, нату-рі супротивних, відьмаками званих, бо є вони плодами мерзен-ного чарування та диявольства. Є то лотри без чесноти, сумління і совісті, воістину створіння пекельні, лише до вбивства придатні. Не маєш ти для таких, як вони, серед поштивих людей місця.

А оний Каер Морен, де ті безчесні гніздяться, де огидні свої практики вершать, мусить бути з обличчя землі стертий, і слід по ньому сіллю та селітрою слід засипати.

Анонім.

Монструм, або Відьмака описання

Нетерпимість і забобони завжди були притаманні дурнуватим людям у поспільстві й ніколи, як вважаю, з ґрунту викоринені не будуть, бо настільки ж вічні вони, як сама дурість. Там, де нині випинаються гори, будуть колись моря, там, де нині є хвилі моря, будуть колись пустелі. А дурість залишиться дурістю.

Нікодем де Боот.

Медитації про життя, щастя і благополуччя

Трісс Мерігольд хухнула на замерзлі руки, поворушила пальцями й промимрила чародійську формулу. Кінь її, буланний мерин, одразу ж відреагував на закляття, форкнув, пирхнув і повернув голову, дивлячись на чародійку оком, що сльозилося від холоду й вітру.

— Маєш два виходи, старий, — сказала Трісс, натягаючи рукавички. — Або ти при звичайшся до магії, або я продам тебе хлопам під плуг.

Мерин застриг вухами, дихнув паром з ніздрів і слухняно рушив униз лісистим схилом. Чародійка нахилилася у сідлі, намагаючись уникнути шмагання укритих інеем гілок.

Закляття подіяло швидко, вона перестала відчувати уколи холоду в ліктях і на зашийку, зникло прикре враження холоду, що наказувало горбитися і втягати голову в плечі. Зігріваючі чари притлумили також і голод, що вже кілька годин смоктав шлунок. Трісс повеселішала, усілася на кульбаці зручніше і з більшою, ніж до того, зосередженістю приглядалася до околиць.

Відтоді як вона залишила вторований шлях, напрямом їй вказувала сіро-біла стіна гір, засніжені верхівки, що полискували золотом у ті рідкісні хвилини, коли сонце пробивалося крізь хмари, найчастіше вранці й перед самим заходом. Зараз, коли вона вже наблизилася до гірського ланцюга, мала бути уважнішою. Терени навколо Каер Морену славилися дикістю і неприступністю, а щербину на гранітній стіні, яка правила за напрямом, було не так уже й легко знайти невимілим оком. Досить

було завернути в один із численних ярів чи ущелин, щоб загубити її, втратити з очей. Навіть вона, знаючи ці землі, знаючи шлях і відаючи, де шукати перевал, не могла й на мить дозволити собі деконцентрацію.

Ліс скінчився. Перед чародійкою простягнулася широка, устелена рінню долина, що сягала урвистих схилів на протилежному боці. Посеред долини текла Г'веннлех, Річка Білих Каменів, піняво шумуючи між камінням та нанесених течією стовбурів. Тут, у верхній течії, Г'веннлех була тільки мілким, хай і широким струмком. Тут можна було форсувати її без труднощів. Нижче, у Кедвені, у середній течії, річка була нездоланною перешкодою — ревіла й билася на дні глибоких прірв.

Мерин, загнаний у воду, прискорив крок, прагнучи, схоже, якнайшвидше дістатися протилежного берега. Трісс трохи притримала його — потік був мілким, сягав коневі плесен, але каміння на дні було слизьке, а течія швидка й вертка. Вода кипіла й пінилася навколо ніг коня.

Чародійка глянула на небо. Зростаючі холод і вітер тут, у горах, могли віщувати хуртовину, а перспектива зустріти чергову ніч у гроті або в скельному розпадку не надто її надихала. Вона могла, якщо б мусила, продовжувати подорож навіть серед хуртовини, могла розпізнавати дорогу телепатично, могла магічно зробити себе невразливою для холоду. Могла, якби мусила. Але воліла не мусити.

На щастя, Каер Морен був уже близько. Трісс загнала мерина на плаский осип, на величезну кам'яну призму, вимиту льодовиком та струмками, в'їхала у вузький прохід між скельними блоками. Стіни ущелини стояли вертикально, здавалося, високо вгорі вони торкалися одна одної, розділені вузькою лінією неба. Стало тепліше, бо вітер, що вив над скелями, уже не сягав її, не шмагав і не кусав.

Прохід ширшав, входив у балку, а тоді в долину, у велику, круглу, густо порослу лісом котловину, що простяглася між зубатим камінням. Чародійка знехтувала похилими, придатними для їзди

схилами, вїхала просто в нетрі, у густий чагарник. Сухе галуззя захрупотіло під копитами. Мерин, змушений переступати через повалені стовбури, захропів, затанцював, затупотів. Трісс натягнула вуздечку, шарпнула коня за кошлате вухо і бридко вилаяла, сердито обіцяючи йому каліцтва. Кінь, немов насправді присоромлений, пішов рівніше й упевненіше, сам вибираючи шлях у гущавині.

Скоро вони вийшли на чистий простір, вїхали в річище струмка, що ледь жибонів по дну балки. Чародійка уважно роззирнулася. Скоро знайшла, що шукала. Над яром, зіпертий на велетенські кам'яни брили, горизонтально лежав могутній стовбур, темний, голий, зелений від моху. Трісс підїхала ближче, щоб упевнитися, що це й насправді Шлях, а не випадкове дерево, повалене бурею. Однак вона помітила й невиразну вузьку стежину, що ховалася у лісі. Не могла помилитися — то напевне був Шлях, доріжка, що оточувала Каер Морен, їжачилася перешкодами, на якій відьмаки тренували швидкість бігу й контроль дихання. Доріжку називали Шляхом, але Трісс знала, що молоді відьмаки мали для неї свою власну назву — «Катівня».

Вона пригнулася до шиї коня, повільно проїхала під деревиною. І тоді почула хрупання каміння. І швидкі, легкі кроки людини, що біжить.

Вона розвернулася у сідлі, натягнула вуздечку. Чекала, поки відьмак забіжить на колоду.

Відьмак забіг на колоду, промчав нею, наче стріла, не сповільнюючись, навіть не балансуючи руками, легенько, вправно, плавно, із неймовірною грацією. Промайнув тільки, замаячів, згинув між деревами, не потурбувавши ні гілочки. Трісс голосно зітхнула, з недовірою киваючи головою.

Бо відьмак, судячи зі зросту й будови, мав десь років двадцять.

Чародійка вдарила буланого п'ятками, відпустила вуздечку й риссю рушила вверх по струмку. Знала, що Шлях перетинає балку ще раз, у місці, що зветься «Глотка». Хотіла ще раз кинути

оком на малого відьмака. Бо знала, що в Каер Морені не тренували дітей уже із чверть століття.

Утім, не дуже поспішала. Стежка Катівні виляся і петляла серед бору, для її подолання відьмачок мусив присвятити значно більше часу, ніж вона, яка їхала навпростець. Утім, і зволікати не могла. За Глоткою Шлях повертав у ліси, вів просто до фортеці. Якби вона не здибала хлопця біля дерева, могла його вже взагалі не побачити. Вона бувала кілька разів у Каер Морені й знала: бачила там тільки те, що відьмаки хотіли їй показати. Трісс не була настільки наївною, аби не розуміти, що хотіли вони їй показати найменшу частину з того, що в Каер Морені можна було побачити.

Після кількох хвилин їзди кам'янистим річищем струмка вона побачила Глотку — приступок, утворений над яром двома великими, вкритими мохом скелями, що поросли потворними карликовими деревцями. Вона відпустила вуздечку. Буланій форкнув і опустил голову до води, що дзюрчала серед ріння.

Не чекала довго. Фігура відьмака замаячила на скелі, хлопець стрибнув, не сповільнюючи бігу. Чародійка почула м'який звук приземлення, а на мить пізніше — гуркіт каміння, глухий звук падіння і тихий крик. А скоріше писк.

Трісс не вагаючися зіскочила з сідла, скинула з плечей хутро й помчала схилом, здираючись наверх по корінню та галузкам дерев. Влетіла на скелю з розгону, але послизнулася на хвої й упала на коліна поряд зі скорченою на камінні постаттю. Підліток, побачивши її, підхопився, наче пружина, блискучинно відступив і вправно схопився за меч, перекинутий через спину, але спіткнувся і гепнувся між ялинками та сосенками. Чародійка, не піднімаючись, дивилася на хлопця, розкривши від подиву рота.

Бо то був зовсім не хлопець. З-під попелястого, нерівно стриженого чубчика дивилися величезні смарагдово-зелені очі — домінуючий акцент на малому личку із вузьким підборіддям і легко задертим носиком. В очах стояв переляк.

— Не бійся, — невпевнено сказала Трісс.

Дівчинка відкрила очі ще ширше. Вона майже не задихалася і не здавалася спітнілою. Ясно було, що бігала вона Катівнею вже не один день.

— З тобою нічого не сталося?

Дівчинка не відповіла, натомість устала пружно, зашипіла від болю, переносючи тягар тіла на ліву ногу, нахилилася, помасажувала коліно. Вдягнена вона була у щось на кшталт шкіряного костюма, зшитого — а скоріше, збитого — таким чином, що, побачивши його, будь-який кравець, що шанував своє ремесло, завив би з розпачу й переляку. Єдиним, що на ній виглядало до певної міри новим і доладним, були високі, до колін, чоботи, ремені та меч. Вірніше, мечик.

— Не бійся, — повторила Трісс, і далі не піднімаючись із колін. — Я почула, як ти впала, перелякалася, тому так сюди бігла...

— Я послизнулася, — буркнула дівчинка.

— Нічого собі не пошкодила?

— Ні. А ти?

Чародійка розсміялася, намагаючись устати, скривилася, вилаялася, прошита болем, що відіззався у кістці. Сіла, обережно випрямила стопу, знову вилаялася.

— Ходи-но сюди, мала, допоможи мені встати.

— Я не мала.

— Хай так. Тоді — хто ти?

— Відьмачка!

— Ха! Тож наблизься і допоможи мені встати, відьмачко.

Дівчинка не рушила з місця. Переступила з ноги на ногу, долонею у вовняній рукавичці без пальців бавилася пасом меча, придивляючись до Трісс із підозрою.

— Не бійся, — посміхнулася чародійка. — Я не розбійниця чи хтось чужий. Звуся я Трісс Мерігольд, їду до Каер Морену. Відьмаки мене знають. Не витріщайся на мене. Я схвалю твою пильність, але будь розсудливою. Чи дісталася б я сюди, якби не знала дороги? Чи ти колись зустрічала на Шляху людську істоту?

Дівчинка припинила вагатися, підійшла ближче, простягнула руку. Трісс устала, лише трохи скориставшись її допомогою. Бо не про допомогу йшлося. Хотіла придивитися до дівчинки зблизька. І торкнутися її.

Зелененькі очиська малої відьмачки не вказували на жоден прояв мутації, як і дотик маленької ручки не викликав легеньких приємних мурашок, таких характерних, коли йшлося про відьмаків. Сіроволоса дитина, хоча й бігала стежкою Катівні з мечем за спиною, не була піддана Випробовуванню Трав чи Змінам. У цьому Трісс була впевнена.

— Покажи мені коліно, мала.

— Я не мала.

— Перепрошую. Але якесь ім'я ти маєш?

— Маю. Я... Цірі.

— Я рада. Підійди ближче, Цірі.

— Нічого зі мною не сталося.

— Я хочу побачити, як виглядає «нічого». Ох, як я і думала. «Нічого» аж занадто нагадує подерті штанці і шкіру, здерту до живого м'яса. Стій спокійно й не бійся.

— Я не боюся... О-о-о-ой!

Чародійка захихотіла, потерла об стегно долоню, що свербіла після закляття. Дівчинка схилилася, оглянула коліно.

— О-о, — сказала. — Вже не болять! І дірки немає... Чи воно — чари?

— Вірно.

— Ти чаклунка?

— І знову ти здогадалася. Хоча, признаюся, я б воліла, аби називали мене чародійкою. Щоб не помилятися, можеш використовувати моє ім'я. Трісс. Просто Трісс. Ходімо, Цірі. Знизу на мене чекає кінь, поїдемо разом до Каер Морену.

— Я повинна бігти, — помотала головою Цірі. — Недобре переривати біг, бо тоді в м'язах робиться молоко. Геральт говорить...

— Геральт у фортеці?

Цірі насупилася, стиснула губи, глипнула на чародійку оком з-під попелястого чубчика. Трісс знову захихотіла.

— Добре, — сказала. — Не питатиму. Раз таємниця — то таємниця, ти правильно робиш, що не звиряєш її особі, котру майже не знаєш. Ходімо. На місці побачимо, хто є у замку, а кого немає. А м'язами не переймайся, я знаю, як упоратися з молочною кислотою. О, ото мій коник. Я тобі допоможу...

Вона простягнула руку, але Цірі допомоги не потребувала. Скочила в сідло вправно, легко, майже не відштовхуючись. Мерин сіпнувся, заскочений, затупав, але дівчинка швидко вхопила вуздечку, заспокоїла його.

— Бачу, з кіньми ти собі раду даєш.

— Я усьому раду даю.

— Посунься ближче до луки. — Трісс вклала ногу у стремено, схопилася за гриву. — Дай мені трохи місця. І не вибий мені ока тим мечем.

Мерин, підштурхнутий п'ятками, пішов кроком по річищу струмка. Вони проїхали ще один яр, видряпались на округле узгір'я. Звідти вже було видно притулений до урвища Каер Морен — частково зруйновану трапецію захисного муру, рештки барбакану й брами, товстезний тупий стовп донжону.

Мерин форкнув і смикнув головою, проходячи рів по залишках мосту. Трісс натягнула вуздечку. На неї трухляві черепи й скелети, що лежали на дні рову, не справили ніякого враження. Вона це вже бачила.

— Не люблю цього, — раптом відгукнулася дівчинка. — Це не так, як повинно бути. Померлих треба закопувати в землю. Під курганами. Вірно?

— Вірно, — спокійно підтвердила чародійка. — Я теж так вважаю. Але відьмаки трактують цей цвинтар як... нагадування.

— Нагадування про що?

— На Каер Морен, — Трісс спрямувала коня до потрісканих арок, — напали. Дійшло до кривавої битви, в якій загинули майже всі відьмаки, вціліли тільки ті, кого в ту мить не було у фортеці.

— Хто на них напав? І навіщо?

— Не знаю, — збрехала вона. — То було страшенно давно, Цірі. Розпитай відьмаків.

— Я розпитувала, — буркнула дівчинка. — Але вони не захотіли мені сказати.

«Я їх розумію, — подумала чародійка. — Дитині, яку вчать на відьмака, до того ж дівчинці, яка не пройшла мутаційні зміни, не говорять про такі справи. Не розповідають такій дитині про різанину. Не лякають таку дитину перспективою того, що й вона колись може почути про себе слова, які викрикували фанатики, маршируючи на Каер Морен. Мутант. Потвора. Дивовижа. Прокляте богами, противне природі створіння. Ні, — подумала вона, — я не дивуюся відьмакам, що не розповіли тобі про це, мала Цірі. І я також тобі про це не розповім. Я, мала Цірі, маю ще більше причин мовчати. Бо я чародійка, а без допомоги чародіїв фанатики не здобули б тоді замок. І отой мерзотний пасквіль, отой поширений «Монструм», який збудив фанатиків і надихнув їх на злочин, також, подекують, був анонімним твором якогось чарівника. Але я, мала Цірі, не визнаю колективної відповідальності, не відчуваю потреби спокути стосовно події, що мала місце за півстоліття до мого народження. А скелети, які мають бути вічним нагадуванням, нарешті повністю струхлявіють, розпадуться пилом і кануть у забуття, полетять за вітром, який беззастанно шмагає схили...»

— Вони не хочуть так лежати, — сказала раптом Цірі. — Не хочуть бути символом, докором сумління чи застереженням. Але не хочуть також, аби прах їх розвіяло вітром.

Трісс підвела голову, почувши зміну в голосі дівчинки. Миттєво відчула магічну ауру, пульсацію і шум крові у скронях. Напружилася, але не відгукнулася ані словом, боячись перервати й збити те, що діялося.

— Звичайний курган. — Голос Цірі робився усе більше ненатуральним, металевим, холодним і злим. — Купка землі, поросла кропивою. Смерть має очі блакитні й холодні, а висота обеліску

значення не має, як не мають значення і написи, які на ньому виб'ють. Хто може знати про це краще за тебе, Трісс Мерігольд, чотирнадцята з Гори?

Чародійка завмерла. Бачила, як руки дівчинки стискаються на гриві коня.

— Ти померла на Горі, Трісс Мерігольд, — знову промовив злий, чужий голос. — Навіщо ти сюди приїхала? Повернися, повернися негайно, а цю дитину, Дитину Старшої Крові, забори із собою, щоб віддати її тим, кому належить. Зроби те, Чотирнадцята. Бо якщо ти цього не зробиш, то помреш іще раз. Настане день, коли Гора нагадає про себе. Нагадають про себе братерська могила й обеліск, на якому вибите твоє ім'я.

Мерин голосно заіржав, струснувши головою. Цірі раптом шарпнулася, здригнулася.

— Що сталося? — запитала Трісс, намагаючись опанувати голос.

Цірі відкашлялася, обома руками зачесала волосся, потерла обличчя.

— Нічого... нічого... — буркнула невпевнено. — Я втомилася, це тому... Тому я заснула. Повинна бігти...

Магічна аура зникла. Трісс відчула раптову хвилю холоду, яка огорнула усе тіло. Намагалася умовити себе, що це ефект охоронних чарів, що саме згасали, але знала, що це неправда. Глянула вгору, на кам'яний блок замчиська, що витріщав на неї чорні порожні очні ями зруйнованих бійниць. Її пройняли дрижаки.

Кінь задзвонив підковами по плитах підвір'я. Чародійка швидко зіскочила з сідла, подала Цірі руку. Скориставшись контактом долоні, обережно послала магічний імпульс. І здивувалася. Бо не відчула нічого. Жодної реакції. Жодної відповіді. І жодного опору. У дівчинці, яка мить тому мобілізувала небачено сильну ауру, не було навіть сліду магії. Зараз це була звичайна, погано пострижена й погано вдягнута дитина.

Але дитина ця мить тому звичайною дитиною не була.

Вона ж не мала часу задуматися над дивною подією. Почула скреготіння окутих залізом дверей, що лунало з темного провалля

коридору, зяючого за битою аркою. Вона зсунула з плеча хутряну пелерину, зняла лисячу шапку, швидким рухом голови розпушила волосся — свою гордість і свій розпізнавальний знак, — довгі, вилискуючі золотом пухнасті локони кольору свіжого каштану.

Цірі зітхнула з подиву. Тріс посміхнулася, задоволена ефектом. Красиве, довге й розпушене волосся було рідкістю, прикметою стану, статусу, знаком жінки вільної, самій собі пані. Знаком жінки незвичної — бо «звичні» панни носили коси, «звичні» заміжні ховали волосся під чепцями чи хустками. Пані знатного роду, включно із королевами, волосся скручували й укладали. Воїтельки стригли його коротко. І тільки друїдесси й чародійки — і повії — пишалися натуральними гривами, підкреслювали ними незалежність і свободу.

Відьмаки з'явилися як завжди несподівано, як завжди безшесно, як завжди невідомо звідки. Стали перед нею, високі, стрункі, із руками, спленими на грудях, із тягарем тіла, перенесеним на ліву ногу, у позиції, з якої, вона знала, могли атакувати за долю секунди. Цірі стала поряд із ними, в ідентичній позі. У своєму карикатурному вбранні виглядала вона прекумедно.

— Вітаємо в Каер Морені, Трісс.

— Вітаю, Геральте.

Він змінився. Здавалося, постарішав. Трісс знала, що це біологічно неможливо — відьмаки старіли, безсумнівно, але в темпі занадто повільному, аби звичайний смертний або чародійка, така молода, як вона, могли зауважити зміни. Але досить було й одного погляду, щоб зрозуміти, що мутація могла сповільнити тільки фізичний процес старіння. Психічний — не могла. Посічене зморшками обличчя Геральта було найкращим тому доказом. Трісс із глибоким жалем відвела погляд від очей біловолосого відьмака. Очей, які, ймовірно, бачили занадто багато. Крім того, вона не помітила в тих очах нічого з того, на що розраховувала.

— Вітаю, — повторив він. — Ми раді, що ти захотіла приїхати.

Поряд із Геральтом став Ескель, схожий на Вовка, наче брат, якщо не зважати на колір волосся і довгий шрам, який спотворював щок. І наймолодший із відьмаків Каер Морену, Ламберт, як завжди із некрасивою насмішкливою гримасою на обличчі. Весеміра не було.

— Вітаємо й запрошуємо всередину, — сказав Ескель. — Холодно, а дує так, наче хтось повісився. Цірі, а ти куди? Тебе запрошення не стосується. Сонце ще високо, нехай його й не видно. Можна ще тренуватися.

— Гей, — труснула волоссям чародійка. — Я бачу, грічність у Відьмачому Оселищі подешевшала. Цірі привітала мене першою, привела до фортеці. Вона повинна мене супроводжувати...

— Вона тут учиться, Мерігольд, — скривився у пародії на поспішку Ламберт. Він завжди її так називав: «Мерігольд», без титулу, без імені. Трісс це ненавиділа. — Вона учень, не мажордом. Вітання гостей, навіть таких милих, як ти, не входить до її обов'язків. Ходімо, Цірі.

Трісс легенько стонула плечима, вдаючи, що не бачить стурбованих поглядів Геральта й Ескеля. Змовчала. Не хотіла їх іще більше турбувати. А найперше не хотіла, щоб вони зрозуміли, як сильно її цікавить і приваблює ця дівчинка.

— Я відведу твого коня, — запропонував Геральт, потягнувшись за вуздечкою.

Трісс крадькома присунула руку, і їхні долоні зустрілися. Як і очі.

— Піду з тобою, — сказала повільно. — Маю у в'юках кілька дріб'язків, які будуть мені потрібні.

— Не так давно ти прикро вразила мене, — пробурмотів він одразу після того, як вони увійшли до стайні. — Я на власні очі бачив твій величний надгробок. Обеліск, який прославляв твою героїчну смерть у битві за Содден. Тільки недавно дійшли до мене чутки, що то була плутанина. Не можу зрозуміти, як тебе можна було з кимось переплутати, Трісс.

— То довга історія, — відповіла вона. — Яюсь розповім її тобі. А за прикре враження я хотіла б вибачитися.

— Нема за що вибачатися. Останнім часом я мав небагато приводів для радості, а ту, яку відчув, дізнавшись, що ти жива, важко порівняти з якоюсь іншою. Хіба тільки з тією, яку переживаю в цю мить, коли дивлюся на тебе.

Трісс відчула, як у ній щось ламається. Страх перед зустріччю з біловолосим відьмаком усю дорогу бився в ній із надією на цю зустріч. А потім це змучене, виснажене обличчя, ці всевидячі хворі очі, слова, холодні й виважені, неприродно спокійні, але ж настільки емоційні...

Вона кинулася йому на шию, одразу, не роздумуючи. Схопила його долоню, поклала собі на шию, під волосся. Мурашки, що побігли по її спині, прошили такою насолодою, що вона мало не скрикнула. Щоб стриматися і стлумити крик, знайшла вустами його вуста, припала до них. Тремтіла, притискаючись до нього сильно, вибудовувала й посилювала в собі піднесення, забуваючись усе більше.

Геральт не забувся.

— Трісс... Прошу тебе.

— Ох, Геральте... Так сильно...

— Трісс... — Він обережно відступив. — Ми не самі... Сюди йдуть.

Вона глянула на вхід. Тіні відьмаків, які наближалися, вона помітила за мить, кроки почула ще пізніше. Що ж, її слух, який, скажімо чесно, сама вона вважала витонченим, із відьмачим конкурувати не міг.

— Трісс, дитинко!

— Весеміре!

Так, Весемір був насправді старим. Хтозна, чи не старішим за Каер Морен. Але йшов до неї швидким, упевненим і енергійним кроком, обійми його були сильними, а долоні — міцними.

— Тішуся, що знову бачу тебе, дідусю.

— Поцілуй мене. Ні, не в руку, мала чалунко. У руку мене цілуватимеш, як я спочину в труні. Що, напевне, настане незабаром. Ох, Трісс, добре, що ти приїхала... Хто мене вилікує, якщо не ти?

— Вилікувати тебе? Від чого? Хіба що від щенячих звичок! Ану, прибери руку від моїх сідниць, старий, бо я тобі сиву бороду підсмажу!

— Вибач. Я все забуваю, що ти виросла, що я вже не можу взяти тебе на коліна й поплескати. А щодо мого здоров'я... Ох, Трісс, старість — не радість. Кості ломить так, що вити хочеться. Допоможеш старому, дитинко?

— Допоможу.

Чародійка вивільнилася з ведмежих обіймів, глянула на відьмака, який супроводжував Весеміра. Той був молодим, здавався ровесником Ламберта. Носив коротку чорну бороду, яка, втім, не приховувала віспинок. Було це досить незвичним, бо відьмаки зазвичай мали високий імунітет до заразливих хвороб.

— Трісс Мерігольд, Коен, — представив їх Геральт. — Коен зимує з нами вперше. Походить він із півночі, з Повіссу.

Молодий відьмак уклонився. Мав він незвичайно світлі, жовто-зелені райдужки, а прорізані червоними нитками білки вказували на важкий, клопіткий перебіг мутації очей.

— Ходімо, дитинко, — сказав Весемір, узявши її під лікоть. — Стайня — не місце для вітання гостей. Але я не міг дочекатися.

На подвір'ї, у прикритому від вітрів вигині мурів, Цірі тренувалася під керівництвом Ламберта. Уміло балансуючи на підвішеній на ланцюгах колоді, вона атакувала мечем шкіряний мішок, обплетений ремнями так, щоб імітувати корпус людини. Трісс затрималася.

— Погано! — кричав Ламберт. — Дуже близько підходиш! Не рубай наосліп! Я казав, самим кінчиком меча, по сонній артерії! А де в гуманоїда сонна артерія? На маківці? Що з тобою діється? Зосередься, княжно!

«Ха, — подумала Трісс. — Тож це правда, не легенда. Це вона. Я вірно здогадалася».

Вона вирішила атакувати без зволікань, не дозволяючи відьмаку жодних крутість.

— Славетне Дитя-Несподіванка? — сказала, вказуючи на Цірі. — Як я бачу, ви круто взялися за виконання бажань долі й призначення? Але, хлопці, чи, бува, не поплуталися у вас казки? У казках, які мені розповідали, пастушки та сирітки ставали княжнами. А тут, як бачу, з княжни робиться відьмачка. Не здається вам, що це занадто сміливий план?

Весемір глянув на Ґеральта. Біловолосий відьмак мовчав, обличчя мав нерухоме, навіть тремтінням повіки не зреагував на німе прохання про допомогу.

— Це не так, як ти думаєш, — відкашлявся старий. — Ґеральт привіз її сюди минулої осені. У неї немає нікого, крім... Трісс, як тут не повірити у призначення, коли...

— Що призначення має до вимахування мечем?

— Ми вчимо її мечу, — тихо відізвався Ґеральт, повертаючись до неї й дивлячись просто в очі. — Бо чого ж іще ми маємо її вчити? Ми не вміємо нічого більше. Призначення чи ні, Каер Морен зараз її дім. Принаймні, на якийсь час. Тренування і фехтування її забавляють, підтримують здоров'я тіла й форму. Дозволяють забути про трагедію, яку вона пережила. Це зараз її дім, Трісс. Вона не має іншого.

— Багато цінтрійців, — чародійка витримала його погляд, — після поразки втекли до Вердену, до Брюґґе, до Темерії, на острови Скелліґе. Серед них є вельможі, барони, рицарі. Приятелі, родичі... як і формальні... піддані цієї дівчинки.

— Приятелі й родичі не шукали її після війни. Не знайшли її.

— Бо не їм її було призначено? — посміхнулася вона, не дуже щиро, але дуже чарівно. Найчарівніше, як уміла. Не хотіла, щоб він говорив таким тоном.

Відьмак стенив плечима. Трісс, яка трохи його знала, одразу ж змінила тактику, вирішила не переконувати.

Знову глянула на Цірі. Дівчинка, вправно ступаючи по балансиру, виконала швидкий напівоберт, тіяла легко, одразу ж відскочивши. Ударений манекен заколихався на мотузці.

— Ну, нарешті! — крикнув Ламберт. — Нарешті ти зрозуміла! Відійди — і ще раз. Хочу впевнитися, що це не випадково!

— Той меч, — Трісс повернулася до відьмаків, — схоже, гострий. Колода, схоже, слизька й нестабільна. А вчитель, схоже, ідіот, який пригнічує дівчинку криками. Ви не боїтеся нещасного випадку? А може, розраховуєте, що призначення захистить від нього дитину?

— Цірі десь із півроку вчилася без меча, — сказав Коен. — Вона вміє рухатися. А ми слідкуємо, бо...

— Бо це — її дім, — закінчив Ґеральт тихо, але рішуче. Дуже рішуче. Тонем, що припиняв дискусію.

— Ну, власне, у тому вся справа, — глибоко зітхнув Весемір. — Трісс, ти, мабуть, заморилася. Голодна?

— Не заперечую, — зітхнула й вона, відмовившись піймати поглядом очі Ґеральта. — Щиро кажучи, валюся з ніг. Останню ніч на шляху я провела у напіврозваленіму курені пастухів, загарававшись у соломі й мішки. Ущільнила розвалище чарами, і якби не це — здубіла б хіба. Марю про чисту постіль.

— З'їж із нами вечерю. Зараз. А потім добре виспишся і відпочинеш. Ми приготували для тебе найкращу кімнату, ту, в башті. Й установили там найкраще ліжко, яке було в Каер Морені.

— Дякую. — Трісс легенько посміхнулася.

«У вежі, — подумала. — Нехай тобі, Весеміре. Сьогодні може бути й у вежі, якщо вже так тобі йдеться про умовності. Можу спати у вежі, у найкращому ліжку з усіх ліжок у Каер Морені. Хоча я воліла б із Ґеральтом у найгіршому».

— Ходімо, Трісс.

— Ходімо.

* * *

Вітер постукував віконницями, ворухив рештками з'їденого міллю гобелена, яким утепили вікно. Трісс лежала на найліпшому в усьому Каер Морені ліжку, серед повної темряви.

Не могла заснути. І не через те, що найкраще ліжко в Каер Морені було справжньою розвалиною. Трісс інтенсивно думала. А всі думки, що полохали її сон, крутилися навколо одного базового питання.

Навіщо її викликали до фортеці? Хто це зробив? Для чого? І з якою метою?

Хвороба Весеміра не могла бути нічим іншим, як приводом. Весемір був відьмаком. Те, що одночасно він був столітнім дідом, не змінювало того факту, що його здоров'ю міг позаздрити будь-хто з молодих. Якби ще виявилось, що старого дзьобнула жалом мантикора чи покусав вовкулака, Трісс повірила б, що її викликали до нього. Але «кісті ломить»? Смішно. Ломоту в кістках, не дуже оригінальну болячку у приголомшливо холодних мурах Каер Морену, Весемір вилікував би відьмачим еліксиром або й іще простіше: міцною житньою горілкою, застосованою в рівних пропорціях зовнішньо і внутрішньо. Не потребував би він чародійки, її закляття, фільтрів чи амулетів.

Тож хто її викликав? Геральт?

Трісс крутилася в ліжку, відчуваючи хвилю тепла, що огортало її. І збудженість, що лише зростала від злості. Вона тихо вилаялася, копнула перину, перевернулася на бік. Старовинне ложе заскрипіло, затріщало у зчленуваннях. «Не володію собою, — подумала вона. — Поводжуся наче дурний підліток. Або ще гірше — як недопещена стара панна. Не можу навіть логічно думати».

Вона вилаялася знову.

Вочевидь, це не Геральт. Без емоцій, мала, без емоцій, пригадай його міну там, у стайні. Ти вже бачила такі міни, мала, бачила, не обдурюй себе. Дурнуваті, винуваті, заклопотані міни чоловіків, які хочуть забути, які жаліють, які не хочуть пам'ятати того, що сталося, не хочуть повернення того, що було. Боги, мала, не обдурюй себе, що цього разу інакше. Ніколи не буває інакше. І ти про це знаєш. Бо ти ж маєш чималий досвід, мала.

Якщо йшлося про життя еротичне, Трісс Мерігольд мала право вважатися типовою чародійкою. Почалося все від кислого

смаку забороненого плоду, що збуджував через суворі правила академії й заборону майстрині, у якої вона практикувала. Потім прийшли самостійність, свобода й шалений проміскуїтет¹, що скінчився, як воно завжди буває, гіркотою, розчаруванням і зреченням. Настав довгий період самотності й відкриття, що для зняття стресу і напруження цілком зайвий той, хто хотів би вважати себе її паном і володарем одразу після того, коли перевернеться на спину й витре піт з чола. Що для того, щоб заспокоїти нерви, існують способи менш клопіткі, які, до того ж, не забруднюють рушники кров'ю, не пердять під ковдрою й не вимагають сніданку. Потім прийшов короткий і потішний період захоплення власною статтю, що скінчився висновком, що забруднення, пердіння й ненажерливість не є, принаймні, виключно доменом чоловіків. Нарешті, як і всі без винятку магічки, Трісс зупинилася на пригодах із іншими чародіями, спорадичними й дратуючими своїм холодним, технічним і чи не ритуальним перебігом.

І тоді з'явився Геральт із Рівії. Відьмак, який вів неспокійне життя, поєднаний дивним, неспокійним і бурхливим зв'язком із Йеннефер, її сердечною подругою.

Трісс спостерігала за ними двома й заздрила, хоча, здавалося, заздрити не було чому. Зв'язок той очевидним чином робив нещасливими їх обох, вів просто до знищення, був болісним і всупереч усілякій логіці... тривав. Трісс того не розуміла. І її це приваблювало. Приваблювало аж до того, що...

Вона звабила відьмака, лише трохи допомігши собі магією. Скористалася сприятливим часом. Моментом, коли він і Йеннефер вкотре поскакали одне одному поміж очі й різко розпрощалися. Геральт потребував тепла й хотів забути.

Ні, Трісс не прагнула відібрати його в Йеннефер. Насправді їй більше важило залишитися з подругою, ніж із ним. Але короткий зв'язок із відьмаком її не розчарував. Вона знайшла те, чого

¹ Проміскуїтет — сексуальна нерозбірливість, стадія нічим не обмежених статевих зносин з різними партнерами.

шукала, — емоції у вигляді відчуття провини, страху й болю. Його болю. Вона пережила ту емоцію, збудилася нею і не зуміла про неї забути, коли вони розсталися. А що таке біль, зрозуміла не давно. У ту мить, коли несамовито зажагнула бути з ним знову. Хай ненадовго, хай на мить — але бути.

А зараз вона була настільки близько...

Трісс стиснула кулак і гепнула ним об подушку. «Ні, — подумала, — ні. Не будь дурепою, мала. Не думай про те. Думай про...»

Про Цірі? Чи це...

Так. Це справжня причина її візиту в Каер Морен. Попелясто-волоса дівчинка, з котрої у Каер Морені хочуть зробити відьмака. Справжню відьмачку. Мутантку. Машину для вбивства, таку, якими є вони самі.

«Це ясно, — подумала вона раптом, знову відчуваючи різке піднесення, утім, цього разу зовсім іншого роду. — Це очевидно. Вони бажають провести дитину через мутацію, піддати її Випробуванню Трав і Змінам, але не знають, як це зробити. Зі старих живий тільки Весемір, а Весемір був лише вчителем фехтування. Захована в підземеллях Каер Морену Лабораторія, закурені бутлі легендарних еліксирів, алембики¹, печі й реторти... Жоден із них не знає, як тим користуватися. Бо безсумнівним фактом є те, що мутагенні еліксири в забуті часи розробив якийсь чародій-ренегат, а наступники чародія роками вдосконалювали їх, роками магічно контролювали процес Змін, яким піддавали дітей. І в якусь мить ланцюг обірвався. Забракло магічного знання та вмінь. Відьмаки мають зілля і Трави, мають Лабораторію. Знають рецептуру. Але не мають чародія».

«Хтозна, — подумала вона, — може, вони намагалися? Давали дітям декокти, зроблені без використання магії?»

Здригнулася від думки про те, що могло з тими дітьми діятися.

«А зараз, — подумала, — вони хочуть піддати мутації дівчинку, але не вміють. А це може означати... Це може означати, що мене

¹ Алембик — невеликий скляний перегінний куб; алхімічне приладдя.

попросять про допомогу. І тоді я побачу те, чого не бачив жоден із живих чародіїв, дізнаюся про те, чого не знає жоден із живих чародіїв. Славетні Трави й зілля, що тримають у найглибшій таємниці, секретні вірусові культури, прославлені загадкові рецептури...

І то я складу сіроволосій дитині серію еліксирів, буду спостережувати мутаційні Зміни, буду на власні очі бачити, як...

Як сіроволоса дитина помирає».

О, ні. Трісс знову здригнулася. Ніколи. Не такою ціною.

«Зрештою, — подумала вона, — може, я знову переймаюся завчасно. Може ж, не про це йдеться. За вечерею ми розмовляли, пліткували про те, про се. Кілька разів я намагалася перевести дискурс на Дитя-Несподіванку, безрезультатно. Вони одразу змінювали тему.

Я за ними стежила. Весемір був напруженим і заклопотаним, Ґеральт — неспокійним, Ламберт і Ескель — штучно веселими й балакучими, Коен — настільки природним, що аж неприродним. Щирою і відкритою була виключно Цірі, рум'яна від холоду, розчухрана, щаслива й диявольськи ненажерлива. Їли вони пивний суп, густий від грінок та сиру, а Цірі здивувалася, що не подали грибочків. Пили сидр, але дівчинка отримала воду й була тим явно здивована й невдоволена. Де салат, крикнула раптом, а Ламберт різко вгамував її і наказав зняти лікті зі столу».

Грибочки й салат. У грудні?

«Ясно, — подумала Трісс. — Годують її тими легендарними печерними сапрофітами¹, невідомим науці гірським зіллям, поять славетними відварами з таємничих травичок. Дівчинка розвивається швидко, набирається диявольської відьмачої кондиції. Природним способом, без мутації, без ризику, без гормональної революції. Але чародійка цього знати не може. Для чародійки це — секрет. Нічого вони мені не скажуть, нічого мені не покажуть.

¹ Сапрофіти — мікроорганізми, що харчуються мертвими органічними речовинами — на противагу до мікробів-паразитів, що харчуються на організмі живому; назва походить від грец. *sapros* — «гнилий» і *phyton* — «рослина».

Я бачила, як та дівчина бігла. Бачила, як вона танцює з мечем на колоді, проворна й швидка, сповнена танцювальної, по-справжньому котячої грації, рухається, наче акробатка. Мушу, — подумала вона, — я обов'язково мушу побачити її роздягнену, перевірити, як вона розвинулася під впливом того, чим її тут годують. А якби вдалося ще й отримати та вивезти звідси проби «грибочків» і «салату»? Ну-ну...

А довіра? Та чхала я на вашу довіру, відьмаки. На світі є рак, є чорна віспа, правець і лейкемія, є алергії, є синдром раптової смерті немовлят. А ви ваші «грибки», з яких, може, вдалося б дистилювати ліки, що рятували б життя, ховаєте від світу. Тримайте в секреті навіть від мене, якій декларуєте приязнь, пошану й довіру. Навіть я не можу побачити не тільки Лабораторію, а й йоханих грибків!

Тож навіщо ви мене сюди притягли? Мене, чародійку?»

Магія!

Трісс захихотіла. «Ха, — подумала, — відьмаки, упіймала я вас! Цірі нагнала на вас такого самого страху, як на мене. «Від'їхала» у сон наяву, почала віщувати, пророкувати, розповсюджувати ауру, яку ви відчуваєте настільки ж добре, як і я. Вона машинально «сягнула» психокінетично по щось або силою волі зігнула олов'яну ложку, вдивляючись у неї за обідом. Відповідала на запитання, які ви ставили подумки, а може, й на ті, які ви навіть подумки боялися ставити. Й охопив вас страх. Зрозуміли ви, що ваша Несподіванка є більш несподіваною, ніж вам видавалося.

Зрозуміли ви, що маєте в Каер Морені Джерело.

Що не впораєтеся без чародійки.

А у вас немає жодної дружньої налаштованої чародійки, жодної, кому ви могли б довіряти. Окрім мене й...

Й окрім Йеннефер».

Вітер завив, застукотів віконницями, надув гобелен. Трісс Мерігольд перевернулася навзнак, в задумі гризла ніготь великого пальця.

«Геральт не запросив Йеннефер. Запросив мене. Чи не тому...»

Чому...

— Чому ти не прийшов сюди до мене? — крикнула вона тихо в темряву, збуджена й зла.

Відповів їй вітер, що вив серед руїн.

* * *

Ранок був сонячним, але диявольськи холодним. Трісс прокинулася змерзлою, невиспаною, але заспокоєною і рішучою.

До зали вона зійшла останньою. Її зусилля було винагороджено шанобливими поглядами (що принесло їй задоволення) — змінила дорожнє вбрання на просту, але ефектну сукню, уміло застосувала магічні парфуми й не магічну, але казково дорогу косметику. З'їла вівсянку, теревенячи з відьмаками на неважливі й банальні теми.

— Знову вода? — раптом забурчала Цірі, зазираючи до кубка. — У мене зуби від води терпнуть! Я б соку випила! Того, блакитного!

— Не горбся, — сказав Ламберт, поглядаючи на Трісс скося. — І не витирай рота рукавом! Закінчуй їсти, час на тренування. Дні все коротші.

— Ґеральте, — Трісс доїла вівсянку, — Цірі вчора впала на Шляху. Нічого серйозного, але причиною був той блазнівський одяг. Воно все погано припасовано й заважає її рухам.

Весемір кашлянув, відвернувся. «Ага, — подумала чародійка, — тож воно — твоя робота, майстре меча. І справді, кабатик Цірі виглядає так, наче скроїли його мечем, а зшили вістрям стріли».

— Дні і справді коротшають, — продовжила вона, не дочекавшись коментарів. — Але теперішній ми скоротимо ще сильніше. Цірі, ти скінчила? Тоді давай зі мною. Зробимо необхідні виправлення у твоєму обмундируванні.

— Вона бігає у цьому вже рік, Мерігольд, — гнівно сказав Ламберт. — І все було в порядку, допоки...

— ...допоки не з'явилася тут баба, яка дивитися не може на позбавлений смаку й не припасований одяг? Ти правий, Ламберте.

Але баба з'явилася, порядки закінчилися, прийшов час великих змін. Ходімо, Цірі.

Дівчинка завагалася, глянула на Геральта. Той кивнув, дозволяючи, посміхнувся. Красиво. Так, як він умів посміхатися колись, тоді, коли...

Трісс відвела погляд. Та посмішка була не для неї.

* * *

Кімнатка Цірі була точною копією покоїв відьмаків. Була, як і ті, позбавлена оздоблення й меблів. Не було тут практично нічого, окрім збитого з дощок ліжка, табурета і скрині. Стіни й двері своїх покоїв відьмаки декорували шкурами звірів, убитих під час полювання, — оленів, рисей, вовків, навіть росомах. На дверях кімнатки Цірі, натомість, висіла шкіра гігантського щура з мерзотним лускуватим хвостом. Трісс перемогла в собі бажання зірвати те смердюче паскудство й викинути у вікно.

Дівчинка стояла біля ліжка і дивилася на неї вичікувально.

— Постараємося, — сказала чародійка, — трохи краще припасувати твій... костюм. Я завжди мала хист до крою та шиття, тож повинна впоратися і з цією козлиною шкірою. А ти, відьмачко, тримала колись голку в руці? Навчено тебе чомусь, окрім як дірявити мечем мішки з сіном?

— Коли була я в Заріччі, у Кагені, — мусила прясти, — неохоче буркнула Цірі. — Шити мені не давали, бо я тільки псувала льон і марнувала нитки, усе треба було розпорювати. Страшененько нудним було те прядіння, бе-е-е!

— Це точно, — захихотіла Трісс. — Важко знайти щось нудніше. Я теж терпіти не могла прясти.

— А ти мусила? Я мусила, бо... Але ж ти чаклун... Чарівниця. Адже ти можеш усе вичарувати! Ту чарівну сукню... ти її вичарувала?

— Ні, — посміхнулася Трісс. — Але й не пошила власноруч. Аж на таке я не здатна.

— А моє вбрання як ти зробиш? Вичаруєш?

— Немає такої необхідності. Досить буде магічної голки, якій ми закляттям додамо трохи бадьорості. А якщо буде треба...

Трісс повільно провела рукою по розшарпаній дірці на рукаві курточки, пробурмотіла закляття, одночасно активізуючи амулет. Від дірки не залишилося й сліду. Цірі з радощів писнула.

— Це чари! Я матиму зачаровану куртку! Ха!

— Доти, поки я пошию тобі звичайну, але порядну. Ну, а тепер знімай те все, моя панно, перевдягнися у щось інше. То ж, сподіваюся, не єдина твоя одежа?

Цірі похитала головою, підняла віко скрині, показала простеньку вигорілу суконьку, бурий каптанчик, лляну сорочку й вовняну блузку, що нагадувала спокутувальний мішок.

— Це моє, — сказала. — У цьому я сюди приїхала. Але зараз я цього не ношу. Це бабські речі.

— Розумію, — скривилася насмішкувато Трісс. — Бабські чи ні, зараз мусиш у них перевдягтися. Ну, скоріше роздягайся. Дозволь, я тобі допоможу... Зараза! Що це таке? Цірі?

Плечі дівчинки вкривали великі, набряклі кров'ю синці. Більшість із них уже пожовкла, частина була свіжою.

— Що воно, диявол його, таке? — гнівно повторила чародійка. — Хто тебе так побив?

— Це? — Цірі глянула на плечі, наче заскочена кількістю синців. — А, це... Це вітряк. Я була надто повільною.

— Який, хай йому грець, вітряк?

— Вітряк, — повторила Цірі, піднімаючи на чародійку великі очі. — То такий... Ну... Я на тому вчуся ухилитися від атак. Він має такі лапи з палиць, і крутиться, і махає тими лапами. Треба дуже швидко скакати й ухилитися. Лефрекс треба мати. Якщо немає лефрексу, то вітряк вгатить тебе палицею. На початку-то мене він страшенесенько, той вітряк, лупцював. Але тепер...

— Зніми легінси та сорочку. О, боги милосердні! Дівчино! Ти взагалі можеш ходити? Бігати?

Обидва стегна й лівий бік були темно-сині від гематом і опухлостей. Цірі смикнулася й зашипіла, сахнувшись від долоні чародійки. Трісс вилаялася гномською, надзвичайно непристойно.

— Це також вітряк? — запитала, намагаючись зберегти спокій.

— Це? Ні. О, ото був вітряк. — Цірі байдуже продемонструвала чималий синець на гомілці, нижче лівого коліна. — А це інші... Це — маятник. На маятнику я вчу кроки з мечем. Ґеральт каже, що я на маятнику дуже добра. Говорить, що я маю те, як його... Відчуття. Маю відчуття.

— А якщо забракне відчуття, — заскреготіла зубами Трісс, — тоді, як я припускаю, маятник тебе вгатить?

— Ну певно, — погодилася дівчинка, дивлячись на неї і явно дивуючись її незнанню. — Вгатить, та ще й як.

— А тут? На боці? Що то було? Ковальський молот?

Цірі засичала від болю, почервоніла.

— Це я впала з гребеня...

— ...а гребінь тебе вгатив, — закінчила Трісс, іще з більшими труднощами себе опановуючи.

Цірі пирхнула.

— Як гребінь може вгатити, якщо він вкопаний у землю? Не може! Це я просто впала. Учила оберт у стрибку, і в мене не вийшло. Від того — синець. Бо я вдарилася об стовпчик.

— І лежала два дні? Маєш проблеми з диханням? Болить?

— Та ні. Коен мене розтер і зараз же знову загнав на гребінь. Так треба, розумієш? Інакше впіймаєш переляк.

— Що?

— Упіймаєш переляк, — гордо повторила Цірі й відгорнула з чола попелястий чубчик. — Не знаєш? Навіть коли з тобою щось станеться, треба відразу на снаряд, бо інакше боятимешся, а якщо боятимешся, то фіг там вийде в тебе навчання. Відмовлятися не можна. Ґеральт так сказав.

— Мушу запам'ятати ту максиму, — процідила чародійка. — Як і те, що походить вона, власне, від Ґеральта. Це непоганий рецепт

для життя, от тільки я не впевнена, що він придатний для будь-яких обставин. Але досить легко його реалізовувати чужим коштом. Тож відмовлятися не можна? Нехай навіть тебе б'ють і лупцюють тисячами способів, ти маєш устати й тренуватися далі?

— Ну певно. Відьмак нічого не боїться.

— Справді? А ти, Цірі? Нічого не боїшся? Відповідай щиро. Дівчинка відвернулася, закусил губу.

— А нікому не скажеш?

— Не скажу.

— Більш за все я боюся двох маятників. Двох відразу. І вітряка, але тільки тоді, якщо його запустити на швидкості. А ще є довга жердина, на ній, оце, я мушу досі з тією, ну... зі сра... Страховкою. Ламберт каже, що я вайло й роззява, але це ж неправда. Геральт сказав, що в мене трохи інакша тяжкість, бо я ж дівчина. Мушу просто більше тренуватися, хіба що... Я хотіла тебе про дещо запитати. Можу?

— Можеш.

— Якщо ти знаєшся на магії й на закляттях... Якщо вмієш чарувати... Чи могла б ти зробити так, щоб я була хлопчиком?

— Ні, — відповіла Трісс тоном, у якому бринів лід. — Не могла б.

— Гм-м... — явно стривожилася мала відьмачка. — А чи могла б ти принаймні...

— Принаймні що?

— Чи могла б ти зробити так, щоб я не мусила... — Цірі зарум'янилася. — Скажу тобі на вухо.

— Кажі. — Трісс нахилилася. — Я слухаю.

Цірі, червоніючи ще більше, наблизил обличчя до каштанового волосся чародійки.

Трісс випрямилася різко, а очі її загорілися.

— Сьогодні? Зараз?

— Гм.

— Ясна і йохана холера! — крикнула чародійка й копнула табурет так, що той аж гупнув об двері, збиваючи щурячу шкіру. — Зараза, мор, пранці й чума! Я хіба повбиваю тих клятих дурнів!

* * *

— Заспокойся, Мерігольд, — сказав Ламберт. — Ти збудилася неспівмірно й цілком без приводу.

— Не повчай мене! І припини звертатися до мене «Мерігольд»! А краще за все буде, якщо ти взагалі помовчиш. Не до тебе я говорю. Весеміре, Геральте, чи хтось із вас знав, як жорстоко скатована та дитина? У неї на тілі жодного живого місця немає.

— Дитинко, — поважно сказав Весемір, — не дай емоціям захопити себе. Ти виховувалася інакше, ти інакше дивишся на виховання дітей. Цірі походить з Півдня, там дівчаток і хлопчаків виховують зовсім однаково, без жодної різниці, як серед ельфів. На поні її посадили, коли мала вона п'ять років, коли мала вісім — уже їздила на полювання. Учили її користуватися луком, списом і мечем. Синці для Цірі — не новина...

— Не розповідайте мені дурниць, — підвелася Трісс. — Не вдавай дурників. Це не поні, це не прогулянка й не потяг із санчат. Це Каер Морен! На тих ваших вітряках і маятниках, на вашій Катівні поламали кістки й поскручували в'язи десятки хлопців, крутих і навчених волоцюг, подібних до вас, зібраних по шляхах і витягнутих з канав. Жилавих, із чималим досвідом короткого життя гультаїв і розбишак. Які шанси має Цірі? Навіть вихована на Півдні, навіть по-ельфійськи, навіть під рукою такої бій-баби, як Левиця Каланте, ця мала була й досі є княжною. Делікатна шкіра, дрібна будова тіла, легка кістка... Це дівчинка! Що ви хотіли з неї зробити? Відьмака?

— Ця дівчинка, — тихо й спокійно відізався Геральт, — ця делікатна й дрібна княжна пережила Цінтрійську різанину. Залишена тільки на себе, прокралася крізь когорти Нільфгарду. Зуміла уникнути мародерів, що розгулялися по селах, тих, що грабували та мордували все живе. Витримала два тижні в лісах Заріччя, абсолютно сама. Місяць мандрувала із групою втікачів, важко працюючи нарівні з усіма й нарівні з усіма голодуючи. Майже півроку вона працювала у полі й біля худоби, прийнята хлопською родиною. Повір мені, Трісс, життя дало їй досвід, навчило й загартувало не гірше, ніж подібних до нас гультаїв, яких приводять до Каер

Морену з гостинців. Цірі не слабша від подібних до нас, небажаних байстрюків, яких підкидають відьмакам по корчмах, наче кошенят, у плетених кошиках. А її статъ? Яке це має значення?

— Ти ще питаєш? Ти ще смієш про це питати? — крикнула чародійка. — Яке це має значення? Та таке, що дівчина не подібна до вас, вона має свої власні дні! І винятково погано це переносить! А ви хочете, щоб вона вихаркувала легені на Катівні й на якихось проклятих вітряках!

Хоча й розлючена, Трісс відчула розкішне задоволення, бачачи дурнуваті вирази облич молодих відьмаків і раптом відвислу щелепу Весеміра.

— Ви навіть не знали, — кивнула вона зі спокійним уже, заклопотаним, лагідним докором. — Семеро няньок. Їй соромно сказати вам про те, бо навчено її, що про такі речі чоловікам не говорять. І вона соромиться слабкості, болю і того, що вона менш управна. Чи хтось із вас про те подумав? Зацікавився тим? Чи намагався здогадатися, що її турбує? А може, вона вперше в житті кривавила тут у вас, у Каер Морені? І плакала ночами, ні в кого не знаходячи співчуття, втіхи, навіть розуміння? Чи хтось із вас взагалі про те подумав?

— Припини, Трісс, — тихо простогнав Геральт. — Досить. Ти добилася, чого хотіла. А може, й більшого, ніж хотіла.

— Зараза б це взяла, — вилаявся Коен. — Добрячих дурнів із нас зроблено, нема слів. Ех, Весеміре, що ти...

— Замовч! — гарикнув старий відьмак. — Нічого не кажи.

Найнеочікуваніше вчинив Ескель, котрий устав, підійшов до чародійки, низько нахилившись, узяв її долоню і шанобливо поцілував. Вона швидко висмикнула руку. Не для того, щоб продемонструвати злість і роздратування, але щоб перервати приємну наскрізну вібрацію, яку викликав дотик відьмака. Ескель еманував сильно. Сильніше за Геральта.

— Трісс, — сказав він, заклопотано потираючи паскудний шрам на щоці. — Допоможи нам. Просимо тебе про це. Допоможи нам, Трісс.

Чародійка глянула йому в очі, стиснула губи.

— У чому? У чому я маю вам допомогти, Ескелью?

Ескель знову потер шрам, глянув на Геральта. Біловолосий відьмак нахилив голову, заслонив очі долонею. Весемір голосно кахикнув.

У цю мить скрипнули двері, до зали увійшла Цірі. Кахикання Весеміра перетворилося на щось, схоже на задушливий, голосний вдих. Ламберт відкрив рота. Трісс стримала хихотіння.

Цірі, підстрижена й розчесана, йшла до них дрібненькими крочками, обережно підтримуючи темно-блакитну сукню, вкорочену й підігнану, але все ще зі слідами перевезення у в'юках. На шиї дівчинки блищав другий презент від чародійки — чорна змійка з лакованої шкіри, з рубіновим очком і золотою застібною.

Цірі зупинилася перед Весеміром. Не дуже розуміючи, що робити з руками, сунула великі пальці за пояс.

— Я не можу сьогодні тренуватися, — промовила повільно й вагомо, у суцільній тиші, — бо я... Я...

Глянула на чародійку. Трісс підморгнула їй, кривлячись, наче задоволений з пустощів шибеник, ворухнула устами, підказуючи вивчене формулювання.

— Немічна! — закінчила Цірі голосно й гордовито, задираючи ніс майже до стелі.

Весемір знову закахикав. Але Ескель, любий Ескель не втрапив голови, ще раз повів себе належно.

— Вочевидь, — сказав він вільно, посміхаючись. — Це, вочевидь, зрозуміло, й ми призупинимо тренування до того часу, коли неміч мине. Теоретичні уроки ми також скоротимо, а якщо ти почуватимешся зле, то ми й те відкладемо. Якщо ти потребуєш медикаментів чи...

— Я за це візьмуся, — втрутилася Трісс, також вільно.

— Ага... — Цірі тільки тепер легенько зарум'янилася, глянула на старого відьмака. — Дядю Весеміре, я попросила Трісс... То значить, пані Мерігольд, щоби... Чи... Ну, щоби вона тут з нами

залишилася. Надовго. Довго. Але Трісс сказала, що ти мусиш на це дати згоду чи... Дядю Весеміре! Погодись!

— Я погоджуюся... — вичавив Весемір. — Вочевидь, я погоджуюся...

— Ми дуже раді. — Ґеральт тільки тепер відвів руку від чола. — Ми дуже раді, Трісс.

Чародійка легенько кивнула в його бік і невинно закліпала віями, накручуючи на палець каштановий локон. Ґеральт мав кам'яне обличчя.

— Ти дуже вірно і ввічливо вчинила, Цірі, — сказав він, — запропонувавши пані Мерігольд довше погостювати в Каер Морені. Я тобою пишаюся.

Цірі почервоніла, широко посміхаючись. Чародійка подала їй іще один умовний знак.

— А тепер, — сказала дівчинка, ще вище задираючи носа, — залишу вас одних, бо, напевне, ви хочете обговорити із Трісс різні важливі справи. Пані Мерігольд, дядько Весеміре, панове... Прощаюся. Поки що.

Присіла, дякуючи, після чого вийшла із зали, повільно й гідно ступаючи східцями.

— Холера, — перервав тишу Ламберт. — Подумати тільки, а я не вірив, що вона й насправді княжна.

— Зрозуміли, бовдури? — Весемір озирнувся навколо. — Якщо зранку вона надягне сукню... То щоб мені жодних тренувань... Розумієте?

Ескель і Коен кинули на старого погляди, цілковито позбавлені пошани. Ламберт відверто пирхнув. Ґеральт дивився на чародійку, а чародійка посміхалася.

— Дякую тобі, — сказав він. — Дякую тобі, Трісс.

* * *

— Умови? — явно занепокоївся Ескель. — Трісс, адже ми вже пообіцяли, що зменшимо тренування Цірі. Які ще умови ти хочеш висунути?

— Ну, може, «умови» й недоречне слово. Тож назвемо це порадами. Дам я вам три поради, а ви до тих порад прислухаєтесь. Якщо, звісно, вам важливо, щоб я тут залишилася і допомогла у вихованні малої.

— Слухаємо, — сказав Геральт. — Кажи, Трісс.

— Перед усім, — почала вона, злостиво усміхаючись, — потрібно урізноманітнити раціон Цірі. А особливо обмежити в ньому секретні грибки й таємні трави.

Геральт і Коен чудово володіли виразами своїх облич. Ламберт і Ескель — трохи гірше. Весемір не володів зовсім. «Що ж, — подумала вона, дивлячись на його смішно заклопотану міну, — за його часів світ був кращим. Лицемірство було вадою, якої належало соромитися. Щирість сорому не приносила».

— Менше відварів із таємничих зіль, — продовжувала вона, намагаючись не захихотіти, — а більше молока. Ви маєте тут кіз. Доїння — ніяке не мистецтво, от побачиш, Ламберте, миттєво навчишся.

— Трісс, — почав Геральт, — послухай...

— Ні, це ти послухай. Ви не піддавали Цірі різкій мутації, не чіпали гормони, не пробували еліксири і Трави. І за те я вам вдячна. Це було розсудливо, відповідально, по-людськи. Ви не скривдили її отрутами, і тим більше не можна вам тепер її скалічити.

— Про що ти говориш?

— Грибочки, чії секрети ви так стережете, — пояснила вона, — і справді тримають дівчину в чудовій формі й посилюють її м'язи. Зілля забезпечують ідеальний обмін речовин і прискорюють розвиток. Утім, усе разом, за підтримки вбивчих тренувань, призводить до певних змін у будові тіла. У жировій тканині. Вона жінка. Якщо не калічите її гормонально, не каліchte й фізично. Вона колись може на вас образитися, що ви так нерозсудливо позбавили її жіночих... атрибутів. Ви розумієте, про що я говорю?

— Авжеж, — буркнув Ламберт, нахабно роздивляючись бюст Трісс, що випинався під сукнею.

Ескель кахикнув і спопелив молодого відьмака поглядом.

— На цю мить, — повільно запитав Геральт, також ковзаючи поглядом по тому-іншому, — ти ж не помітила в ній нічого незворотного, сподіваюся?

— Ні, — посміхнулася вона. — На щастя — ні. Розвивається вона здоровою і нормальною, збудована, наче молода дріада, приємно бачити. Але дотримуйтеся міри в застосуванні прискорювачів, прошу вас.

— Ми дотримуємося, — відповів Весемір. — Дякуємо за пересторогу, дитинко. Що ще? Ти казала про три... поради.

— Вірно. Ось друга: не можна допустити, щоб Цірі тут здичавіла. Вона повинна контактувати зі світом. Із ровесниками. Повинна отримати відповідну освіту й підготовку до нормального життя. Нехай поки що махає мечем. Відьмачку без мутації ви з неї все одно не зробите, але відьмацьке тренування їй не зашкодить. Часи — важкі й небезпечні, вмітиме захиститися, якщо доведеться. Як ельфійка. Але ви не можете поховати її тут живцем, у цьому відлюдді. Вона повинна повернутися до нормального життя.

— Її нормальне життя згоріло разом із Цінтрою, — буркнув Геральт. — Але що ж, Трісс, ти, як завжди, маєш рацію. Ми вже про те подумали. Коли прийде весна, я відвезу її у храмову школу. До Неннеке, в Елландер.

— Це дуже добра ідея і мудре рішення. Неннеке — виняткова жінка, а храм богині Мелітеле — виняткове місце. Безпечне, добре, таке, що гарантує для дівчини освіту. Цірі вже знає?

— Знає. Кілька днів скандалила, але врешті узяла то до відома. Зараз навіть нетерпляче виглядає весну, її збуджує перспектива подорожі до Темерії. Світ її цікавить.

— Як і мене в її віці, — посміхнулася Трісс. — І це порівняння небезпечно наближує нас до третьої поради. Найважливішої. І ви знаєте, якої саме. Не робіть дурнувятих облич. Я чародійка, ви забули? Не знаю, скільки часу знадобилося вам, аби розпізнати магічні здібності Цірі. Мені вистачило для цього менше ніж півгодини. Після того я знала вже, ким — вірніше, чим — є ця дівчина.

— А чим вона є?

— Джерелом.

— Неможливо!

— Можливо. Навіть напевне. Цірі є Джерелом, має медіумні здібності. Більш того, ці здібності дуже, дуже непокоять мене. І ви, любі відьмаки, чудово про те знаєте. Ви ці здібності зауважили, вас вони також занепокоїли. Тільки тому й виключно тому ви запросили мене до Каер Морену, вірно? Я права? Тільки тому й виключно тому?

— Так, — підтвердив по хвильці мовчання Весемір.

Трісс непомітно зітхнула — з полегшенням. Мить вона боялася, що тим, хто це скаже, буде Геральт.

* * *

Назавтра випав перший сніг, спочатку дрібний, але скоро перейшов у хуртовину. Падав усю ніч, а ранком мури Каер Морену потонули в заметах. Про біг Катівнею не могло бути й мови, тим більше що Цірі досі почувалася не найкраще. Трісс підозрювала, що відьмацькі «прискорювачі» могли бути причиною проблем із менструацією. Утім, впевненості вона не мала, про їхню специфіку вона не знала практично нічого, а Цірі була, поза сумнівом, єдиною дівчинкою в світі, якій таке давали. Відьмакам Трісс про свої підозри не сказала. Не хотіла, аби вони переймалися та нервували, воліла застосовувати власні методи. Напоїла Цірі еліксирами, зав'язала їй на талії під сукнею низку активних ясписів і заборонила перевантажуватися, а особливо — дико вимахувати мечем у гонитві за щурами.

Цірі нудилася, сонно швендяла замком, нарешті, через брак інших забавок, приєдналася до Коена, який прибирав у стайні, доглядав за кіньми й ремонтував упряж.

Геральт, на злість чародійки,десь пропадав і з'явився тільки під вечір, несучи підстреленого козлика. Трісс допомогла йому розпатрати здобич. Хоча вона жадливо гидуvalа запахом м'яса й крові, хотіла бути ближче до відьмака. Близько. Якогого ближче.

Росла в ній холодна, завзята рішучість. Не мала вона бажання й надалі спати сама.

— Трісс! — крикнула раптом Цірі, із тупотом збігаючи по сходах. — Чи я можу сьогодні спати з тобою? Трісс, я прошу, погодься! Прошу тебе, Трісс!

Сніг падав і падав. Роз'яснилося, тільки коли настав Мідінваерне, День Зимового Сонцестояння.

Третього дня змерли усі діти, опроч єдного, отрока років заледве десяти. Оний, до того шарпаний різким безумством, абіє запав був у глибоке одурення. Очі його зрок мали скляний, хапавсь він безперервно руками за накриття альбо водив ними в повітрі, як гдиби хочаши пір'я хапати. Дихання стало голосним і хрипким, піт холодний, клейкий та вонний виступив на шкірі. Тоді знову еліксир подано йому в жили, й напад повторився. Врихле стала-ся йому кровотеча з носа, а кашель перейшов у вомети, по яких отрок згола земдлів і став дрентвілій.

Симптоми не відпускали два наступні дні. Шкіра дитяти, дотля облита потом, стала суха й розпалена, пульс втратив повноту й твердість, ено залишивсь помірно моцним, більш повільним, аніж прудким. Бінамній вже не очнувся, ано більше не кричав.

Нарешті надшедл день сьомий. Отрок очунав яко зі сну і відкрив очі, а очі його були заисте яке в тої змії.

Карла Деметія Крест.

*Випробування Трав й іначі таємні
відьмацькі практики, власними очима оглянуті.*

Манускрипт виключно для перегляду

Капітулом Чародіїв

— Ваші побоювання були необґрунтованими, майже безпідставними, — скривилася Трісс, спираючи лікті на стіл. — Минули часи, коли чародії полювали на Джерела й магічно обдарованих дітей, коли насильно чи підступом забирали їх у батьків чи опікунів. Ви і справді вважали, що я могла б захотіти відібрати у вас Цірі?

Ламберт пирхнув та відвернувся. Ескель і Весемір подивилися на Ґеральта, але Ґеральт мовчав. Дивився убік, безперервно граючись срібним відьмацьким медальйоном у вигляді голови вовка з вищіренними іклами. Трісс знала, що медальйон реагує на магію. У таку ніч, як Мідінваерне, коли від магії аж вібрало повітря, медальйони відьмаків мали тремтіти невпинно, дратувати й непокоїти.

— Ні, дитинко, — сказав нарешті Весемір. — Ми знаємо, що ти такого не зробила б. Але ж ми знаємо й те, що ти повинна доповісти про неї Капітулу. Давно знаємо, на кожного чародія покладено такий обов'язок. Ви вже не забираєте обдарованих дітей у батьків і опікунів. Ви спостерігаєте за такими дітьми, щоб пізніше, у слушний момент, захопити їх магією, схилити...

— Не бійтеся, — сказала вона холодно. — Я не скажу про Цірі нікому. Навіть Капітулу. Чому ви так на мене дивитеся?

— Дивує нас легкість, із якою обіцяєш нам зберігати секрет, — спокійно сказав Ескель. — Вибач, Трісс, я не хотів тебе образити, але що сталося з вашою легендарною лояльністю до Ради й Капітулу?

— Багато що сталося. Війна багато змінила. А битва за Содден — ще більше. Не хочу втомлювати вас політикою, до того ж

певні проблеми і справи огорнуті, вибачте, таємницею, яку мені не можна розкривати. Але щодо лояльності... Я лояльна. Але можете повірити, у цій справі я можу бути лояльною як до Капітулу, так і до вас.

— Така подвійна лояльність, — Геральт уперше цього вечора глянув їй в очі, — це диявольськи важка справа. Рідко кому вона вдається, Трісс.

Чародійка глянула на Цірі. Дівчинка сиділа поряд із Коеном на ведмежій шкірі у віддаленому кінці зали, обоє зайняті були грою у «цапки». Гра ставала монотонною, бо обидва були неймовірно швидкі — жоден аж ніяк не міг хлопнути іншого. Схоже, то їм не перешкоджало й не псувало розваги.

— Геральте, — сказала Трісс. — Коли ти знайшов Цірі там, над Яругою, ти забрав її із собою. Привіз до Каер Морену, сховав від світу, не хочеш, щоб навіть близькі для цієї дитини люди знали, що вона жива. Ти зробив це, бо щось, про що я не знаю, переконало тебе, що призначення існує, що воно нами керує, що веде нас у всьому, що ми робимо. Я теж так вважаю, завжди так вважала. Якщо призначення захоче, щоб Цірі стала чародійкою, то вона нею стане. Капітул чи Рада не мають про неї знати, не мають спостерігати за нею чи її умовляти. Зберігаючи ваш секрет, я аж ніяк не зраджую Капітул. Але, як ви й самі знаєте, є тут певна проблема.

— Якби лише одна, — зітхнув Весемір. — Кажі, дитинко.

— Дівчина має магичні здібності, й цього не можна лишити поза увагою. Це занадто небезпечно.

— З якого такого погляду?

— Неконтрольовані здібності — страшні. Для Джерела й для оточення. Оточенню Джерело може загрожувати багатьма способами. Собі — лише одним. Ним є психічна хвороба. Найчастіше — кататонія.

— Та під три дияволи, — сказав після довгої паузи Ламберт. — Оце прислухаюся до вас і думаю, що хтось тут уже з глузду з'їхав і тільки-но й дивиться, як стати загрозою для оточення. Призна-

чення, джерела, чари, чудеса, дивовижі... Чи ти не перебільшуєш, Мерігольд? Чи це перша дитина, яку привезли до фортеці? Геральт не знайшов жодного призначення, знайшов лише ще одну бездомну осиротілу дитину. Ми навчимо ту дитину мечу й випустимо у світ, як і інших. Звичайно, згоден, іще ніколи раніше не тренували ми в Каер Морені дівчину. Мали ми з Цірі проблеми, припускалися помилок, добре, що ти на них вказала. Але не перебільшуй. Вона не настільки небачена, щоб падати на коліна й здіймати очі до неба. Чи мало кружляє по світі баб-войовничок? Гарантую тобі, Мерігольд, Цірі звідси вийде цілою і здоровою, сильною і такою, що дасть собі раду в житті. І, я впевнений, без кататонії чи іншої падучої. Хіба що ти нашлеш на неї таку хворобу.

— Весеміре, — Трісс повернулася на стільці. — Накажи йому замовкнути, бо заважає.

— Крутиш, — сказав спокійно Ламберт, — а не про все ще знаєш. Глянь.

Він простягнув руку в напрямку каміна, дивним чином складаючи пальці. У каміні загуділо й завило, полум'я різко здійнялося, жар засвітився, сипонув іскрами. Геральт, Весемір і Ескель подивилися неспокійно на Цірі, але дівчинка не звернула уваги на яскравий феєрверк.

Трісс схрестила на грудях руки, глянула на Ламберта з викликом.

— Знак Аард, — заявила спокійно. — Ти хотів мене здивувати? За допомогою такого самого жесту, посиленого концентрацією, зусиллям волі й закланням, я можу за мить повикидати поліна в комин так високо, що ти вважатимеш, що то зірки.

— Ти можеш, — погодився він. — Але не Цірі. Вона не в змозі скласти Знак Аард. І будь-який інший. Намагалася сотні разів — і нічого. А ти сама знаєш: для наших Знаків досить і мінімальних здібностей. Значить, Цірі не має й мінімуму. Вона абсолютно нормальна дитина. Не має ані найменших магічних здібностей, вона майже антиталант. А ти нам тут розповідаєш про Джерело, намагаєшся залякати...

— Джерело, — пояснила чародійка холодно, — не контролює своїх можливостей, не панує над ними. Воно — медіум, щось схоже на передавач. Несвідомо контактує з енергією, несвідомо її перетворює. А коли намагається це контролювати, коли напружується, як на спробах складання Знаків, нічого не виходить. І нічого не вийде не тільки після сотні, а й після тисячі спроб. Це типово для Джерела. Але одного дня настає мить, коли Джерело не напружується, не силиться, думає про небесні мигдалі чи про ковбасу з капустою, грає у кості, забавляється з кимось у ліжку, длубається у носі... й раптом щось стається. Наприклад, полум'я огортає дім. А інколи полум'я огортає півміста.

— Перебільшуєш, Мерігольд.

— Ламберте. — Геральт відпустив медальйон, поклав долоні на стіл. — По-перше, не звертайся до Трісс «Мерігольд», вона багато разів просила, щоб ти такого не робив. По-друге, Трісс не перебільшує. Я на власні очі бачив у ділі матусю Цірі, принцесу Паветту. Скажу вам, було там на що подивитися. Не знаю, чи була вона Джерелом, але ніхто не підозрював про її здібності, поки вона на волосину розминулася з тим, щоб дощенту зруйнувати королівський бург у Цінтрі.

— Тож треба взяти до уваги, — сказав Ескель, запалюючи свічку в іще одному ліхтареві, — що Цірі все ж може мати генетичний спадок.

— Не просто може, — сказав Весемір. — Вона його успадкувала. З одного боку, Ламберт має рацію. Цірі не в змозі складати Знаки. З іншого... Ми всі бачили...

Він замовк, глянув на Цірі, яка радісним писком позначила власну перемогу в грі в «цапки». Трісс бачила посмішку на обличчі Коена й не сумнівалася, що той дозволив дівчинці перемогти.

— А власне, — промовила вона насмішкувато. — Усі ви бачили. Що бачили? За яких обставин ви те бачили? Чи не здається вам, хлопці, що прийшов час для щирішого признання? До диявола, я ж сказала, що збережу секрети. Ви маєте моє слово.

Ламберт глянув на Ґеральта, Ґеральт кивнув, дозволяючи. Молодший відьмак устав, зняв з високої полиці велику чотирикутну кришталеву карафу й менший флакончик. Перелив уміст флакончика до карафи, струснув нею кілька разів, налив прозору рідину до кубків, що стояли на столі.

— Випий із нами, Трісс.

— Це що, правда настільки страшна, — зіронізувала вона, — що на тверезо про неї не вдасться поговорити? Що треба нарізати, щоб змогти її вислухати?

— Не мудруй. Спробуй. Краще зрозумієш.

— А що воно?

— Біла Чайка.

— Що?

— Легкий засіб, — посміхнувся Ескель, — для добрих снів.

— Хай йому грець! Відьмачий галюциноген? Так ось від чого у вас так очі вечорами світяться!

— Біла Чайка дуже лагідна. Галюциноген — то Чорна.

— Якщо в цій рідині є магія, я не можу її пригубити!

— Виключно природні складові, — заспокоїв Ґеральт, але вираз обличчя, як вона помітила, мав напружений. Скоріше за все, боявся запитань про склад еліксиру. — До того ж розведено її у великій кількості води. Ми не пропонували б тобі щось, що могло б зашкодити.

Піниста рідина з дивним смаком ударила холодом у горло, теплом розлилася по тілу. Чародійка провела язиком по яснах і піднебінню. Не могла розпізнати жодної складової.

— Ви дали Цірі напитися цієї... Чайки, — здогадалася вона. — І тоді...

— То була випадковість, — швидко перебив Ґеральт. — Першого ж вечора, одразу після приїзду... Вона була спрагла, Чайка стояла на столі. Не встигли ми відреагувати, вона випила одним ковтком. І впала в транс.

— Натерпілися ми страху, — признався Весемір і зітхнув. — Ох, наїлися ми, дитинко. По саме горло.

— Вона заговорила не своїм голосом, — спокійно промовила чародійка, дивлячись в очі відьмакам — блискучі у світлі свічок. — Заговорила про речі і справи, про які не могла знати. Почала... пророкувати. Вірно? Що говорила?

— Дурню, — сухо промовив Ламберт. — Позбавлені сенсу дурощі.

— Не сумніваюся, — вона глянула на нього, — що тоді вона з тобою чудово порозумілася. Дурощі — то твоя спеціалізація, переконуєш у цьому, скільки б разів ти не відкривав рота. Тож будь ласкавий, не відкривай його деякий час. Добре?

— Цього разу, — сказав поважно Ескель, потираючи шрам на щоці, — Ламберт має слушність, Трісс. Тоді, коли вона випила Чайку, Цірі і справді заговорила так, що нічого неможливо було зрозуміти. Тоді, за першим разом, це було белькотіння. От тільки...

Він урвав себе. Трісс похитала головою.

— Тільки за другим разом вона заговорила осмислено, — здогадалася. — Тож був і другий раз. Також після наркотика, випитого через вашу неухважність?

— Трісс. — Геральт підвів голову. — Не час на дотепну іронію. Нас воно не тішить. Нас воно лякає й непокоїть. Так, був і другий, був і третій раз. Цірі досить невдало впала на тренуванні. Знепритомніла. Коли прийшла до тями, знову була в трансі. І знову маячила. Знову це був не її голос. І знову це було незрозуміло. Але я вже чув подібні голоси, подібний спосіб мовлення. Так говорять ті бідні, хворі, безумні жінки, яких звуть оракулами. Ти розумієш, про що я?

— Цілком. Це був другий раз. Переходь до третього.

Геральт обер передпліччям чоло, яке раптом спітніло.

— Цірі часто прокидається вночі, — почав. — Із криком. Вона багато через що пройшла. Не бажає про те говорити, але вона, безсумнівно, бачила в Цінтрі й в Ангрені речі, які дитина бачити не має. Я навіть побоююся, що... хтось її скривдив. Це повертається у снах... Звичайно її легко заспокоїти, засинає вона без мороки... Але одного разу після пробудження... вона знову опинилася у трансі. Знову говорила чужим, неприємним... злим

голосом. Говорила виразно й зі значенням. Провіщувала. І провістила нам...

— Що? Що, Геральте?

— Смерть, — сказав лагідно Весемір. — Смерть, дитинко.

Трісс глянула на Цірі, яка пронизливо звинувачувала Коена в обмані у грі. Коен, обійнявши її, вибухнув сміхом. Чародійка раптом зрозуміла, що ніколи, ніколи раніше не чула, щоб котрийсь із відьмаків сміявся.

— Кому? — запитала коротко, усе ще дивлячись на Коена.

— Йому, — сказав Весемір.

— І мені, — додав Геральт. І усміхнувся.

— А коли вона прокинулася...

— Нічого не пам'ятала. А ми не ставили запитань.

— Слушно. Щодо того пророцтва... Було конкретне? Детальне?

— Ні. — Геральт глянув їй просто в очі. — Туманне. Не розпитуй про це, Трісс. Переймаємося ми не змістом провіщень та маячення Цірі, а тим, що з нею діється. Не за себе ми боїмося, але...

— Обережно, — застеріг Весемір. — Не кажи про це при ній.

Коен наблизився до столу, несучи дівчинку на плечах.

— Побажай усім доброї ночі, Цірі, — сказав. — Побажай доброї ночі цим нічним совам. Ми йдемо спати. Північ близько. Скоро закінчиться Мідінваерне. Від завтра з кожним днем весна наближатиметься!

— Мені хочеться пити. — Цірі зсунулася з його плечей, потяглася за бокалом Ескеля. Відьмак спритно відсунув його за межі досяжності її рук, схопив глечик із водою.

Трісс швидко встала.

— Прошу, — подала дівчині свій напівповний келих, одночасно стискаючи плече Геральта й дивлячись в очі Весемірові. — Пий.

— Трісс, — прошепотів Ескель, дивлячись, як жадібно Цірі п'є. — Що ти таке робиш? Адже це...

— Ані слова, прошу.

На ефект довго чекати не довелося. Цірі раптом напружилася, крикнула стиха, посміхнулася широкою щасливою посмішкою.

Заплющила очі, розкинула руки. Засміялася, закрутилася у піруеті, затанцювала навшпиньках. Ламберт блискавичним рухом відсунув табурет, що стояв у неї на дорозі, Коен устав поміж танцівницею і каміном.

Трісс зірвалася, вишарпнула з-за декольте амулет — оправлений у срібло сапфір на тонкому ланцюжку. Міцно стиснула його в долоні.

— Дитинко... — простогнав Весемір. — Що ти виробляєш?

— Я знаю, що роблю, — сказала вона різко. — Дівчина впала в транс, а я встановлю з нею психічний контакт. Увійду в неї. Я вам говорила, що вона — щось на кшталт магічного передавача, тож я мушу знати, що передає, як і звідки черпає ауру, як її перетворює. Сьогодні Мідінваерне, корисна ніч для такого діла...

— Не подобається мені це, — насупився Ґеральт. — Абсолютно мені це не подобається.

— Якщо в когось із нас буде епілептичний напад, — чародійка не звернула уваги на його слова, — ви знаєте, що робити. Паличку в зуби, притримувати, чекати. Носи вгору, хлопці. Я таке неодноразово робила.

Цірі припинила танцювати, впала навколішки, простягнула руки, сперла голову на коліна. Трісс притисла до скроні вже теплий амулет, прошепотіла формулу закляття. Прикрила очі, зосередила волю і послала імпульс.

Море зашуміло, хвилі з гуркотом ударили об скелястий берег, високими гейзерами вибухнули серед каміння. Вона махнула крилами, ловлячи солоний вітер. Невимовно щаслива, спікірувала вниз, наздогнала зграю товаришок, зачепила кігтями хребти хвиль, знову здійнялася у небо, роняючи краплі, летіла, підхоплена вихором, що шумів у пір'ї. «Сила навіювання, — подумала вона тверезо. — Це тільки сила навіювання. Чайка!»

Тріііісс! Тріііісс!

Цірі? Де ти?

Тріііісс!

Крик чайок затих. Чародійка все ще відчувала на обличчі мокрі бризки бурунів, але під нею вже не було моря. Власне,

було — але було це море трав, безкрайня, до горизонту рівнина. Трісс зі страхом констатувала, що те, що вона бачить, то панорама, яку видно з Гори під Содденом. Але це була не Гора. Не могла бути Гора.

Небо раптом потемнішало, навколо заклопочилося від тіней. Вона бачила довгу шеренгу невиразних постатей, що повільно сходили схилом. Чула шепіт, що накладався один на одний, змішуючись у неспокійний, незрозумілий хор.

Цірі стояла поряд, відвернувшись. Вітер куйовдив її попелясте волосся.

Імлисті, невиразні постаті все проходили повз, безкінечною, довгою шеренгою. Минаючи її, повертали до неї голови. Трісс стримала крик, дивлячись на байдужі, спокійні обличчя, на сліпі, мертві очі. Більшість облич вона не знала й не впізнавала. Але деякі — так.

Корал. Ванелле. Йоель. Рябий Аксель...

— Навіщо ти мене сюди привела? — прошепотіла вона. — Навіщо?

Цірі розвернулася. Підняла руку, й чародійка побачила струмочок крові, що стікав лінією життя у долоню, а тоді на зап'ясток.

— Це троянда, — сказала спокійно дівчинка. — Троянда із Шерраведа. Я вкололася. То нічого. Це тільки кров. Кров ельфів...

Небо потемнішало ще сильніше, а за хвилику блиснуло різким, сліпучим світлом блискавки. Усе завмерло в тиші й нерухомості. Трісс зробила крок, бажаючи переконатися, чи зможе вона це зробити. Зупинилася поряд із Цірі й побачила, що вони обидві стоять на краю бездонної прірви, у якій клубочиться червонуватий, наче підсвічений дим. Блиск наступної безшумної блискавки раптом відкрив довгі мармурові сходи, що вели в глиб безодні.

— Так треба, — сказала тремтливим голосом Цірі. — Іншого шляху немає. Тільки цей. Сходами вниз. Так треба, бо... *Va'esse deirea 'dh aep eigan*...

— Кажі, — прошепотіла чародійка. — Кажі, дитино.

— Дитя Старшої Крові... *Feainnewedd*... *Luned aep Hen Ichaer*... *Deithwen*... Біле Полум'я... Ні, ні... Ні!

— Цірі!

— Чорний рицар... із пір'ям на шоломі... Що він мені зробив? Що тоді сталося? Я боялася... Я усе ще боюся. Те не скінчилося, те ніколи не скінчиться. Левеня мусить умерти... Державні інтєреси... Ні... Ні...

— Цірі!

— Ні! — Дівчинка напружилася, прижмурилася. — Ні, ні, не хочу! Не торкайся мене!

Обличчя Цірі раптом змінилося, завмерло, голос став металевим, холодним і зловорожим, звучала в ньому зла, жорстока насмішка.

— Ти прийшла за нею аж сюди, Трісс Мерігольд? Аж сюди? Ти зайшла задалеко, Чотирнадцята. Я тебе застерігав.

— Хто ти? — Трісс здригнулася. Але опанувала голос.

— Ти довідаєшся, коли прийде час.

— Я довідаюся зараз!

Чародійка підняла руки, різко розкинула їх, вкладаючи усі сили в Чари Ідентифікації. Магічна завіса порвалася, але за нею була друга... Третя... Четверта...

Трісс зі стогоном упала на коліна. А реальність рвалася далі, відчинялися чергові двері, довга, нескінченна шеренга, що вела в ніщо. У пустку.

— Ти помилилися, Чотирнадцята, — насміхався металевий, нелюдський голос. — Ти переплутала небо із зірками, що віддзеркалюються вночі на поверхні ставка.

— Не торкайся... Не торкайся цієї дитини!

— Це не дитина.

Губи Цірі рухалися, але Трісс бачила, що очі дівчинки мертві, скляні, непритомні.

— Це не дитина, — повторив голос. — Це Полум'я, Біле Полум'я, від якого займеться і згорить світ. Це Старша Кров, Ген Іхер. Кров Ельфів. Зерно, що не зійде, але полум'ям вибухне. Кров, яка буде споганена... Коли настане Тедд Дейреад, Час Кінця. *Va'esse deireádh aep eigeán!*

— Ти провіщуєш смерть? — крикнула Трісс. — Чи тільки це ти й умієш — провіщувати смерть? Усім? Їм, їй... мені?

— Тобі? Ти вже вмерла, Чотирнадцята. Усе в тобі вже вмерло.

— Силою сфер закликаю, — простогнала чародійка, мобілізуючи рештки сил і водячи долонею в повітрі. — Водю, вогнем, землею і повітрям закликаю тебе. Закликаю тебе думкою, сном і смертю, тим, що було, тим, що є, і тим, що буде. Закликаю тебе. Хто ти? Кажи!

Цірі повернула голову. Образ сходів, що вели в глиб безодні, зник, розплився, і на його місці з'явилося сіре свинцеве море, спінене, неспокійне під ламаними гребенями хвиль. У тишу знову увірвалися крики чайок.

— Лети, — сказав голос устами дівчинки. — Уже час. Повертайся, звідки ти прийшла, Чотирнадцята з Гори. Лети на крилах чайки і слухай крики інших чайок. Слухай уважно!

— Закликаю тебе...

— Не можеш. Лети, чайко!

І раптом знову було повітря, що свистіло вихором, мокрим солоним запахом, і був політ, політ без кінця і початку. Чайки дико кричали. Кричали й розказували.

Трісс?

Цірі?

Забудь про нього! Не катуй його! Забудь! Забудь, Трісс!

Забудь!

Трісс! Трісс! Трііісс!!!

— Трісс!

Вона розплющила очі, мотнула головою по подушці, ворухнула здерев'янілими руками.

— Геральте?

— Я поряд. Як ти почуваєшся?

Вона розгледілася. Була у своїй кімнаті, лежала на ліжку. На найкращому ліжку в усьому Каер Морені.

— Що з Цірі?

— Спить.

— Як довго...

— Задовго, — перебив він. Накрив її ковдрою, обійняв. Коли нахилився, медальйон з головою вовка заколихався біля її обличчя. — Те, що ти зробила, було не найкращою з ідей, Трісс.

— Усе нормально.

Вона затремтіла в його обіймах. «Неправда, — подумала вона. — Нічого не в порядку». Вона відвернулася так, аби медальйон її не торкався. Теорій про властивості відьмацьких амулетів було чимало, але жодна не рекомендувала чародіям торкатися їх під час дня і ночі Сонцестояння.

— Чи... Чи ми щось говорили в трансі?

— Ти — нічого. Весь час була непритомною. Цірі... перед самим пробудженням... Вона сказала... *«Va'esse deireádh aep eígean»*.

— Вона знає Старшу Мову?

— Не настільки, щоб проказати повну фразу.

— Фраза значить: «Щось закінчується». — Чародійка витерла обличчя долонею. — Геральте, це важлива справа. Дівчинка — неймовірно сильний медіум. Не знаю, з чим і з ким вона контактує, але вважаю, що меж контакту для неї немає. Щось хоче нею оволодіти. Щось... щось, занадто потужне для мене. Я за неї боюся. Ще один транс... може закінчитися психічною хворобою. Я з цим не впораюся, не зумію впоратися, не зумію... Якби це було необхідно, я б не зуміла заблокувати, стримати її здібності, не зуміла б, якби не було іншого виходу, назавжди їх пригасити. Ти мусиш скористатися допомогою... іншої чародійки. Здібнішої. Досвідченішої. Ти знаєш, про кого я.

— Знаю. — Він відвернувся, стиснув уста.

— Не опирайся. Не захищайся. Я здогадуюся, чому ти звернувся не до неї, а до мене. Перебори амбіції, подолай жаль і затятість. Це не має сенсу, змучишся. І ризикуєш життям і здоров'ям Цірі. Те, що, скоріше за все, станеться з нею при черговому трансі, може бути гіршим за Випробування Трав. Звернися за допомогою до Йеннефер, Геральте.

— А ти, Трісс?

— Що — я? — Вона важко сковтнула. — Я неважлива. Я тебе підвела... у всьому. Я була... була твоєю помилкою. Нічим більше.

— Помилки, — сказав він із зусиллям, — для мене так само важливі. Я не викреслюю їх ані з життя, ані з пам'яті. І ніколи не звинувачую в них інших. Ти важлива для мене, Трісс, і завжди будеш важливою. Ти ніколи не заподіяла мені шкоди. Ніколи. Повір мені.

Вона довго мовчала.

— Я залишуся до весни, — вирішила нарешті, змагаючись із тремтінням у голосі. — Буду біля Цірі... Буду пантрувати. День і ніч. Буду біля неї вдень і вночі. А навесні... Навесні ми заберемо її до храму Мелітеле в Елландері. Те, що хоче над нею запанувати, у храмі, може, не матиме до неї доступу. А ти тоді звернешся за допомогою до Йеннефер.

— Добре, Трісс. Дякую тобі.

— Ґеральте?

— Слухаю.

— Цірі сказала ще щось, вірно? Щось, що чув тільки ти. Скажи мені, що воно було.

— Ні, — запротестував він, голос його затремтів. — Ні, Трісс.

— Я прошу тебе.

— Вона говорила не до мене.

— Знаю. Говорила до мене. Скажи, прошу.

— Уже після того, як прийшла до тям... Коли я її підняв... Прошепотіла: «Забудь про нього. Не катуй його».

— Не буду, — сказала вона тихо. — Але забути не можу. Пробач мені.

— Це я в тебе маю просити пробачення. І не тільки в тебе.

— Ти аж настільки її кохаєш, — сказала (не запитала) вона.

— Аж настільки, — признався він упівголоса після довгого мовчання.

— Ґеральте.

— Слухаю, Трісс.

— Будь зі мною сьогодні вночі.

- Трісс...
- Просто будь.
- Добре.

* * *

Невдовзі після Мідінваерне сніг припинив іти. Настали морози.

Трісс була біля Цірі вдень і вночі. Пантрувала. Огортала опікою. Зримою і незримою.

Дівчинка майже щоночі просиналася з криком. Марила, тримаючись за щок, плакала від болю. Чародійка заспокоювала її закляттями й еліксирами, присипляла, тулячи до себе й заколисуючи в обіймах. А потім сама довго не могла заснути, думаючи про те, що Цірі говорила крізь сон і після того, як прийшла до тям. І відчувала страх. *Va'esse deirea´dh aep eigeana...* Щось закінчується...

Так було десять днів і ночей. І нарешті минуло. Закінчилося, зникло без сліду. Цірі заспокоїлася, спала спокійно, без марення, без снів.

Але Трісс пантрувала безустанно. Не відходила від дівчини ні на крок. Огортала опікою. Зримою і незримою.

* * *

— Швидше, Цірі! Крок, удар, відскік! Напівоберт, удар, відскік! Рівновага, рівновага лівою рукою, бо впадеш з гребеня! І поб'єш собі... жіночі атрибути!

— Що?

— Нічого. Ти не заморилася? Якщо хочеш, то відпочинемо.

— Ні, Ламберте! Можу ще. Я не така слабка, не думай. Може, спробую скакати через кожен другий стовпчик?

— І не думай! Впадеш, і тоді Мерігольд відірве мені... голову.

— Не впаду!

— Сказав раз, не повторюватиму. Без хвастощів! Упевненіше на ногах! І дихання, Цірі, дихання! Сопеш, наче мамонт, що здихає!

— Неправда!

— Не пищи. Тренуйся! Атака, відскік! Блок! Напівоберт! Блок, повний оберт! Упевненіше на стовпчиках, холера! Не розгойдуйся! Крок, удар! Швидше! Напівоберт! Стрибай і тни! Добре! Дуже добре!

— Правда? Правда було добре, Ламберте?

— Хто таке сказав?

— Ти! Тільки що!

— Певне, я обмовився. Атака! Напівоберт! Відскік! Ще раз! Цірі, а де був блок? Скільки разів маємо повторювати? Після відскоку завжди має бути блок, рух клинка, що захищає голову й карк! Завжди!

— Навіть тоді, коли я б'юся тільки з одним супротивником?

— Ти ніколи не знаєш, із чим б'єшся. Ніколи не знаєш, що позаду тебе. Мусиш завжди закриватися. Праця ніг і меча! Це має бути рефлекс. Рефлекс, розумієш? Не можна про це забувати. Забудеш у справжньому бою — і кінець тобі. Ще раз! Ну! Саме так! Бачиш, як добре ти ставиш такий блок? З нього можеш провести будь-який удар. Можеш з нього рубати назад, якщо знадобиться. Ну, покажи оберт і удар назад.

— Ха-а-а!

— Дуже добре. Бачиш уже, в чому річ? Дійшло до тебе?

— Я не дурна!

— Ти дівчина. Дівчата розуму не мають.

— Ех, Ламберте, якби Трісс тебе почула!

— Якби бабуся мала вуса, то стала б воєводою. Ну, досить.

Злазь. Відпочинемо.

— Я не заморилася!

— Але я — так. Сказав: відпочинок. Злазь із гребеня.

— Сальтом?

— А ти б як хотіла? Як курка з сідала? Авжеж, стрибай. Не бійся, я підтримаю.

— Ха-а-а-а!

— Добре. Як на дівчину, так дуже добре. Можеш уже зняти пов'язку з очей.

* * *

— Трісс, може, вже на сьогодні досить? Га? Може, візьмемо санчата й поз'їжджаємо з гірки? Сонце світить, сніг іскриться, аж очі болять! Чудова погода!

— Не вихиляйся, бо з вікна випадеш.

— Ходімо кататися на санчатах, Трісс!

— Запропонуй мені це Старшою Мовою. І на тому закінчимо урок. Відійди від вікна, повернися до столу... Цірі, скільки разів я маю просити? Відклади меч, припини ним вимахувати.

— Це мій новий меч! Справжній, відьмацький! Зроблений зі сталі, що впала з неба! Насправді! Геральт так сказав, а він не бреше ніколи, ти ж знаєш!

— О, так. Знаю.

— Я мушу з цим мечем вправлятися. Дядько Весемір припасував його точнісінько до моєї ваги, зросту й довжини руки. Я маю привчати до нього долоню і зап'ясток!

— Привчай на здоров'я, але на подвір'ї. Не тут. Ну, слухаю. Здається, ти хотіла запропонувати мені піти покататися на санчатах. Старшою Мовою. Тож — запропонуй.

— Гм-м-м-м... Як буде «санчата»?

— *Sledd* як предмет. *Aesledd* як дія.

— Ага... То я вже знаю. *Va'en aesledd, ell'ea?*

— Не закінчуй запитання таким чином, це негречна форма. Запитання витворюється інтонаційно.

— Але діти з Островів...

— Ти вивчаєш не жаргон зі Скелліґе, а класичну Старшу Мову.

— А навіщо я вивчаю саме цю Мову, га?

— Для того, щоб її вивчити. Те, чого ти не знаєш, треба вивчати. Той, хто не знає мов, — каліка.

— Усі й так розмовляють лише спільною!

— Факт. Але деякі — не тільки. Запевняю, Цірі, що краще належати до деяких, а не до всіх. Ну, слухаю. Повним реченням. «Погода сьогодні пречудова, тож підемо кататися на санчатах».

— *Elaine*... Гм-м-м... *Elaine tedd a'taeghane, a va'en aesledd?*

— Дуже добре.

— Ха! Ну то ходімо кататися на санчатах.

— Підемо. Але дозволь мені закінчити макіяж.

— А для кого ти так малюєшся, га?

— Для себе. Жінка підкреслює свою вроду для власного самопочуття.

— Гм-м-м... Знаєш що? Я також щось погано почуваюся. Не смійся, Трісс!

— Йди-но сюди. Сідай мені на коліна. Відклади меч, я ж просила! Дякую. Тепер візьми отой довгий пензлик, попудри обличчя. Не стільки, дівчино, не стільки! Глянь у дзеркало. Бачиш, яка ти гарна?

— Не бачу жодної різниці. Підмалюю собі очі, добре? Чого ти смієшся? Ти завжди підмальовуєш очі. Я також хочу!

— Добре. Тримай, підтіни тим повіки. Цірі, не закривай обидва ока, нічого не бачиш, мастиш собі по всьому личкові. Візьми трохи й тільки мазни повіки. Мазни, кажу! Дозволь, я трохи розітру. Заплющ очі. А тепер — розплющуй.

— О-о-о-о!

— Є різниця? Трошки тіней не завадить навіть таким чарівним оченяткам, як твої. Ельфійки знали, що роблять, коли придумували тіні для повік.

— Ельфійки?

— Ти не знала? Макіяж винайшли ельфійки. Багато корисних речей ми перейняли від Старшого Люду. Диявольськи мало давши взамін. Тепер візьми олівчик, тоненько обведи верхню повіку, біля самих вій. Цірі, що ти робиш?

— Не смійся! У мене повіка тремтить! Це тому!

— Трошки розтули уста, припинить тремтіти. Бачиш? Готово.

— О-о-о-о!

— Ходімо, тепер змусимо відьмаків остовпіти. Ми — найкрасивіші. А потім візьмемо санчата й розмастимо свій макіяж у величезних заметах.

— І підмалюємося знову!

- Ні. Накажемо Ламберту натопити лазню і викупаємося.
- Знову? Ламберт говорив, що ми використовуємо занадто багато палива на ту купіль.
- *Lambert cáen me a'baeth aep arse.*
- Що? Цього я не зрозуміла...
- З часом ти опануєш і ідіоми. До весни ми маємо чимало часу для науки. А тепер... *Va'en aesledde, me elaine luned!*

* * *

- Оце, на тій гравюрі... Ні, прокляття, не на тій... На цій. Оце, як ти вже знаєш, гуль... Послухаємо, Цірі, що ти вивчила про гуля... Гей, глянь на мене! Що, дідько, в тебе на повіках?
- Краще самопочуття!
- Що? А, хай йому. Ну, слухаю.
- Гм-м... Гуль, дядьку Весеміре, — це потвора, яка пожирає трупи. Зустріти його можна на цвинтарях, біля курганів, усюди, де закопують мертвих. У нек... некрополях. На полях боїв, після битв...
- Тож він небезпечний тільки для небіжчиків, так?
- Ні, не тільки. На живих гуль також нападає. Коли він голодний чи коли впадає у лють. Якщо, наприклад, битва... Багато загиблих людей...
- Що з тобою, Цірі?
- Нічого...
- Цірі, послухай. Забудь про те. Те вже не повернеться.
- Я бачила... У Соддені й на Заріччі... Цілі поля... Лежали там, гризли їх вовки й здичавілі пси. Дзьобали їх птахи... Напевне, були там і гулі...
- Саме тому ти тепер учиш про гулів, Цірі. Те, про що ми знаємо, перестає бути кошмаром. Те, з чим уміємо битися, вже не настільки грізне. Як б'ються з гулем, Цірі?
- Срібним мечем. Гуль вразливий для срібла.
- Для чого ще?
- Для різкого світла. І для вогню.
- А значить, можна з ним битися за допомогою світла та вогню?

— Можна, але це небезпечно. Відьмак не використовує світло чи вогонь, бо це заважає бачити. Будь-яке світло викликає тіні, а тіні утруднюють орієнтацію. Треба завжди битися у темряві, при світлі місяця чи зірок.

— Дуже слушно. Ти добре запам'ятала, ти розумна дівчинка. А тепер глянь сюди, на цю гравюру.

— Бе-е-е-е-е...

— Ага, це й насправді не дуже красива кур... створіння. Це гравейр. Гравейр — це різновид гуля. Він дуже подібний до гуля, але значно більший. Вирізняють його також, як бачиш, три кістяні гребені на черепі. Все інше в нього — як і в кожного труподіа. Зверни увагу. Кігті короткі й тупі, пристосовані для розкопування могил, для риття землі. Міцні зуби, якими він трощить кістки, і довгий тонкий язик, що слугує для вилизування з них кісткового мозку, напіврозкладеного. Такий добре засмерділий кістковий мозок для гравейра — це делікатес... Що з тобою?

— Н-н-нічого.

— Ти вся бліда. Й зелена. Малувато їси. Сніданок ти їла?

— Та-а-а-ак. Їла.

— Про що то я... Ага. Мало не забув. Запам'ятай, бо це важливо. Гравейри, як і гулі й інші потвори з цієї групи, не мають власної екологічної ніші. Вони є реліктами періоду поєднання сфер. Убиваючи їх, ми не порушуємо рівновагу й зв'язки, які панують у природі, у нашій теперішній сфері. У нашій теперішній сфері ці потвори чужі й для них немає місця. Ти це розумієш, Цірі?

— Розумію, дядько Весеміре. Ґеральт це мені пояснював. Я все знаю. Екологічна ніша — це...

— Добре, добре. Я знаю, що воно таке, і коли Ґеральт тобі пояснив, то не маєш мені того повторювати. Повернімося до гравейра. Гравейри трапляються досить рідко, на щастя, бо то страшенно небезпечні сучі сини. Найменша рана в битві з гравейром означає зараження трупною отрутою. Яким еліксиром лікується зараження трупною отрутою, Цірі?

— «Іволга».

— Вірно. Але краще уникати зараження. Тому, коли ти б'єшся з гравейром, не можна наближатися до того лайна. Битися — завжди на дистанції, а удар завдавати на відскоку.

— Гм-м... А в яке місце найкраще його рубонуть?

— Зараз ми перейдемо власне до цього. Поглянь...

* * *

— Ще раз, Цірі. Давай вивчимо це повільненько, так, аби ти могла опанувати кожен рух. Подивися, я атакую тебе терцією, згинаюся для уколу... Чому ти відступаєш?

— Бо я знаю, що це — фінт! Ти можеш піти в широкий сіністер або вдарити верхньою квартою. А я відступаю і парирую контрвипадом!

— Вважаєш? А якщо я зроблю так?

— Ау-у-у!!! Мало ж бути повільно! Що я зробила невірно? Скажи, Коене!

— Нічого. Я просто вищий і сильніший.

— Це нечесно!

— Немає такого, як чесний бій. У бою використовуються будь-яка перевага і будь-яка можливість, яка випадає. Відступаючи, ти дала мені можливість вкласти в удар більше сили. Замість відступати треба було застосувати напівоберт уліво і спробувати тяти мене знизу, квартою в декстер, під підборіддя, у щоку або в горло.

— Аякже, так би ти мені й дозволив! Зробиш зворотній оберт і дістанеш мене в лівий бік шиї, перш ніж устигну поставити блок! Звідки я маю знати, що ти зробиш?

— Мусиш знати. І знаєш.

— Аякже!

— Цірі. Те, що ми робимо, — це битва. Я — твій супротивник. Я хочу й мушу тебе перемогти, бо тут ідеться про моє життя. Я за тебе вищий і сильніший, тож шукатиму можливості для ударів, якими зіб'ю або зламаю твій блок, так, як ти щойно бачила. Навіщо мені оберт? Я вже в сіністрі, дивися. Що простішого, ніж ударити секундою, під пахву, зсередини руки? Якщо я розітну тобі артерію, ти помреш за кілька хвилин. Обороняйся!

— Ха-а-а-а!!!

— Дуже добре. Чудовий швидкий блок. Бачиш, як стає у пригоді тренування зап'ястка? А тепер — увага: багато рубак роблять помилку в статичному блоці, замираючи на мить, тоді можна їх заскочити, ударити — отак!

— Ха-а!!!

— Добре! Але відскакуй, одразу ж відскакуй, входи в оберт! Я можу мати кинджал у лівій руці! Добре! Дуже добре! А тепер, Цірі? Що я зроблю тепер?

— Звідки мені знати?

— Стеж за моїми ногами! Як розподілено вагу мого тіла? Що я можу зробити з такої стійки?

— Усе!

— Тож крутись, крутись, примусь мене розвернутися! Обороняйся! Добре! Не дивися на мій меч, мечем я можу тебе обдури-ти! Обороняйся! Добре! І ще раз! Добре! Іще!

— Ау-у-у-у!!!

— Недобре.

— Уф-ф... Що я зробила не так?

— Нічого. Я просто швидший. Зніми захисні щитки. Сядьмо на хвилинку, відпочинемо. Ти, певно, заморилася, бігала Шляхом увесь ранок.

— Я не заморилася. Я голодна.

— Зараза, я також. А сьогодні чергування Ламберта, він не вміє готувати нічого, крім галушок... І якби хоча б те вмів добре готувати...

— Коене?

— Га?

— Я усе ще не настільки швидка...

— Ти дуже швидка.

— Чи буду я колись такою швидкою, як ти?

— Сумніваюся.

— Гм-м-м... Ну так. А чи ти... Хто найкращий фехтуваль-ник у світі?

- Поняття не маю.
- Ти такого ніколи не знав?
- Я знав багатьох, які себе такими вважали.
- Ха! Ким вони були? Як звалися? Що вміли?
- Повільніше, повільніше, дівчино. Я не знаю відповідей на ці запитання. Це так важливо?
- Напевно, важливо! Хотіла б я бачити... хто ці фехтувальники. І де вони.
- Де вони — це я знаю.
- Ха! І де?
- На цвинтарях!

* * *

- Будь уважною, Цірі. Зараз підвісимо третій маятник, із двома ти вже даєш ради. Кроки виконуватимеш такі самі, як і при двох, зробиш тільки на одне ухиляння більше. Готова?
- Так.
- Сконцентруйся. Розслабся. Вдих, видих. Нападай!
- Ух! Ау-у-у-у... Суча лапа!
- Прошу, не лайся. Сильно отримала?
- Ні, мене тільки зачепило... Що я зробила не так?
- Ти бігла в занадто рівному ритмі, занадто прискорила другий напівоберт, а фінт зробила занадто широко. У результаті тебе винесло просто під маятник.
- Ох, Геральте, там зовсім немає місця на фінт і оберт! Вони надто близько висять!
- Там повно місця, я гарантую. Але дистанцію так розраховано, щоб змусити до неритмічних рухів. Це битва, Цірі, не балет. У битві не можна рухатися у ритмі. Рухом ти мусиш вивести супротивника з рівноваги, обдурити його, збити з пантелику. Готова до наступної спроби?
- Готова. Розкачай ту холерну колоду.
- Не лайся. Розслабся. Атакуй!
- Ха! Ха! Ну і як? Як, Геральте? Воно навіть мене не торкнулося!

— Ти також навіть не торкнулася мечем другого мішка. Повторюю, це бій, не балет, не акробатика... Що ти там бурмочеш?

— Нічого.

— Розслабся. Поправ пов'язку на зап'ястку. Не затискай так на руків'ї долоні, це виводить із концентрації, заважає рівновазі. Дихай спокійно. Готова?

— Так.

— Уперед!

— У-у-ух!!! А щоб тебе... Ґеральте, це неможливо зробити! Замало місця на виверт і зміну ноги. А коли я б'ю з двох ніг, без виверта...

— Я бачив, що діється, коли ти б'єш без виверта. Болить?

— Ні. Не дуже...

— Сядь тут, біля мене. Відпочинь.

— Я не заморилася. Ґеральте, я того третього маятника не проскочу, хоч би відпочивала й десять років. Швидше не можу...

— І не мусиш. Ти достатньо швидка.

— Тоді скажи мені, як це зробити? Одночасно напівоберт, ухиляння й удар?

— Усе дуже просто. Ти не звернула уваги. Я казав, перш ніж ти почала, — потрібно на одне ухиляння більше. Ухиляння. Додатковий напівоберт — не потрібен. За другим разом ти все робила добре і пройшла усі маятники.

— Але не вдарила по мішку, бо... Ґеральте, без напівоберту я не можу вдарити, бо сповільнююся і не маю того, ну, як він зветься...

— Інерції. Це правда. Тож наברי інерції й енергії. Але не через ухиляння і зміну ноги, бо на це не вистачить часу. Удар маятник мечем.

— Маятник? Я маю вдарити мішки!

— Це бій, Цірі. Мішками позначено вразливі місця твого супротивника, в них ти мусиш влучити. Маятників, які імітують зброю супротивника, ти мусиш уникати, мусиш від них ухилятися. Коли маятник тебе торкнеться, тебе поранено. У справжньому

бою ти могла б уже й не підвестися. Маятник тебе торкнутися не може. Але ти можеш ударити маятник... Чому ти похнюпилася?

— Я... Я не зможу париувати маятник мечем. Я надто слабка... Я завжди буду слабка! Бо я дівчина!

— Йди-но до мене, дівчино. Витри носика. Й послухай уважно. Жоден силач цього світу, жоден валигора чи моцак не зуміє париувати удару, завданого хвостом ослизга, кліщами гігаскорпіона чи пазурами грифона. А саме таку зброю імітують маятники. Навіть не намагайся париувати. Ти не відіб'єш маятника, лише сама від нього відіб'єшся. Переймеш його енергію, потрібну тобі для завдання удару. Вистачить легенького, але швидкого відбиття і моментального, так само швидкого удару зі зворотного напівоберту. Переймеш інерцію через відбиття. Ясно?

— Гм.

— Швидкість, Цірі, не сила. Сила необхідна лісорубові, який валить сокирою дерева в пущі. Саме тому дівчата й дійсно рідко бувають лісорубами. Ти зрозуміла, у чому річ?

— Гм. Розкачай маятники.

— Спочатку відпочинь.

— Я не заморилася.

— Уже знаєш як? Ті самі кроки, ухилиння...

— Знаю.

— Атакуй!

— Ха-а! Ха!!! Ха-а-а-а!!! Зробила тебе! Достала тебе, грифоне! Геральте! Ти бачив?

— Не кричи. Контролюй дихання.

— Я це зробила! Насправді зробила! Мені вдалося! Похвали мене, Геральте!

— Браво, Цірі. Браво, дівчино.

* * *

У середині лютого сніг зник, злизаний теплим вітром, який повіяв із півдня, від перевалу.

* * *

Про те, що відбувається у світі, відьмаки знати не хотіли.

Трісс послідовно й уперто спрямовувала в бік політики довгі розмови, які вони вели вечорами в темній залі, освітленій сполохами вогню з великого каміна. Реакції відьмаків завжди були однаковими. Геральт мовчав, приклавши долоню до лоба. Весемір кивав, інколи вставляючи коментарі, з яких не випливало нічого, крім того, що «за його часів» усе було краще, логічніше, чесніше й здоровіше. Ескель виказував увічливість, не скупився на посмішки й контакти очима, інколи навіть траплялося, що він зацікавлювався якоюсь маловажливою деталлю чи справою. Коен відверто позіхав і дивився у стелю, а Ламберт не приховував зневаги.

Не хотіли вони знати ні про що, не обходили їх дилеми, що зганяли сон із королів, чародіїв, володарів і вождів, проблеми, від яких тряслися і гуділи ради, кола й тінги¹. Не існувало для них нічого, що відбувалося за перевалами, потонулими в снігу, за Гвенлlex, що несла шматки льоду в крижаному потоці. Існував для них лише Каер Морен, самотній, загублений серед диких гір.

Того вечора Трісс була знервованою і неспокійною — може, через вітер, що вив серед мурів замка. Того вечора всі були на диво піднесеними — відьмаки, за винятком Геральта, стали незвично балакучими. Ясна річ, говорили вони виключно про одне — про весну. Про наближення виїзду на шляхи. Про те, що шляхи їм принесуть, — про вампірів, вивертів, лєших, лікантропів і василісків.

Цього разу саме Трісс почала позіхати й дивитися у стелю. Цього разу саме вона мовчала, доки Ескель не звернувся до неї із запитанням. Із запитанням, на яке вона очікувала.

— А як воно насправді на Півдні, над Яругою? Варто йти в той бік? Не хотілося б мені впакуватися у самісіньку сварку.

¹ Тінг — у нашій реальності: зібрання повносправних чоловіків роду, племені, поселення чи й країни в цілому.

— Що ти звеш сваркою?

— Ну, знаєш... — Він зам'явся. — Ти постійно розповідаєш про ймовірність нової війни... Про постійні битви на кордонах, про повстання на зайнятих Нільфгардом землях. Ти згадувала, що балакають і про те, що нільфгардці можуть знову перейти Яругу...

— А, про що ми тут, — сказав Ламберт. — Товчуть одне одного, ріжуть, січуть безперервно, сотні років. Нема чого перейматися. Я уже вирішив, рушаю саме на далекий Південь, до Соддена, Магакама й Анг'рена. Зрозуміло, що там, хоч де б пройшло війсьсько, завжди множаться страшидли. У таких місцях завжди найкраще заробляється.

— Точно, — підтвердив Коен. — Місцевість безлюдніє, по селах самі баби, які ради собі не дадуть... Купа дітей без дому й опіки, що швendraють навколо... Легка здобич притягує потвор.

— А панове барони, — додав Ескель, — панове комеси та старости мають голови зайнятими війною, не вистачає їм часу, щоб стерегти підданих. Мусять наймати нас. Це все правда. Але з того, що Трісс нам розповідала всі ці вечори, впливає, що конфлікт із Нільфгардом — це серйозніша справа, не якась там локальна війнонька. Чи не так, Трісс?

— Навіть якщо й так, — промовила ядуче чародійка, — то чи не було б воно вам на руку? Серйозна кривава війна призведе до того, що буде більше збезлюднілих сіл, більше овдовілих баб і сила-силенна осиротілих дітей...

— Не розумію твого сарказму. — Геральт відвів долоню від чола. — Насправді не розумію, Трісс.

— Як і я, дитинко, — підвів голову Весемір. — Про що тобі йдеться? Про тих удів та дітей? Ламберт і Коен говорять безтурботно, як бува з молодиками, але ж важливі не слова. Адже вони...

— ...вони тих дітей захищають, — урвала Трісс гнівно. — Так, я про те знаю. Від вовкулаки, який протягом року вбиває двох-трох, тоді як нільфгардський загін може протягом години вирізати й спалити ціле містечко. Так, ви бороните сиріт. Я ж, натомість,

б'юся за те, щоб сиріт було якнайменше. Б'юся з причинами, не з наслідками. Тому я — у раді Фольтеста з Темерії, сиджу там разом із Феркартом і Кайрою Мец. Радимо, як не допустити війни, а якби до неї дійшло — як захиститися. Бо війна висить над нами постійно, наче стерв'ятник. Для вас то сварка. Для мене то гра, ставка в якій — виживання. Я в тій грі задіяна, тому ваші байдужість і безтурботність болять мені й мене ображають.

Геральт випростався, глянув на неї.

— Ми — відьмаки, Трісс. Чи ти цього не розумієш?

— А що тут розуміти? — Чародійка труснула каштановою гривою. — Усе ясне й прозоре. Ви обрали чітке ставлення до світу, що вас оточує. Те, що за мить той світ може розсипатися на друзки, є частиною того вибору. Мого — не є. Це нас відрізняє.

— Я не впевнений, що тільки це.

— Світ розсипається на друзки, — повторила вона. — Можна за тим байдуже споглядати. Можна тому протидіяти.

— Як? — усміхнувся Геральт насмішкливо. — Емоціями?

Вона не відповіла, відвернулася до вогню, що гудів у каміні.

— Світ розсипається на друзки, — повторив Коен, киваючи в удаваній задумливості. — Скільки ж разів я те чув.

— Я також, — скривився Ламберт. — І не дивно, бо останнім часом це популярні слова. Так говорять королі, коли виявляється, що для королювання необхідна хоча б крихта розуму. Так говорять купці, коли жадоба й дурість доводять їх до банкрутства. Так говорять чарівники, коли починають втрачати вплив на політику чи джерела прибутків. А адресат фрази має одразу після неї очікувати на якусь пропозицію. Тож скороти вступ, Трісс, і зроби нам пропозицію.

— Мене ніколи не радувало фехтування словами, — чародійка зміряла його холодним поглядом, — як і красномовні виступи, що служать тому, щоб висміювати співбесідника. Я не маю наміру брати участь у чомусь такому. Про що мені йдеться, ви також добре знаєте. Хочете ховати голови в пісок — ваша справа. Але тобі, Геральте, я сильно дивуюся.

— Трісс. — Біловолосий відьмак знову глянув їй просто в очі. — Чого ти від мене чекаєш? Активної участі в битві за спасіння світу, що розсипається на друзки? Я маю піти до війська і стримати Нільфгард? Я маю, якщо дійде до чергової битви за Содден, устати з тобою на Горі, пліч-о-пліч, і битися за свободу?

— Я була б гордою, — сказала вона тихо, опускаючи голову. — Я була б гордою і щасливою, якби могла битися поряд із тобою.

— Вірю. Але я для цього недостатньо шляхетний. І недостатньо мужній. Я не придатний для солдата чи героя. Пронизливий страх перед болем, перед каліцтвом чи смертю — не єдина причина. Не можна примусити солдата, щоб він припинив боятися, але можна забезпечити його мотивацією, яка допоможе переломити страх. А я такої мотивації не маю. Не можу мати. Я — відьмак. Штучно створений мутант. Я убиваю потвор. За гроші. Захищаю дітей, якщо батьки мені заплатять. Якщо заплатять мені нільфгардські батьки, захищатиму нільфгардських дітей. А якщо навіть світ поляже в уламках, що не видається мені правдоподібним, я вбиватиму потвор на уламках світу, доки якась потвора не вб'є мене. Це моя доля, моя мотивація, моє життя і моє ставлення до світу. І не я це вибирав. Зроблено це за мене.

— Ти озлоблений, — констатувала вона, нервово шарпаючи пасмо волосся. — Або вдаєш із себе озлобленого. Ти забуваєш, що я тебе знаю, тож не розігруй переді мною черствого мутанта, позбавленого серця, совісті та власної волі. А причини озлоблення я вгадую і розумію їх. Віщування Цірі, правда?

— Ні, неправда, — відповів він холодно. — Бачу, що ти мало мене знаєш. Боюся смерті, як будь-хто, але до думки про неї я при звичаївся вже дуже давно, не маю ілюзій. Це не скарги на долю, Трісс, це звичайний холодний розрахунок. Статистика. Ще жоден відьмак не помер від старості, у ліжку, диктуючи заповіт. Жоден. Цірі не здивувала мене й не налякала. Я знаю, що помру в якійсь ямі, що смердить стервом, розшарпаний грифом, ламією чи мантикорою. Але на війні я помирати не хочу, бо це не моя війна.

— Я тобі дивуюся, — сказала вона різко. — Я дивуюся, що ти так говориш, дивуюся відсутності в тебе мотивації, як ти захотів по-вченому окреслити свої дистанціювання та байдужість. Ти був у Соддені, в Ангрені й на Заріччі. Знаєш, що сталося з Цінтрою, знаєш, що спіткало королеву Каланте й кільканадцять тисяч тамтешнього люду. Знаєш, крізь яке пекло пройшла Цірі, знаєш, чому вона кричить ночами. Я також це знаю, бо я також там була. Я також боюся болю і смерті, сьогодні я боюся навіть більше, ніж тоді, й маю для того підстави. Щодо мотивації, тоді мені здавалося, що я маю її настільки ж мало, як і ти. Що мені, чародійці, було до долі Соддену, Брюґґе, Цінтри чи інших королівств? Проблеми більш чи менш умілих володарів? Інтереси купців чи баронів? Я була чародійкою, теж могла сказати, що це не моя війна, що я можу на уламках світу змішувати еліксири для Нільфгарду. Але я стала тоді на Горі, поряд із Вільгефорцем, поряд із Артаудом Террановою, поряд із Феркартом, поряд із Енідою Фіндабайр і Філіппою Ейльгарт, поряд із твоєю Йеннефер. Поряд із тими, кого вже немає, — Корал, Йоелєм, Ванелле... Був такий момент, коли я забула зі страху всі закляття, крім одного, за допомогою якого я могла телепортуватися з того страшного місця додому, до моєї маленької башточки в Маріборі. Була така мить, коли я блювала з переляку, а Йеннефер і Корал підтримували мене за шию і волосся...

— Припини. Припини, прошу.

— Ні, Ґеральте. Я не припиню. Адже ти бажаєш знати, що сталося там, на Горі. Тож слухай: були гуркіт і полум'я, були сяючі стріли й кулі вогню, що вибухали, були вереск і гримотіння, а я раптом опинилася на землі, на якійсь купі обвугленого шмаття, з якого підіймався дим, і раптом зрозуміла, що та купа шмаття — це Йоель, а те поряд, те, щось страшенне, той тулуб без рук і ніг, який так макабрично кричить, — це Корал. І я думала, що кров, у якій я лежу, — це кров Корал. Але це була моя власна. І тоді я побачила, що зі мною стало, завилала, завилала, наче побитий пес, наче скривджена дитина... Облиш мене! Не бійся, я не розплачуся. Я вже не дівчинка з баштоньки в Маріборі. Зараза, я Трісс Мерігольд,

Чотирнадцята Полегла під Содденом. Підobelіском на Горі є чотирнадцять могил, але тільки тринадцять тіл. Ти дивуєшся, як могла статися така помилка? Не здогадуєшся? Більшість трупів було важко розпізнати, вони були в шматки, ніхто того не сортував. Живих також було непросто поррахувати. Із тих, хто мене добре знав, живою лишилася тільки Йеннефер, а Йеннефер була сліпою. Інші знали мене тільки трохи, завжди впізнавали мене завдяки моєму чарівному волоссю. А я його, зараза, вже не мала!

Геральт обійняв її сильніше. Вона вже не намагалася його відштовхнути.

— Не пожаліли для нас найсильніших чарів, — продовжила вона глухо, — заклять, еліксирів, амулетів і артефактів. Для скалічених героїв з Гори не могло чогось забракнути. Нас вилікували, підлатали, нам надали колишнього вигляду, повернули волоссю та зір. Майже не видно... слідів. Але я вже ніколи не надягну декольтовану сукню, Геральте. Ніколи.

Відьмаки мовчали. Мовчала й Цірі, яка безшелесно прослизнула до зали й затрималася на порозі, зіщулившись і сплівши руки на грудях.

— Тому, — сказала за хвилику чародійка, — не говори мені про мотивацію. Перш ніж ми стали на Горі, ті з Капітулу сказали нам просто: «Так треба». Чия то була війна? Що ми там захищали? Землю? Кордони? Людей та їхні хати? Справи королів? Впливи й прибутки чародіїв? Порядок від Хаосу? Не знаю. Але ми захищали, бо так було потрібно. А якщо знову виникне необхідність, я стану на Горі ще раз. Бо якби я того не зробила, це означало б, що все те було непотрібним і даремним.

— Я стану поряд із тобою! — тоненько крикнула Цірі. — Побачиш, стану! Заплатять мені ті нільфгардці за мою бабцю, за все... Я не забула!

— Тихо! — гарикнув Ламберт. — Не втручайся у розмови дорослих...

— Аякже! — тупнула дівчинка, в очах її розгорався зелений вогонь. — Думаєте, навіщо я вчуса битися мечем? Хочу його

вбити, його, того чорного рицаря з Цінтри, того із крилами на шоломі, за те, що він мені зробив, за те, що я боялася! І вб'ю його! Для того я вчуся!

— Значить, учитися припиниш, — сказав Геральт голосом, холоднішим за стіни Каер Морену. — Поки не зрозумієш, чим є меч і чому він має служити в руці відьмака, не візьмеш його до рук. Ти не для того вчишся, щоб убивати й бути вбитою. Ти не вчишся убивати зі страху чи ненависті — але для того, щоб зуміти рятувати життя. Власне й інших.

Дівчинка закусила губу, тремтячи від збудження і злості.

— Ти зрозуміла?

Цірі раптом підвела голову.

— Ні.

— Тоді не зрозумієш цього ніколи. Вийди.

— Геральте, я...

— Вийди.

Цірі розвернулася, мить стояла нерішуче, немовби чекаючи. Чекаючи чогось, що не могло статися. Потім швидко побігла сходами. Вони почули, як грюкнули двері.

— Різко, Вовче, — сказав Весемір. — Занадто різко. І не треба було робити цього в присутності Трісс. Емоційний зв'язок...

— Не говори мені про емоції. Досить із мене сьогодні розмов про емоції!

— А чому? — Чародійка усміхнулася насмішкувато й холодно. — Чому, Геральте? Цірі — нормальна. В неї нормальні почуття, вона природно сприймає емоції, такими, якими вони є насправді. Ти, зрозуміло, цього не розумієш і дивиєшся. Це приголомшує тебе і дратує. Те, що хтось може відчувати нормальну любов, нормальну ненависть, нормальні страх, біль і жаль, нормальну радість і нормальний смуток. Що саме холод, відсторонення і байдужість вважає ненормальними. О, так, Геральте, тебе це дратує, дратує аж так, що ти починаєш думати про підземелля Каер Морену, про лабораторію, про закурені бутлі, повні мутагенних отрут...

— Трісс! — крикнув Весемір, дивлячись на різко зблідле обличчя Ґеральта.

Але чародійка не дала себе урвати, говорила все швидше, усе голосніше.

— Кого ти хочеш ошукати, Ґеральте? Мене? Її? А може, себе самого? Може, не хочеш ти допустити до себе правду, правду, яку знає кожен, крім тебе? Може, ти не хочеш прийняти факту, що не еліксири й Трави вбили в тобі емоції і людські почуття?! Це ти їх у собі вбив! Ти сам! Але не думай убивати їх у цій дитині!

— Мовчи! — крикнув він, зриваючись з крісла. — Мовчи, Мерігольд!

Відвернувся, безпорадно опустив руки.

— Вибач, — сказав тихо. — Пробач мені, Трісс.

Швидко рушив до сходів, але чародійка блискавично стрибнула, припала до нього, обійняла.

— Не підеш один, — прошепотіла. — Не дозволю, щоб ти був один. Не зараз.

* * *

Одразу зрозуміли, куди побігла, — увечері випав дрібний мокрий сніг, застелив подвір'я тонкою незаймано-білою ковдрою. На ньому вони побачили сліди ніг.

Цірі стояла на самій верхівці зруйнованого муру, нерухома, наче статуя. Меч тримала вище правого плеча, із гардою на рівні ока. Пальці лівої руки легенько торкалися наверх.

Побачивши їх, дівчинка стрибнула, крутнулася в оберті, м'яко опустившись в ідентичній, але перевернутій, дзеркальній позі.

— Цірі, — сказав відьмак. — Зійди, прошу.

Здавалося, вона не чує. Не ворухнулася, анітрохи. Утім, Трісс бачила, як відблиск місяця, що його відкидав клинок на обличчя дівчинки, сріблясто заблищав на смугах сліз.

— Ніхто не відбере в мене меч! — крикнула вона. — Ніхто! Навіть ти!

— Зійди! — повторив Ґеральт.

Вона виклично труснула головою, наступної миті стрибнула знову. Розхитана цегла зі скреготом посунулася в неї з-під ноги. Цірі похитнулася, намагаючись відновити рівновагу. Не зуміла.

Відьмак стрибнув.

Трісс підняла долоню, відкриваючи рота для формули левітації. Знала, що не встигне. Знала, що Геральт також не встигне. Це було неможливо.

Геральт устиг.

Пригнуло його до землі, кинуло на коліна й на бік. Він упав. Але не випустив Цірі.

Чародійка повільно наблизилася. Чула, як дівчинка шепоче і шморгає носом. Геральт також шепотів. Слів Трісс не розрізняла. Але розуміла їхнє значення.

Теплий вітер завив у щілинах муру. Відьмак підвів голову.

— Весна, — сказав тихо.

— Так, — підтвердила вона, ковтнувши слину. — На перевалах іще лежить сніг, але в долинах... У долинах уже весна. Виїжджаємо, Геральте? Ти, я і Цірі?

— Так. Саме час.

У верхів'ях ріки побачили ми їхні міста, такі тендітні, наче зіткані з вранішнього туману, з якого вони виринули. Здавалося нам, що за мить вони зникнуть, що полетять за вітром, який морщив поверхню води. Були там садиби, білі, наче квіти латаття. Були вежечки, здавалося, сплетені із плюща, були мости, гнуті, наче плакучі верби. Й були інші речі, для яких не знаходили ми ні імен, ні назв. А ми ж мали вже імена й назви для усього, що у тому новому, відродженому світі бачили наші очі. Раптово, десь у закутках пам'яті, знаходили ми назви для драконів і грифонів, для сирен і німф, для сильфід і дріад. Для білих єдинорогів, які у сутінках пили з ріки, схиляючи до води свої довгі морди. Усьому ми дали назву. І все ставало близьким, відомим, нашим.

Окрім них. Вони, хоча й подібні до нас, були чужими, настільки чужими, що ми довго не могли для тієї чужості знайти імена.

Ген Гедимдейт. Ельфи й люди

Добрий ельф — мертвий ельф.

Фельдмаршал Мілан Ройпеннек

Нещастя повелося відповідно до одвічного звичаю нещасть і яструбів — висіло над ними якийсь час, але вичікувало з атакою до зручного моменту. До часу, коли вони віддалилися від нечисленних осель, що стояли над Ґвенллек та Верхньою Буїною, оминули Ард Каррайг і заглибилися у безлюдний, потятий ярами передпокій лісу. Наче атакуючий яструб, нещастя не схибило. Точно впало на жертву, а жертвою стала Трісс.

Спочатку виглядало це паскудно, але не загрозливо, нагадувало звичайний розлад шлунку. Ґеральт і Цірі деякий час намагалися не звертати уваги на вимушені проблемами чародійки зупинки. Трісс, бліда, наче смерть, усіяна потом і болісно викривлена, кілька годин намагалася продовжувати поїздку, але біля полудня, провівши в придорожніх кущах ненормально багато часу, вже не зуміла всістися на коня. Цірі хотіла їй допомогти, але дало це кепський ефект — чародійка не зуміла втриматися за гриву, сповзла по боці скакуна й звалилася на землю.

Вони підняли її, поклали на плащі. Ґеральт мовчки зняв в'юки, відшукав шкатулку із магічними еліксирами, відкрив її і вилаявся. Усі флакончики були ідентичними, а таємничі знаки на печатках нічого йому не говорили.

— Який, Трісс?

— Жоден, — простогнала вона, обома руками тримаючись за живіт. — Я не можу... Не можу того приймати.

— Що? Чому?

— Я надчутлива...

— Ти? Чародійка?

— Маю алергію! — Вона вилаялася від безсилої злості й розпачливого гніву. — Завжди мала! Не приймаю еліксирів! Лікую ними інших, а себе можу лікувати виключно амулетами!

— А де в тебе амулет?

— Не знаю, — заскреготіла вона зубами. — Мабуть, залишила в Каер Морені. Або загубила...

— Зараза. І що з цим робити? Може, наклади на себе закляття?

— Я намагалася. Це — власне, результат. Через ті корчі я не могла зосередитися...

— Не плач.

— Легко тобі говорити!

Відьмак підвівся, стягнув власні в'юки з хребта Плітки й почав у них порпатися. Трісс скрутилася у клубок, пароксизм болю перекосив її обличчя, скривив рот.

— Цірі...

— Що, Трісс?

— Ти почувася добре? Жодних... проблем?

Дівчинка заперечливо покрутила головою.

— Може, це отруєння? Що я їла? Ми ж усі їли те саме... Геральте! Мийте руки. Допильнуй, щоби Цірі мила руки...

— Лежи спокійно. Випий це.

— Що воно?

— Звичайні гамувальні трави. Магії у тому кіт наплакав, зашкодити тобі не повинно. А корчі зменшить.

— Геральте, корчі... це нічого. Але якщо почнеться гарячка... Це може бути дизентерія. Чи паратиф.

— У тебе немає імунітету?

Трісс не відповіла, відвернулася, закусила губу, зіщулилася ще більше. Відьмак не продовжував допит.

Дозволивши їй трошки відпочити, вони затягнули чародійку в сідло Плітки. Геральт усівся за нею, підтримуючи обіруч, а Цірі, їдучи поряд, тримала вузду, одночасно тягнучи на віжках мерина Трісс. Не проїхали навіть милі. Чародійка вислизала

з рук, не трималася на луці. Раптом затремтіла в конвульсивних дрижаках і моментально запалала гарячкою. Слабкість посилилася. Геральт зберігав надію, що це результат алергічної реакції на остаточну магію в його відьмачому еліксирі. Сподівався. Але не вірив.

* * *

— Ой, пане, — сказав сотник. — Приїхали ви в недобрий час. Здається мені, що гірше втрапити ви не могли.

Сотник мав рацію, Геральт не міг ні заперечити, ні сперечатися.

Застава, що стерегла міст і де звичайно перебувало троє солдатів, стаєнний, митник і щонайбільше кілька подорожніх, цього разу була повнісінька людей. Відьмак нарахував більше тридцяти легкоозброєних у кольорах Кедвена й десь із півсотні щитоносців, що стояли табором навколо низького палісаду. Більшість вилежувалися біля вогнищ, відповідно до старого солдатського правила, що наказує спати, коли можна, а вставати, коли будять. За настіж відчиненими воротами було видно метушню — усередині застави також було повно людей і коней. На верху нахиленої спостережної вежі стояло на варті двоє жовнірів із арбалетами, готовими до пострілу. На розбитому, зритому копитами передмісті стояло шість хлопських возів і два купецькі фургони, в огорожі ж, смутно похиливши голови над угноєною багнюкою, стирчало кільканадцятьоро розпряжених волів.

— Напад був. На заставу. Вчора вночі. — Сотник випередив запитання. — Ледве встигли ми з допомогою, інакше знайшли б тут лише спалену землю.

— Хто був нападником? Розбійники? Мародери?

Жовнір покачав головою, сплюнув, подивився на Цірі й скорчену в сідлі Трісс.

— Зайдіть за частокіл, — сказав, — бо за мить чародійка з сідла злетить. Маємо вже тут кілька пораних, тож однією більше — що за різниця.

На подвір'ї, у відкритій, під навісом, кліті лежало кілька людей у закривавлених пов'язках. Трохи далі, між стіною частоколу й дерев'яною криницею із «журавлем», Геральт помітив шість нерухомих тіл, накритих мішковиною, з-під якої стирчали тільки ноги в брудних стоптаних чоботах.

— Кладіть чародійку там, серед поранених. — Жовнір вказав на кліть. — Ха, пане відьмаче, це справді невдача, що вона хвора. Кілька наших отримало в битві, ми б не відмовилися від магічної допомоги. Одному, котрому ми стрілу витягли, вістря у тельбухах залишилося, г'їгне хлопчина до ранку, точно г'їгне... А чародійка, яка могла б його врятувати, сама в гарячці лежить, від нас допомоги виглядає. У недобрий час, як я сказав, у недобрий...

Урвав, бачачи, що відьмак не відводить погляду від накритих рядном тіл.

— Двоє із тутешньої сторожі, двоє наших і двоє... тамтешніх, — сказав, підіймаючи окраєць зашкарублої тканини. — Гляньте, якщо бажається.

— Цірі, відійди.

— Я також хочу побачити! — Дівчинка вихилилася з-за нього, з роззявленим ротом дивлячись на трупи.

— Відійди, прошу. Займися Трісс.

Цірі пирхнула неохоче, але послухалася. Геральт підійшов ближче.

— Ельфи, — сказав, не приховуючи здивування.

— Ельфи, — підтвердив солдат. — Скойа'таелі.

— Хто?

— Скойа'таелі, — повторив жовнір. — Лісові банди.

— Дивна назва. Якщо не помиляюся, значить воно «білки»?

— Так, пане. Саме білки. Так вони самі звуться ельфійською мовою. Одні кажуть, що тому, що часом хвости білок на ковпаках та капелюхах носять. Інші — що воно через те, що в хащах мешкають, горішками годуються. Проблем із ними все більше, кажу вам.

Геральт покрутив головою. Солдат накрив трупи рядном, витер руки об каптан.

— Ідіть, — сказав. — Нема чого тут стояти, до коменданта вас поведу. Хворою наш десятник займеться, якщо впорається. Уміє припалювати і зшивати рани, кості складати, так, може, й ліки зуміє змішати, хто його зна, він хлоп файний, горець. Ходімо, пане відьмаче.

У хаті митника, задимленій і холодній, власне тривала жвава, галаслива дискусія. Коротко стрижений рицар у кольчuzі й жовтій туніці покрикував на двох купців і економа, за чим із досить байдужою й понурою міною спостерігав митник із перев'язаною головою.

— Сказав я — ні! — Рицар гепнув кулаком об розхитаний стіл і випростався, поправляючи ринграф¹ на грудях. — Поки не повернуться роз'їзди, ви мені звідси не руште! Не будете гостинцями вештатися!

— Маю за два дні в Девоні бути! — дерся економ, підсовуючи під очі рицаря короткий різьблений кий із випаленим знаком. — Я колону веду! Якщо спізнюся, комірник мені голову відірве! Воеводі поскаржуся!

— А поскаржся, поскаржся, — насмішувато сказав рицар. — І раджу, набий собі спочатку штани соломкою, бо воевода тебе в сраку копне. Але поки що я тут наказую, бо воевода далеко, а комірник твій — гівно для мене. О, Уніст! Кого це ти привів, сотнику? Ще один купець?

— Ні, — відповів сотник неквапливо. — Це відьмак, пане. Імення його — Геральт із Рівії.

На здивування Геральта, рицар посміхнувся широко, підійшов і простягнув руку для привітання.

— Геральт із Рівії, — повторив, усе ще посміхаючись. — Я чув про вас, та ще й не з абияких вуст. Що вас сюди привело?

Геральт пояснив, що його привело. Рицар перестав посміхатися.

— Потрапили ви в поганий час. І в таку ж місцевість. У нас тут війна, пане відьмаче. По лісах вештається банда скойа'таелів,

¹ Ринграф — різьблена пластина, зазвичай із гравіруванням бога чи святого.

не далі як учора ми з ними схльоснулися. Я тут на підкріплення чекаю, та починаємо облаву.

— Із ельфами воюєте?

— Не тільки із ельфами. Що ж це, ви, відьмаче, про білок не чули?

— Ні. Не чув.

— Де ж ви останні два роки були? За морями? Бо в нас, у Кедвені, скойа'таелі подбали про те, щоб дізналися про них, так, непогано про те постаралися. Перші банди з'явилися, ледь війна із Нільфгардом запалала. Скористалися, прокляті нелюди, нашими проблемами. Ми ж на півдні билися, а вони в тилу партизанську війну розпочали. На те розраховували, що Нільфгард нас розчавить, почали про кінець людського панування кричати, про повернення старих порядків. Людей у море! Таке їхнє гасло, з таким убивають, палять і грабують!

— Це ваша вина й ваша тепер проблема, — відізвався похмуро економ, ударяючи об стегно різьбленим києм, ознакою своєї функції. — Ваша, вельмож та пасованих. Ви ж це нелюдів гнобили, жити їм не давали, то й маєте тепер. А ми туди завжди каравани водили, й ніхто нам не заважав. Військо нам не було потрібне.

— Що правда, то правда, — сказав один із купців, які сиділи на лаві й до тої пори мовчали. — Білки не страшніші від розбійників, що тут дорогами нишпорили. А за кого ельфи найперше взялися? Саме за розбійників.

— А що мені за різниця, хто мене стрілою з-за куца прострелить, лотр чи ельф? — сказав раптом митник із перев'язаною головою. — Стріха, як її мені посеред ночі над головою запалять, горить однаково, що їй за різниця, чия рука головню триматиме. Кажете, пане купцю, що скойа'таелі від розбійників не гірші? Лжу сказали. Розбійникам про здобич ішлося, ельфам — про кров людську. Дукати не кожен має, а кров у жилах — кожен. Кажете, що то вельможних проблема, пане еконOME? Ще більша це лжа. А лісоруби, на вирубці вистріляні, смолярі, на Буках посічені,

хлопи з підпалених сіл — вони чим завинили перед нелюдами? Жили, працювали разом, по-сусідськи, а тепер стріла в спині... А я? У житті жодного нелюда не скривдив, а гляньте, лоба вищербили мені гномським кордом. А якби не вояки, на яких ви гавкаєте, лежав би я вже під ліктем дернини...

— Власне! — Рицар у жовтій туніці знову grimнув кулаком об стіл. — Бережемо ми вашу паршиву шкіру, мосьпане економе, перед тими, як ви там кажете, пригнобленими ельфами, яким, як твердите, ми жити не давали. А я вам дещо інше скажу: занадто ми їх розпустили. Терпіли ми їх, як людей сприймали, як рівних, а вони тепер нам у спину б'ють. Нільфгард їм платить за те, головою закладуся, а дикі ельфи з гір — зброю дають. Але справжню опору мають вони серед тих, що й досі з нами живуть: серед ельфів, напівельфів, гномів і половинчиків. Це вони їх ховають, годують, добровольців постачають...

— Не всі, — відгукнувся другий з купців, щуплий, із тендітним обличчям, зі шляхетними, воістину не купецькими рисами. — Більшість нелюдів білок засуджує, пане рицарю, і не хоче з ними нічого спільного мати. Більшість — лояльна і платить інколи за ту лояльність високу ціну. Пригадайте собі бургграфа з Бан Ард. Був напівельфом, а закликав до миру й співпраці. Загинув від стріли вбивці.

— Посланої, напевне, сусідом, половинчиком чи гномом, який теж удавав лояльного, — сказав насмішкливо рицар. — Як на мене, то жоден із них не лояльний! Кожен із них... Гей! А ти хто?

Геральт озирнувся. Одрозу за його спиною стояла Цірі, обдаровуючи усіх смарагдовим поглядом своїх величезних очей. Якщо йшлося про вміння безшелесного переміщення, то тут вона мала чималий прогрес.

— Вона зі мною, — пояснив він.

— Гм-м-м... — Рицар зміряв Цірі оком, після чого знову відвернувся до купця зі шляхетним обличчям, побачивши в ньому, очевидно, серйозного партнера для дискусії. — Так, пане, не говоріть мені про лояльних нелюдів. Усі вони є нашими ворогами,

причому одні краще, а інші гірше вдають, що ними не є. Половинчики й гноми жили серед нас століттями у, здавалося б, сякій-такій згоді. А вистачило, щоб ельфи підвели голову, як і ці інші також схопилися за зброю й пішли в ліси. Кажу вам, помилкою було терпіти вільних ельфів і дріад, їх пущі та гірські анклав. Їм того мало було, верещать тепер: «Це наш світ, геть звідси, приблуди». Боги, покажемо їм, хто піде геть, після кого ані слуху, ані духу не залишиться. Залили ми за шкіру нільфгардцям, а тепер візьмемося й за банди.

— Непросто дістати ельфа в лісі, — відіззався відьмак. — Також я не пішов би за гномом у гори. Наскільки великі ті загони?

— Банди, — виправив рицар. — Банди, пане відьмаче. Нарховують до двадцяти голів, інколи — більше. Вони таку зграю звуть «командо». Це слово з мови гномів. А щодо того, що непросто їх дістати, — це ви праві як фахівець. Ганятися за ними по лісах і очеретах сенсу немає. Єдиний спосіб — це відрізати їх від тилів, ізолювати, голодом заморити. Узяти міцно за карк тих нелюдів, які їм допомагають. Тих, з міст і поселень, із селищ, з ферм...

— Проблема в тому, — сказав купець зі шляхетними рисами, — що все ще невідомо, хто з нелюдів їм допомагає, а хто ні.

— Тож треба всіх за карк брати!

— Ага, — усміхнувся купець. — Розумію. Це я вже колись чув. За карк усіх і до копалень, до огорожених таборів, до каменоломень. Усіх. Невинних також. Жінок, дітей. Так?

Рицар підвів різко голову, ляснув долонею по руків'ю меча.

— Саме так і ніяк інакше! — сказав різко. — Дітей вам шкода, а самі ви — наче дитина на цьому світі, мій пане. Замирення з Нільфгардом — то справа крихка, наче яєчна шкаралупка, не сьогодні, так завтра війна може знову початися, а на війні воно по-всякому буває. Якщо нас поб'ють, то як думаєте, що станеться? Скажу вам: вийдуть тоді ельфійські командо з лісів, вийдуть у силі й численності, а ці лояльні зараз же до них приєднаються. Ті ваші лояльні гноми, ваші приятні половинчики, говоритимуть тоді, думаєте, про мир, про об'єднання? Ні, пане. Вони тельбухи

з нас випускатимуть, це їхніми руками Нільфгард із нами розправиться. І потоплять нас у морі, як і обіцяють. Ні, пане, не можна нам із ними цацькатися. Або вони, або ми. Третьої дороги немає в нас!

Двері хати скрипнули, став у них жовнір у закривавленому фартусі.

— Вибачте, що заважаю, — сказав. — Хтой-то з мосьпанства привіз оточку хвору жіночку?

— Я, — сказав відьмак. — А що сталося?

— Дозвольте зі мною.

Вийшли вони на подвір'я.

— Зле з нею, пане, — сказав жовнір, вказуючи на Трісс. — Дав я їй-тко горілки із перцем та селітрою, але не допомогло. Не дуже...

Ґеральт не прокоментував, бо й не було чого коментувати. Чародійка, зігнута й скорчена, власне, являла собою беззаперечне підтвердження, що горілка з перцем і селітрою — це не те, що її шлунок міг би прийняти.

— То може якась зараза бути, — насупився жовнір. — Альбо та, як її там... Зинтерія. Якби-тко воно так по людям розлилося...

— Це чародійка, — запротестував відьмак. — Чародійки не хворіють...

— А й справді, — цинічно втрутився рицар, який вийшов за ними. — Ваша, як бачу, чи не пульсує здоров'ям. Пане Ґеральте, послухайте мене. Жінці потрібна допомога, а ми такої надати їй не можемо. Також я не можу — зрозумійте — ризикувати епідемією серед війська.

— Розумію. Поїду негайно. Не маю вибору, мушу повернути в бік Девона чи Ард Каррайга.

— Далеко не від'їдете. Роз'їзди мають наказ затримувати усіх. Крім того, це небезпечно. Скойа'таелі пішли саме в той бік.

— Справлюся.

— З того, що я про вас чув, — скривив губи рицар, — не сумніваюся, що ви справилися б. Але зважте, що ви не самі. Маєте на шиї важкохвору й того шмаркача...

Цірі, що саме намагалася почистити об щабель драбини за-
маюшений лайном чобіт, підвела голову. Рицар кашлянув й відвів
погляд. Ґеральт усміхнувся легенько. За останні два роки Цірі
майже забула про своє походження і майже цілковито позбулася
княжих манер і поз, але погляд її, коли вона того хотіла, сильно
нагадував погляд бабці. Так сильно, що королева Каланте напев-
не пишалася б онукою.

— Та-а-ак, про що це я... — зупинився рицар, заклопотано
смикаючи пояс. — Пане Ґеральте, я знаю, що вам треба зробити.
Їдьте за річку, на південь. Наздоженете караван, що йде шляхом.
Ніч незабаром, караван точно на постій стане, наздоженете
його до світанку.

— Що воно за караван?

— Не знаю. — Рицар стенив плечима. — Але то не купці й не
звичайний обоз. Завеликий у них порядок, вози однакові, закри-
ті... Ніби комірники королівські. Я їх через міст пропустив, бо
їдуть шляхом на південь, напевне до бродів на Лікселі.

— Гм-м-м... — задумався відьмак, дивлячись на Трісс. — То
було б мені по дорозі. Але чи знайду я там допомогу?

— Може, так, — холодно сказав рицар. — А може, ні. Але тут ви
її не знайдете напевне.

* * *

Не почули його і не помітили, коли під'їжджав, поглинуті розмо-
вою, сиділи навколо вогнища, що мертвотно-жовтим блиском
просвічувало полотнища поставлених у коло фургонів.

Ґеральт трохи натягнув вуздечку кобили, змусивши її голос-
но заїржати. Хотів попередити караван, що став на бівак, хотів
пом'якшити несподіванку й запобігти нервовим рухам. Із дос-
віду знав, що спускові механізми арбалетів не люблять нерво-
вих рухів.

Обозники підхопилися й попри застереження зробили числен-
ні нервові рухи. Більшість, він побачив це відразу, були ґномами.
Це його дещо заспокоїло — ґноми, хоча й надзвичайно запальні,

звикли в таких ситуаціях спершу питати, а лише потім стріляти з арбалетів.

— Хто? — хрипло крикнув один із ґномів, швидким, енергійним рухом висмикнувши забиту в колоду біля вогнища сокиру. — Хто йде?

— Друг. — Відьмак зліз з коня.

— Цікаво — чий! — гарикнув ґном. — Наблизься. Руки тримай так, щоб ми їх бачили.

Ґеральт наблизився, тримаючи руки так, аби їх міг добре бачити навіть хворий на кон'юнктивіт чи курячу сліпоту.

— Ближче.

Він послухався. Ґном опустил сокиру, легенько нахилив набік голову.

— Чи мене очі обманюють, — сказав, — чи це відьмак, званий Ґеральтом із Рівії. Або хтось, диявольськи на Ґеральта схожий.

Вогонь раптом стрелив полум'ям, ударив золотим блиском, вирвав із пільми обличчя та постаті.

— Ярпен Зіґрін, — сказав Ґеральт здивовано. — Ніхто інший, як Ярпен Зіґрін власною бородатою персоною!

— Ха! — Ґном крутнув сокирою, наче була то лозина. Вістря сикнуло в повітрі й встряло в колоді, глухо стукнувши. — Тривогу скасовано! Це й справді друг!

Інші помітно розслабилися, Ґеральту здалося, що він почув глибокі, повні полегшення видихи. Ґном підійшов, простягнув руку. Потиск його міг сміливо конкурувати із залізними лещатами.

— Вітаю, характернику, — сказав. — Звідки б ти не прийшов і куди б не йшов — вітаю. Хлопці! Давай сюди! Пам'ятаєш моїх хлопців, відьмаче? Ото Яннік Брасс, отой — то Ксав'є Моран, а оно Полі Дальберг і його брат Реган.

Ґеральт не пам'ятав жодного, зрештою, усі вони виглядали однаково, бородаті, кремезні, майже квадратні у своїх товстих стьобаних кубраках.

— Було вас шестеро. — Він по черзі потис тверді, кострубаті правиці. — Якщо я вірно пам'ятаю.

— Добру маєш пам'ять, — засміявся Ярпен Зігрін. — Була нас шістка, авжеж. Але Лукас Корто оженився, осів у Магакамі й відпав від компанії, пацан дурнуватий. Якось не трапився нам ніхто, гідний на його місце, аж до цієї пори. А шкода, шістка — воно число в самий раз, не багато, не мало. Чи то телятка з'їсти, чи то діжечку вихлебтати, нема краще, як шестеро...

— Як бачу, — Геральт рухом голови вказав на решту групи, що стояла нерішуче навколо фургонів, — є вас тут достатньо, аби дати раду трьом теляткам, уже про птаство не згадуючи. Що за камрадством ти командуєш, Ярпене?

— Не я тут командую. Дозволь, представлю тебе. Вибачте, пане Венче, що я того відразу не зробив, але я і мої хлопці знаємо Геральта із Рівії не від сьогодні, є в нас трохи спільних спогадів. Геральте, це пан комісар Вільфрід Венк, на службі короля Генсельта з Ард Каррайга, милостиво пануючого володаря Кедвену.

Вільфрід Венк був високим, вищим за Геральта, а гнома перевищував удвічі. Убраний був у звичайний простий одяг, який носили економи, комірники чи кінні гінці, але в рухах його були обережність, напруга й упевненість, навіть уночі, навіть при скупому світлі вогнища. Так рухалися люди, призвичаєні до кольчуги і зброї, що відтягувала б пояс. Венк був професійним солдатом, Геральт готовий був поставити на те будь-яку суму. Потис подану йому долоню, схилився легенько.

— Сідаймо. — Ярпен Зігрін вказав на колоду, в якій усе ще стирчала його величезна сокира. — Кажі, що ти робиш у цих місцях, Геральте?

— Шукаю допомоги. Подорожую сам-третій, із жінкою і підлітком. Жінка хвора. Серйозно. Я наздогнав вас, щоб попросити про допомогу.

— От зараза, медика ми тут не маємо. — Гном сплюнув на палаючі поліна. — Де ти їх залишив?

— Півстаєє звідси, біля гостинця.

— Вкажеш дорогу. Гей, ви там! Трьох до коней, сідлати запасних! Геральте, чи та твоя хвора жінка втримається у кульбаці?

- Навряд чи. Саме тому я і вимушений був її залишити.
- Узяти бурку, полотнище й дві жердини з воза! Швидко!
- Вілфрід Венк, схрестивши на грудях руки, голосно відкашлявся.
- Ми на шляху, — різко сказав Ярпен Зігрін, не дивлячись на нього. — На шляху в допомозі не відмовляють.

* * *

— Зараза. — Ярпен відвів долоню від чола Трісс. — Розжарена, наче пічка. Не подобається мені це. А якщо то тиф чи дизентерія?

— Це не може бути тиф чи дизентерія, — збрехав упевнено Ґеральт, закутуючи хвору в попони. — Чародії імунні до тих хвороб. Це харчове отруєння, ніякої зарази.

— Гм-м-м... Ну, добре. Піду пориюся у торбах. Мав я колись добрі ліки проти срачки, може, ще трохи залишилося.

— Цірі, — буркнув відьмак, подаючи дівчині відторченого від коня кожуха. — Іди спати, ти з ніг валишся. Ні, не в фургон. У фургон ми покладемо Трісс. Ти лягай біля вогнища.

— Ні, — запротестувала вона тихо, дивлячись услід ґному, що саме відійшов. — Я ляжу біля неї. Коли вони побачать, що ти мене від неї відганяєш, не повірять тобі. Будуть думати, що вона заразна, й виженуть нас, як тебе оті стражники.

— Ґеральте? — раптом простогнала чародійка. — Де... ми?

— Серед друзів.

— Я тут, — сказала Цірі, погладжуючи її по каштановому волоссю. — Я поряд. Нічого не болить. Відчуваєш, як тут тепло? Вогнище горить, а ґном зараз принесе ліки проти... Проти шлунку.

— Ґеральте, — хлинула Трісс, намагаючись виплутатися з-під ковдр. — Жодних... жодних магічних еліксирів, пам'ятай...

— Я пам'ятаю. Лежи спокійно.

— Я мушу... О-о-ох...

Відьмак нахилився без слів, підняв чародійку разом із коконом ковдр, у які та була загорнута, й пішов у ліс, у темряву. Цірі зітхнула.

Відвернулася, почувши важкі кроки. З-за фургону вийшов ґном, тримаючи під пахвою чималий вузлик. Полум'я вогнища

блискало на вістрі сокири, застромленої за пояс, поблискували також і шишечки важкого шкіряного кубрака.

— Де хвора? — буркнув він. — На мітлі полетіла?

Цірі вказала в темряву.

— Ясно, — кивнув він. — Знаю той біль і паскудну неміч. Коли був я молодшим, жер усе, що вдавалося знайти чи впіймати, тож дристав не раз і не два. Хто вона, та чародійка?

— Трісс Мерігольд.

— Не знаю, не чув. Зрештою, я рідко маю справу із Братством. Ну, але треба ж представитися. Мене звуть Ярпен Зігрін. А тебе як звуть, курча?

— Інакше! — grimнула Цірі, а очі її блиснули.

Гном зареготав, вишкірився.

— Ах, — вклонився із претензією. — Прошу пробачення. Я не розпізнав у темряві. Це аж ніяке не курчатко, а шляхетна панна. Припадаю до ніжок. Яке панна має ім'я, якщо це не таємниця?

— Це не таємниця. Я — Цірі.

— Цірі. Ага. А ким панна є?

— А це, — Цірі гордовито задерла носик, — це вже таємниця. Ярпен знову пирхнув.

— Язичок у панни гострий, наче жало в оси. Тож нехай мені панна вибачить. Я приніс медикаментів та трохи їдла. Чи панна прийме, чи ж відправить геть старого грубіяна, Ярпена Зігріна?

— Вибачаюся... — Цірі схаменулася, нахилила голову. — Трісс і справді потрібна допомога, пане... Зігріне. Вона дуже хвора. Дякую за ліки.

— Нема за що. — Гном знову вишкірив зуби, приязно хлопнув її по плечу. — Ходімо, Цірі, допоможеш мені. Медикамент треба приготувати. Накрутимо пігулки за рецептурою моєї бабці. Перед тими пігулками жодна зараза, що в тельбухах засіла, не встоїть.

Він розгорнув вузлика, дістав звідти щось схоже на брилу торфу й маленьке глиняне горнятко. Цірі наблизилася, зацікавлена.

— Треба тобі знати, мила Цірі, — сказав Ярпен, — що моя бабка зналася на лікуванні, як ніхто. На жаль, вважала вона, що джере-

лом більшості хвороб є неробство, а неробство краще за все лікується києм. Щодо мене й моєї рідні застосовувала вона ті ліки головним чином профілактично. Лупцювала нас за будь-якої нагоди або й без нагоди. Виняткова вона була яга. А раз, коли ні з того, ні з сього дала мені окрасць хліба зі смальцем і цукром, так мене здивувала, що я вражений випустив той окрасць, смальцем донизу. Ну, а бабця мене відлупцювала, стара мерзотна дірка. А тоді дала мені другий окрасць, от тільки вже без цукру.

— Моя бабця, — Цірі з розумінням кивнула, — також одного разу мене відлупцювала. Різкою.

— Різкою? — засміявся ґном. — Моя одного разу відходила мене держакон від кайла. Ну, але досить спогадів, треба пігулки крутити. Тримай, рви й уминай у кульки.

— Що воно таке? Липне та мажеться... Бу-у-е-е-е... А вже смердить як!

— То спліснявілий хліб з дерті. Досконалі ліки. Зминай кульки. Менші, менші, то ж для чародійки, не для корови. Дай одну. Добре. Тепер обваляємо кульку в медикаменті.

— Бу-у-е-е-е-е!

— Засмерділося? — ґном наблизив кирпатий ніс до глиняного горнятка. — Неможливо. Давлений часник із гіркою сіллю засмердітися не має права, нехай би й сто років стояв.

— Гидота, бу-у-у-е-е-е. Трісс того не з'їсть!

— Застосуємо метод моєї бабки. Ти затиснеш їй ніс, а я буду пхати пігулки.

— Ярпене, — прошипів Геральт, вигулькуючи раптом із темряви з чародійкою на руках. — Бережися, щоб я тобі чогось не увіпхнув.

— Та це ліки! — обурився ґном. — Це допомагає! Пліснява, часник...

— Так, — слабо простогнала Трісс із глибини свого кокону. — Це правда... Геральте, це мені справді повинно допомогти...

— Бачиш? — Ярпен штурхнув Цірі ліктем, гордо задираючи бороду й вказуючи на Трісс, що з міною мучениці ковтала пігулки. — Мудра чарівниця. Знає, що добре.

— Що ти кажеш, Трісс? — Відьмак нахилився. — А, розумію. Ярпене, може, ти маєш дягиль? Або шафран?

— Пошукаю, попитаю. Я приніс вам води та трохи їдла...

— Дякую. Але вона передусім потребує відпочинку. Цірі, лягай.

— Зроблю ще компрес для Трісс...

— Я сам зроблю. Ярпене, я хотів би поговорити.

— Ходімо до вогнища. Відшпунтуємо барильце...

— Я хочу з тобою поговорити. Більшої аудиторії мені не потрібно. Скоріше навпаки.

— Ясно. Слухаю.

— Що воно за конвой?

Гном підвів на нього малі проникливі очі.

— Королівська служба, — сказав повільно й зі значенням.

— Про це я здогадався. — Відьмак витримав погляд. — Ярпене, я питаю не через цікавість.

— Знаю. І про що тобі йдеться, я також знаю. Але це транспорт... гм... спеціального призначення.

— І що ви таке транспортуєте?

— Солону рибу, — повільно сказав Ярпен, після чого продовжив брехати, навіть повікою не кліпнувши. — Фураж, реманент, упряж, усяка таку дупологія для війська. Венк — інтендант королівського війська.

— З нього такий інтендант, як з мене друїд, — усміхнувся Геральт. — Але це ваша справа, я не звик встромляти носа в чужі таємниці. Утім, ти бачив, у якому стані Трісс. Дозволь нам доєднатися, Ярпене, дозволь покласти її в одному з фургонів. На кілька днів. Не питаю, куди ви прямуєте, бо цей шлях іде на південь як по нитці, розділяється тільки під Лікселею, а до Лікселі ще десять днів дороги. За цей час гарячка спаде, і Трісс зуміє їхати верхи, а якщо навіть і ні, то я зупинюся в місті над річкою. Зрозумій, десять днів у фургоні, порядно вкритою і з теплими стравами... Прошу тебе.

— Не я тут командую, а Венк.

— Не вірю, щоб ти не мав на нього впливу. Не в конвої, що головно складається із гномів. Вочевидь, він має рахуватися з тобою.

— Хто та Трісс для тебе?

— А яке воно має значення? У цій ситуації?

— У цій ситуації — жодного. Я запитував через пусту цікавість, аби мати пізніше змогу пустити плітку по корчмах. Але скажу так, що ти маєш сильний потяг до чародійок, Ґеральте.

Відьмак смутно усміхнувся.

— А дівчина? — Ярпен вказав рухом голови на Цірі, яка крутилася під кожухом. — Твоя?

— Моя, — відповів він, не роздумуючи. — Моя, Зіґріне.

* * *

Світанок був сірим, пахнув нічним дощем і вранішньою імлою. Цірі здалося, що спала вона лише кілька хвилок, що її розбудили, ледь вона встигла опустити голову на мішки, що лежали на возі.

Ґеральт саме вкладав поряд із нею Трісс, принесену з чергової експедиції до лісу. Плиди, у які чародійку було загорнено, іскрилися від роси. У Ґеральта навколо очей було чорно. Цірі знала, що він їх і не змружив — Трісс усю ніч кидалася у гарячці, сильно страждала.

— Я тебе розбудив? Вибачаюся. Спи, Цірі. Ще рано.

— Що із Трісс? Як почувается?

— Краще, — простогнала чародійка. — Краще, але... Ґеральте, послухай... Я хотіла тобі...

— Так? — Відьмак нахилився, але Трісс уже спала.

Він випростався, потягнувся.

— Ґеральте, — прошепотіла Цірі. — Вони дозволять нам... поїхати у фургоні?

— Побачимо. — Він закусив губу. — Поки можеш, спи. Відпочивай.

Зіскочив з воза. Цірі чула звуки, що свідчили: табір збирається — тупання коней, брязкіт упряжі, скрипіння дишел, стукіт щаблин, розмови та прокльони. А потім, близько, хрипкий голос Ярпена Зіґріна й спокійного високого чоловіка, називаного Венком. І холодний голос Ґеральта. Вона підвелася, обережно визирнула з-за полотнища.

— Я у цій справі не маю категоричних заборон, — заявив Венк.

— Чудово, — повеселішав ґном. — Тоді справу вирішено?

Комісар злегка підняв долоню, даючи знак, що він іще не скінчив. Якийсь час мовчав. Ґеральт і Ярпен терпляче чекали.

— Разом з тим, — нарешті сказав Венк, — я головою відповідаю за те, аби цей транспорт дістався до місця призначення.

Він знову замовк. Цього разу ніхто не заговорив. Не було сумнівів, що, розмовляючи з комісаром, слід було звикати до довгих пауз між фразами.

— Щоб він дістався безпечно, — закінчив він за хвилину. — Й у визначені терміни. А опіка над хворою може сповільнити просування.

— Ми йдемо з випередженням, — запевнив Ярпен, трохи перечекавши. — І час випереджаємо, пане Венку, строків не порушимо. А якщо йдеться про допомогу... Здається мені, що відьмак у компанії не зашкодить. Шлях лісами йде, майже до самої Лікселі праворуч і ліворуч дика пуща. А пущею, як теревенять, різні недобрі створіння нишпорять.

— І справді, — погодився комісар. Дивлячись просто в очі відьмакові, він зважував, здається, кожне слово. — Напевне, останнім часом чимало недобрих створінь, підбурюваних іншими недобрими створіннями, трапляються в кедвенських лісах. Вони можуть загрожувати нашій безпеці. Король Генсельт, знаючи про те, надав мені право наймати добровольців для збройного ескорту. Пане Ґеральте? Це б розв'язало вашу проблему.

Відьмак мовчав довго, довше, ніж тривала уся промова Венка, густо пронизана міжфразовими паузами.

— Ні, — сказав нарешті. — Ні, пане Венку. Прояснімо справу. Я готовий віддячити за допомогу, надану пані Мерігольд, але не в такій формі. Можу біля коней поратися, воду носити й дрова, навіть готувати. Але я не піду на королівську службу як найманий жовнір. Прошу на мій меч не розраховувати. Я не маю наміру забивати отих, як ви зволили виразитися, недобрих створінь за наказом інших створінь, яких я аж ніяк не вважаю кращими.

Цірі почула, як Ярпен Зігрін голосно зашипів і закашлявся у кулак. Венк дивився на відьмака спокійно.

— Розумію, — сказав сухо. — Люблю ясні ситуації. Добре. Пане Зігріне, прошу подбати, щоб не сповільнювати швидкість маршу. Що до вас, пане Ґеральте... Знаю, що ви станете придатним і корисним у той спосіб, який уважатимете за необхідне. Образливо було б і для вас, і для мене, якби вашу придатність ви трактували як відплату за допомогу, яку ми надаємо стражденній. Чи краще вона зараз відчувається?

Відьмак підтвердив кивком, як здалося Цірі, трохи глибшим і ввічливішим, ніж звичайний кивок. Венк виразу обличчя не змінив.

— Я радий з того, — сказав після звичної паузи. — Надаючи пані Мерігольд фургон мого конвою, я беру на себе відповідальність за її здоров'я, зручність і безпеку. Пане Зігріне, прошу віддати наказ про виїзд.

— Пане Венку.

— Слухаю, пане Ґеральте.

— Дякую.

Комісар кивнув. Як здалося Цірі, трохи глибше і ввічливіше, ніж вимагала того банальна ввічливість.

Ярпен Зігрін пробігся уздовж колони, віддаючи гучні накази та доручення, після чого заліз на козли, крикнув і шмагнув коня віжками. Фургон смикнувся й заторохкотів лісовою дорогою. Шарпання розбудило Трісс, але Цірі її заспокоїла, змінила компрес на лобі. Торохкотіння присипляло. Чародійка швидко заснула, Цірі також поринула в дрімоту.

Коли прокинулася, сонце було вже високо. Вона визирнула з-за діжок і пакунків. Віз, на якому вона їхала, очолював конвой. Наступним правив ґном із червоною хусточкою, обмотаною навколо шиї. З розмов, які ґноми вели між собою, Цірі дізналася, що звуть його Полі Дальберг. Поряд із ним сидів його брат Реган. Бачила вона також Венка, який їхав верхи в супроводі двох комірників.

Плітка, кобила Ґеральта, приторочена до воза, привітала дівчинку тихим іржанням. Не бачила Цірі ніде свого каштанчика та буланого Трісс. Напевне, були позаду, із незапряженими кінсьми конвою.

Ґеральт сидів на козлах поряд із Ярпенем. Розмовляли вони тихо, попиваючи пиво з поставленого між ними барильця. Цірі нашорошила вуха, але швидко змудилася — бесіда стосувалася політики, а головним чином — планів і намірів короля Генсельта і якихось спеціальних служб і спеціальних завдань, що полягали в секретній допомозі сусіду, якому загрожувала війна, королю Демавенду з Едірна. Ґеральт зацікавився, яким же це чином п'ять возів солоної риби зуміють збільшити обороноздатність Едірна. Ярпен, не звертаючи уваги на насмішку, що бриніла в тоні відьмака, пояснив, що деякі види риб настільки цінні, що кількох возів вистачить для річної платні панцирній хоругві, а будь-яка нова панцирна хоругва — це вже значна допомога. Ґеральт здивувався, чому та допомога мусить бути секретною, на це Ґном відповів, що саме в тому секрет і полягає.

Трісс кидалася крізь сон, скинула компрес і невиразно забелькотіла. Вимагала від якогось Кевина, аби той тримав руки при собі, й одразу ж повідомила, що призначення не уникнути. Нарешті, ствердивши, що всі, абсолютно всі — певним чином мутантанти, заснула, заспокоєна.

Цірі також відчула сонливість, але привів її до тьми голосний регіт Ярпена, який саме нагадував Ґеральту давні пригоди. Йшлося про полювання на золотого дракона, який замість того, щоб дати себе зловити, перерахував мисливцям кістки, а шевця, званого Козоїдом, просто з'їв. Цірі стала слухати з більшим зацікавленням.

Ґеральт запитав про Рубайл, але Ярпен про їхню долю не знав. Своєю чергою, Ярпен поцікавився жінкою на ймення Йеннефер, а Ґеральт зробився на диво мовчазним. Ґном випив пива й почав скаржитися, що ота Йеннефер усе ще тримає на нього образ, хоча від тамтих часів минуло вже кілька років.

— Якось зустрівся з нею на ярмарку в Горс Велені, — розповідав він. — Вона, ледь мене помітивши, так пирхнула, наче кицька, і страшенно образила мою небіжчицю маму. Я якнайшвидше взяв руки в ноги, а вона крикнула вслід, що коли мене ще якось зустріне, то в мене трава з дупи виросте.

Цірі захихотіла, уявляючи собі Ярпена із травою. Геральт буркнув щось про жінок і їхні імпульсивні характери, гном же визнав те занадто лагідним описом злостивості, озлобленості і мстивості. Відьмак теми не підтримав, а Цірі знову занурилася у дрімоту.

Наступного разу її розбудили підвищені голоси. А саме голос Ярпена, який майже кричав.

— А так! А щоб ти знав! Отак я і вирішив!

— Тихіше, — сказав відьмак. — На возі лежить хвора жінка. Зрозумій, я не критикую твоїх рішень або поглядів...

— Ні, вочевидь, — перебив саркастично гном. — Ти лише на-сміхаєшся зі значень.

— Ярпене, я тебе по-дружньому застерігаю. Тих, хто сидить верхи на палісаді, обидві сторони ненавидять, а в кращому разі вважають негідними довіри.

— Я не сиджу верхи. Декларую себе однозначно — я на боці однієї зі сторін.

— Але для тієї сторони ти назавжди залишишся гномом. Кимось іншим. Чужим. А для супротивної сторони...

Урвав себе.

— Ну! — гарикнув Ярпен, розвертаючись. — Ну, давай, чого чекаєш? Скажи, що я зрадник і пес на людській шворці, готовий за жменю срібла й миску дешевого їдла дати нацькувати себе на побратимів, які повстали і б'ються за волю. Ну, далі, виплюнь те із себе. Не люблю недововок.

— Ні, Ярпене, — тихо сказав Геральт. — Ні. Не буду я нічого із себе випльовувати.

— Ах, не будеш? — Гном шмаганув коней. — Не хочеться тобі? Вважаєш за краще дивитися й усміхатися? До мене ані слова, га? Але Венкові міг то сказати! «Прошу не розраховувати на мій

меч». Ах, як гордовито, шляхетно й зарозуміло! До сраки собачої твою зарозумілість! Разом із твоєю йоханою гордістю!

— Я хотів бути лише поштивим. Не хочу вплутуватися у той конфлікт. Хочу зберегти нейтральність.

— Не вдасться! — grimнув Ярпен. — Не вдасться її зберегти, розумієш? Ні, ти нічого не розумієш. Ех, злізай з мого воза, на коня сідай. Геть з очей моїх, нейтральний ти зарозумільцю. Дра-туєш мене.

Геральт розвернувся. Цірі стримала дихання в очікуванні. Але відьмак ані слова не сказав. Встав і зіскочив з воза, швидко, м'яко, вправно. Ярпен почекав, поки відв'яже кобилу від задка, після чого знову шмагнув коней, буркочучи в бороду якісь незрозумілі, але жажливі за звучанням слова.

Вона встала, аби також зіскочити, знайти каштанку. Ѓном розвернувся, зміряв її непривітним поглядом.

— Із тобою, панно, також самі проблеми, — пирхнув гнівно. — Потрібні нам тут дами й дівчатка, зараза, навіть висцятися з козлів не може, мушу воза зупиняти й у кущі лазити!

Цірі вперла кулаки в боки, труснула попелястим чубчиком і задерла носа.

— Отак? — кукурікнула, зла. — Ви пива менше пийте, пане Зігріне, то буде вам менше хотітися!

— Та гівно тобі до мого пива, шмаркачко!

— Не верещіть, Трісс тільки-но заснула!

— Це мій віз! Буду верещати, як на те моя воля!

— Дерево!

— Що? Ах ти коза зухвала!

— Дерево!!!

— Я тобі зараз покажу — дерево... О, най йому стократ! Тпру!!!

Ѓном сильно відхилився, натягаючи віжки в останню мить, коли двійко коней уже збиралися переступити через деревину, що перегородила шлях. Ярпен устав на козлах, лаючись по-людськи й по-ѓномськи, свистом і ревінням стримуючи упряжку. Ѓноми

й люди, зіскочивши з возів, підбігли, допомогли відвести коней на вільну частину дороги, тягнучи за вузду та шори.

— Що, заснув ти, Ярпене? — гарикнув, підходячи, Полі Дальберг. — Зараза, якби ти на те наїхав, вісь геть пішла б, колеса до дияволів розтріскалися б. Що ти, у лиха...

— Уйохуй, Полі! — огризнувся Ярпен Зігрін і зі злістю хльоснув віжками по кінських задах.

— Пощастило вам, — солоденько промовила Цірі, всідаючись на козли поряд із ґномом. — Краще, як бачите, мати на возі відьмачку, ніж самому їхати. Вчасно я вас застерегла. А якби ви саме з козел сцяли, і наїхали б на той стовбур, хо-хо. Страшно подумати, що б тоді з вами статися могло...

— Сидітимеш тихо?

— Уже нічого не кажу. Ані словечка.

Витримала вона менше хвилини.

— Пане Зіґріне?

— Ніякий я там не пан. — Ґном штурхнув її ліктем, вишкірив зуби. — Я Ярпен. Ясно? Ми ж упряжкою спільно правимо чи ні?

— Ясно. Можу я віжки потримати?

— Ясно. Стривай, не так. Наклади на вказівний палець, притисни великим, о, таким ото чином. Лівий так само. Не шарпай. Не тягни надто міцно.

— Так добре?

— Добре.

— Ярпене?

— Га?

— Що воно значить — «зберігати нейтралітет»?

— Бути байдужим, — буркнув він неохоче. — Не дозволяй віжкам провисати. Ліву сильніше на себе!

— Як це — байдужим? Байдужим до чого?

Ґном сильно нахилився, сплюнув під віз.

— Якщо скойа'таелі нападуть на нас, твій Ґеральт має намір стояти й спокійно дивитися, як вони перерізають нам горло.

Ти, скоріше за все, стоятимеш поряд із ним, бо буде це наочним уроком. Тема занятя: поведінка відьмака в конфлікті розумних рас.

— Не розумію.

— Цьому я анітрохи не дивуюся.

— Чи це тому ти з ним сварився і злився? Хто це, власне, такі, оті скойа'таелі? Ті... Білки?

— Цірі. — Ярпен різко почухав бороду. — Це справи не для розуму малих незрілих дівчат.

— Ого, тепер ти на мене злишся. Я аж ніяк не малá. Чула, що про білок говорили солдати із застави. Я бачила... Бачила двох убитих ельфів. А рицар казав, що вони... також убивають. І що серед них є не тільки ельфи. Гноми також є.

— Знаю, — відказав сухо Ярпен.

— А ти також гном.

— Це беззаперечно.

— То чому ти боїшся білок? Вони ж, кажуть, б'ються тільки з людьми.

— Це не так просто, — насупився він. — На жаль.

Цірі довго мовчала, гризучи нижню губу й морщачи носа.

— Я вже знаю, — сказала раптом. — Білки б'ються за свободу.

А ти, хоча й гном, на спеціальній секретній службі і короля Генсельта на людській шворці.

Ярпен пирхнув, витер носа рукавом і перехилився з козел, перевіряючи, чи Венк не під'їхав занадто близько. Але комісар був далеко, зайнятий розмовою з Геральтом.

— Слух у тебе, дівчино, наче в ховраха, — посміхнувся він широко. — А також ти надзвичайно мудра як для тої, кому призначено народжувати дітей, варити їдло й прясти. Здається тобі, що ти все знаєш? Це тому, що ти ще шмарката. Не роби дурної міни. Міни не додадуть тобі дорослості, лише призведуть до того, що зробишся ще бридкішою, ніж звичайно. Ловкенько, признаюся, зрозуміла ти скойа'таелів, сподобалися тобі ті їх гаселка. Знаєш, чому ти їх так добре розумієш? Бо скойа'таелі — також шмаркаторія. Це молокососи, які не

розуміють, що хтось використовує їхню щенячу дурість, годуючи слоганами про свободу.

— Але ж вони насправді б'ються за свободу. — Цірі підвела голову, глянула на гнома широко розплющеними зеленими очима. — Як дріади в лісі Брокілон. Убивають людей, бо люди... деякі люди їх кривдять. Бо це колись була ваша країна, гномів, і ельфів, і тих... половинчиків, гномів та інших... А тепер тут є люди, тож ельфи...

— Ельфи! — пирхнув Ярпен. — Якщо говорити коротко, вони-то тут акурат такі самі приبلуди, як і ви, люди, хоча прибули вони на своїх білих кораблях десь за тисячу років перед вами. Тепер-то вони наввипередки пхаються із дружною, тепер-то ми брати, тепер-то вони зуби шкірять, говорять: «ми, побратими», «ми, Старші Люди». А раніше, кур... Гм, гм... Раніше в нас стріли біля вух свистіли, коли ми...

— То перші на світі були гноми?

— Гноми, якщо бути точним. І якщо йдеться про цю частину світу. Бо світ — невимовно великий, Цірі.

— Знаю. Я бачила мапу...

— Не можеш знати. Ніхто ще не намалював такої мапи, і я сумніваюсь, щоб це швидко сталося. Ніхто не знає, що там, за Вогнистими горами й Великим морем. Навіть ельфи, хоча ті хваляться, що знають усе. Та хрін там вони знають, так скажу.

— Гм-м... Але зараз... Людей же куди більше, ніж... Ніж вас.

— Бо ви плодитесь, наче кролики, — заскреготів зубами гном. — Нічого вам не треба, аби тільки трахатися, по колу, без вибору, з ким прийдеться і де прийдеться. А вашим жінкам досить присісти на чоловічі штани, аби їм пузо надуло... Чого ти так почервоніла, ти хто, думаєш, мак польовий? Хотіла розуміти чи ні? Оце й маєш щиру правду й вірну історію світу, яким володіє той, хто вправніше розгепує іншим черепи й у швидшому темпі накачує баб. А з вами, людьми, важко конкурувати як у вбивствах, так і в траханні...

— Ярпене, — холодно сказав Ґеральт, підїжджаючи до них на Плітці. — Трохи стримуй себе, будь ласка, в доборі слів. А ти, Цірі,

припини гратися у візницю, зазирни до Трісс, перевір, чи не прокинулася вона й чи чогось не потребує.

— Я прокинулася вже давно, — відізвалася слабким голосом чародійка з глибини возу. — Але я не хотіла... перебивати таку цікаву розмову. Не заважай, Геральте. Я хотіла б... довідатися трохи більше про вплив трахання на розвиток суспільств.

* * *

— Чи можу я зігріти трохи води? Трісс хоче умитися.

— Грій, — погодився Ярпен Зігрін. — Ксав'є, зніми рожен з вогню, нашому зайчику вже досить. Дай казанок, Цірі. От же ж ти, повний-повнісінький! Ти сама притягла від струмка такий тягар?

— Я сильна.

Старший із братів Дальбергів пирхнув сміхом.

— Не суди за зовнішнім виглядом, Полі, — розважливо сказав Зігрін, вправно розділюючи печеного сірого на порції. — Тут нічого сміятися. Кістлявочка вона, але я бачу, що міцна і що витривала дівчинка. Вона наче шкіряний пасок: ніби й тоненький, а руками не порвеш. Навіть якби ти на ньому повісився, то й те витримає.

Ніхто не засміявся. Цірі присіла поряд із гномами, які розляглися навколо вогнища. Цього разу Ярпен Зігрін і четвірка його «хлопців» розпалила на біваку власне вогнище, бо зайцем, якого підстрелив Ксав'є Моран, вони не мали наміру ділитися. Для них самих їжі було на один-два укуси.

— Підкиньте дровець, — сказав Ярпен, облизуючи пальці. — Вода швидше закипить.

— З водою тою — дурня якась, — пробурчав Реган Дальберг, випльовуючи кістку. — Миття хворому тільки зашкодити може. Зрештою, і здоровому також. Пам'ятаєте старого Шрадера? Дружина йому раз умитися наказала, і Шрадер невдовзі помер.

— Бо його скажений пес покусав.

— Якби не вмився, то його пес і не покусав би.

— Я також думаю, — відізвалася Цірі, перевіряючи пальцем температуру води в казанку, — що це перебільшення, щоденно митися. Але Трісс просить, а раз навіть заплакала... Тож Геральт і я...

— Знаємо, — кивнув старший Дальберг. — Але що відьмак... Я від здивування в себе прийти не можу. Гей, Зігріне, якби ти мав бабу, то мив би її й чесав? Носив би її на руках у кущі, коли вона мусила б...

— Стули пельку, Полі, — урвав Ярпен. — Не кажи нічого на відьмака, бо то порядний мужик.

— Та чи я кажу, га? Я тільки дивуюся...

— Трісс, — втрутилася зухвало Цірі, — аж ніяк не його баба.

— То сильніше я дивуюся.

— То більший з тебе дурбещел, значить, — підсумував Ярпен. — Цірі, відлий трохи води на окріп, запаримо чародійці ще й шафрану з маківником. Сьогодні їй уже краще було, га?

— Певно, так, — буркнув Яннік Брасс. — Мусили ми затримувати для неї конвой лише шість разів. Я знаю, що не можна відмовляти в допомозі на гостинці, бевзь той, хто інакше думає. А хто б відмовив — той повний бовдур був би й мерзенний сучий син. Але задовго в цих лісах ми стирчимо, задовго, кажу вам. Долю спокушаємо, холера, занадто ми долю спокушаємо, хлопці. Тут небезпечно. Скойа'таелі...

— Ти те слово виплюнь, Янніку.

— Тьфу-тьфу. Ярпене, для мене бійка не страшна, та й кров — не вперше, але... Якби просто зі своїми довелося битися... Зараза! Чому воно нам випало? Той засраний вантаж мала конвоювати засрана сотня кінних, не ми! Хай дияволи тих мудрагелів з Ард Каррайгу візьмуть, хай їм...

— Стули пельку, я сказав. Давай краще горнятко з кашею. Зайчиськом, най його матері, ми перекусили, а тепер треба й з'їсти щось. Цірі, поїси з нами?

— Так.

Деякий час чутно було тільки плямкання, чавкання і скрип дерев'яних ложок, що стикалися у горнятку.

— Зараза, — сказав Полі Дальберг і протяжно відригнув. — Я б ще щось з'їв.

— Я також, — заявила Цірі й також ригнула, у захваті від простецьких манер гномів.

— Тільки не каші, — сказав Ксав'є Моран. — У мене те пшоно вже в роті росте. Та й солонина теж обридла.

— То трави нажерися, якщо такий делікатний смак маєш.

— Або березу обкоруй зубами. Бобри так роблять і живуть.

— Бобра я б з'їв.

— А я рибу, — розмріявся Полі, із тріском розгризаючи вийнятий з-за пазухи сухар. — На рибку маю охоту, кажу вам.

— То наловімо риби.

— Де? — гарикнув Яннік Брасс. — У кущах?

— У струмку.

— Теж мені — струмок. На другий берег насцяти можна. Яка там може бути риба?

— Є там риби. — Цірі облизала ложку й сунула її за халяву. — Бачила, коли по воду ходила. Але то якісь хворі риби. У них висипка. Чорні й червоні плями...

— Форель! — заревів Полі, випльовуючи крихти сухаря. — Ану, хлопці, гайда до струмка! Регане! Стягай штани! Зробимо з твоїх штанів сака.

— Чому з моїх?

— Стягай бігцем, бо я тобі по шиї надаю, молокососе! Казала мати, що ти маєш мене слухати?

— Поспішіть, якщо рибалити хочете, бо сутінки ось-ось, — сказав Ярпен. — Цірі, вода закипіла? Облиш, облиш, ошпаришся та обсмолишся об казанок. Знаю, що ти сильна, але дозволь мені віднести.

Геральт уже чекав на них, здалеку помітили вони його біле волосся поміж відхиленими полотнищами фургона. Гном перелив воду до цеберка.

— Потребуєш допомоги, відьмаче?

— Ні, дякую, Ярпене. Цірі мені допоможе.

Трісс уже не мала сильної гарячки, але була потворно слабкою. Геральт і Цірі вже набралися вправності, щоб роздягати її й мити, навчилися також гамувати її амбітні, але поки що нездійсненні спроби самостійності. Виходило в них надзвичайно вправно — він тримав чародійку в обіймах, вона мила й витирала. Тільки одне дивувало й подражнювало Цірі — Трісс занадто сильно, як їй здавалося, притулялася до Геральта. Цього разу спробувала навіть його поцілувати.

Геральт рухом голови вказав на в'юки чародійки. Цірі зрозуміла на льоту, бо це також належало до ритуалу — Трісс завжди вимагала, аби її розчісували. Вона знайшла гребінець, присіла поряд. Трісс, схилиючи голову в її бік, обійняла відьмака. На думку Цірі, занадто сильно.

— Ох, Геральте, — схлипнула чародійка. — Мені так шкода... Я так жалію, що те, що було між нами...

— Трісс, прошу тебе.

— ...воно повинно статися... зараз. Коли я одужаю... Було б зовсім інакше... Я могла б... Могла б навіть...

— Трісс.

— Заздрю Йеннефер... Заздрю їй за тебе...

— Цірі, вийди.

— Але...

— Вийди, прошу.

Вона зіскочила з воза, зіткнувшись просто з Ярпеном, який чекав, спершись на колесо й задумливо гризучи довге стебло трави. Гном обійняв її за плечі. Не мусив для того нахилитися, як Геральт. Був не вищим за неї.

— Ніколи не роби такої помилки, мала відьмачко, — буркнув, показуючи очима на фургон. — Якщо хтось виявить до тебе співчуття, симпатію і самовідданість, якщо здивує тебе шляхетністю характеру, цілуй це, але не переплутай цього з... чимось іншим.

— Недобре підслуховувати.

— Знаю. І небезпечно. Я ледь устиг відскочити, коли ти вилила змилки з цебра. Ходімо, подивимося, скільки там форелей потрапило в штани Регана.

— Ярпене?

— Га?

— Я тебе люблю.

— Я тебе також, коза.

— Але ж ти — ґном. А я — ні.

— А що воно має... Ага. Скойа'таелі. Йдеться тобі про білок, так? Не дає воно тобі спокою?

Цірі визволилася з-під важкої руки.

— Тобі також не дає, — сказала. — Й іншим також. Я ж бачу. Ґном мовчав.

— Ярпене?

— Слухаю.

— Хто правий? Білки чи ви? Ґеральт хоче бути... нейтральним. Ти служиш королю Генсельту, хоча ти ґном. А рицар на заставі кричав, що всі є нашими ворогами і що всіх треба... Усіх. Навіть дітей. Чому, Ярпене? Хто правий?

— Не знаю, — промовив ґном із зусиллям. — Я тобі не мудрагель. Роблю, що вважаю за добре. Білки схопилися за зброю, пішли в ліси. «Людей у море!» — кричать, не знаючи, що навіть те яскраве гаселко підказали їм нільфгардські емісари. Не розуміючи, що гаселко те звернене не до них — звернене воно саме до людей, має збудити людську ненависть, а не горіння до битви в молодих ельфів. Я це розумію, тому те, що роблять скойа'таелі, вважаю за злочинну дурість. Що ж, може, за кілька років мене назвуть за це зрадником і запроданцем, а їх називатимуть героями... Наша історія, історія нашого світу, знає такі випадки.

Він замовк, посмикав себе за бороду. Цірі також мовчала.

— Елірена... — буркнув він раптом. — Якщо Елірена була героїнею, якщо те, що вона зробила, зветься героїзмом, то най мене звуть зрадником і боягузом. Бо я, Ярпен Зігрін, боягуз, зрадник і ренегат, стверджую, що ми не повинні одне одного вбивати. Ствер-

джую, що ми повинні жити. Жити так, аби пізніше не мусити ні перед ким вибачатися. Героїчна Елірена... Вона мусила. «Вибачте мене, — благала, — вибачте». Най його сто дияволів! Краще загинути, ніж жити з усвідомленням, що зробив щось, що вимагає прощення.

Він знову замовк. Цірі не ставила запитань, що просилися їй на язик. Інстинктивно відчувала, що не повинна.

— Ми мусимо жити поряд одне з одним, — продовжив Ярпен. — Ми й ви, люди. Бо в нас просто немає іншого виходу. Років двісті ми про те знаємо, а десь понад сто працюємо над цим. Хочеш знати, чому я пішов на службу до Генсельта, чому прийняв таке рішення? Не можу дозволити, аби та праця зійшла на марне. Сто років із гаком ми намагалися ужитися з людьми. Половинчики, гноми, ми, навіть ельфи, не кажучи вже про русалок, німф чи сильфід, вони завжди були дикунки, навіть тоді, коли вас тут і зовсім не було. Най його сто дияволів, тривало це сто років, але вдалося нам якось укласти те спільне життя, життя поряд одне з одним, разом, вдалося нам почасти переконати людей, що ми відрізняємося одне від одного дуже мало...

— Ми взагалі не відрізняємося, Ярпене.

Гном різко обернувся.

— Взагалі не відрізняємося, — повторила Цірі. — Адже ти думаєш і відчуваєш, як Геральт. І як... як я. Їмо ми те саме, з одного казанка. Допмагаєш ти Трісс — і я також. Ти мав бабцю, і я мала бабцю... Мою бабцю вбили нільфгардці. У Цінтрі.

— А мою — люди, — із зусиллям сказав гном. — У Брюгге. Під час погрому.

* * *

— Вершники! — крикнув один із людей Венка, який їхав у сторожовому дозорі. — Вершники попереду!

Комісар підїхав риссю до воза Ярпена, Геральт наблизився з іншого боку.

— Назад, Цірі, — сказав він різко. — Злазь із козел і назад. Залишайся біля Трісс.

— Звідти нічого не видно!

— Не сперечайся! — гарикнув Ярпен. — Гайда назад, швидко! І подай мені чекан. Під кожухом лежить.

— Оце? — Цірі підняла важкезний, паскудний на вигляд предмет, що нагадував молоток із гострим, легко скривленим гаком з протилежного кінця обуху.

— Оце, — підтвердив ґном. Сунув руків'я чекана за халяву, а сокиру поклав на коліна.

Венк, зовнішньо спокійний, дивився на шлях, приставивши до очей долоню.

— Легка кавалерія з Бан Ґлеану, — оцінив за мить. — Так звана Бура хоругва, впізнаю за плащами й бобровими ковпаками. Прошу зберігати спокій. І пильність. Плащі й боброві ковпаки досить легко змінюють власників.

Вершники швидко наближалися. Було їх десь із десяток. Цірі бачила, як на фургоні за ними Полі Дальберг кладе на коліна два зведені арбалети, а Реган накриває їх опанчею. Тихцем вилізла з-під полотнища, ховаючись за широкою спиною Ярпена. Трісс спробувала підвестися, вилаялася, упала на постіль.

— Стій! — крикнув перший із кінних, безумовно командир. — Хтой ви такі? Звідки й кудой їдете?

— А хто питає? — Венк спокійно випростався у сідлі. — І яким правом?

— Військо короля Генсельта, мосьпане цікавцю! Питає десятник Зивік, а не звик він запитання повторювати! Тож відповідайте — і швидше! Хто ви?

— Квартирмейстерська служба королівської армії!

— Кожен таке сказати може! Не бачу тут нікого в королівських кольорах!

— Наблизься, десятнику, і придивися до оцього перстеня.

— Чого ви тут мені перстеном блискаєте? — скривився жовнір. — Чи я всі перстені знаю, чи як? Такий перстень кожен може мати. Теж мені, важливий знак!

Ярпен Зігрін підвівся на козлах, підняв сокиру і швидким рухом підсунув її солдатові під носа.

— А такий знак, — гарикнув, — знаєш? Понюхай та запам'ятай запах!

Десятник шарпнув вуздечку, розвернув коня.

— Лякати мене будеш? — заревів. — Мене? Я на королівській службі!

— І ми також, — сказав тихо Венк. — І напевне довше твого. Не комизся, солдате, добре тобі раджу.

— Я тут охорону несучу! Звідки я маю знати, що ви за хлопці?

— Ти бачив перстень, — процідив комісар. — А якщо знак на клейноді не впізнав, то це я починаю задумуватися, що ти за хлоп. На прапорці Бурої хоругви є такий само герб, тож повинен ти його знати.

Солдат виразно вгамував себе, на що, напевне, однаковою мірою вплинули як спокійні слова Венка, так і похмурі, затяті пики ескорту, що вихилилися з-за фургонів.

— Гм-м... — сказав він, пересуваючи ковпак на ліве вухо. — Добре. Але якщо ви й насправді ті, за кого себе видаєте, ви ж не будете, сподіваюся, мати нічого проти, якщо я гляну, що то ви на возах везете.

— Будемо, — насупив брови Венк. — І навіть сильно будемо. Нема тобі діла до нашого вантажу, десятнику. Зрештою, не розумію, що б ти мав там шукати.

— Не розумієте, — покивав солдат, опускаючи руку до руків'я меча. — Так я вам, пане, скажу. Торгівля людьми заборонена, а не бракує лотрів, які спродають невільників Нільфгарду. Якщо я людей у колодках на фургонах знайду, то не вмовите мені, що ви в короля на службі. Нехай би тоді ви й десять перстенів показали.

— Добре, — сухо сказав Венк. — Якщо про невільників ідеться, то шукай. Це я дозволяю.

Жовнір підїхав до середнього фургона, перехилився у сідлі, підняв полотнище.

— Що у тих діжках?

— А що має бути? Невільники? — пожартував Яннік Брасс, розсівшись на козлах.

— Питаю: що? Тож відповідайте скоренько!

— Солоні риба.

— А в отих скринях? — Вояк підїхав до наступного воза, копнув у борт.

— Підкови, — буркнув Полі Дальберг. — А там, позаду, — то буйволячі шкіри.

— Бачу, — махнув рукою десятник, цмокнув на коня, поїхав наперед, зазирнув до фургона Ярпена.

— А що за жінка там лежить?

Трісс Мерігольд слабо посміхнулася, підвелася на лікті, виконуючи долонею короткий складний жест.

— Хто, я? — запитала тихенько. — Адже ти мене зовсім не бачиш. Солдат заморгав нервово, легенько здригнувся.

— Солоні риби, — промовив переконано, опускаючи полотнище. — Нормально. А та дитина?

— Сушені гриби, — сказала Цірі, нахабно на нього дивлячись. Солдат замовк, завмер із відкритим ротом.

— Чого то? — запитав по хвильці, морщаючи лоба. — Що?

— Ти скінчив контроль, вояче? — холодно поцікавився Венк, підїжджаючи з іншого боку фургона.

Солдат із зусиллям відвів погляд від зелених очей Цірі.

— Так, закінчив. Їдьте, нехай вас боги ведуть. Але будьте обережні. Два дні тому скоїа'таелі вирізали до ноги кінний патруль біля Борсучого яру. То було сильне, чисельне командо. Правда, Борсучий яр далеко звідси, але ельф лісом іде швидше вітру. Дано нам наказ облаву робити, але чи ельфа зловиш? Це наче вітер ловити...

— Та годі, нам не цікаво, — урвав насмішкувато комісар. — Час підганяє, дорога попереду далека.

— Тоді бувайте. Гей, за мною!

— Чув, Геральте? — grimнув Ярпен Зігрін, дивлячись услід патрулю. — Є ті холерні білки навколо. Я те відчував. Увесь час

у мене мурашки по хребту, наче хтось із лука просто в криж цілиться. Ні, суча лапа, не можемо ми отак-то, як раніше, наосліп їхати, посвистуючи, подрімуючи та сонно попердуючи. Мусимо знати, що перед нами. Слухай, є в мене ідея.

* * *

Цірі різко погнала буланого, зразу пішла в галоп, низько нахилившись у сідлі. Геральт, заглиблений у розмову з Венком, рвучко вирівнявся.

— Не дурій! — закричав. — Без шаленств, дівчино! Шию хочеш скрутити? І не від'їжджай далеко...

Більше вона не почула, занадто різко вирвавшись уперед. Робила це спеціально, не мала охоти вислуховувати щоденних повчань. Не надто швидко, не надто різко, Цірі! Бла-бла. Не віддаляйся! Бла-бла-бла. Будь обережна! Бла-бла. «Наче я якась дитина, — подумала. — А я маю майже тринадцять років, швидкого буланого й гострого меча за спиною. І не боюся нічого!»

А ще — весна!

— Гей, обережно, дупу собі відіб'єш!

Ярпен Зігрін. Ще один мудрило. Бла-бла.

Далі, далі, галопом, по вибоїстій дорозі, через зелененьку траву й кущі, через срібні калюжі, через золотий вологий пил, через пір'ясту папороть. Сполошена лань тікає в ліс, блискає у підскоках чорно-білим ліхтарем заду. З дерев злітають птахи — кольорові сойки і бджолоїдки, чорні верескливі сороки зі смішними хвостами. Прискає з-під копит вода в калюжах і ямках.

Далі, ще далі! Кінь, який занадто довго дріботів неспішно за фургоном, несе радісно і швидко, щасливий, що біжить, біжить плавно, м'язи грають між стегнами, волога грива хльоскає по обличчю. Кінь витягає шию, Цірі відпускає вуздечку. Далі, конику, не відчуваючи ні вудил, ні мундштука, далі, чвалом, чвалом, швидко, швидко! Весна!

Вона сповільнилася, озирнулася. Ну, нарешті сама. Нарешті далеко. Ніхто вже не ганитиме, не робитиме зауважень, не зверне

уваги, не погрожуватиме, що кінець цим поїздам. Нарешті сама, вільна й незалежна.

Повільніше. Легка рись. Кінець кінцем, це не поїздка просто заради розваги, вона має і певні обов'язки. Кінець кінцем, вона тепер кінна сторожа, патруль, розвідка. «Ха, — думає Цірі, роздивляючись, — безпека цілого конвою залежить зараз від мене. Усі нетерпляче чекають, аж поки я повернуся і доповім: дорога вільна і проїзна, нікого я не бачила, немає слідів ні коліс, ні копит. Доповім, і тоді худий пан Венк із холодними блакитними очима кивне поважно, Ярпен Зігрін вишкірить жовті кінські зуби, Полі Дальберг крикне: «Молодець, мала!», а Геральт легенько посміхнеться. Посміхнеться, хоча останнім часом посміхається він рідко».

Цірі роздивляється, нотує у пам'яті. Дві повалені берізки — ніяких проблем. Купа гілок — нічого, вози пройдуть. Вимита дощем яма — мала перешкода, колеса першого фургона її розіб'ють, наступні підуть по колії. Велика галявина — добре місце для зупинки...

Сліди? Які тут можуть бути сліди? Нікого тут немає. Є ліс. Є птахи, що кричать між свіжим зеленим листям. Брудно-рудий лис неспішно перебігає шлях... І все пахне весною.

Шлях переломлюється на середині пагорба, зникає у піщаному ярі, заходить під криві сосонки, підчіплює узбіччя. Цірі залишає дорогу, підіймається наверх, бажаючи з висоти роззирнутися довкола. І, може, торкнутися мокрого пахучого листя...

Вона злізла, накинула вуздечку на сучок, повільно пройшла серед ялинок, якими поросла гірка. З іншого боку пагорба виднівся відкритий простір, що з'яв у гушавині лісу, наче вигризена дірка, — напевне, слід від пожежі, яка шаліла тут дуже давно, бо ніде не чорніло згарище, всюди було зелено від низеньких берізок та ялинок. Шлях, скільки було видно, здавався вільним і придатним для проїзду.

І безпечним.

«Чого вони бояться? — подумала вона. — Скойа'таелів? А чого тут боятися? Я не боюся ельфів. Нічого я їм не зробила».

Ельфи. Білки. Скойа'таелі.

Перш ніж Геральт звелів їй піти, Цірі встигла придивитися до трупів на заставі. Запам'ятала один із них — із обличчям, закритим зліпленим побурілою кров'ю волоссям, із шиєю, ненатурально скрученою і вигнутою. Стягнена в жакливу гримасу верхня губа відкривала зуби, дуже білі й дуже дрібні, нелюдські. Вона запам'ятала чоботи ельфа, стоптані й витерті, до колін, знизу шнуровані, згори застебнуті на численні ковани пряжечки.

Ельфи, які вбивають людей і самі гинуть у битвах. Геральт каже, що треба зберігати нейтралітет... А Ярпен — що треба діяти так, аби не вибачатися потім...

Вона копнула кротовину, замислено розгрібала підборами пісок.

Хто й кому, кому й що має вибачати?

Білки вбивають людей. А Нільфгард їм за те платить. Використовує їх. Підбурює. Нільфгард.

Цірі не забула, хоча сильно хотіла забути. Про те, що сталося у Цінтрі. Про поневір'яння, розпач, страх, голод і біль. Про маразм і отупіння, які прийшли згодом, дуже згодом, коли знайшли її і прихистили друїди із Заріччя. Пам'ятала то наче крізь туман, а хотіла перестати пам'ятати.

Але це поверталось. Поверталось у думках і снах. Цінтра. Тупіт коней і дикі крики, трупи, пожежа... І чорний рицар у крилатому шоломі... А згодом... Хати на Заріччі... Обсмалений комин серед згарища... Поряд із цілою-цілісінькою криницею — чорний кіт, що вилизує страшенний опік на боці. Криниця... Журавель... Цебро...

Цебро, повне крові.

Цірі протерла обличчя рукавом, глянула здивовано в долоню. Долоня була мокрою. Дівчинка хлюпнула носом, витерла сльози рукавом.

«Нейтралітет? Байдужість? — хотілося їй кричати. — Відьмак, який дивиться байдуже? Ні! Відьмак має захищати людей. Від лешого, вампіра, вовкулаки. І не тільки. Має їх захищати від будь-якого зла. А я на Заріччі бачила, що таке зло».

Відьмак має захищати й рятувати. Захищати чоловіків, аби їх не вішали за руки на дерева, не настромлювали на палі.

Захищати світловолосих дівчат, аби не розтягували їх поміж вбитими у землю кілками. Захищати дітей, аби тих не різали й не вкидали в криниці. Захисту потребує навіть кіт, обпечений у підпаленій stodолі. Тому я стану відьмачкою, тому я маю меч, аби захищати таких, як ті із Соддену й Заріччя, бо вони меча не мають, не знають кроків, півобертів, ухиянь і піруетів, ніхто їх не навчив, як битися, вони беззбройні й безсилі проти вовкулаки й нільфгардського мародера. Мене вчать битися. Аби я могла захищати беззбройних. І я те робитиму. Завжди. Ніколи я не буду нейтральною. Ніколи не буду байдужою.

Ніколи!

Не знала, що її попередило: чи раптова тиша, що впала на ліс, наче холодна тінь, чи — рух, упійманий кутиком ока. Але відреагувала вона блискавично, рефлексивно — рефлексом, набутих і вивчених у пущах Заріччя, тоді, коли, тікаючи з Цінтри, змагалася навипередки зі смертю. Вона упала на землю, заповзла під кущ ялівцю і завмерла нерухомо. «Аби тільки кінь не заіржав», — подумала.

На протилежному схилі яру щось знову ворухнулося, вона помітила фігуру, яка маячила, розпливалася серед листя. Ельф обережно визирнув із заростей. Відкинувши з голови каптур, мить-другу роздивлявся, прислухався, потім безшелесно й швидко рушив краєм. Слідом за ним із гушавини вигулькнуло ще двоє. А потім рушили інші. Багато. Довгою шеренгою, один за одним. Десь половина була верхи — ті їхали повільно, випростані в сідлах, напружені, уважні. Хвилину вона бачила всіх виразно й детально, коли в абсолютній тиші пересувалися вони у світлій вирві серед стіни дерев, перш ніж зникли, розчинилися у миготливих тінях хашів. Зникли без шуму й шелесту, наче духи. Не тупнув і не форкнув жоден кінь, не тріснула галузка під ногою чи підковою. Не брязнула зброя, якою були вони обвішані.

Вони зникли, а Цірі не ворухнулася, лежала, притиснувшись до землі під ялівцем, намагаючись і дихати якомога тихіше. Знала, що може зрадити її спокоєний птах чи звір, а птаха чи звіра

міг сполошити найменший шум і будь-який рух — найневеличкий, найобережніший. Вона встала, тільки коли ліс зовсім заспокоївся, а серед дерев, між якими зникли ельфи, заязготали сороки.

Встала вона лише для того, щоб опинитися у сильних обіймах. Чорна шкіряна рукавичка запечатала їй рота, стлумила переляканий крик.

— Тихенько.

— Геральте?

— Тихо, кажу.

— Ти бачив?

— Бачив.

— То вони... — прошепотіла вона. — Скойа'таелі. Так?

— Так. Швидко, до коней. Дивися під ноги.

Обережно й тихо вони з'їхали з узгір'я, але не повернулися на тракт, залишилися у гущавині. Геральт уважно розглядався, не дозволивши їй поїхати самій, не віддав вуздечку буланого, вів його сам.

— Цірі, — сказав раптом. — Ані слова про те, що ми бачили. Ані Ярпену, ані Венкові. Нікому. Розумієш?

— Ні, — буркнула вона, опускаючи голову. — Не розумію. Чому я маю мовчати? Адже треба їх попередити. З ким ми, Геральте? Проти кого? Хто наш друг, а хто — ворог?

— Завтра ми від'єднаємося від конвою, — сказав він по хвилині мовчання. — Трісс уже майже здорова. Попрощаємося і поїдемо нашим власним шляхом. Матимемо наші власні проблеми, власні переживання і власні труднощі. Тоді, маю сподівання, ти врешті припиниш намагатися розділити мешканців нашого світу на приятелів і ворогів.

— Ми маємо бути... нейтральними? Байдужими, так? А якщо нападуть...

— Не нападуть.

— А якщо...

— Послухай мене, — повернувся він до неї. — Як вважаєш, чому такий цінний транспорт, вантаж золота й срібла, секретна

допомога короля Генсельта для Едірна, ескортується гномами, а не людьми? Я вже вчора бачив ельфа, який стежив за нами з дерева. Чув, як вони пройшли вночі поряд із табором. Ско-йа'таелі не атакують гномів, Цірі.

— Але вони є тут, — пробурмотіла вона. — Є. Крутяться, оточують нас...

— Я знаю, навіщо вони тут. Покажу тобі.

Він раптом розвернув коня, кинув їй вуздечку. Вона торкнула буланого п'ятами, рушила швидше, але він жестом наказав їй залишатися позаду. Вони перетнули шлях, знову в'їхали в зарості. Відьмак вів, Цірі їхала слідом. Обоє мовчали. Довго.

— Глянь. — Геральт стримав коня. — Глянь, Цірі.

— Що воно? — зітхнула вона.

— Шерраведд.

Перед ними, наскільки дозволяв побачити ліс, громадилися гладенько обтесані блоки граніта й мармуру з округленими, стесаними вітрами гранями, оздоблені візерунками, виточеними дощами, розтріскані, биті морозом, розтрощені корінням дерев. Серед стовбурів блискали біллю зламани колони, аркади, рештки фризів, заплетених плющем, сховані в товсту верству зеленого моху.

— Тут був... замок?

— Палац. Ельфи не будували замків. Спускайся. Коні не дадуть собі ради в руїнах.

— Хто знищив це все? Люди?

— Ні. Вони. Перш ніж піти.

— Навіщо вони це зробили?

— Знали, що вже не повернуться. Це було після другої сутички між ними й людьми, понад двісті років тому. Раніше, відходячи, вони залишали міста цілими. Люди будували на ельфійських фундаментах. Так виникли Новіград, Оксенфурт, Визіма, Третогор, Марібор, Цідаріс. І Цінтра.

— Цінтра також?

Він підтвердив кивком, не відводячи погляду від руїн.

— Вони пішли звідси, — прошепотіла Цірі, — але тепер повертаються. Чому?

— Щоб подивитися.

— На що?

Він без слова поклав їй на плече руку, легенько підштовхнув уперед. Вони зіскочили з мармурових східців, спустилися нижче, тримаючись за пружні ліщини, що купами пробивалися з кожної діри, з кожної щілини в розтрісканих, покритих мохом плитах.

— Тут був центр палацу. Його серце. Фонтан.

— Тут? — здивувалася вона, дивлячись на переплетену гушавину вільх і білі стовбури берез серед безформних брил і блоків. — Отут? Тут нічого немає.

— Ходімо.

Струмінь, що насичував фонтан, мусив часто змінювати річище, терпляче й невпинно підмиваючи мармурові й алебастрові плити, ті ж зсувалися, утворюючи греблі, знову спрямовуючи течію в інший бік. У результаті цілу місцевість порізали мілкі яри. Де-не-де вода стікала каскадами по рештках будівлі, змиваючи з них листя, пісок і підлісок, — у тих місцях мармур і теракота все ще виблискували кольорами й свіжістю, наче лежали тут не більше трьох днів, а не два століття.

Геральт перескочив струмінь, пройшов між решток колон. Цірі йшла слідом. Вони зіскочили зі зруйнованих сходів, нахиливши голови увійшли під уціліле зведення аркади, наполовину зануреної у земляний вал. Відмак зупинився, вказав рукою. Цірі голосно зітхнула.

Із барвистих від потовченої теракоти руїн виростав великий кущ троянд, обсіпаний десятками чарівних біло-лілейних квітів. На пелюстках поблискували краплі роси, блищали, наче срібло. Кущ обплітав велику плиту білого каменя. А з плити дивилося на них сумне вродливе обличчя, чиї делікатні й шляхетні риси не зуміли змити і стерти зливи та сніги. Обличчя, яке не зуміли зіпсувати долота грабіжників, які видлубали з рельєфа золоті орнаменти, мозаїку й коштовне каміння.

— Еліренн, — сказав Геральт після довгого мовчання.

— Вона красива, — прошепотіла Цірі, хапаючи його за руку.

Відьмак наче того не зауважив. Дивився на рельєф і був далеко, в інших світі й часі.

— Еліренн, — повторив він по хвилі. — Яку гноми й люди звуть Еліреною. Вона повела їх на битву двісті років тому. Старійшини ельфів були проти цього. Знали, що не мають і шанса. Що можуть уже не відновитися після поразки. Хотіли врятувати свій народ, хотіли вижити. Постановили знищити міста, відійти в недоступні, дикі гори... й чекати. Ельфи довговічні, Цірі. Відносно нашої міри часу — майже безсмертні. Люди здавалися їм чимось таким, що мине, наче посуха, наче сувора зима, наче нашестя сарани, після яких приходять дощ, весна, новий врожай. Хотіли перечекати. Вижити. Постановили знищити міста і палаці. У тому числі й їхню гордість — чарівний Шерраведд. Хотіли вижити, але Елірена... Елірена підняла молодь. Вони схопилися за зброю і пішли з нею на останній відчайдушний бій. І їх вибили. Безжально вибили.

Цірі мовчала, вдивляючись у красиве мертве обличчя.

— Гинули вони з її ім'ям на устах, — тихо продовжив відьмак. — Повторюючи її виклик, її крик, гинули за Шерраведд. Бо Шерраведд був символом. Гинули вони за камінь і мармур... і за Еліренн. Так, як вона їм і обіцяла, гинули гідно, героїчно і з честю. Зберегли честь, але згубили, прирекли на смерть власну расу. Власний народ. Пам'ятаєш, що говорив тобі Ярпен? Хто панує над світом, а хто вмирає? Пояснив це він тобі грубо, але правдиво. Ельфи довговічні, але тільки їхня молодь плідна, тільки молодь може мати потомство. А майже вся ельфійська молодь пішла тоді за Еліреною. За Еліренн, за Білою Трояндою з Шерраведду. Ми стоїмо серед руїн її палацу, біля фонтану, чий плюскіт вона слухала вечорами. А це... це були її квіти.

Цірі мовчала. Геральт притулив її до себе, обійняв.

— Тепер ти знаєш, чому ской'таелі були тут, знаєш, на що вони хотіли подивитися? І чи розумієш, що не можна допустити,

аби ельфійська й гномська молодь знову дали себе вирізати? Чи розумієш, що ні мені, ні тобі не можна докладати руки до різанини? Ці троянди квітнуть цілий рік. Вони повинні були здичавіти, а вони красивіші за троянди із доглянутих садів. До Шерраведду, Цірі, усе ще приходять ельфи. Різні ельфи. Ті запальні й дурні, для яких символом є розламаний камінь. І розумні, для яких символом є ті безсмертні квіти, що вічно воскресають. Ельфи, які розуміють, що коли той кущ вирвати й випалити землю, троянди з Шерраведду не розквітнуть уже ніколи. Чи ти це розумієш?

Вона кивнула.

— Чи ти розумієш зараз, чим є нейтралітет, який тебе так ятрить? Бути нейтральним — не значить бути байдужим і бездушним. Не треба вбивати в собі почуття. Досить убити в собі ненависть. Чи ти зрозуміла?

— Так, — прошепотіла вона. — Тепер я зрозуміла. Ґеральте, я... хотіла б узяти одну... Одну з тих троянд. На пам'ять. Можна?

— Візьми, — сказав він, повагавшись. — Візьми, щоб пам'ятати. Ходімо вже. Повертаймося до конвою.

Цірі встромила троянду у шнурівку кубрачка. Раптом крикнула тихо, підняла руку. Цівка крові стікла з її пальця в долоню.

— Ти вкололася?

— Ярпен... — прошепотіла дівчинка, дивлячись на кров, що наповнювала лінію життя. — Венк... Полі...

— Що?

— Трісс! — крикнула вона пронизливим, не своїм голосом, здригнулася сильно, витерла обличчя передпліччям. — Швидко, Ґеральте! Ми мусимо... допомогти! На коней, Ґеральте!

— Цірі! Що з тобою?

— Вони помирають!

* * *

Летіла галопом, майже притиснувши вухо до шиї коня, підганяла жеребчика вигуками й ударами п'яток. Пісок лісової дороги прискав з-під копит. Звіддала вона почула крики, відчула дим.

Попереду, загромаджуючи шлях, гнало на неї двійко коней, що волокли за собою упряж, віжки й зламані дишла. Цірі не стримувала буланого, промчала поряд на повному ходу, клапті піни мазнули їй обличчя. Ззаду почула іржання Плітки і прокляття Ґеральта, якому довелося стишитися.

Вона вискочила за поворот дороги, на велику галявину.

Караван горів. Із гущавини, наче палаючі птахи, летіли до фургонів запалені стріли, дірявлячи полотнища, встромляючись у дошки. Скойа'таелі з улюлюканням і вереском кинулися в атаку.

Цірі, не зважаючи на крики Ґеральта, що лунали ззаду, спрямувала коня прямо до двох перших, висунутих наперед фургонів. Один був перекинутий набік, біля нього стояв Ярпен Зігрін із сокирою в одній руці і з арбалетом — в другій. Біля його ніг, нерухомо й безвладно, у синій, задертії до половини стегон сукні, лежала...

— Трі-і-і-іс!!! — Цірі вирівнялася у сідлі, ударила коня п'ятками.

Скойа'таель повернувся в її бік, коло вух дівчинки завили стріли. Вона мотнула головою, не сповільнюючи галопу. Чула крик Ґеральта, що наказував їй утікати до лісу. Не мала наміру слухати. Схилилася, погнала просто на лучників, які цілилися в неї. Раптом відчула пронизливий запах білої троянди, прип'ятої до кубрачка.

— Трі-і-і-іс!!!

Ельфи відскочили перед розігнаним конем. Одного вона трохи зачепила стременом. Почула різкий свист, жеребчик сіпнувся, заскавчав, кинувся вбік. Цірі побачила стрілу, глибоко вбиту нижче крупа, одразу біля її стегна. Вона вирвала стопи зі стремен, підтягнула ноги, присіла на сідлі, сильно відштовхнулася і скочила.

Приземлилася м'яко на коробку перекинутого фургона, забалансувала руками й скочила знову, опинившись на зігнутих ногах поряд із Ярпенем, який ревів і вимахував сокирою. Поряд, на другому возі, бився Полі Дальберг, а Реган, відхилившись на-

зад, спершись ногами об дошку, ледь стримував запряжку. Коні дико іржали, тупали, шарпали дишлом, лякаючись вогню, що пожирав полотнище.

Вона кинулася до Трісс, яка лежала серед розсипаних діжок і скринь, схопила її за вбрання і потягла в бік перекинутого фургона. Чародійка стогнала, тримаючись за голову над вухом. Зовсім поряд із Цірі раптом загупали копита, захропіли коні — двоє ельфів, розмахуючи мечами, віджимали в їх бік Ярпена, який люто кидався з боку на бік. Гном крутився, наче дзиґа, вправно відбиваючи сокирою удари, що падали на нього. Цірі чула прокльони, стогони і дзвін металу.

Від палаючого конвою відділилася ще одна запряжка, летіла в їхній бік, волокла за собою дим і полум'я, сіяла запалене шмаття. Візниця звисав безвладно з козел, поряд стояв Яннік Брасс, ледве втримуючи рівновагу. Однією рукою він тримав віжки, другою відбивався від двох ельфів, які мчали по обидві сторони фургона. Третій ской'таель, порівнявшись із кінями запряжки, пакував їм у боки стрілу за стрілою.

— Стрибай! — гарикнув Ярпен, перекикуючи шум. — Стрибай, Янніку!

Цірі побачила, як розігнаний фургон наздоганяє галопом Геральт, як коротким, ощадливим ударом меча змитає з сідла одного з ельфів, а Венк, підскакуючи з іншого боку, рубає іншого, того, що стріляв у коней. Яннік кинув віжки і стрибнув — просто під копита коневі третього ской'таеля. Ельф зіп'явся у стременах і рубанув мечем. Гном упав. Тієї ж миті палаючий фургон увірвався між тими, що билися, розкидав їх і розпорошив. Цірі в останню мить зуміла відтягнути Трісс із-під копит ошалілих коней. Вага із тріском виламалася, фургон підскочив, загубив колесо й перекинувся, розсіюючи навколо вантаж і тліючі дошки.

Цірі затигнула чародійку під перекинутий фургон. У тому їй допоміг Полі Дальберг, який раптом опинився поряд, а їх обох заслонив Геральт, увіпхнувши Плітку між ними та атакуючими ской'таелями. Навколо воза закипіло, Цірі чула брязкіт клинків,

крики, хропіння коней, стук копит. Ярпен, Венк і Геральт, оточені ельфами з усіх боків, билися, наче оскаженілі дияволи.

Бійців раптом розкидала запряжка Регана, який борювався на козлах із товстим половинчиком у кабаті з рисячого хутра. Половинчик сидів на Регані й намагався заколоти його довгим ножом.

Ярпен спритно скочив на воза, схопив половинчика за шию і копнув його через борт. Реган страшно закричав, підхопив віжки, шмагнув коней. Запряжка шарпнулася, фургон покотився, блискавично набираючи швидкість.

— По колу, Регане! — заревів Ярпен. — По колу! Довкола!

Фургон повернув і знову рушив на ельфів, розкидаючи їх. Один скочив, схопив правого запряжного за вуздечку, але не зумів утримати, інерція кинула його під копита та колеса. Цірі почувала страшний крик.

Другий ельф, галопуючи поряд, тям мечем навідліг. Ярпен відхилився, клинок задзвонив по обручу, що підтримував полотнище, розгін виніс ельфа наперед. Гном раптом згорбився, різко махнув рукою. Скойа'таель зойкнув і вигнувся у сідлі, звалився на землю. Між його лопатками стирчав чекан.

— Ну, давайте, сучі діти!!! — горлав Ярпен, крутячи сокирою. — Хто ще? Гони по колу, Регане! По колу!

Реган, трясучи закривавленою чуприною, зігнувшись на козлах серед свисту стріл, вив, наче безумець, і безжально шмагав коней. Запряжка летіла по тісному колу, створюючи рухомий, дихаючий полум'ям і димом бар'єр навколо перекинутого фургона, під який Цірі затигла напівпритомну, потовчену чародійку.

Неподалік від них танцював кінь Венка, мишастий жеребчик. Венк горбився, Цірі бачила білі пера стріли, що стирчали з його боку. Не зважаючи на рану, він управно відбивався від двох піших ельфів, які атакували його з двох сторін. На очах у Цірі друга стріла вдарила його в спину. Комісар впав грудьми на зашийок коня, але втримався у сідлі. Полі Дальберг стрибнув йому на допомогу.

Цірі залишилася сама.

Сягнула по меч. Клинок, який під час тренувань вислизав з-за спини наче блискавка, зараз нізачо не хотів витягатися, пручався, грузнув у піхвах, наче в смолі. Серед виру, що кипів навколо, серед рухів настільки швидких, що аж розмазувалося в очах, меч її здавався неприродно повільним і чужим, здавалося, що минуть століття, перш ніж він повністю вистромиться. Земля тряслася і тремтіла. Цірі раптом зорієнтувалася, що то не земля. Що то її власні коліна.

Полі Дальберг, шурхаючи сокирою ельфа, що пер на нього, волік по землі пораненого Венка. Поряд із фургоном промайнула Плітка, на ельфа звалився Геральт. Він десь загубив пов'язку, біле волосся розвівалося. Брязнули мечі.

Другий ской'таель, піший, вискочив з-за воза. Полі лишив Венка, випростався, крутнув сокирою. І завмер.

Перед ним стояв гном у шапці, оздобленій хвостом білки, із чорною бородою, заплетеною у дві косиці. Полі завагався.

Чорнобородий не вагався ні секунди. Ударив обіруч. Вістря сокири свиснуло й упало, втялося у ключицю з огидним хрупанням. Полі впав без звуку, миттю, наче сила удару перебила йому обидва коліна.

Цірі крикнула.

Ярпен Зігрін зіскочив з воза. Чорнобородий гном крутнувся, тнув. Ярпен ухилився від удару вправним напівобертом, хекнув і страшно вдарив знизу, розрубуючи чорну бороду, гортань, щелепу й обличчя — аж до носа. Ской'таель вигнувся і впав навznak, бризкаючи кров'ю, б'ючи руками й шурхаючи підборами по землі.

— Геральте-е-е-е! — крикнула Цірі, відчувши за собою рух. Відчувши за собою смерть.

Було то тільки невиразна, упіймана в оберті форма, рух і зблиск, але дівчинка відреагувала блискавично, косим блоком і ухилинням, яким навчили її в Каер Морені. Вивчила удар, але стояла надто невпевнено, занадто відхилилася вбік, аби набрати розгону. Сила удару відкинула її на коробку возу. Меч вислизнув з руки.

Красива довгонога ельфійка, яка стояла перед нею у високих чоботах, жорстко скривилася, підняла меч, труснувши волоссям, розсипаним з-під відкинутого каптура. Меч блиснув сліпуче, блиснули браслети на зап'ястках Білки.

Цірі не могла поворухнутися.

Але меч не впав, не вдарив. Бо ельфійка дивилася не на неї, а лише на білу троянду, прип'яту до кубрака.

— Aelirenn! — крикнула Білка голосно, наче бажаючи тим криком переломити вагання. Але не зуміла.

Геральт, відпихаючи Цірі, широко хльоснув її мечем через груди. Кров бризнула на обличчя і вбрання дівчинки, червоні цяточки заплямували білі пелюстки троянди.

— Aelirenn... — несамовито простогнала ельфійка, сповзаючи навколішки.

Перш ніж вона впала обличчям уперед, зуміла крикнути ще раз. Голосно, протягло, розпачливо.

— Шерравеееед!!!

* * *

Реальність повернулася так само раптово, як була раптово зникла. Крізь одноманітний глухий шум, що заповнював вуха, Цірі почала чути голоси. Крізь мокру й розпливчасту завісу сліз почала бачити живих і мертвих.

— Цірі, — прошепотів Геральт, сидючи біля неї навколішках. — Прокинься.

— Битва... — застогнала вона, сідаючи. — Геральте, що...

— Уже все. Дякуючи війську з Бан Глеана, яке прийшло нам на допомогу.

— Ти не був... — прошепотіла вона, заплющуючи очі. — Ти не був нейтральним...

— Не був. Але ти жива. Трісс живе.

— Що з нею?

— Вдарилася головою, випавши з фургона, який Ярпен намагався зберегти. Але вже прийшла до тями. Лікує поранених.

Цірі роззирнулася. Серед диму фургонів, що догоряли, миготіли фігури озброєних. А навколо лежали скрині й діжки. Частину з них було розбито, а вантаж — розсипано. Було це звичайне сіре польове каміння. Дівчинка дивилася на нього здивовано.

— Допомога для Демавенда з Едірна, — заскреготів зубами Ярпен Зігрін, який стояв поряд. — Допомога секретна й надзвичайно важлива. Конвой спеціального призначення!

— Це була пастка?

Гном розвернувся і глянув на неї, на Геральта. Потім знову подивився на розсипане з бочок каміння, сплюнув.

— Так, — підтвердив. — Пастка.

— На Білок?

— Ні.

Убитих поклали рівними рядами. Лежали вони поруч, нерозділені — ельфи, люди й гноми. Був серед них Яннік Брасс. Була темноволоса ельфійка у високих чоботах. І гном із чорною, блискучою від загуслої крові бородою, заплетеною в кіски. А поряд...

— Полі! — хлипав Реган Дальберг, тримаючи голову брата на колінах. — Полі! Чому?

Мовчали. Усі. Навіть ті, хто знав — чому. Реган повернув до них скривлене, мокре від сліз обличчя.

— Що я матері скажу? — стогнав. — Що я їй скажу?

Мовчали.

Неподалік, оточений солдатами в чорно-золотих кольорах Кедвена, лежав Венк. Дихав він важко, і кожен видих випихував йому на губи криваві бульки. Поряд стояла навколішки Трісс, над ними — рицар у лискучій броні.

— Ну й що? — запитав рицар. — Пані чародійко? Виживе?

— Я зробила, що могла. — Трісс підвелася, стиснула уста. — Але...

— Що?

— Вони застосовують оце. — Показала стрілу з дивним наконечником, вдарила ним об діжку, що стояла поруч. Кінчик стріли розділився, тріснув на чотири кільчасті гачкуваті голки.

Рицар вилаявся.

— Фредегарде... — із зусиллям відіззався Венк. — Фредегарде, слухай...

— Не можна тобі говорити! — різко сказала Трісс. — І рухатися! Закляття ледь тримається!

— Фредегарде, — повторив комісар. Кривава булька на його губах лопнула, на її місці відразу ж утворилася наступна. — Ми помилялися... Усі помилялися. Це не Ярпен... Ми невірно вважали... Я ручаюся за нього. Ярпен не зрадив... Не зра...

— Мовчи! — крикнув рицар. — Мовчи, Вілфріде! Гей, хутко, давайте сюди ноші! Ноші!

— Уже не треба, — глухо сказала чародійка, дивлячись на губи Венка, на яких уже бульки не з'являлися.

Цірі відвернулася, притислася обличчям до боку Ґеральта.

Фредегард вирівнявся. Ярпен Зігрін не дивився на нього. Дивився на вбитих. На Регана Дальберга, який усе ще стояв навколішки біля брата.

— Це було необхідно, пане Зіґріне, — сказав рицар. — Це війна. Був наказ. Ми мусили бути впевненими...

Ярпен мовчав. Рицар опустил погляд.

— Вибачте, — прошепотів.

Ґном повільно повернув голову, глянув на нього. На Ґеральта. На Цірі. На всіх. Людей.

— Що ви з нами зробили? — запитав він гірко. — Що ви зробили з нами? Що зробили... з нас?

Ніхто не відповів.

Очі довгоногої ельфійки були скляні й матові. На викривлених губах її застиг крик.

Ґеральт обійняв Цірі. Повільним рухом відіп'яв від її кубрачка білу, поплямовану темними крапельками троянду, мовчки кинув квітку на тіло Білки.

— Прощай, — прошепотіла Цірі. — Прощай, Трояндо з Шерреведду. Прощай і...

— І прости нас, — закінчив відьмак.

Верштаються країною, нахабні й набридливі, самі себе називають на зло мисливцями, вовкулаків — зарізяками й упирів — винищувачами, у легковірних платню виманюючи, а після мерзенного того заробітку рушають далі, аби в найближчому місті такого ж обману наробити. Найлегший приступ знаходять вони до хати поштивого, простого й несвідомого селянина, який усі нещастя і злі випадки приписує чарам, неприродним створінням і потворам, діям планетника чи злого духа. Замість до богів молитися, замість до храму багату занести пожертву, простак такий мерзотному відьмакові готовий останній гріш віддати, вірячи, що відьмак, отой відмінець безбожник, зуміє долю його на добре повернути й нещастям запобігти.

Анонім. Монструм, альбо Відьмака описання

Не маю нічого проти відьмаків. Нехай собі полюють на вампірів. Аби тільки платили податки.

Радовід III Сміливий, король Реданії

Якщо прагнеш справедливості — найми відьмака.

*Графіті на мурі кафедри права
Університету в Оксенфурті*

Розділ 5

— Ти щось казав?

Хлопчик шморгнув носом і посунув з чола завеликий оксамитовий капелюх із фазанячим пером, що хвацько звисало збоку.

— Ти рицар? — повторив він запитання, дивлячись на Геральта оченятами синіми, наче фарба.

— Ні, — відповів відьмак, здивований, що має бажання відповідати. — Не рицар.

— Але ти маєш меч! Мій татусь — рицар короля Фольтеста. Він також має меч. Більшого за твій!

Геральт сперся ліктями об релінг і сплюнув у воду, що вирувала за кормою шкути¹.

— Носиш на спині, — не відступав шмаркач. Капелюшок знову насунувся йому на очі.

— Що?

— Меч. На спині. Навіщо маєш меч на спині?

— Бо весло в мене вкрали.

Шмаркач роззявив рота, показуючи дивовижно імпозантні дірки від молочних зубів.

— Відсунься від борту, — сказав відьмак. — І рота стули, бо муха залетить.

Хлопець роззявив рота ще ширше.

— Сивий, а дурний! — гарикнула мати шмаркача, достойно одягнена шляхтянка, відтягуючи недоростя за бобровий комірець

¹ Шкута — велике вітрильне плоскодонне судно.

плащика. — Йди-но сюди, Еверетте! Скільки разів я тобі говорила, аби ти не був запанібрата із поспільством!

Геральт зітхнув, дивлячись на абрисы островів і островків, що випливали з вранішньої імли. Шкута, незграбна, наче черепаха, тягнулася у властивому для неї — чи то черепаховому — темпі, який диктувала лінива течія Дельти. Пасажири, переважно купці й селяни, дрімали на багажі. Відьмак знову розгорнув сувій, повернувшись до листа Цірі.

...сплю у великій кімнаті, яка зветься *Дорміторій*, а ліжко там я маю величезне дуже, як уже я тобі казала. Я у *Середніх Дівчат*, нас дванадцятро, але найбільше я дружу з *Еурнейд*, *Катьє* й *Іолою Другою*. Зате сьогодні я їла *Бульйон*, а найгірше, що інколи треба *Поститися* і вставати занадто раннім *Світанком*. Раніше, ніж у *Каер Морені*. Решту напишу завтра, бо ж зараз матимемо ми *Молитви*. У *Каер Морені* ніхто ніколи не молився, цікаво, чому тут треба. Напевне, тому, що це *Храм*.

Геральте. Мати *Неннеке* прочитала й наказала не писати *Дурні* і щоби без помилок. І чому вчуся, і що почуваюся добре, і що я здорова. Почуваюся я добре, я здорова, але ж *Голодна*, але *Скоро Обід*. І казала ще Мати *Неннеке* написати, що *молитва* ще нікому не зашкодила, ні мені, ні тобі також, і це точно.

Геральте, я знову маю вільний час, тож напишу, чого я вчуся. Читати й писати правильні *Руни*. *Історії*. *Природи*. *Поезії* і *Прози*. Добре розмовляти *Спільною Мовою* й *Старшою Мовою*. У *Старшій Мові* я найкраща, умію також писати *Старші Руни*. Як напишу тобі щось, то сам побачиш. *Elaine blath, Feainnewedd*. Це значить: *Красива квіточка, дитя Сонця*. Бачиш сам, що — вмію. І ще

Зараз знову можу писати, бо ж знайшла я нове перо, бо те старе зламалося. Мати *Неннеке* прочитала й похвалила мене, що без помилок. І що я слухняна, наказала написати, і щоб ти не *переймався*. Не *переймайся*, Геральте.

Знову маю час, тож напишу, що трапилося. Як годували ми *індикок*, я, *Іола* й *Катьє*, то один *Великий Індик* напав на нас,

шию мав червону й був Жахливо Страшний. Спершу напав він на Іолу, а пізніше на мене хотів напасти, але я не боялася, бо він був усе одно меншим і повільнішим, ніж Маятник. Я зробила ухилиння й пірует і вдарила його двічі різкою, аж він Утік. Мати Неннеке не дозволяє мені носити тут Мого Меча, шкода, бо ж якби він там був, я б тому Індікові показала, чому я навчилася у Каер Морені. Я вже знаю, що правильно Старшими Рунами належить писати *Caer a'Muirehen*, і що то значить — Фортеця Старого Моря. Це, напевне, через те там усюди є Мушлі й Слимаки, а також Риби, відтиснуті на камінні. А Цінтра пишеться — *Xin'trea*. А моє ім'я походить від *Zireael*, а значить те — Ластівка, а це значить, що...

— Читаєш собі?

Він підвів голову.

— Читаю. А що? Щось сталося? Хтось щось помітив?

— Ні, нічого, — відповів шкіпер, витираючи руки об шкіряний кабат. — Спокій на воді. Але туман, а ми вже близько від Журавлиного острова.

— Знаю. Пливу туди вже вшосте, Плюскольцю, якщо повернень не рахувати. Я встиг вивчити шлях. Тримаю очі розплющеними, не бійся.

Шкіпер кивнув, пішов у бік носа, переступаючи через згортки й вузлики подорожніх, розкладені всюди на палубі. Скупчені на середньому колі коні форкали й били копитами об дошки палуби. Були вони на середині річки, серед густої імли. Шкута орала дзьобом килимці латаття, розгортала очерет. Ґеральт повернувся до читання.

...це значить, що я маю ельфійське ім'я. А я ж не ельфійка. Ґеральте, тут у нас теж говорять про Білок. Часом навіть військо приїздить, і випитує, і говорить, що поранених ельфів не можна лікувати. Я не пискнула нікому ні словечка про те, що було навесні, не бійся. І про те, щоби тренуватися, я також пам'ятаю, не думай

собі. Ходжу до парку й тренуюся, коли маю час. Але не завжди, бо ж мушу також працювати на кухні чи в саду, як усі дівчата. Й науки я також маю страшенно багацько. Але то нічого, буду вчитися. Ти ж також вчився у Храмі, говорила мені про те Мати Неннеке. І сказала ще, що махати мечем може будь-який дурень, а відьмачка мусить бути мудрою.

Геральте, ти обіцяв, що приїдеш. Приїдь.

Твоя Цірі

P. S. Приїдь, приїдь.

P. S. S. Мати Неннеке сказала написати наприкінці Хвала Великій Мелітеле, хай благословення її і прихильність завжди будуть із тобою. І щоб нічого з тобою не трапилося.

Цірі

«Я б поїхав до Елландеру, — подумав він, ховаючи лист. — Але це небезпечно. Я міг би навести їх на слід... Із цими листами також треба закінчувати. Неннеке користується жрецькою поштою, але ж... Зараза, занадто воно ризиковано».

— Гм-м-м-м... Гм-м-м...

— Що знову, Плюскольцю? Журавлиний острів ми вже проминули.

— І, хвала богам, без пригод, — зітхнув шкіпер. — Ха, пане Геральте, знову буде спокійний рейс, як бачу. Туман, гляньте тільки, як піднімається, а як сонце зійде, то вже й страх позаду. Потвора при сонці не показується.

— Я аж ніяк через те не переймаюся.

— Я думаю, — криво посміхнувся Плюсколець. — Компанія ж вам за рейс платить. Чи станеться щось, чи ні, грошики й так у капшук впадуть?

— Питаєш, начебто не знаєш. Що воно, заздрість у тобі говорить? Що я заробляю, стоячи спершись на борт і дивлячись на чайок? А тобі за що платять? За те саме. За те, що ти є на борту. Коли все йде гладко, то роботи ти не маєш, швендяєш собі від носа до корми, шкіриш зуби до пасажирок чи намагаєшся

розкрутити купців на горілку. Мене також найнято, аби я був на борту. Про всяк випадок. Безпечне перевезення, бо відьмак в ескорті. Вартість відьмака включено в ціну перевезення, вірно?

— Ага, напевне що правда, — зітхнув шкіпер. — Компанія не втратить. Я їх добре знаю. Плаваю для них по Дельті п'ятий рік, від Піни до Новіграда, від Новіграда до Піни. Ну, то до праці, пане відьмаче. Ви спирайтеся на борт, а я піду собі пройдуся від носа до корми.

Імла дещо порідшала. Геральт вийняв з торби другого листа, якого отримав нещодавно від дивного посланця. Читав того листа вже разів із тридцять. Лист пах бузком і агрусом.

Милий приятелю...

Відьмак стиха вилаявся, дивлячись на різкі, рівні, вугласті, писані енергійними рухами пера руни, що безпомилково видавали настрій авторки. Знову відчув величезне бажання спробувати від злості вкусити себе за дупу. Коли місяць тому він писав чародійці, дві ночі поспіль думав, як краще почати. Нарешті вирішив зупинитися на «Мила приятелько». І тепер отримав це у відповідь.

Милий приятелю, дуже порадував мене Твій несподіваний лист, отриманий через три неповні роки після нашої останньої зустрічі. Радість моя була тим більшою, що про Твою раптову й несподівану загибель кружляли різні плітки. Добре, що ти вирішив плітки спростувати, написавши до мене, також добре, що робиш Ти це настільки швидко. З листа Твого випливає, що вів ти життя спокійне, щасливо нудне й позбавлене будь-яких проблем. У теперішні часи життя таке — це справжній привілей, милий приятелю, тішуся, що вдалося Тобі його досягнути.

Зворушила мене й раптова турбота про моє здоров'я, яку ти вирішив проявити, милий приятелю. Поспішаю сповістити Тебе, що

і справді почуваюся вже добре, час проблем маю вже в минулому, упоралася я із клопотами, описом яких не хочу тобі набридати.

Дуже переймаюся і непокоюся через те, що несподіваний презент, який Ти отримав від Долі, додає тобі проблем. У припущенні, що вимагає то фахової допомоги, ти цілковито правий. Хоча опис проблем — що зрозуміло — є загадковим, я впевнена, що знаю Джерело проблеми. І погоджуюся з точкою зору, що абсолютно необхідною є допомога ще однієї чародійки. Відчуваю гордість через те, що я — друга, до кого ти звертаєшся. Чим же я заслужила таке високе місце в тому списку?

Будь упевненим, милий приятелю, і, якщо ти мав намір звернутися по допомогу ще до чародійок, відмовся від того, бо немає для цього потреби. Я вирушаю не зволікаючи, їду прямо до місця, яке Ти вказав завуальованим, але зрозумілим для мене чином. Зрозуміло, вирушаю я у повній таємниці й дотримуючись обережності. На місці я зорієнтуюся у суті проблеми й зроблю, що буде в моїх силах, щоб заспокоїти джерело, що пробилосся. Намагатимуся при цьому не бути гіршою за інших панн, до яких Ти звернувся, звертаєшся чи матимеш намір звертатися за допомогою. Завжди Твоя мила приятелька. Занадто важливо для мене Твоє добре ставлення, аби могла я Тебе підвести, милий приятелю.

Якщо протягом кількох наступних років Тобі захочеться мені написати, то не вагайся ані хвилини. Листам Твоїм я незмінно рада.

Твоя приятелька Йеннефер

Лист пахнув бузком і аґрусом.

Геральт вилаявся.

Із задуми його вирвали раптовий рух на палубі й коливання шкути, що свідчило про зміну курсу. Частина пасажирів обсіла правий борт. Шкіпер Плюсколець викрикував на носі команди, шкута поволі, з опором, повертала до темерського берега, зходила з фарватеру, даючи місце двом кораблям, що вилинули з імлі. Відьмак подивився із цікавістю.

Першим плив великий, довжиною щонайменше сімдесят сажнів, тримачтовий галеас¹, над яким звивася амарантовий прапор зі срібним орлом. За ним, ритмічно працюючи сорока веслами, сунула менша, струнка галера, оздоблена знаком злато-червоних кроків на чорному полі.

— Ух, але ж — чисті тобі дракони, — сказав Плюсколець, ставлячи поряд із відьмаком. — Ач, орють річку, аж хвиля йде.

— Цікаво, — промурмотів Геральт. — Галеас пливе під реданським прапором, а галера — з Едірна.

— З Едірна, саме так, — підтвердив шкіпер. — І несе вимпел намісника з Хаґґе. Але зауважте, обидва кораблі мають гостродонні корпуси, десь зо два сажні занурення. Це значить, що до самого Хаґґе не плывуть, бо не пройшли б пороги й мілини вгорі річки. Пливуть до Піни або до Білого Мосту. А гляньте, на палубах аж роїться від війська. Це не купці. Це військові кораблі, пане Геральте.

— На галеасі подорожує хтось важливий. Розклали намет на палубі.

— Ага, так нині вельможі подорожують, — кивнув Плюсколець, длубаючись у зубах тріскою, віддертою від борту. — Річкою безпечніше. Лісами ельфійські команди гуляють, не знаєш, з-за якого дерева стріла свисне. А на воді не страшно. Ельф — він як той кіт, води не любить. У хащах воліє сидіти...

— Це мусить бути хтось насправді важливий. Навет багатий.

— Ага, може й так бути. Хтозна, може, сам король Візімір річку вшанував? Різний народ зараз подорожує... А якщо ми вже про те, ви просили, аби я у Піні вуха нашоросив, чи не цікавитиметься хто вами. Отож, отой оно роззява, бачте?

— Не показуй пальцем, Плюскольцю. Що він за один?

¹ Галеас — морський корабель, проміжний тип поміж галерою (весловим типом корабля) та вітрильним судном; найчастіше мали комбіноване, веслово-вітрильне оснащення.

— А я знаю? Самі спитайте, адже він до нас іде. Бачте, як його водить! А вода — наче дзеркало, зараза, а якби трохи хвиля пішла — то він би навкарачки тут ходив, нездара.

«Нездарою» виявився невисокий худий чоловік непевного віку, одягнений у вовняний, широкий і не дуже чистий плащ, зашпилений мідною брошкою. Вістря брошки, загублене мабуть, замінював кривий цвяшок із розклепаною голівкою. Чоловік підійшов, кахикнув, примружив короткозоро очі.

— Гм-м-м... Чи маю я приємність бачити Геральта із Рівії, відьмака?

— Так, мосьпане. Маєте.

— Дозвольте відрекомендуватися. Я Лін Пітт, магістр-бакалавр, викладач натуральної історії з Оксенфурської Академії.

— Невимовно радий.

— Гм-м... мені казали, що вашмось охороняє перевіз за дорученням компанії Малатія і Грока. Начебто через небезпеку нападу якогось монстра. Оце й думаю, про якого саме монстра йдеться?

— Я й сам над тим думаю. — Відьмак сперся об борт, дивлячись на темні абрисы прирічкових луків на темерському березі, що пропливали в імлі. — Й доходжу висновку, що мене найнято скоріше на випадок нападу команди скойа'таелів, які начебто гуляють у цій місцевості. Бо ж я подорожую між Піною і Новіградом вшосте, а жагниця жодного разу не з'явилася...

— Жагниця? Це якась народна назва. Я волів би, щоб ви використовували наукове окреслення. Гм-м... Жагниця... Я й справді не знаю, який вид ви маєте на увазі...

— Маю на увазі кострубату потвору довжиною зо два сажени, що нагадує пеньок, порослий водоростями, який має десять лап і щелепи, наче пилки.

— Опис, з точки зору наукової точності, вимагає кращого. Чи ж йдеться про якийсь вид родини *Hyphrydridae*?

— Я цього не виключаю, — зітхнув Геральт. — Жагниця, з того, що я про неї знаю, походить з винятково паршивої родини, і жодна

назва для тієї родини не є образливою. Річ у тому, мосьпане бакалавре, що начебто якийсь із представників тієї несимпатичної родини два тижні тому напав на шкуту компанії. Тут, у Дельті, неподалік від місця, де ми, власне, перебуваємо.

— Хто стверджує таке, — скрипуче розсміявся Лін Пітт, — той є неуком або брехуном. Нічого подібного статися не могло. Я дуже добре знаю фауну Дельти. Родина *Hyphidridae* тут взагалі не водиться. Як і інші, такого ж ступеня небезпеки хижі види. Значне засолення і нетиповий хімічний склад води, особливо в часи припливу...

— У часи припливу, — урвав Ґеральт, — коли припливна хвиля пройде через канали Новіграда, у Дельті взагалі немає води в точному значенні слова. Є сеча, що складається з відходів, змилків, жиру та дохлих щурів.

— На жаль, на жаль, — посмутнішав магістр-бакалавр. — Деградація середовища... Не повірите, але з понад двох тисяч видів риб, які жили в цій річці ще п'ятдесят років тому, залишилося не більше дев'ятисот. Це справді прикро.

Обидва вони сперлися на релінг і мовчки дивилися у зелені каламутні глибини. Приплив уже починався, бо вода смерділа дедалі сильніше. З'явилися перші дохлі щури.

— Повністю вимерла широколобка, — урвав мовчанку Лін Пітт. — Зникли кефаль, змієголов, риба-ліра, в'юн смугастий, марена, пічкур-білопер, королівська зубатка...

На віддалі десь десяти сажнів від борту вода зануртувала. На мить обидва побачили десь двадцятифунтовий екземпляр королівської зубатки, який проковтнув дохлого щура й зник у глибині, вдячно махнувши хвостовим плавником.

— Що то було? — здригнувся магістр.

— Не знаю. — Ґеральт глянув на небо. — Може, пінгвін?

Учений глянув скоса, стиснув губи.

— Утім, що найпевніше, це не була ота ваша легендарна жагниця! Говорили мені, що відьмаки мають чималі знання про деякі рідкісні види. А ви мало того, що повторюєте плітки й байки,

так іще намагаєтеся сміятися з мене простацьким способом... Чи ви мене взагалі слухаєте?

— Туман не розсіється, — тихо сказав Ґеральт.

— Га?

— Вітер усе ще слабкий. Коли ми вплинемо у відгалуження між островами, він стане ще слабшим. Буде імисто до самого Новіграда.

— Я не пливу до Новіграда, висаджуся в Оксенфурті, — сухо заявив Пітт. — А імла? Вона не настільки густа, щоб унеможливити навігацію, як вважаєте?

Хлопчик у капелюшку з пером пробіг поряд із ними, сильно вихилився, намагаючись патином зловити шура, що бився об борт. Ґеральт підійшов, вирвав у нього патик.

— Здимій звідси. Не наближайся до борту!

— Ма-а-ама-а-а!

— Еверетте! Йди сюди зараз же!

Магістр бакалавр випростався, подивився проникливо на відьмака.

— Ви, здається, справді вважаєте, що щось нам загрожує?

— Пане Пітте, — сказав Ґеральт настільки спокійно, наскільки міг. — Два тижні тому щось стягло двох людей з борту однієї зі шкут компанії. В імлі. Не знаю, що воно було. Може, була то ваша гифидра, чи як там її. Може, був то пічкур-білопер. Але я думаю, що то була жагниця.

Учений підібгав губи.

— Припущення, — заявив, — повинно спиратися на солідний науковий фундамент, а не на чутки та плітки. Я говорив вам, гифидра, яку ви вперто звете жагницею, не живе у водах Дельти. Було її вибито десь із півстоліття тому, до річч, внаслідок діяльності вам подібних, що готові відразу ж убивати все, що недобре виглядає, без роздумів, без дослідження, без спостереження, без того, щоб замислитися над екологічною нішею.

Ґеральт з хвилину мав бажання щиро розповісти, де він має жагницю і її нішу, але роздумав.

— Пане бакалавре, — сказав він спокійно. — Одна з тих, кого стягли з борту, — молода вагітна дівчина. Холодила у воді спухлі ноги. Теоретично її дитина колись могла б стати ректором вашого університету. Що скажете на такий підхід до екології?

— Це підхід ненауковий, емоційний і суб'єктивний. Природа керується власними законами й, хоча є вони законами жорстокими й нещадними, не має потреби їх виправляти. Це боротьба за існування! — Магістр перехилився через релінг і сплюнув у воду. — А нищення видів, навіть і хижих, не можна чимось виправдати. Що ви на те скажете?

— Скажу, що небезпечно так вихилатися. Неподалік може бути жагниця. Хочете перевірити на власній шкірі, як саме жагниця бореться за існування?

Лін Пітт відпустив релінг, відскочив різко. Трохи зблід, але зараз же відновив рівновагу, знову підібгав губи.

— Напевно, ви чимало знаєте про тих фантастичних жагниць, пане відьмаче?

— Без сумнівів, менше, ніж ви. Тож, може, ми скористаємося з нагоди? Просвітїть мене трохи, пане бакалавре, викладіть де-ещицю знання про водних хижаків. Я охоче послухаю, розповіді пришвидшують подорож.

— Ви з мене смієтеся?

— Жодним чином. Я справді хотів би заповнити прогалини у своєму знанні.

— Гм-м-м-м... Якщо насправді... Чому ні? Тож слухайте. Родина *Hyphrydidae*, яка належить до ряду *Amphipoda*, чи Бокоплави, обіймає чотири відомі науці види. Два з них живуть виключно в тропічних водах. У нашому ж кліматі трапляється — тепер дуже рідко — невелика *Hyphrydra longicauda* та *Hyphrydra marginata*, що досягає трохи більших розмірів. Біотопом обох видів є води застійні або повільні течії. Це й справді хижі види, що за корм вважають теплокровних створінь... Маєте щось додати?

— Поки що ні. Слухаю, зацаївши подих.

— Так, гм-м... У книжках також можна знайти згадки про підвид *Pseudohyphrydra*, що живе у багнистих водах Ангрену. Утім, останнім часом вчений Бумблер із Альдерсберга довів, що це цілковито окремий вид із родини *Mordidae*, чи Загризців. Живиться він виключно рибами й малими плазунами.. Був названий *Ichtyovorax bumbleri*.

— Пощастило потворі, — усміхнувся відьмак. — Уже втретє її називають.

— Як це?

— Створіння, про яке ви кажете, — це жеритва, що Старшою Мовою зветься *cinerea*. А якщо вчений Бумблер стверджує, що живиться вона виключно рибами, то я роблю висновок, що ніколи він не купався в озерці, у якому жеритви живуть. Але щодо одного Бумблер правий: із жагницею цінерея має стільки ж спільного, як і я з лисом. Обидва ми любимо їсти качечок.

— Яка цінерея? — обурився бакалавр. — Цінерея — це міфічне створіння! Мене й насправді розчаровує ваше незнання. Воістину, я дивуюся...

— Знаю, — перебив Геральт. — Я дуже програю при близькому знайомстві. Однак дозволю собі зробити ще кілька поправок щодо вашої теорії, пане Пітте. Отож, жагниці завжди жили в Дельті — й живуть. Авжеж, були часи, коли здавалося, що вони усі загинули. Бо жилилися вони отими маленькими тюленьми...

— Карликовими річними морськими свинями, — виправив магістр. — Не будьте неуком. Не плутайте тюленів із...

— ...живилися вони морськими свинями, а морських свиней вибили, бо вони нагадували тюленів. Добуваючи тюленьчі хутро й жир. А пізніше угорі річки прокопали канали, побудували греблі й перегородки. Течія ослабла, Дельта замулилася і заросла. А жагниця мутувала. Пристосувалася.

— Га?

— Люди відбудували їй трофічний ланцюжок. Надали теплокровних створінь замість морських свиней. Почали возити Дельтою

овець, бидло, мілку худобу. Жагниці вмиль вивчили, що будь-яка шкута, барка, пліт чи струг — це одна велика миска з їжею.

— А мутація? Ви говорили про мутацію!

— Це рідке лайно, — Ґеральт вказав на зелену воду, — здається, подобається жагницям. Сприяє їхньому росту. Та зараза, кажуть, може ставати такою величезною, що без зусиль стягує корів з плоту. А стягти з борту людину — для неї забавка. Особливо з борту тих барж, які компанія використовує для перевезення пасажирів. Самі бачите, як вона глибоко сидить у воді.

Бакалавр швидко відійшов від борту, якомога далі, наскільки дозволяли багаж та возики.

— Я чув плюскіт! — засопів, вдивляючись у воду між острівцями очерету. — Пане відьмаче! Я чув...

— Спокійно. Окрім плюскоту я чув також і скрип весел у кочетах. То митники з реданського берега. Побачите, зараз вони тут будуть і здіймуть метушню, якої не зуміли б створити навіть три чи чотири жагниці.

Плюсколець пробіг мимо. Вилаявся мерзотно, бо хлопчик у капелюшку з пером заплутався в нього під ногами. Пасажири й купці, досить знервовані, передивлялися своє майно й намагалися заховати контрабанду.

За короткий час об борт стукнувся великий човен, а на шкуту заскочило четверо рухливих, розгніваних і дуже галасливих осіб. Оточили шкіпера, почали грізно кричати, з усіх сил намагаючись надати своїм особам і функціям хоча б видимість важливості, після чого з ентузіазмом накиннулися на багаж і майно мандрівників.

— Перевіряють іще до того, як ми пристанемо! — поскаржився Плюсколець, підходячи до відьмака й магістра. — Це ж безправ'я, ні? Адже ми ще не на реданській землі. Реданія на правому березі, на півмилі звідси!

— Ні, — заперечив бакалавр. — Кордон між Реданією і Темерією проходить по середині течії Понтару.

— А як тут, курва, течію проміряти? Тут же Дельта! Острівці, очерет, хаші раз за разом змінюють розташування, фарватер

кожного дня — інший! Кара небесна! Гей! Шмаркачу! Облиш той багор, бо я тобі дупу надеру! Вельможна пані! Пильнуйте дитину! Кара небесна!

— Еверетте! Облиш його, бо замурзаєшся!

— Що у цій скрині? — кричали митники. — Гей, ану розв'язати мені отой вузлик! Чий оце возик? Валюта є? Питаю, валюта? Темерські або нільфгардські гроші?

— Отакий вигляд має митна війна, — прокоментував розгардіяш Лін Пітт, із зарозумілою міною. — Візімір витребував з Новіграда впровадження права складу. Фольтест із Темерії відповів реторсійними заходами, беззаперечним правом складу у Візімі й Горс Велені. Дуже тим зачепив реданських купців, тож Візімір задер податок на темерійські вироби. Оберігає реданську економіку. Темерію заливають дешеві товари з нільфгардських мануфактур. Тому митники такі прискіпливі. Якби нільфгардські товари надмірно текли через кордон, економіка Реданії могла б упасти. Реданія майже не має мануфактур, а ремісники конкуренції б не витримали.

— Коротко кажучи, — усміхнувся Геральт, — Нільфгард товаром і золотом потроху здобуває те, чого не здобув зброєю. Темерія не борониться? Фольтест не ввів блокади південного кордону?

— А яким би чином? Товар іде через Магакам, через Брюгге, через Верден, через порт Цідаріс. Для купців важить лише прибуток, не політика. Якби король Фольтест заблокував кордон, купецькі гільдії здійняли б страшенний лемент...

— Валюта є? — гарикнув, підходячи до них, косоокий митник із щетинястою пикою. — Щось для оподаткування?

— Я вчений!

— Та будьте собі хоч князем! Питаю, що ввозите?

— Облиш їх, Боратеку, — сказав головний групи, високий і плечистий митник із довгим чорним вусом. — Відьмака не впізнаєш? Привіт, Геральте. Це твій знайомий? Учений? Тож ви до Оксенфурта, пане? І без багажа?

— Саме так. До Оксенфурта. І без багажа.

Митник витягнув з рукава велику хустку, витер чоло, вуса й шию.

— І як воно сьогодні, Геральте? — запитав. — Потвора не з'явилася?

— Ні. А ти, Ольсене, може, щось бачив?

— Я часу роздивлятися не маю. Я працюю.

— Мій татусь, — заявив Еверетт, безшелесно підкравшись, — рицар короля Фольтеста! І вуса в нього ще довші!

— Звали, малий, — сказав Ольсен, після чого важко зітхнув. — Може, маєш трохи горілки, Геральте?

— Ні.

— А от я маю, — здивував усіх учений муж із Академії, витягаючи з сакви пласку пляшку.

— А я маю закусь, — похвалився Плюсколець, вигулькнувши наче з-під землі. — В'ялений минь!

— І мій татусь...

— Звали, шмаркачу.

Вони всілися на бухтах канатів у тіні одного з возів, що стояв на середині палуби, по черзі відпиваючи з пляшки й поїдаючи миня. Ольсен мусив залишити їх на хвилю, бо вибухнув скандал. Ѓномський купець із Магакама хотів нижчого мита, намагаючись переконати митників, що хутра, які він ввозить, — це хутра не сріблястих лисів, а лише винятково великих котів. Натомість мати всюдисущого й усюдивлізливого Еверетта взагалі не хотіла проходити огляд, пискляво посилаючись на ранг чоловіка і шляхетські привілеї.

Корабель повільно сунув широкою протокою між зарослих чагарниками островів, тягнучи вздовж бортів косиці підчеплених лілей, жовтого латаття, водяної капусти. Серед очерету грізно гуділи бугаї й посвистували черепахи. Чаплі, стоячи на одній нозі, зі стоїчним спокоєм дивилися у воду, знаючи, що нема чого гарячкувати — риба раніше чи пізніше підпливе сама.

— І що, пане Геральте? — відізвався Плюсколець, вилизуючи шкірку миня. — Ще один спокійний рейс? Знаєте, що я вам скажу?

Та потвора — вона не дурна. Вона знає, що ви тут у засідці. У нас у селі була, знаєте, річка, а в ній жила видра, так вона прокрадалася на подвір'я і душила курей. І така була крутійкувата, що ніколи не приходила, як батько був дома або я із братами. Приходила тільки тоді, коли залишався дідуньо, сам-один. А дідуньо наш, знаєте, трохи на розум слабував та ноги йому параліч відняв. Видра, псяча її мати, наче знала про те. Ну то певного дня наш татко...

— Десять відсотків *ad valorem*! — дерся у центрі палуби гномський купець, вимахуючи хутром лиса. — Стільки ото повинно бути, а зверху того ні мідяка не заплачу!

— То я у вас конфіскую все! — гнівно гарикнув Ольсен. — І стражі новіградській донесу, а ви тоді до буцегарні підете разом із тим своїм Валором! Боратеку, інкасуй до грошика останнього! Гей, мені щось залишили? Не вихлестали до дна?

— Сідай, Ольсене. — Геральт посунувся на канатах. — Нервова, як бачу, у тебе робота.

— Та, нажерся я вже того по вуха, — зітхнув митник, після чого сьорбнув із пляшки й обтер вуса. — Кидаю це до дідька, повертаюся в Едірн. Я ж майже венгербержець, до Реданії за сестрою і швагром подався, але тепер повертаюся. Знаєш, Геральте, маю намір завербуватися до війська. Кажуть, король Демавенд оголосив набір до спеціальних військ. Півроку вишколу в таборі, а потім уже грошики сипляться, утричі більше, ніж я тут отримую, навіть якщо хабарі враховувати. Солонуватий той минь.

— Чув я про спеціальне військо, — кивнув Плюсколець. — Його проти Білок готують, бо з ельфійськими командо регулярно військо ради не дасть. Найохочіше, як я чув, приймають туди напівельфів. Але той табір, де їх воювати вчать, кажуть, справжнє пекло. Звідти навпіл людей виходить: одні за грошвою, інші на цвинтар, ногами уперед.

— Так треба, — сказав митник. — Військо спеціальне, шкіпере, це тобі серйозна справа. Це не щитоносці засрані, що їм вистачить показати, яким кінцем спис коле. Військо спеціальне мусить уміти битися так, щоб аж гей!

— Отакий ти суворий войовник, Ольсене? А Білок не боїшся? Що вони тобі сраку шипами утикають?

— Та де б там! Я теж знаю, як лук натягати. Воював я вже з Нільфгардом, то що мені якісь там ельфи?

— Кажуть, — здригнувся Плюсколець, — що коли їм хтось живцем у руки потрапить, отим скоїа'таелям... Так краще б тоді не народжуватися. Жорстоко замучають.

— Гей, ти б писок стулив, шкіпере. Наче баба, плетеш. Війна — це війна. Раз ти ворога, раз — ворог тебе в дупу копне. Наші впійманих ельфів також не по голівці гладять, тож — спокійно.

— Тактика терору. — Лін Пітт викинув за борт голову й хребет миня. — Насильство породжує насильство. Ненависть у серці зросла... й отруїла побратимську кров...

— Чого? — скрикнувся Ольсен. — Ви по-людськи кажіть!

— Важкі часи настали.

— Ото правда, — погодився Плюсколець. — Бігме, велика війна буде. Круки щодня по небу густо літають, видно, стерво їм уже пахне. Й віщунка Ітліна кінець світу провіщувала. Біле Світло настане, а вже потім — Білий Холод. Або навпаки, забувсь я, як воно там йшло. А людська кажуть, що були вже відомі знаки на небі...

— Ти на фарватер дивися, шкіпере, замість на небо, бо корабель твій по міліні прооре. Ха, ми на рівні Оксенфурта. Гляньте тільки, вже Барило видно!

Імла явно розступилася, так що вони могли бачити острови й чагарники правого берега і фрагмент акведуку, що вставав над ними.

— Ото, мосьпанство, є експериментальне очищення стоків, — похвалився магістр бакалавр, відмовляючись від своєї черги. — Це великий успіх науки, велике досягнення Академії. Відремонтували ми старезний ельфійський акведук, канали й відстійник, нейтралізуємо вже стоки всього університету, містечка, навколишніх сіл та ферм. Те, що ви називаєте Барилом, — це, власне, відстійник. Величезний успіх науки...

— Голови вниз, голови вниз, — застеріг Ольсен, ховаючись за бортом. — Того року, як отечко вибухнуло, гівно аж до Журавлиного острова долетіло.

Шкута запливла між островами, приземкувата вежа відстійника й акведук зникли в імлі. Усі зітхнули з полегшенням.

— Ти не пливеш прямо до оксенфуртського відгалуження, Плюскольцю? — запитав Ольсен.

— Спочатку до Грабової бухти заглянемо. За торгівцями рибою та купцями з темерійського боку.

— Гм-м... — Митник почухав шию. — До бухти... Слухай-но, Геральте, ти, часом, якихось проблем із темерійцями не маєш?

— А що? Хтось про мене розпитував?

— Угадав. Як бачиш, я пам'ятаю про твоє прохання — придивлятися до таких, що тобою цікавляться. Отож, уяви собі, допитувалася про тебе темерійська Стража. Донесли мені про це тамтешні митники, із якими в мене дружба. Щось тут смердить, Геральте.

— Вода? — перелякався Лін Пітт, полохливо оглядаючись на акведук і величезний успіх науки.

— Той засранець? — Плюсколець вказав на Еверетта, який усе ще крутився поблизу.

— Я не про те, — скрикнув митник. — Послухай, Геральте, темерійські митники сказали, що ота Стража ставила дивні запитання. Вони знають, що ти плаваєш на шкутах Малатія і Грока. Питали... чи плаваєш ти сам-один. Чи не возиш із собою... До диявола, тільки не смійся! Йшлося їм про якусь панянку-підлітка, яку начебто бачили в твоєму товаристві.

Плюсколець зареготав. Лін Пітт глянув на відьмака поглядом, повним неприязні, таким, яким і треба дивитися на біловолосих чоловіків, якими закон цікавиться виключно через їхню схильність до незрілих панянок.

— Саме тому, — відкашлявся Ольсен, — темерійські митники вважали, що це, скоріше за все, приватна справа. Особисті рахунки, у які хтось втягує Стражу. Так наче... Ну, родина панянки чи наречений. Тож митники обережно порозпитували, хто за тим

стоїть. І довідалися. Отож, це шляхтич, кажуть, язикатий, що твій канцлер, не бідний, не скупий, каже називати себе... Рієнс чи якось так. На лівій щоці має червону пляму, наче обсмалений. Знаєш такого?

Геральт устав.

— Плюскольцю, — сказав. — Я сходжу в Грабовій бухті.

— Як же це? А що з потворою?

— То ваші проблеми.

— До речі, про проблеми, — урвав Ольсен. — Глянь-но на правий борт, Геральте. Про вовка помовка.

З-за острова, із імлі, що швидко розвіювалася, вплив баркас, на щоглі якого ліниво розвивався чорний прапорець, усіяний сріблястими лілеями. За екіпаж було кілька людей у шпичастих шапках темерійської Стражі.

Геральт швидко сягнув у торбу, видобув обидва листи — від Цірі й від Йеннефер. Швидко подер їх на дрібні клапті і викинув у річку. Митник дивився на те мовчки.

— Що це ти робиш, можна дізнатися?

— Не можна. Плюскольцю, попідуйся про мого коня.

— Ти хочеш... — наморщився Ольсен. — Бажаєш...

— То моя справа, що я бажаю. Не втручайся в те, бо буде інцидент. Вони пливуть під темерійським прапором.

— Та драв я їхній прапор. — Митник пересунув корд поближче на поясі, протер рукавом емальований ринграф зі знаком орла на червоному тлі. — Якщо я на борту й забезпечую контроль, то тут Реданія. Не дозволю...

— Ольсене, — перебив відьмак, хапаючи митника за рукав. — Прошу, не втручайся. Того з обсмаленим обличчям на баркасі немає. А я мушу знати, хто він такий і чого хоче. Мушу з ним побачитися.

— Дозволиш, щоб тебе у колодки взяли? Не будь дурним! Якщо це особисті рахунки, помста чи приватне доручення, то ти відразу за островом, на Пучині, полетиш за борт із якорем на шії. Побачишся, але з раками на дні!

— Це — темерійська Стража, не бандити.

— Отак? А тільки глянь на їхні пики! Зрештою, я зараз взнаю, ким вони є насправді. Подивишся.

Баркас наблизився швидко, стукнув об борт шкути. Один зі стражників кинув канат, інший зачепив багор за релінг.

— Я тут шкіпер! — Плюсколець загородив шлях трьом мосьпанам, що заскочили на палубу. — Це корабель компанії Малатія і Грока! Чого ви тут...

Один із мосьпанів, кремезний і лисий, безцеремонно відіпхнув його рукою, товстою, наче сук дерева.

— Такий собі Ґеральт, званий Ґеральтом із Рівії! — заgrimів, міряючи шкіпера поглядом. — Є такий на борту?

— Немає.

— Це я. — Відмак переступив згортки й вузлики, наблизився. — Це я — Ґеральт, званий Ґеральтом. Про що йдеться?

— Іменем закону ви заарештовані. — Лисий повів поглядом по юрбі подорожніх. — Де дівчина?

— Я один.

— Брешеш.

— Сійте, сійте. — Ольсен вийшов з-за спини відьмака, поклав тому руку на плече. — Спокійно, без криків. Ви запізналися, темерійці. Його вже заарештовано, і також іменем закону. Я його хапнув. За контрабанду. Згідно з наказом, забираю його до кордегардії в Оксенфурті.

— Як це? — нахмурився лисий. — А дівчина?

— Немає тут і не було ніякої дівчини.

Стражники переглянулися у нерішучому мовчанні. Ольсен широко усміхнувся, підкрутив чорного вуса.

— Знаєте, що ми зробимо? — пирхнув. — Пливіть із нами до Оксенфурта, темерійці. Ми й ви — люди прості, як нам знатися у законах? А комендант оксенфуртської кордегардії — людина розумна й бувала, він нас розсудить. Адже ви знаєте нашого коменданта, га? Бо він вашого, з Бухти, знає чудово. Викладете йому вашу справу... Покажете наказ, печатки... Бо ви ж маєте наказ із печатками, як треба?

Лисий мовчав, дивлячись на митника досить похмуро.

— Не маю я ні часу, ні охоти на Оксенфурт! — крикнув раптом. — Забираю пташку на наш берег — і все! Стране, Вітеку! Уперед, обдивитися мені шкуту! Знайти мені дівчину, мигцем!

— Зараз, стихнете! — Ольсен не перейнявся криками, цідив слова повільно й чітко. — Ви на реданському боці Дельти, темерійці. Чи не маєте чогось на розмитнення? Чи якоїсь контрабанди? Зараз перевіримо. Пошукаємо. А якщо ми щось знайдемо, то вам все одно доведеться плисти до Оксенфурта. А ми, якщо захочемо, завжди щось знайдемо. Хлопці! До мене!

— Мій татусь, — раптом прокукурівав Еверетт, з'явившись перед лисим невідомо звідки, — рицар! Має ще більшого ножа!

Лисий блискавично схопив його за бобровий комір, підхопив з палуби, збиваючи капелюшок із пером. Перехопивши в поясі рукою, приклав хлопця корделас до горла.

— Відступити! — крикнув. — Відступити, бо я шмаркачу горлянку переріжу!

— Евере-е-е-етте! — завила шляхтянка.

— Цікаві методи, — сказав холодно відьмак, — застосовує темерійська стража. Воістину, настільки цікаво, що й вірити не хочеться, що це насправді стража.

— Пельку стули! — вереснув лисий, трясучи Евереттом, який кувікав, наче поросятко. — Стране, Вітеку, взяти його! У мотузки й на баркас! А ви — відступіть! Де, питаю, дівчина? Давай її сюди, бо як ні — то заріжу шмаркача!

— А ріж, — процідив Ольсен, даючи знак своїм митникам і дістаючи корд. — Він що, мій чи як? А вже якщо ти його собі заріжеш, тоді й погомонимо.

— Не втручайся! — Ґеральт кинув меч на палубу, стримав жестом митників і моряків Плюскольца. — Я ваш, панове лже-стражі. Відпускай дитину.

— На баркас! — Лисий, не відпускаючи Еверетта, відступив до борта, ухопився за канат. — Вітеку, в'яжи його! А ви всі — назад! Якщо хтось ворухнеться, щеня подохне!

— Ти здурів, Ґеральте? — гарикнув Ольсен.

— Не втручайся!

— Евере-е-етте!!!

Темерійський баркас раптом заколивався, відскочив від шкути. Вода вибухнула з голосним плюскотом, із неї вистрілили дві довгі, зелені, кострубаті лапи, наїжачені шипами, наче лапки богомола. Лапи вхопили стражника з багром і миттєво затягли під воду. Лисий дико завив, відпустив Еверетта, вчепився у канат, що звисав із борту баркасу. Еверетт хлюпнувся у воду, яка вже встигла почервоніти. Усі — як на шкуті, так і на баркасі — заверещали, наче божевільні.

Ґеральт вирвався від двох стражників, які намагалися його зв'язати. Одного вдарив кулаком у підборіддя і викинув за борт. Другий замахнувся на нього залізним гаком, але обм'як та сповз в обіймах Ольсена, із кордом митника, увіткнути під ребра.

Відьмак перекинувся через низький релінг. Перш ніж густа від водоростей вода зімкнулася над його головою, він іще почув крик Ліна Пітта, викладача натуральної історії в Оксенфуртській академії:

— Що воно? Що воно за вид? Таких тварин немає!

Він випірнув поряд із темерійським баркасом, дивом уникнувши уколу острогою, якою хотів дзьобнути його один із людей лисого. Стражник не зумів ударити ще раз, шубовснув у воду зі стрілою в горлі. Ґеральт, перехопивши випущену острогу, відштовхнувся ногами від борта, пірнув у вир і з розмахом уколів щось, сподіваючись, що це не Еверетт.

— Це неможливо! — чув він вереск бакалавра. — Така тварина не може існувати! Принаймні, не повинна існувати!

«Із останнім твердженням я цілком погоджуюся», — подумав відьмак, дзьобаючи острогою твердий, наїжачений відростками панцир жагниці. Труп темерійського стражника безвладно трясся у серповидних щелепах потвори, стівав кров'ю. Жагниця різко махнула пласким хвостом, пірнула на дно, здіймаючи хмари намулу.

Він почув тоненький крик. Еверетт, збиваючи воду, наче маленький песик, хапався за ноги лисого, намагаючись залізти на баркас по канатах, що звисали з бортів. Канати піддалися, обидва, і стражник із хлопцем зникли під водою. Ґеральт кинувся в їхній бік, пірнув. Те, що він відразу натрапив пальцями на багатий комір хлопчика, було абсолютно випадковим. Він вирвав Еверетта з обійм водоростей, виплив, навznak, молотячи ногами, доплив до шкути.

— Сюди, пане Ґеральте! Сюди! — чув крики й вереск, що заглушали один одний. — Давай його! Мотузку! Хапай мотузку! Зар-р-ра-а-а-аза!!! Мотузку! Ґера-а-а-альте! Багром, багром! Моя дитинка-а-а-а!!!

Хтось вихопив хлопця з його рук, поволік угору. У ту ж мить хтось обплів його ззаду, вдарив у потилицю, накрив собою і запхав під воду. Ґеральт випустив острогу, розвернувся, вчепився нападнику в пояс. Другою рукою хотів схопити за волосся, але нічого з того не вийшло. Бо той був лисим.

Вони випірнули, обидва, але тільки на мить. Темерійський баркас уже трохи віддалився від шкути, Ґеральт і лисий, сплетені в обіймах, були посередині. Лисий схопив його за горло, відьмак увіткнув йому в око великий палець. Стражник вереснув, відпустив його, відплив. Ґеральт відплисти не міг — щось тримало його за ногу й тягло вниз, на глибину. Поряд, наче корок, випірнуло на поверхню розполовинене тіло. Він уже знав, що його тримає, йому не потрібна була інформація Ліна Пітта, який верещав на борту шкути:

— То членистоногий! Тип *Amphipodia*! Клас Великожвальчаті!

Ґеральт люто замолотив руками по воді, намагаючись вишарпнути ногу із кліщів жагниці, що тягли його до щелеп, які рівномірно клацали. Магістр-бакалавр знову виявився правим. Жвали малими не були.

— Хапай канат! — ричав Ольсен. — Хапай канат!

Над вухом відьмака свиснула кинута острога, із тріском втикаючись в оброслий водоростями панцир потвори, яка саме

випірнула на поверхню. Геральт схопився за держак, надавив на нього, із силою відпихуючись, піджав вільну ногу й з розмаху копнув жагницю. Вирвався зі шпичастих лап, залишивши в них чобіт, шмат штанів і чимало шкіри. У повітрі засвистіли ще остроги й гарпуни, у більшості своїй мажучи.

Жагниця склала лапи, махнула хвостом і з грацією пірнула в зелену безодню.

Геральт схопився за канат, який упав йому просто на обличчя. Багор, болісно раничи бік, зачепив його за пояс. Він відчув ривок, поїхав угору, підхоплений багатьма руками, перевалився через релінг і гепнувся на дошки палуби, обтікаючи водою, намулом, тванню та кров'ю. Поряд з'юрмилися пасажери, екіпаж шкути й митники. Їном із лисячим хутром і Ольсен стріляли з луків, перехилившись за борт. Еверетт, мокрий і зелений від водоростей, стукотів зубами в обіймах матері, плакав і пояснював усім, що він не хотів.

— Пане Геральте! — верещав над вухом Плюсколець. — Чи ви живі?

— Зараза... — Відьмак виплюнув водорості. — Застарий я вже для цього всього... Застарий...

Поряд їном спустив тятиву, а Ольсен ревновав радісно:

— Просто в пузо! У-ха-ха! Чудовий постріл, пане кушніре! Гей, Боратеку, віддай йому гроші! Заслужив він тим пострілом зниження мита!

— Стійте... — прогарчав відьмак, даремно намагаючись підвестися. — Не повбивайте усіх, най вас диявол! Я мушу котрогось мати живцем!

— Одного ми залишили, — запевнив митник. — Того лисуна, що зі мною пожартував. Решту ми вистріляли. А лисун — оно, плаває. Зараз я його виловлю. Давайте багри!

— Відкриття! Велике відкриття! — кричав Лін Пітт, підскакуючи біля борту. — Цілковито новий, невідомий науці вид! Абсолютно унікальний! Ах, який же я вам вдячний, пане відьмаче! Вид той фігуруватиме у книжках як... Як *Geraltia maxillosa pitt!*

— Пане бакалавре, — вичавив із себе Ґеральт. — Якщо ви справді бажаєте показати свою вдячність... Нехай ота холера зветься *Everetia*.

— Теж красиво, — погодився вчений. — Ах, що за відкриття! Що за унікальний, чудовий екземпляр! Напевне, єдиний, що живе у Дельті...

— Ні, — похмуро сказав Плюсколець. — Не єдиний. Гляньте!

Килим латаття, що прилягав до недалечкого острівця, здригнувся, заколихався різко. Вони побачили хвилю, а потім велике, продовгувате, схоже на гнилий стовбур тіло, що швидко перебирало численними ногами й клацало клешнями. Лисий оглянувся, завив страшно і поплив, плескаючи по воді руками й ногами.

— Що за екземпляр, що за екземпляр, — швидко записував Пітт, у безмежному захваті. — Хватальні головоногі лапи, чотири пари ніг... Сильний хвостовий плавник... Гострі клешні...

Лисий іще раз озирнувся, завив іще страшніше. А *Everetia maxillosa pittii* витягнула хватальні головоногі лапи й сильніше махнула хвостовим плавником. Лисий бури́в воду в розпачливій і безнадійній спробі втекти.

— Хай вода йому буде пухом, — сказав Ольсен. Але шапки не зняв.

— Мій татусь, — застукотів зубами Еверетт, — уміє плавати швидше, ніж отой пан!

— Заберіть звідси дитину! — гарикнув відьмак.

Потвора розкрила клешні, клацнула щелепами. Лін Пітт зблід і відвернувся.

Лисий крикнув коротко, захлинувся і зник під поверхнею. Вода забарвилася темно-червоним.

— Зараза. — Ґеральт важко всівся на палубу. — Застарий я вже для такого... Точно застарий...

* * *

Що тут багато говорити — Любисток був просто закоханий у містечко Оксенфурт.

Терени університету кільцем оточував мур, а навколо муру було друге кільце — велике, гамірне, задушливе, рухливе й галасливе кільце містечка. Дерев'яного, кольорового містечка Оксенфурт із тісними вуличками і шпичастими дахами. Містечка Оксенфурт, яке жило з Академії, з жаків, з викладачів, учених, дослідників і їхніх гостей, яке жило з науки й знання, з того, що супроводжувало процес пізнання. Бо зі шматків та решток теорій у містечку Оксенфурт народжувалися практика, вигода й зиск.

Поет повільно їхав брудною, забитою людьми вуличкою, минаючи майстерні, крами, крамниці й крамнички, у яких, дякуючи Академії, виробляли й продавали десятки тисяч виробів і чудових речей, які були недоступні в інших закамарках світу й чие виробництво в інших закамарках світу вважалося неможливим чи недоцільним. Минав він заїзди, корчми, ятки, будки, прилавки й переносні лотки, від яких плив смачний запах вигадливих, невідомих в інших закамарках світу наїдків, приготованих невідомими деінде способами, до того ж — із приправами, яких деінде не знали й не вживали. То був Оксенфурт, різнобарвне, веселе, гамірне й пахуче містечко чудес, на які спритні й винахідливі люди вміли перетворювати суху і безплідну теорію, що потроху виливалася з університету. Було це й містечко розваг, вічного фестивалю, постійного свята й безперестанного пияцтва. На його вуличках удень і вночі звучали музика, співи, дзенькіт келихів і стукіт кухлів, бо ж відомо, що ніщо так не посилює спрагу, як процес засвоєння знань. І хоча розпорядженням ректора студентам і бакалаврам заборонялося пити й гуляти до сутінок, в Оксенфурті пили та гуляли цілодобово, постійно, бо ж відомо, що коли щось і може посилити спрагу ще сильніше, ніж процес засвоєння знань, то тим чимось є повний або частковий сухий закон.

Любисток прицмонув на свого каро-гнідого мерина, поїхав далі, пробиваючись крізь юрбу, що ходила вуличками. Торгівки, крамарі й мандрівні вирвігроші галасливо рекламували товар і послуги, збільшуючи розгардіяш, що панував навколо.

— Кальмари! Печені кальмари!
 — Мазь проти корости! Тільки в мене! Надійна, чудова мазь!
 — Коти, ловчі, чародійські коти! Послухайте тільки, добрі люди, як нявчать!

— Амулети! Еліксири! Любовні фільтри, коханчики й гарантовані афродизіаки! Від однієї пучки навіть небіжчик відчує бажання! Кому, кому?

— Зуби рву, майже без болю! Дешево, дешево!

— І скільки воно — дешево? — поцікавився Любисток, гризучи наколотого на шпичку кальмара, твердого, наче підметка.

— Два галери за годину!

Поет здригнувся, штурхнув валаха п'ятками. Озирнувся крадькома. Двоє мосьпанів, які йшли слідом за ним від ратуші, затрималися поблизу циркульні й удавали, що цікавлять їх послуги циркульника, виписані крейдою на дошці. Любисток не обманювався. Знав, що насправді їх цікавить.

Поїхав далі. Минув величезний будинок розпусти «Під бутоном троянди», де, як він знав, пропонували витончені, невідомі чи непопулярні в інших закамарках світу послуги. Розум його якийсь час боровся з бажанням поринути туди на годинку. Розум перемиг. Любисток зітхнув і рушив у напрямку університету, намагаючись не дивитися у бік шинків, звідки лунали звуки веселих розваг.

Так, що тут багато говорити — трубадур кохав місто Оксенфурт.

Він знову озирнувся. Двоє мосьпанів не скористалися послугами циркульника, хоча беззаперечно потребували того. Зараз стояли біля крамнички з музичними інструментами, удаючи зацікавленість глиняними окаринами. Продавець аж зі шкіри дерся, розхвалюючи товар, розраховуючи на заробіток. Любисток знав, що розраховувати йому нема на що.

Направив коня до Брами Філософів, головних воріт Академії. Швидко вирішив формальності, які полягали в тому, щоб записатися до книги гостей і віддати мерина на стайню.

За Брамою Філософів його привітав інший світ. Терени університету були вилучені зі звичайної міської забудови, тут не відбу-

валося затятої боротьби за кожен сажень поверхні, як у всьому місті. Усе тут було майже таким, як його залишили ельфи. Широ-кі, посипані кольоровим гравієм алеї між зграбними особнячками, що тішили око, ажурні паркани, стіночки, живоплоти, канали, місточки, клумби й зелені парки тільки в небагатьох місцях було пригноблено якоюсь величною, суворою будівлею, зведеною в пізніші, післяельфійські часи. Усюди було чисто, спокійно й достойно — тут була заборонена будь-яка форма торгівлі і платних послуг, включно з розвагами чи утіхами тіла.

Алейками парку проходилися жаки, вчитуючись у книжки чи пергаменти. Інші, сидючи на лавках, газонах та клумбах, переповідали одне одному задані уроки, дискутували чи спроквола грали в чіт і лишку, у «козла», у «купу» чи в інші інтелектуальні ігри. Також достойно й поважно прогулювалися тут і професори, занурені в розмови й диспути. Крутилися і молодші бакалаври, із поглядами, втупленими в задки студенток. Любисток із радістю зрозумів, що від його часів у Академії нічого не змінилося.

Подув вітер з Дельти, несучи легкий запах моря і трохи сильніший сморід сірководню від чималої будівлі кафедри алхімії, що нависала над каналом. Серед кущів, що прилягали до студентських дорміторіїв, цвірінькали сіро-золоті зеленянки, а на тополі сидів орангутанг, що, напевне, втік з кафедри натуральної історії.

Не гаючи часу, поет швидко промарширував лабіринтом з алеї і живоплотів. Він знав терени університету, наче власну кишеню, і не дивно — навчався він тут чотири роки, а потім цілий рік викладав на кафедрі труверства й поезії. Посаду викладача йому запропонували, коли він склав кінцеві іспити на «відмінно», увівши в оstownпіння професорів, у яких під час навчання заробив собі реноме лінивця, гульця та ідіота. Пізніше ж, коли за кілька років валандання по країні з лютнею його слава як менестреля сягнула далеко й широко, Академія посилено почала запрошувати його приїхати й прочитати гостьові лекції. Любисток зрідка давав себе упросити, оскільки любов до мандрів постійно

змагалася у ньому із прагненням до комфорту, достатку й постійного прибутку. Як і, ясна річ, із симпатії до містечка Оксенфурт.

Він озирнувся. Двоє мосьпанів, які не купили окарин, сопілок чи гуслів, крокували за ним на певній відстані, уважно розглядаючи верхівки дерев і фасади будинків.

Безтурботно насвистуючи, поет змінив напрям і попрямував до садиби, де містилася кафедра медицини й лікарських рослин. Алейка, що вела до кафедри, роїлася від студенток у характерних світло-зелених шатах. Любисток уважно розглядався, шукаючи знайоме обличчя.

— Шані!

Молоденька медичка з темно-рудим, підстриженим нижче вух волоссям підвела голову від атласу анатомії, встала з лавочки.

— Любистку! — посміхнулася, мружачи веселі карі очі. — Купу зим тебе не бачила! Йди-но, представлю тебе подругам. Вони люблять твої вірші...

— Пізніше, — промуркотів бард. — Глянь обережно, Шані. Ба-чиш тих двох?

— Шпики. — Медичка наморщила задертого носика, пирхнула, не вперше вже дивуючи Любистка легкістю, із якою жакі розпізнавали нюхачів, шпиків та конфідентів. Відраза, яку студенти відчували до таємних служб, увійшла в прислів'я, хоча й залишалася не дуже раціональною. Терени університету були екстериторіальні і святі, а студенти й викладачі — недоторканні: служби, хоча й рознюхували, не насмілювалися докучати й набридати академікам.

— Ідуть за мною від базару, — сказав Любисток, удаючи, що обіймає медичку й залицяється до неї. — Зробиш дещо для мене, Шані?

— Залежить від того, що саме. — Дівчина, наче сполошена сарна, смикнула шиєю. — Якщо ти знову вліз у щось дурнувате...

— Ні-ні, — заспокоїв він швидко. — Хочу лише переказати повідомлення, а сам, із тим гімном, що приклеїлося до моїх підшов, не можу...

— Гукнути хлопців? Досить крикнути — і зараз можеш про тих шпиків забути.

— Та заспокойся. Хочеш, щоб спалахнули заворушення? Скандал щодо лавкового гетто для нелюдей ледь скінчився, а тобі вже потрібен новий? Крім того, я зневажаю насильство. Зі шпигунами я собі дам раду. А ти, якщо можеш...

Він наблизив уста до волосся дівчини, шепотів якусь хвилю. Очі Шані розширилися.

— Відьмак? Справжній відьмак?

— Тихіше, ради богів. Шані, зробиш те?

— Авжеж. — Медичка охоче посміхнулася. — Хоча б із цікавості побачити зблизька славетного...

— Тихіше, я ж просив. Тільки пам'ятай, нікому ні слова.

— Лікарська таємниця. — Шані посміхнулася ще чарівніше, а Любисток знову відчув бажання скласти баладу про дівчат, таких як вона, — не занадто ладних, а втім вродливих, таких, що сняться уночі, тоді коли усіляких класичних красунь ти забуваєш за п'ять хвилин.

— Дякую, Шані.

— Дрібниці, Любистку. До скорого. Бувай.

Належним чином обцілувавши щоки, бард і медичка швидко рушили в протилежних напрямках — вона в бік кафедри, він — у бік Парку Мислителів.

Минувши новочасний, похмурий будинок кафедри техніки, що носив серед жаків назву «Deus ex machina»¹, він звернув під міст Гільденстерна. Не пішов далеко. За поворотом алейки, біля клумби із бронзовим погруддям Нікодема де Боота, першого ректора Академії, чекали обидва мосьпани. Відповідно до звичаю всіх шпиків світу, вони уникали дивитися в очі і, як усі шпики світу, мали звичайні, вицвілі пики, яким силкувалися

¹ Deus ex machina — з лат. «Бог з машини»: принцип античного театру, коли колізії трагедій розв'язувалися появою образу бога чи богів, що з'являлися на сцені завдяки механізмам; переносно — принцип рішення, не мотивованого попереднім перебігом подій.

надати мудрого виразу, через що нагадували розумово хворих мавп.

— Вітання від Дійкстри, — сказав один зі шпиків. — Ходімо.

— Навзаєм, — нахабно відповів бард. — Ходіть.

Шпики презирнулися, після чого, не зрушивши з місця, вилупилися на бридке слово, яке хтось надряпав вугіллям на цоколі ректорського погруддя. Любисток зітхнув.

— Так я і думав, — сказав, поправляючи лютню на плечі. — Тож мені невідворотно доведеться піти кудись із шановним панством? Важкий вибір. Ну, ходімо. Ви спереду, я позаду. У цьому конкретному випадку нехай вік поступиться вроді почесним місцем у строю.

* * *

Дійкстра, шеф таємних служб короля Візіміра Реданського, не виглядав як шпигун. Занадто далеким він був від стереотипу, згідно з яким шпигун завжди має бути низьким, худим, щуроподібним і глипати маленькими проникливими оченятами з-під чорного каптура. Дійкстра, наскільки знав Любисток, ніколи не носив каптурів і рішуче надавав перевагу світлим кольорам в одязі. На зріст був близько семи футів, а важив, напевно, ненабагато менше, ніж два центнери. Коли він схрещував на грудях руки — а схрещував він їх охоче, — виглядало це так, наче два кашалоти сплїталися на китові. Якщо йшлося про риси обличчя, колір волосся і масть, нагадував він свіжовимитого кабана. Любисток знав дуже мало осіб, чия зовнішність була б настільки ж оманливою, як зовнішність Дійкстри. Бо отой свиноподібний велетень, що справляв враження вічно сонного, млявого тупака, мав надзвичайно жвавий розум. І чималий авторитет. Популярне при дворі короля Візіміра прислів'я говорило, що коли Дійкстра стверджує, що вже полудень, а навколо панує непроглядна темрява, треба непокоїтися про долю сонця.

Утім, звичайно поет мав інші причини для неспокою.

— Любистку, — сонно сказав Дійкстра, схрещуючи кашалотів на киті. — Ти, дурна довбешка. Ти, дурень патентований. Чи ти

завжди маєш псувати все, що б ти не почав робити? Чи хоч раз у житті міг ти зробити щось так, як треба? Мені відомо, що самостійно думати ти не в змозі. Відомо мені, що тобі близько сорока, виглядаєш ти на тридцять, вважаєш, що тобі трохи більше двадцяти, а поводишся, наче тобі немає ще десяти. Знаючи все це, я звик давати тобі точні вказівки. Кажу тобі, що ти маєш робити і яким чином. І мені постійно здається, що кажу я те до стінки.

— Мені ж, — відказав поет, намагаючись виглядати зухвалим, — постійно здається, що ти говориш, аби розминати губи й язика. Тож — переходь до конкретики, прибравши з промови риторичні фігури й недалуге красномовство. Про що йдеться цього разу?

Вони сиділи за великим дубовим столом, серед заставлених книжками й завалених рулонами пергаменту полиць, на найвищому поверсі ректорату, в орендованих приміщеннях, які Дійкстра дотепно називав кафедрою найновішої історії, а Любисток — кафедрою порівняльного шпигунства та практичної диверсії. Було їх, враховуючи поета, четверо — окрім Дійкстри в розмові брали участь іще дві особи. Однією з них був, як завжди, Орі Реувен, вічно застуджений секретар шефа реданських шпиків із очками, що завжди сльозилися. Друга особа не була особою звичайною.

— Ти добре знаєш, про що мені йдеться, — холодно відповів Дійкстра. — Утім, оскільки, схоже, прикидатися ідіотом тобі дуже подобається, я тобі ту розвагу не псуватиму й поясню доступними словами. А може б, ти хотіла скористатися тим привілеєм, Філіппо?

Любисток кинув оком на четверту учасницю зустрічі — вона досі мовчала. Філіппа Ейльгарт прибула, мабуть, до Оксенфурта недавно і, схоже, мала намір відразу виїхати, оскільки не мала на собі сукні й не носила ні улюбленої біжутерії з чорних агатів, ні різкого макіяжу. Носила вона коротку чоловічу куртку, легінси й високі чоботи — форму, яку поет називав «польовою». Темне волосся чародійки, зазвичай розпущене в мальовничому безладі, було зачесане назад і зв'язане тасьмою на потилиці.

— Шкода часу, — сказала вона, піднімаючи правильні брови. — Любисток правий. Ми можемо опустити красномовство й ефектну елоквенцію, що ведуть у нікуди, у той час коли справа, яку ми маємо вирішити, є простою і банальною.

— Ох, вірно, — усміхнувся Дійкстра. — Банальною. Небезпечний нільфгардський агент, який міг би вже банально сидіти в моїй найглибшій ямі в Третогорі, банально здимів, банально попереджений і сполоханий банальною дурістю панів Любистка й Геральта. Я бачив людей, які йшли на ешафот за менші банальності. Чому ти не повідомив мені про вашу засідку, Любистку? Чи я не доручив тобі інформувати мене про всі наміри відьмака?

— Я нічого не знав про плани Геральта, — переконливо збрехав Любисток. — Про те, що він рушить до Темерії й Соддену, щоб шукати того Ріенса, а ж тобі вже говорив. Повідомив я тобі також, що він повернувся. Я був упевнений, що він відступився. Рієнс буквально розчинився у повітрі, відьмак не знайшов ані найменшого сліду, і про те, якщо пам'ятаєш, я розповів тобі також...

— Ти брехав, — холодно заявив шпик. — Відьмак знайшов сліди Ріенса. У вигляді трупів. Тоді він вирішив змінити тактику. Замість ганятися за Рієнсом він вирішив чекати, поки Рієнс знайде його. Найнявся на шкути компанії Малатія і Грока як ескорт. Зробив із умислом. Знав, що компанія широко про це розголосить і тоді Рієнс довідається і щось зробить. І пан Рієнс зробив. Дивний, невловимий пан Рієнс. Нахабний, упевнений у собі пан Рієнс, який навіть не хоче використовувати псевдоніми й фальшиві імена. Пан Рієнс, який на мило смердить димом із нільфгардського комина. І чарівником-ренегатом. Правда, Філіппо?

Чародійка ні підтвердила, ні заперечила. Мовчала, дивлячись на Любистка допитливо й проникливо. Поет опустил очі, відкашлявся невпевнено. Не любив він таких поглядів.

Любисток поділяв привабливих жінок, у тому числі й чародійок, на пречудових, чудових, нечудових і зовсім нечудових. Пречудові на пропозицію піти в ліжко реагували радісною згодою, чудові — веселим сміхом. Нечудові реагували непередбачуваним

чином. До зовсім нечудових трубадур зараховував тих, стосовно яких сама думка про те, щоб зробити таку пропозицію, холодом вкривала спину й змушувала тремтіти коліна.

Філіппа Ейльгарт, хоча й дуже приваблива, безсумнівно належала до зовсім нечудових.

Крім того, Філіппа Ейльгарт була важливою особою в Раді Чародіїв і довіреною придворною магічною короля Візіміра. Була вона дуже здібною магічною. Ходили чутки, що була однією з небагатьох, хто володів мистецтвом поліморфії. Виглядала вона років на тридцять. Скоріше за все, мала не менш ніж триста.

Дійкстра, переплівши пухкі долоні на череві, крутив «млинки» великими пальцями. Філіппа мовчала. Орі Реувен кашляв, шморгав носом і крутився, безустанно поправляючи свою широку тогу. Тога нагадувала професорську, але не виглядала схожою на отриману від сенату. Виглядала схожою на знайдену на сміттєзвалищі.

— Твій відьмак, — гарикнув раптом шпигун, — недооцінив пана Ріенса. Зробив засідку, але, демонструючи повну відсутність розуму, вирішив, що Ріенс потурбує його особисто. Ріенс, згідно із планом відьмака, мав почуватися у безпеці. Ріенс аж ніяк не міг відчувати засідки, ніде не міг видивитися підлеглих пана Дійкстри, що чатували на нього. Бо на прохання відьмака пан Любисток не пискнув пану Дійкстрі про заплановану пастку. А відповідно до отриманих вказівок пан Любисток був зобов'язаний те зробити. Пан Любисток у тій справі мав чіткі, зрозумілі накази, які він вирішив за можливе проігнорувати.

— Я не твій підлеглий, — надувся поет. — І не мушу виконувати твої накази і доручення. Я допомагаю тобі часом, але роблю те з власної волі і з патріотичного обов'язку, аби не лишатися бездіяльним перед обличчям близьких змін...

— Ти шпигуєш для усіх, хто тобі платить, — холодно урвав Дійкстра. — Доносиш усім, у кого є на тебе гачки. А я маю на тебе пару непоганих гачків, Любистку. Тож не ставай у позу.

— Я не побоюся шантажу!

— А може, поб'ємося об заклад?

— Панове. — Філіппа Ейльгарт підняла руку. — Більше поваги, прошу. Не віддаляймося від теми.

— Слушно. — Шпик розсівся у кріслі. — Послухай, поете. Що сталося, те не відстанеться. Ріенса було попереджено, й повторно обманути себе він не дасть. Але я не можу допустити, щоб у майбутньому сталося щось подібне. Тому я хочу побачитися з відьмаком. Приведи його до мене. Припини крутитися містом і намагатися скинути зі сліду моїх агентів. Іди просто до Ґеральта й приведи його сюди, на кафедру. Я мушу з ним порозмовляти. Особисто й без свідків. Без крику і розголосу, які виникли б, якби відьмака заарештували. Приведи його до мене, Любистку. Це все, чого я зараз від тебе вимагаю.

— Ґеральт виїхав, — гладко збрехав бард.

Дійкстра глянув на чародійку. Любисток напружився в очікуванні імпульсу, що зондує мозок, але нічого не відчув. Філіппа дивилася на нього примружившись, але нічого не вказувало на те, що намагалася перевірити його правдивість чарами.

— Зачекаю на його повернення, — зітхнув Дійкстра, удаючи, що вірить. — Справа, яку я до нього маю, важлива, тож я зроблю зміни у своєму розкладі занять і зачекаю на відьмака. Коли він повернеться, приведи його. Що швидше це станеться, то краще. То краще для багатьох.

— Це може бути непросто, — скривився Любисток, — переконати Ґеральта, щоб той захотів сюди прийти. Він, уяви собі, живить незрозумілу відразу до шпиків. Хоча, здається, і розуміє, що то робота така сама, як і будь-яка інша, але відчуває відразу до тих, хто її виконує. Патріотичне почуття, звик він казати, то одне, а шпигунським фахом займаються виключно викінчені мерзотники й останні...

— Досить, досить... — Дійкстра недбало махнув рукою. — Без гучних слів, прошу, від гучних слів мене нудить. Занадто вони простацькі.

— Я теж так вважаю, — пирхнув трубадур, — але відьмак — це простодушна, прямолінійна в судженнях поштива людина, де йому там до нас, світських левів. Він просто гидує шпигунами

й нізачо не захоче з тобою розмовляти, а про те, щоб захотів він допомагати таємним службам, і мови бути не може. А гачка ти на нього не маєш.

— Ти помиляєшся, — сказав шпигун. — Маю. І не один. Але наразі вистачить мені того розгартіяшу на шкуті під Грабовою бухтою. Знаєш, ким були ті, хто зійшов на борт? То не були люди Ріенса.

— Нічого дивного, — повільно сказав поет. — Я упевнений, що було то кілька лотрів, яких не бракує у темерійській стражі. Ріенс випитував про відьмака, схоже, за відомості про нього обіцяв кругленькі суми. Було ясно, що дуже йому залежить відьмака знайти. Тож кілька дурбецелів спробували цапнути Геральта, посадити його до якоїсь ями, а потім продати Ріенсу, диктуючи умови й виторгнувши скільки вдасться. Бо за саму інформацію вони отримали б мало або й зовсім нічого.

— Дякую за роздуми. Зрозуміло, що відьмакові, не тобі, ти б ніколи до такого не додумався. Але вся афера куди складніша, ніж тобі видається. Отож, мої побратими, люди з таємної служби короля Фольтеста, також, як виявилось, цікавляться паном Ріенсом. Вони перехопили план отих, як ти висловився, дурбецелів. Це вони зійшли на шкуту, вони хотіли схопити відьмака. Може, як приманку для Ріенса, може, з іншою метою. Відьмак під Грабовою бухтою пришив темерійських агентів, Любистку. Їхній шеф дуже, дуже злий. Кажеш, Геральт виїхав? Маю надію, що не до Темерії. Звідти він може не повернутися.

— І це твій гачок?

— Авжеж. Саме це. Я можу залагодити справу з темерійцями. Але не задарма. Куди виїхав відьмак, Любистку?

— До Новіграда, — збрехав трубадур, не роздумуючи. — Поїхав шукати там Ріенса.

— Помилка, помилка, — усміхнувся шпигун, удаючи, що не помітив брехні. — Бачиш, як погано, що він не переміг відрази й не сконтактував зі мною. Ми б заощадили вам зусиль. А ось темерійських агентів там — безліч. Скоріше за все, чекають на відьмака. Вони вже зрозуміли те, про що я знаю давно. А саме —

що відьмак Ґеральт із Рівії, відповідним чином розпитаний, може відповісти на багато запитань. Запитань, які починають ставити перед собою служби усіх Чотирьох Королівств. Умова проста: відьмак прийде сюди, на кафедру, й відповідь на ці запитання мені. Й матиме спокій. Я вгамую темерійців і гарантуватиму йому безпеку.

— Про які запитання йдеться? Може, я міг би на них відповісти?

— Не сміши мене, Любистку.

— А втім, — раптом відізвалася Філіппа Ейльгарт, — може, й міг би? Може, ти заощадив би нам час? Не забувай, Дійкстро, що наш поет сидить у цій пригоді по вуха й він уже тут, а відьмак — ще ні. Де дитина, з якою Ґеральта бачили в Кедвені? Дівчинка із сірим волоссям і зеленими очима? Та, про яку Рієнс розпитував тебе в Темерії, тоді, коли знайшов і катував? Га, Любистку? Що ти знаєш про ту дівчинку? Де відьмак її ховає? Куди поїхала Йеннефер, коли отримала листа від Ґеральта? Де переховується Трісс Мерігольд і які вона має причини переховуватися?

Дійкстра не ворухнувся, але за його зирком на чародійку Любисток зорієнтувався, що шпик здивований. Запитання, які поставила Філіппа, поставлені були, схоже, занадто рано. Й не тій особі. Скидалося, що запитання поставлені похапцем і необережно. Проблема полягала в тому, що Філіппу Ейльгарт можна було звинувачувати в усьому — окрім нерозважливості й необережності.

— Прикро мені, — сказав він повільно, — але на жодне з цих запитань я не знаю відповіді. Я б допоміг вам, якби міг. Але не можу. Філіппа дивилася йому просто в очі.

— Любистку, — процідила. — Якщо ти знаєш, де перебуває та дівчинка, скажи нам. Присягаюся тобі, що і я, і Дійкстра турбуємося виключно про її безпеку. Про безпеку, яка під загрозою.

— Не сумніваюся, — збрехав поет, — що, власне, про те ви й турбуєтеся. Але я й насправді не знаю, про що ви говорите. Я у житті не бачив дитини, яка вас цікавить. А Ґеральт...

— Ґеральт, — урвав Дійкстра, — не допустив тебе до конфіденції, ані словечка тобі не пискнув, хоча, не сумніваюся, ти закидав його запитаннями. Цікаво, чому, як ти вважаєш, Любистку? Чи

той простодушний, простачок, який відчуває відразу до шпиків, хто ти насправді? Не тисни на нього, Філіппо, шкода часу. Хріна він там знає, не дай обманути себе мудрими мінами й багатозначними усмішками. Він може допомогти нам виключно одним способом. Коли відьмак випірне з укриття, то сконтактує з ним — і ні з ким іншим. Уяви собі, він вважає його за свого друга.

Любисток повільно підвів голову.

— Авжеж, — підтвердив. — Вважає мене за такого. І уяви собі, Дійкстро, небезпідставно. Візьми це нарешті до відома й зроби висновки. Зробив? Ну то тепер вже можеш спробувати вдатися до шантажу.

— Ну-ну, — усміхнувся шпик. — Але ж ти й чутливий до цього. Та давай без закидонів, поете. Я жартував. Шантаж між нами, друзями? І мови про те не може бути. А твоєму відьмакові, повір мені, я не бажаю зла й не подумаю нашкодити. Хтозна, може, я навіть із ним домовлюся, для взаємної нашої користі? Але щоб до цього дійшло, я мушу з ним зустрітись. Коли він з'явиться, приведи його до мене, Любистку. Я дуже тебе прошу. Дуже прошу. Ти зрозумів, наскільки дуже?

Трубадур пирхнув.

— Я зрозумів, наскільки дуже.

— Хотів би я вірити, що це правда. Ну, а тепер іди вже. Орі, проведи пана трубадура до виходу.

— Бувай, — Любисток встав. — Бажаю успіхів у праці і в особистому житті. Моє шанування, Філіппо. А, так, Дійкстро! Агенти, які за мною лазять. Відклич їх.

— Обов'язково, — збрехав шпик. — Відкличу. Чи ти мені не віриш?

— Чому ж, — збрехав поет. — Я тобі вірю.

* * *

Любисток розважався на території Академії до вечора. Весь час пильно розглядався, але не помітив, щоб шпики за ним стежили. І саме це найбільше його непокоїло.

На кафедрі труверства він вислухав доповідь про класичну поезію. Потім солодко поспав на семінарі про новочасну поезію. Розбудили його знайомі бакалаври, із якими він пішов на кафедру філософії, щоб узяти участь у довготривалому бурхливому диспуті на тему «Сутність і походження життя». Ще до того, як стемніло, половина диспутантів була п'яною в дим, а решта готувалася до бійки навкулачки, взаємно перекикуючись і вчиняючи гармидер, який важко було б описати. Усе те було поетові в руку.

Він непомітно проліз на горище, виліз у віддушину, спустився ринвою на дах бібліотеки, перескочив, мало не зламавши ноги, на дах прозекторію. Звідти він дістався саду, що прилягав до муру. Серед густих кущів агрусу знайшов дірку, яку сам і розширив, коли був іще студентом. За діркою було містечко Оксенфурт.

Занурився у натовп, тоді швиденько пробіг бічними завулками, петляючи, наче заєць, що тікає від гончаків. Коли дістався стайні, з півгодини чекав там, сховавшись у соломі. Не помітивши нічого підозрілого, заліз по драбині на стріху, перескочив на дах дому знайомого пивовара, Вольфганга Амадея Козіброди. Чіпляючись за порослі мохом дошки, він нарешті дістався віконця потрібної мансарди. У кімнатці за віконцем горіла масляна лампа. Невпевнено стоячи на ринві, Любисток постукав у свинцеві рамки. Віконце було незачинене, тож піддалося після легкого поштовху.

— Геральте! Гей, Геральте!

— Любистку? Зачекай... Не заходь, прошу...

— Як це — не заходь? Що то значить — не заходь? — Поет штовхнув вікно. — Ти не сам, чи що? Чи, може, ти саме трахаєшся?

Не дочекавшись відповіді й не чекаючи на неї, він заліз на підвіконня, струшуючи з нього яблука й цибулю.

— Геральт... — просопів і відразу замовк. А потім вилаявся упівголоса, дивлячись на світло-зелений одяг медички, що лежав на підлозі. Відкрив рота від здивування і вилаявся знову. Міг усього сподіватися. Але не такого.

— Шані... — покивав він головою. — А нехай мене...

— Без коментарів, дуже прошу. — Відьмак увівся на ліжку. А Шані закрилася, натягуючи простирadlo аж до самого задержтого носа.

— Ну, заходь уже. — Геральт потягнувся за штанами. — Раз залазиш у вікно, то мусить це бути якась важлива справа. Бо якщо справа неважлива, я тебе зараз у те вікно й викину.

Любисток зііз із підвіконня, струшуючи решту цибулин. Сів, присунувши ногою ослінчик. Відьмак підняв з підлоги одяг — Шані й власний. Мину мав знічену. Одягався мовчки. Медичка, ховаючись за його спиною, вовтузилася із сорочкою. Поет нахабно дивився на неї, підшукуючи подумки порівняння і рими до золотавого у світі каганця кольору її шкіри й форм маленьких груденят.

— У чому справа, Любистку? — Відьмак застібнув пряжки чобіт. — Кажи.

— Пакуйся, — відповів той сухо. — Ти мусиш швидко виїхати.

— Наскільки швидко?

— Надзвичайно швидко.

— Шані... — Геральт кашлянув. — Шані розповіла мені про шпигунів, які за тобою стежили. Як я розумію, ти їх позбувся?

— Ти нічого не розумієш.

— Рієнс?

— Гірше.

— У такому разі я і справді не розумію... Зараз. Реданці? Третогор? Дійкстра?

— Вгадав.

— Але це ще не причина...

— Це вже причина, — урвав Любисток. — Їм уже не йдеться про Рієнса, Геральте. Йдеться їм про дівчинку і про Йеннефер. Дійкстра хоче знати, де вона. Змусить тебе йому про це сказати. Тепер ти розумів?

— Тепер — так. Валимо звідси. Доведеться вікном?

— Безумовно. Шані? Даси собі раду?

Медичка поправила на собі шати.

— Це не перше вікно в моєму житті.

— Я був у тому впевнений. — Поет глянув на неї уважніше, розраховуючи, що побачить гідний рим та метафор рум'янець. Прорахувався. Веселість у карих очах і нахабна усмішка — ось і все, що він побачив.

На підвіконня безшелесно сіла велика сіра сова. Шані стиха скрикнула. Ґеральт потягнувся за мечем.

— Філіппо, не дурій, — сказав Любисток.

Сова зникла, на її місці з'явилася Філіппа Ейльгарт, незграбно зігнута. Чародійка одразу застрибнула до кімнати, поправляючи волосся і вбрання.

— Доброго вечора, — сказала холодно. — Відрекомендуй мене, Любистку.

— Ґеральт із Рівії. Шані з медичного. А та сова, що так спритно летіла по моєму сліду, то зовсім не сова. То Філіппа Ейльгарт з Ради Чародіїв, зараз на службі короля Візіміра, окраса двору в Третогорі. Шкода, що ми маємо тут лише одного стільця.

— Цього цілком вистачить. — Чародійка усілася на звільнений трубадуром ослінчик, обвела присутніх поглядом з поволокою, дещо довше затримавши його на Шані. Медичка, на здивування Любистка, раптом зарум'янилася.

— Власне, те, з чим я прибула, стосується виключно Ґеральта із Рівії, — почала Філіппа після короткої паузи. — Утім, я розумію, що просити когось звідси вийти було б нетактовним, тож...

— Я можу вийти, — сказала невпевнено Шані.

— Не можеш, — буркнув Ґеральт. — Ніхто не може, поки ситуація не стане зрозумілою. Чи не так, пані Ейльгарт?

— Для тебе — Філіппа, — усміхнулася чародійка. — Відкинемо етикет. І ніхто не мусить звідси виходити, нічیه товариство мені не заважає. Щонайбільше — дивує, але що ж, життя — це безперервна низка несподіванок... як говорить одна моя знайома... Як говорить наша спільна знайома, Ґеральте. Вивчаєш медицину, Шані? Який рік?

— Третій, — буркнула дівчина.

— Ах! — Філіппа Ейльгарт дивилася не на неї, а на відьмака. — Сімнадцять років, що за чудовий вік. Йеннефер багато б дала, аби знову стільки мати. Як вважаєш, Ґеральте? Зрештою, я сама запитаю її при нагоді.

Відьмак паскудно усміхнувся.

— Не сумніваюся, що запитаєш. Не сумніваюся, що додаси до запитання коментарі. Не сумніваюся, що це тебе дуже порадує. А зараз — до справи, прошу.

— Слушно, — кивнула чародійка, споважнівши. — Саме час. А часу в тебе небагато. Любисток, напевне, вже встиг переказати тобі, що Дійкстра раптом сповнився бажання зустрітися з тобою для розмови, мета якої — встановити місце перебування певного дівчиська. Дійкстра в цій справі має накази від короля Візіміра, тож я вважаю, що дуже наполягатиме, аби ти йому те місце видав.

— Зрозуміло. Дякую за застереження. Тільки одне мене трохи дивує. Ти говориш, що Дійкстра отримав накази від короля. А ти не отримала жодних? У раді Візіміра ти все ж займаєш помітне місце.

— Авжеж. — Чародійка не звернула уваги на насмішку. — Займаю. І серйозно ставлюся до своїх обов'язків, що полягають у тому, щоб застерігати короля від помилок. Інколи, як у цьому конкретному випадку, не можу говорити королю прямо, що він робить помилку й ухвалює поспішні рішення. Тоді я просто унеможливлюю ту помилку. Розумієш?

Відьмак підтвердив кивком. Любисток засумнівався, чи він насправді розуміє. Бо знав, що Філіппа бреше, як собака.

— Тож я бачу, — сказав повільно Ґеральт, доводячи, що все він чудово розуміє, — що Рада Чародіїв також цікавиться моєю підопічною. Чародії хочуть довідатися, де моя підопічна. І хочуть до неї дістатися, перш ніж зробить це Візімір чи хтось інший. Чому, Філіппа? Що такого в моїй підопічній, чим вона збуджує такий інтерес?

Очі чародійки звузилися.

— Ти не знаєш? — прошипіла вона. — Ти так мало про свою підопічну відаєш? Я не хотіла б робити покvapливих висновків, але така необізнаність, здається, вказує на те, що твоя кваліфікація як опікуна — незадовільна. Мене навіть дивує, як ти, настільки необізнаний і недоінформований, наважився на опіку. Мало того — наважився відібрати право на опіку в інших, тих, хто має як кваліфікацію, так і право. І при тому всьому ти запитуєш чому. Пильнуй, Ґеральте, щоб зухвалість не погубила тебе. Сте-режися. І стережи те дитя, най тобі лихо! Стережи дівчину як зіницю ока! А якщо не зумієш — попроси про те інших!

Любисток на мить подумав, що відьмак нагадає про роль, яку взяла на себе Йеннефер. Не ризикував би нічим, але вибив би у Філіппи аргументи. Але Ґеральт мовчав. Поет здогадувався про причини. Філіппа знала про все. Філіппа застерігала. А відьмак зрозумів застереження.

Він зосередився на спостереженні за їхніми очима й обличчями, думаючи, чи нічого не зв'язувало цих двох у минулому. Любисток знав, що подібні поєдинки, що доводять взаємний потяг, поєдинки слів і натяків, які відьмак вів із чародійками, надто часто закінчувалися у ліжку. Але спостереження, як завжди, нічого не дало. Для того щоб довідатися, чи не поєднує щось відьмака з кимось, був виключно один метод — треба було у відповідний момент залізти у вікно.

— Опіка, — продовжила за мить чародійка, — це коли береш на себе відповідальність за безпеку істоти, яка не може забезпечити собі ту безпеку самостійно. Якщо ти наразиш свою підопічну... Якщо спіткає її нещастя, відповідальність упаде на тебе, Ґеральте. Тільки на тебе.

— Я знаю.

— Боюся, що ти все ж знаєш замало.

— Тоді просвіти мене. У чому причина, що раптом стільки людей хоче звільнити мене від тягаря відповідальності, прагне перебрати мої обов'язки й узяти опіку над моєю вихованкою?

Чого хоче від Цірі Рада Чародіїв? Чого хочуть від неї Дійкстра й король Візімір, чого хочуть від неї темерійці? Чого хоче від неї такий собі Рієнс, який у Соддені й Темерії убив уже трьох людей, що два роки тому мали контакт зі мною і дівчинкою? Який мало не вбив Любистка, намагаючись витиснути з нього інформацію? Хто він, той Рієнс, Філіппо?

— Не знаю, — сказала чародійка. — Не знаю, хто той Рієнс. Але, як і ти, я дуже хотіла б про те довідатися.

— А чи той Рієнс, — несподівано відізвалася Шані, — бува, не має на обличчі шраму від опіку третього ступеню? Якщо так, то я знаю, хто він такий. І знаю, де він.

Серед мовчанки, яка запала, об ринву за вікном застукали перші краплі дощу.

Убивство завжди є убивством, попри мотивації й обставини. Тому ті, хто вбиває чи готує убивство, — злочинці й ґвалтівники права, попри те, хто вони такі: королі, князі, фельдмаршали чи судді. Ніхто із тих, хто обдумує і заподіює насильство, не має права вважатися кращим за звичайного злочинця. Бо будь-яке насильство по природі своїй неминуче призводить до злочину.

*Нікодем де Боот.
Медитації про життя,
щастя і процвітання*

— Не робімо помилки, — сказав король Реданії, Візімір, засовуючи пальці в перстнях у волосся на скроні. — Немає у нас права ні на помилку, ні на похибку.

Ті, хто тут зібралися, мовчали. Демавенд, володар Едірну, сидів, розвалившись у кріслі, вдивляючись у кухоль пива, який поставив собі на живіт. Фольтест, пан Темерії, Понтару, Магакаму й Соддену, а віднедавна сеньйор-протектор Брюгге, демонстрував усім свій шляхетний профіль, відвернувши голову до вікна. З протилежного боку столу сидів Генсельт, король Кедвену, бігаючи по учасниках наради маленькими проникливими оченятами, що блищали на бородатій, наче розбійницькій, фізіономії. Мева, королева Лирії, задумливо розважалася величезними рубінами намиста, час від часу кривлячи красиві повні вуста в багатозначній гримасі.

— Не робімо помилки, — повторив Візімір. — Бо помилка може нам занадто дорого коштувати. Скористаємося з чужого досвіду. Коли п'ятсот років тому наші предки висадилися на пляжах, ельфи також сховали голови в пісок. Ми видирали в них край по шматочку, а вони відступали, усе ще вважаючи, що це — остання межа, що далі ми не підемо. Будьмо мудрішими! Бо тепер наша черга. Тепер це ми — ельфи. Нільфгард стоїть над Яругою, а я тут чую: «Нехай собі стоїть». Чую: «Далі вони не підуть». Але вони підуть, переконаєтеся самі. Повторюю, не робімо помилки, яку зробили ельфи!

У шибки на вікнах знову застукотіли крапельки дощу, примарно завив вітер. Королева Мева підвела голову. Здалося їй, що чує вона каркання круків і ворон. Але то був тільки вітер. Вітер і дощ.

— Не порівнюй нас із ельфами! — сказав Генсельт із Кедвану. — Ти нас ганьбиш такими порівняннями. Ельфи не вміли битися, тікали від наших предків, ховалися по лісах та горах. Ельфи не влаштували нашим предкам Соддену. А ми показали нільфгардцям, що воно значить: задиратися до нас. Не лякай нас Нільфгардом, Візіміре, не сій пропаганди. Нільфгард, кажеш, стоїть над Яругою? А я кажу, що Нільфгард сидить за річкою, наче миша під віником. Бо під Содденом ми перебили їм хребет! Зламали їх військово, але передусім — морально. Не знаю, чи правда це, але Емгир вар Емрейс начебто був тоді проти агресії таких масштабів, а напад на Цінтру був справою якоїсь ворожої йому групи. Я готовий закластися, що якби вдалося нас перемогти, він першим аплодував би, роздавав би привілеї і нагороди. Але після Соддену раптом виявилось, що він був проти, а вина за все — на самовільних маршалах. І полетіли голови. Ешафоти потонули в крові. Це достеменно інформація, аж ніякі не плітки. Вісім урочистих езекуцій і набагато більше скромніших страт. Кілька природних, на перший погляд, але загадкових смертей, чимало раптових відходів від справ. Кажу вам, Емгир ошалів і практично перебив свої командні кадри. Тож хто тепер поведе їхню армію? Сотники?

— Ні, не сотники, — холодно відказав Демавенд з Едірну. — Зроблять це молоді й здібні офіцери, які довго чекали такої нагоди і яких Емгир учить вже віддавна. Ті, кого старі маршали не допускали до командування, кого не просували по кар'єрних східцях. Молоді здібні командири, про яких уже чути. Ті, які придушили повстання у Метінні й Назаїрі, які за короткий час розбили повстанців у Еббінзі. Командири, які оцінили роль флангових маневрів, далеких кавалерійських рейдів, блискавичних маршів піхоти, десантів із моря. Тих, хто застосовує тактику нищівних ударів у вибраних напрямках, хто використовує при облогах фортець новочасну техніку замість непевної магії. Не можна їх

недооцінювати. Вони рвуться, аби перейти Яругу й довести, що навчилися чомусь на помилках старих маршалів.

— Якщо вони чомусь і навчилися, — стеноув плечима Генсельт, — то не перейдуть Яругу. Гирло річки на кордоні Цінтри і Вердену й далі контролює Ервилл і три його фортеці: Настрог, Розрог і Бодрог. Фортець тих не захопити з ходу, жодна новочасна техніка тут не допоможе. Наші фланги охороняє також флот Етайна із Цідаріса, завдяки йому ми пануємо над узбережжям. А також завдяки піратам зі Скедліге. Ярл Крах ан Крайт, як пам'ятаєте, не підписав із Нільфгардом перемир'я, регулярно їх підкусує, нападає і спалює приморські поселення й форти в Провінціях. Нільфгардці дали йому прізвисько Тірт іс Муйре, Морський Кабан. Лякають ним дітей!

— Переляк нільфгардських дітей, — криво усміхнувся Візімір, — не додасть нам безпеки.

— Ні, — погодився Генсельт. — Він додасть нам дещо інше. Те, що, не пануючи над гирлом річки й узбережжям, маючи відкритий фланг, Емгир вар Емрейс не зуміє забезпечити постачання підрозділам, які мали б перейти на правий берег Яруги. Які там блискавичні марші, які рейди кавалерії? Сміху воно варте. Протягом трьох днів після форсування річки армія загрузне. Половина її обложить фортеці, решта розповзеться, щоб грабувати, шукати фураж і їжу. А коли їхня славетна кавалерія зжере більшість власних коней, ми влаштуємо їм другий Содден. Диявол, та я хотів би, аби вони перейшли річку! Але не бійтеся, не перейдуть.

— Припустімо, — сказала раптом Мева з Лірії, — що вони не перейдуть Яругу. Припустімо, що Нільфгард просто чекатиме. Утім, подумаємо, кому це на руку, нам чи їм? Хто може собі дозволити бездіяльне очікування, а хто ні?

— Саме так! — підхопив Візімір. — Мева, як завжди, говорить мало, але б'є точно. Емгир має час, панове, а у нас його немає. Чи ви не бачите, що діється? Нільфгард три роки тому зіштовхнув камінчик з узбіччя гори й спокійно чекає на лавину. Просто чекає, а по схилу котяться усе нові камінці. Бо той перший камінчик

здавався декому брилою, зрушити яку неможливо. А коли виявилось, що досить його торкнутися, аби він полетів, знайшлися й інші, кому та лавина до вподоби. Від Синіх гір до Бремерворда крутяться лісами командо ельфів, і це вже не партизанські дії, це війна. От-от вирушать у бій вільні ельфи з Дол Блатанна. У Магакамі заворушення серед гномів, дріади в Брокілоні стають усе зухваліші. Це війна, справжнісінька війна. Внутрішня війна. Громадянська. Наша. А Нільфгард — чекає... На кого працює час, як думаєте? У командо ской'таелів б'ються тридцяти-сорокарічні ельфи. Але вони живуть по триста років! Вони мають час, а ми його не маємо!

— Ской'таелі, — визнав Генсельт, — стали справжнім терням у дупі. Паралізують мені транспорт і торгівлю, тероризують фермерів... Із цим треба покінчити!

— Якщо нелюди бажають війни, то вони її матимуть, — втрутився Фольтест з Темерії. — Я завжди був прихильником об'єднання і співіснування, але якщо вони бажають випробувати наші сили — покажемо, хто сильніший. Я до того готовий. У Темерії і Соддені беруся вибити Білок протягом шести місяців. Ті землі вже зараз червоні від крові ельфів, що пролита нашими прадідами. Вважаю я це за трагедію, але виходу не бачу, трагедія повториться. Ельфів треба замирити.

— Твоє військо рушить на ельфів, якщо ти даси йому наказ, — кивнув Демавенд. — Але чи рушить на людей? На хлопів, з яких ти рекрутуєш піхоту? На цехи? На вільні міста? Візіміре, говорячи про ской'таелів, ти описав лише один камінчик з лавини. Так-так, панство, не витріщайтеся на мене! По селах і містечках уже гуляють балачки, що на підкорених Нільфгардом землях хлопству, фермерам і ремісникам живеться вільніше й багатше, що купецькі гільдії мають більші привілеї... Заливають нас товари з нільфгардських мануфактур. У Брюг'ге й Вердені монета їхня витісняє місцеву. Якщо ми сидітимемо без діла, то загинемо, розсварені, заплутані в конфлікти, втягнені у вир повстань і рокошів, поволі узалежнювані від нільфгардської економічної сили.

Загинемо, задушені у власному тісному закутку, бо й те зрозумійте, що Нільфгард закриває нам шлях на Південь, а ми мусимо розвиватися, мусимо проводити експансію, бо в іншому разі для наших онуків забракне тут місця!

Зібрання мовчало. Візімір Реданський глибоко зітхнув, схопив один із бокалів, що стояли на столі, довго пив. Мовчанка затягувалася, дощ бив у вікна, вітер вив та стукотів віконницями.

— Усі проблеми, про які говоримо, — нарешті сказав Генсельт, — це робота Нільфгарду. Це емісари Емгира під'юджують нелюдей, ширять пропаганду й підмовляють до бунтів. То вони сиплять золотом і обіцяють привілеї цехам і гільдіям, пророкують баронам і герцогам високі посади в провінціях, які вони утворюють на місці наших королівств. Не знаю, як у вас, але у Кедвені ні з того ні з сього намножилося жерців, вішунів, ворожитів та інших засраних містиків, що пророкують кінець світу...

— У мене те саме, — підтвердив Фольтест. — Зараза, стільки років був спокій. Від часу, коли мій дід показав жерцям, де їхнє місце, сильно прорідивши їхні ряди, ті, що залишилися, узялися за корисніші справи. Вивчали книжки і прищеплювали знання дітям, лікували хворих, піклувалися про вбогих, калічних та бездомних. Не лізли в політику. А тепер раптом прокинулися й верещать у храмах дурню мотлоху, а мотлох слухає й нарешті дізнається, чому йому так погано ведеться. Я це терплю, бо я менш запальний, ніж мій дідусь, і менш схиблений на своєму королівському авторитеті й гідності. Бо що б це були за авторитет і гідність, якби міг їх похитнути виск якогось божевільного фанатика? Але терпіння моє не безмежне. Останнім часом головною темою проповідей є Визвольник, який прийде з Півдня. З Півдня, уявляєте собі? З-за Яруги!

— Білий Пломінь, — пробурмотів Демавенд. — Настане Білий Холод, а після нього Біле Світло. А потім світ відродиться, справою Білого Пломіня та Білої Королеви... Я також те чув. Це травестія провіщення Ітлінни еп Евеніен, ельфійського оракула. Я наказав схопити одного проповідника, який викрикував про те

на базарі у Венґерберзі, а кат чимало часу ґречно розпитував його, скільки золота пророк узяв за це від Емгира... Але той лише плів про Білий Пломінь і Білу Королеву... до самого кінця.

— Обережніше, Демавенде, — скривився Візімір. — Не роби з них мучеників, бо саме про це йдеться Емгиру. Хапай нільфгардських агентів, але жерців чіпати не можна, наслідки можуть виявитися непередбачуваними. Усе-таки вони мають вплив і повагу серед народу. Досить нам проблем із Білками, аби ризикувати бунтами в містах чи холопською війною.

— До диявола! — пирхнув Фольтест. — Того не робімо, сього не ризикуємо, отого — також не можна... чи для того ми зібралися, аби говорити, що ми не можемо робити? Чи для цього ти, Демавенде, притяг нас сюди, до Хаґґе, аби ми плакалися і скаржилися на нашу слабкість і неміч? Почнімо нарешті діяти! Треба ж щось робити! Треба припинити оте, що відбувається!

— Пропонував я те від самого початку. — Візімір випростався. — Я саме діяти й пропоную.

— Як саме?

— Що ми можемо зробити?

Знову запанувала мовчанка. Вітер шумів, віконниці стукали об стіну замку.

— Чому, — озвалася раптом Мева, — ви всі дивитеся на мене?

— Бо ми в захваті від твоєї вроди, — буркнув Генсельт із глибини кухля.

— Це також, — погодився Візімір. — Мево, усі ми знаємо, що ти вмієш знаходити вихід із будь-якої ситуації. У тебе є жіноча інтуїція, ти — мудра жінка...

— Припини мені кадити. — Королева Лирії сплела руки на подолі, задивилася на потемнілі гобелени зі сценами полювання. Гончаки, витягнуті у стрибках, задирали писки до боків білого єдинорога. «Я ніколи в житті не бачила живого єдинорога, — подумала Мева. — Ніколи. І, напевно, не побачу».

— Ситуація, яку ми маємо, — сказала вона за мить, відводячи погляд від гобелена, — нагадує мені довгі зимові вечори в моєму

рівійському замку. Тоді щось завжди висіло в повітрі. Чоловік мій думав над тим, як би підступитися до наступної придворної дами. Маршал крутив, як би розв'язати війну, щоб прославитися. Чародій уявляв собі, що то він є королем. Слугам не хотілося служити, блазень був сумний, похмурий і страшенно нудний, пси меланхолійно вили, а коти спали, чхати хочучи на мишей, що бігали по столі. Усі чогось чекали. Усі дивилися на мене спідлоба. А я... Я їм тоді... Показувала. Показувала усім, що можу, та так, що аж мури тряслися, а ведмеді пробуджувалися у барлігах. І дурнуваті думки миттю вилітали з голів. Раптом усі вже знали, хто тут править.

Ніхто не відізвався. Вітер завив сильніше. Сторожа на мурах перегукувалася неохоче. Удари крапель об свинцеві рамки вікон перейшли на божевільне стаккато.

— Нільфгард дивиться і чекає, — повільно продовжила Мева, граючись намистом. — Нільфгард спостерігає. Щось висить у повітрі, у багатьох головах народжуються дурнуваті думки. Тож покажімо всім, що ми можемо. Покажімо, хто тут справжній король. Струснімо мурами замка, що занурився у зимовий маразм!

— Видушити Білок, — швидко сказав Генсельт. — Розпочати велику спільну військову операцію. Влаштувати нелюдям криваву лазню. Нехай Понтар, Г'венллек і Буїна потечуть кров'ю ельфів від витоків аж до гирла!

— Придушити карною експедицією вільних ельфів із Дол Блатанна, — додав, морщаючи чоло, Демавенд. — Увести інтервенційні корпуси до Магакаму. Дозволити нарешті Ервиллу з Вердену дістатися до дріад у Брокілоні. Так, кривава лазня! А тих, хто виживе, — до резервацій!

— Пустити Краха ан Крайта на нільфгардське узбережжя, — підхопив Візімір. — Підтримати його флотом Етайна з Цідарісу, нехай погонять пожежу від Яруги до Еббінга! Демонстрація сили...

— Мало, — покрутив головою Фольтест. — Цього всього замало. Треба... Я знаю, що треба.

— Тож говори!

— Цінтра.

— Що?

— Забрати в нільфгардців Цінтру. Форсуємо Яругу, вдаримо першими. Зараз, коли вони не сподіваються. Вікинемо їх назад за Марнадаль.

— Яким же чином? Ми тільки-но говорили, що для війська Яруга — непрохідна...

— Для Нільфгарду. Але ми річку контролюємо. Маємо в кулаці гирло, дороги для припасів, маємо фланг, що стережуть Скелліге, Цідаріс і фортеці у Вердені. Для Нільфгарду перекинути через річку сорок-п'ятдесят тисяч людей — це чимале зусилля. Ми можемо переправити на лівий берег куди більше. Не роззявляй рота, Візіміре. Ти ж хотів чогось, що перерве очікування? Чогось яскравого? Чогось, що знову перетворить нас на справжніх королів? Тим чимось буде Цінтра. Цінтра нас консолідує, бо Цінтра — то символ. Пригадайте собі Содден! Якби не різанина в місті й не мученицька смерть Каланте, не було б тоді такої допомоги. Сили були рівними, ніхто не розраховував, що ми їх розчавимо. Але наші війська вчепилися їм у горлянку, наче вовки, наче скажені собаки, аби помститися за Левицю з Цінтри. А є й такі, чию завзятість не заспокоїла кров, що пролилася на содденських полях. Пригадайте собі Краха ан Крайта, Кабана Моря!

— Це правда, — кивнув Демавенд. — Крах заприсягся Нільфгарду кривавою помстою. За Ейста Турсеха, убитого в Марнадалі. І за Каланте. Якщо ми вдаримо на лівий берег, Крах підтримає нас усією силою Скелліге. Боги, це має шанс на успіх! Я підтримую Фольтеста! Не чекаймо, ударимо перші, визволимо Цінтру, виженемо сучих синів за перевали Амеллу!

— Сповільніться трохи! — гарикнув Генсельт. — Не поспішайте так смикати лева за вуса, бо це ще не дохлий лев. Це по-перше. По-друге, якщо ми вдаримо перші, ми опинимося у позиції агресорів. Порушимо перемир'я, яке ми самі затвердили печатками. Не підтримає нас Недамір і його Ліга, не підтримає нас Естерад Тиссен. Не знаю, як поведеться Етайн із Цідарісу. Агресивній

війні перешкоджатимуть наші цехи, купецтво, шляхта... Але передусім — чародії. Не забувайте про чародіїв!

— Чародії не підтримають атаки на лівий берег, — погодився Візімір. — Перемир'я було справою Вільгефорца з Роґґевена. Відомо, що в його планах перемир'я мало поступово перетворитися на тривалий мир. Вільгефорц не підтримає війни. А Капітул, можете мені повірити, зробить те, що захоче Вільгефорц. Після Соддену він перший у Капітулі, хай інші маги говорять, що хочуть, але першу скрипку там грає Вільгефорц.

— Вільгефорц, Вільгефорц, — обурився Фольтест. — Занадто він піднісся, той магик. Починає мене дратувати необхідність рахуватися із планами Вільгефорца і Капітула, планами, яких я, зрештою, не знаю й не розумію. Але і на це є вихід, панове. А якби Нільфгард здійснив агресію? Наприклад, на Дол Ангґра? На Едірн та Лирію? Ми це якось могли б влаштувати... Інсценувати... Якусь маленьку провокацію... Прикордонний інцидент, ними вчинений? Наприклад, якась там атака на прикордонний форт? Зрозуміло, ми виявимося готовими, відреагуємо рішуче й сильно, за повної згоди усіх, навіть Вільгефорца і решти Чародійського Капітулу. І тоді, коли Емгир вар Емрейс відведе погляд від Соддену й Заріччя, про країну свою пригадають цінтрійці. Емігранти й біженці, які організовуються у Брюґґе під керівництвом Віссегерда. Їхдесь близько восьми тисяч людей зі зброєю. Чи може бути краще вістря списа? Вони живуть надією повернути країну, із якої мусили втікати. Горять жагою битви. Готові вдарити на лівий берег. Чекають тільки наказу.

— Наказу, — підтвердила Мева, — й обіцянки, що їх підтримають. Бо з вісьмома тисячами людей Емгир упорається прикордонними гарнізонами, не перекидатиме й підкріплення. Віссегерд добре про те знає, з місця не зрушить, поки не буде впевненим, що услід за ним на лівий берег висадяться твої війська, Фольтесте, підтримувані реданським корпусом. Але передусім Віссегерд чекає на Левеня з Цінтри. Кажуть, онука королеви вціліла в різанині. Хтось її начебто бачив серед утікачів, але пізніше дитина таємниче

зникла. Емігранти її завзято шукають... Бо вони потребують на трон Цінтри когось із королівської крові. З крові Каланте.

— Дурня, — холодно сказав Фольтест. — Минуло понад два роки. Якщо дитина досі не знайшлася, значить, вона мертва. Про ту легенду ми можемо забути. Немає вже Каланте, немає жодного Левеняти, немає королівської крові, якій належить трон. Цінтра... вже ніколи не буде тим, чим вона була за життя Левиці. Зрозуміло, емігрантам Віссегерда того говорити не треба.

— То ти пошлеш цінтрійських партизан на смерть? — примружила очі Мева. — На першу лінію? Не говорячи їм, що Цінтра може відродитися виключно як країна васальна, під твоїм протекторатом? Пропонуєш усім нам атакувати Цінтру... для тебе? Ти підкорив Содден і Брюгґе, гостриш зуби на Верден... тепер тобі й Цінтра захотілося, так?

— Признайся, Фольтесте! — гарикнув Генсельт. — Мева права? Для цього ти підбиваєш нас на авантюру?

— Та заспокойтеся. — Володар Темерії зморщив своє шляхетне обличчя у гримасі гніву. — Не робіть із мене загарбника, якому мариться імперія. У чому справа? У Соддені й Брюгґе? Еккегард із Соддену був уродженим братом моєї матері. Вас дивує, що після його смерті Вільні Штати принесли корону мені, його родичу? Кров — не вода! А Венцлав з Брюгґе склав мені васальну клятву, але без примусу! Зробив те, аби врятувати країну! Бо погожого дня він бачить блиск нільфгардських списів на лівому березі Яруги!

— Ми саме й говоримо про лівий берег, — процідила королева Лирії. — Про берег, на який ми маємо вдарити. А лівий берег — це Цінтра. Знищена, випалена, зруйнована, вирізана, окупована... але все ще Цінтра. Цінтрійці не принесуть тобі корону, Фольтесте, й не даватимуть клятву. Цінтра не погодиться бути васальною країною. Кров — не вода!

— Цінтра, якщо її... Коли її звільнять, повинна бути під нашим спільним протекторатом, — сказав Демавенд з Едірну. — Цінтра — це гирло Яруги, занадто важливий пункт, аби ми могли собі дозволити втратити над ним контроль.

— Це має бути вільна країна, — запротестував Візімір. — Вільна, незалежна й сильна. Країна, що стане залізною брамою, муром Півночі, а не смугою випаленої землі, на якому нільфгардська кіннота зможе набирати розгону!

— Чи таку Цінтру вдасться відбудувати? Без Каланте?

— Не збуджуйся, Фольтесте, — підібгала губи Мева. — Я вже тобі казала, цінтрійці ніколи не визнають протекторату або чужої крові на троні. Якщо спробуєш нав'язати їм себе як сеньйора, ситуація зміниться на протилежну. Віссегерд знову організовуватиме загони для боротьби, але цього разу — під крилом Емгира. І певного дня ті загони рушать на нас як авангард нільфгардської навали. Як вістря спису, як ти недавно образно висловився.

— Фольтест про те знає, — пирхнув Візімір. — Саме тому він так інтенсивно розшукує Левеня, онучку Каланте. Не розумієте? Кров не вода, корона через одруження. Досить буде знайти дівчину й змусити її вийти заміж...

— Ти здурів? — просичав король Темерії. — Левеня мертве! Я аж ніяк не розшукую дівчину, але навіть якби... Мені на думку б не спало до чогось її змушувати...

— А тобі й не довелося б змушувати, — урвала Мева, лукаво усміхаючись. — Ти ж, як не крути, пристойний чоловік, родичу. А в Левеняткові тече кров Каланте. Дуже гаряча кров. Я знала Калі, коли та була молодою. Як бачила хлопа, так перебирала ногами, що якби хмизу підкласти — живим вогнем зайнявся б. Дочка її, Паветта, мати Левеняти, була точнісінько така сама. Тож, напевне, й Левеня від яблуні недалеко впала. Трохи залицянь, Фольтесте, і дівчина довго б не пручалася. Ти ж на те розраховуєш, признайся?

— Напевне на те розраховує, — зареготав Демавенд. — Але ж спритний планчик собі наш король придумав! Ми вдаримо на лівий берег, але озирнутися не встигнемо, як наш Фольтест знайде й здобуде дівоче серденько, матиме молоденьку дружину, яку посадить на троні Цінтри, а тамтешній люд від розчулення плакатиме і сцятиметься у штани від щастя. Адже отримає свою

королеву, плоть від плоті й кров від крові Каланте. Матимуть королеву... разом із королем. Королем Фольтестом.

— Ото ви дурню варнякаєте! — крикнув Фольтест, який то червонів, то блід. — Що вам у голови стрелило? У тому, про що ви патякаєте, ані крихти сенсу немає!

— У тому є чимало сенсу, — сухо сказав Візімір. — Бо я боюся, що ту дитину дехто посилено розшукує. Хто, Фольтесте?

— Це ж очевидно! Віссегерд і цінтріці!

— Ні, це не вони. Принаймні не тільки. Хтось іще. Хтось, чию дорогу позначають трупи. Хтось, хто не зупиняється перед шантажем, підкупом і тортурами... Якщо ми вже про те, то чи хтось на прізвище Рієнс перебуває на службі когось із вас? Ха, по обличчях бачу, що або не перебуває, або ви не признаєтеся, що так на так виходить. Повторюю: онуку Каланте розшукують у спосіб, який примушує задуматися. Хто її, питаю, шукає?

— До дідька! — Фольтест ударив кулаком по столу. — Це не я! Мені й на думку не спало б одружуватися з якимось дівчиськом для якогось там трону! Адже я...

— Адже ти вже чотири роки таємно живеш із баронесою Ла Валетт, — знову усміхнулася Мева. — Кохаєтеся, наче два голубки, чекаєте, коли старий барон нарешті відкине копита. Чого ти так дивишся? Ми всі про це знаємо. За що, як вважаєш, ми платимо шпигунам? Але заради трону Цінтри, родичу, не один король готовий був би пожертвувати особистим щастям...

— Стривайте. — Генсельт подряпав заросле підборіддя. — Не один король, кажеш? Так дайте спокій Фольтесту. Є інші. Свого часу Каланте хотіла видати онуку за сина Ервилла з Вердену. Ервилл також може зазіхати на Цінтру. Та й не тільки він...

— Гм-м-м... — пробурмотів Візімір. — Це правда. В Ервилла троє синів... А що говорити про тут присутніх, у яких є спадкоємці чоловічої статі? Га? Мево? Чи ти, бува, не замилюєш нам очі?

— Мене можете виключити. — Королева Лирії усміхнулася ще лукавіше. — Це правда, кружляють світом двоє моїх недоростків... Плоди розкішного забуття... Якщо їх досі не повісили. Сумніваюся,

аби комусь із них раптом захотілося покорювати. Не мали вони до того ані схильності, ані настрою. Обидва вони дурніші навіть за свого батька, хай земля йому пухом. Хто знав мого небіжчика-чоловіка, той розуміє, про що я.

— Факт, — погодився король Реданії. — Я його знав. Сини і справді дурніші? Зараза, я думав, що дурнішим бути не можна... Вибач, Мево...

— Дрібниці, Візіміре.

— Хто ще має синів?

— Ти, Генсельте.

— Мій син жонатий!

— А отрута навіщо? Заради трону Цінтри, як хтось тут мудро сказав, не один пожертвував би власним щастям. Бо воно вигідно!

— Я просив би без інсинуацій! І відчепіться від мене! Інші також мають синів!

— Недамір із Генгфорсу має двох. А сам — удівець. Нестарий. І не забувайте про Естерада Тиссена із Ковіру.

— Я б їх виключив, — покрутив головою Візімір. — Ліга з Генгфорсу й Ковір планують династичні зв'язки між собою. Цінтра й Південь їх не цікавлять. Гм-м... Але Ервіл з Вердену... Той — близько.

— Є дехто набагато ближчий, — зауважив раптом Демавенд.

— Хто?

— Емгир вар Емрейс. Він нежонатий. І він молодший за тебе, Фольтесте.

— Трясця його матері, — нахмутив чоло король Реданії. — Якби це була правда... Емгир трахнув би нас, не намастивши! Зрозуміло, народ і шляхта Цінтри підуть за кров'ю Каланте. Уявіть собі, що б сталося, якби Емгир отримав Левеня! Холера, нам тільки того бракує! Королева Цінтри й імператриця Нільфгарду!

— Імператриця! — пирхнув Генсельт. — Це ти занадто, Візіміре. Навіщо Емгиру дівчинка, на диявола йому женитися? Задля трону Цінтри? Емгир уже в Цінтрі! Він підкорив країну і зробив з неї нільфгардську провінцію! Сидить сракою на троні — й там у нього досить місця, щоб вертітися!

— По-перше, — зауважив Фольтест, — Емгир тримає Цінтру правом — а вірніше, безправ'ям — агресора. Якби він мав дівчину й оженився на ній, міг би панувати легально. Розумієш? Нільфгард, пов'язаний із кров'ю Каланте, це вже не Нільфгард-загарбник, на якого скалить зуби уся Північ. Це Нільфгард-сусіда, з яким треба рахуватися. Як би ти зумів випхати такий Нільфгард за Марнадаль, за перевали Амелл? Атакуючи королівство, на троні якого легально сидить Левеня, онука Левиці з Цінтри? Зараза! Не знаю, хто шукає ту дитину. Я її не шукав. Але заявляю вам: зараз почну. Я усе ще вважаю, що дівчина мертва, — але ми не можемо ризикувати. Виявляється, вона занадто важлива персона. Якщо вона вижила — ми мусимо її знайти!

— Чи, може, відразу вирішимо, за кого її віддамо, коли знайдемо? — скрикнув Генсельт. — У таких справах не можна покладатися на випадок. Ми могли б, звичайно, вручити її бойовим партизанам Віссегерда як штандарт, прив'язану до довгої тички, нехай носять її перед фронтом, атакуючи той берег. Але якщо відбита Цінтра має послужити усім нам... Ви ж розумієте, про що я? Якщо ми атакуємо Нільфгард і відіб'ємо Цінтру, можна буде посадити Левеня на троні. Але Левеня може мати тільки одного чоловіка. Такого, хто пильнуватиме наші інтереси в усті Яруги. Хто із присутніх піде за добровольця?

— Не я, — пошуткувала Мева. — Відмовляюся від привілею.

— А я не виключав би відсутніх, — серйозно сказав Демавенд. — Ані Ервілла, ані Недаміра, ані Тиссенідів. А такий собі Віссегерд, майте на увазі, може вас здивувати й знайти несподіване застосування для штандарта, прив'язаного до довгої тички. Ви ж чули про морганатичний шлюб? Віссегерд старий і бридкий, як коров'яча купа, але, напоєне відварами з абсенту й даміани, Левеня може в нього несподівано закохатися! Чи король Віссегерд, панове, є у наших планах?

— Ні, — буркнув Фольтест. — У моїх його немає.

— Гм-м-м... — завагався Візімір. — Як і в моїх. Віссегерд — знаряддя, не партнер, і саме таку, а не іншу роль він має зіграти

в наших планах атаки на Нільфгард. Особливо якщо тим, хто так завзято розшукує Левеня, є Емгир вар Емрейс — ризикувати ми не можемо.

— Аж ніяк не можемо, — підтримав Фольтест. — Левеня не може потрапити ні в чиї... У невірні руки... Живим.

— Убивство дитини? — скривилася Мева. — Погане рішення, панове королі. Негідне. І, вважаю, невинувато різке. Спершу знайдемо дівчину, бо ми ще її не маємо. А коли знайдемо, віддайте її мені. Потримаю її років зо два в якомусь монастирі в горах, видам за когось із рицарів. Коли побачите її знову, буде вона мати двійко дітей і отаке черево.

— Чи, якщо я добре рахую, ще трійко можливих претендентів і самозванців у майбутньому? — кивнув Візімір. — Ні, Мево. Це і справді некрасиво, але Левеня, якщо воно вижило, зараз му- сить померти. Державні інтереси. Панове?

Дощ бив у вікно. Серед веж замку Хаґґе вив вітер.

Королі мовчали.

* * *

— Візімір, Фольтест, Демавенд, Генсельт і Мева, — повторив фельдмаршал. — Зустрілися на таємній нараді в замку Хаґґе над Понтаром. Радилися таємно.

— Що за символіка, — сказав, не повертаючись, худорлявий чорноволосий чоловік у лосиному каптані з відбитками обладунку й плямами іржі. — Адже це саме під Хаґґе, десь років сорок тому, Вірфуріл розбив війська Меделла, посилюючи свою владу в долині Понтар і встановлюючи теперішні кордони між Едірном і Темерією. А нині, прошу, Демавенд, син Вірфуріла, запрошує до Хаґґе Фольтесту, сина Меделла, а до того ж зазиває туди ще й Візіміра із Третгора, Генсельта із Ард Каррайгу й веселу удову Меву з Лирії. Зустрічаються і таємно радяться. Здогадуєшся, про що вони радяться, Коегорне?

— Здогадуюся, — коротко сказав фельдмаршал. Не сказав ані слова більше. Знав, що чоловік, який стояв спиною до нього, не

терпить, аби в його присутності хвалилися красномовством і коментували очевидні факти.

— Не запросили Етайна із Цідарісу. — Чоловік у лосиному каптані розвернувся, закрив руки за спину, пройшовся повільно від вікна до столу й назад. — Як і Ервилла з Вердену. Не запросили Естерада Тиссена та Недаміра. Це значить, що або вони занадто впевнені, або занадто невпевнені. Не запросили нікого з Чародійського Капітулу. Це цікаво. І знаменно. Коегорне, постарайся, аби чародії дізналися про ту нараду. Нехай знають, що їхні монархи не вважають їх рівнею. Мені здається, що чародії з Капітулу мали певні сумніви. Розвій їх.

— Слухаюся.

— Чи є якісь новини від Ріенса?

— Жодних.

Чоловік зупинився біля вікна, стояв там довго, вдивляючись в узгір'я, що мокли під дощем. Коегорн чекав, неспокійно стискаючи та розтискаючи кулак, стиснутий на оголів'ї меча. Боявся, що буде змушений вислухати довгий монолог. Фельдмаршал знав, що чоловік, який стоїть біля вікна, вважає такий монолог розмовою, а розмова — це честь і доказ довіри. Знав про те, але все одно не любив вислуховувати монологи.

— Яким ти знаходиш цей край, наміснику? Вдалося тобі полюбити твою нову провінцію?

Він здригнувся, упійманий зненацька. Не сподівався на це запитання. Але над відповіддю не задумувався довго. Нещирість і нерішучість могли йому дорого коштувати.

— Ні, ваше величносте. Не полюбив. Ця країна така... похмура.

— Колись вона була іншою, — відповів чоловік, не розвертаючись. — І колись стане іншою. Ти побачиш. Побачиш іще красиву, радісну Цінтру, Коегорне. Я тобі обіцяю. Але не засмучуйся, я не триматиму тебе тут довго. Хтось інший прийме намісництво над провінцією. Ти будеш потрібен мені в Дол Анг'ра. Вирушиш відразу, як придушиш повстання. Потрібен мені буде в Дол Анг'ра хтось відповідальний. Хтось, хто не дасть себе спро-

вокувати. Весела вдова з Лирії чи Демавенд... Вони захочуть нас спровокувати. Візьмеш у шори молодих офіцерів. Остудиш гарячі голови. Дасте себе спровокувати тоді, коли я дам наказ. Не раніше.

— Слухаюся!

З передпокою пролунав брязкіт обладунків та острог, підвищені голоси. У двері постукали. Чоловік у лосиному каптані відвернувся від вікна, кивнув, дозволяючи. Фельдмаршал легенько уклонився, вийшов.

Чоловік повернувся до столу, усівся, схилив голову над мапами. Дивився на них довго, врешті сперся чолом на сплетені долоні. Величезний діамант у його перстені спалахнув у світлі свічок тисячами вогнів.

— Ваша величносте? — Двері легенько скрипнули.

Чоловік не змінив позиції. Але фельдмаршал зауважив, що долоні в нього здригнулися. Він зрозумів по блиску діаманта. Обережно й тихо причинив за собою двері.

— Новини, Коегорне? Може, від Ріенса?

— Ні, ваша величносте. Але добрі вісті. Повстання у провінціях придушено. Ми розбили бунтівників. Лише небагатьом вдалося втекти до Вердену. Ми впіймали їхнього керівника, герцога Віндгальма з Аттре.

— Добре, — сказав за хвилинку чоловік, і далі не підіймаючи сперту на руки голову. — Віндгальм із Аттре... Накажи відрубати йому голову. Ні... Не рубати. Стратити іншим чином. Показово, довго й жорстоко. І публічно, зрозуміло. Необхідний приклад для страху. Щось таке, що залякає інших. Тільки прошу, Коегорне, не треба подробиць. У рапортах ти не мусиш спробувати на малярничі описи. Я у тому не знаходжу задоволення.

Фельдмаршал кивнув, ковтнувши слину. Він також не знаходив у тому задоволення. Аніякого задоволення. Мав намір підготувати й проведення страти доручити спеціалістам. Не мав він ані найменшого наміру розпитувати спеціалістів про подробиці. А тим більше — бути при тому присутнім.

— Ти будеш присутнім на страті. — Чоловік підвів голову, підняв зі столу лист, зламав печатку. — Офіційно. Як намісник провінції Цінтра. Заміниш мене. Я не маю наміру на це дивитися. Це наказ, Коегорне.

— Слухаюся! — Фельдмаршал навіть не намагався приховати стурбованості й незадоволення. Від чоловіка, який віддав наказ, не можна було нічого приховувати. І рідко кому це вдавалося.

Чоловік кинув оком на відкритий лист, майже відразу кинув його в полум'я, у камін.

— Каегорне.

— Так, ваше величносте?

— Я не чекатиму рапорту Ріенса. Постав на ноги магів, нехай приготують телекомунікацію з контактом у Реданії. Нехай передадуть йому мій усний наказ, який має відразу бути направлений до Ріенса. Зміст наказу такий: Ріенс має припинити панькатися, має припинити гратися з відьмаком. Бо це може погано скінчитися. Із відьмаком не можна гратися. Я його знаю, Коегорне. Він занадто спритний для того, щоб навести Ріенса на слід. Повторюю, Ріенс має відразу організувати замах, має відразу вивести відьмака з гри. Убити. А потім зникнути, зачатися і чекати наказу. А якщо він устиг вийти на слід чародійки, має залишити її у спокої. З голови Йеннефер волосина впасти не може. Ти запам'ятав, Коегорне?

— Слухаюся.

— Телекомунікація має бути зашифрованою і солідно захищеною від магічного прочитання. Попередь про те чародіїв. Якщо підведуть, якщо ті, кому не треба, довідаються про зміст цього наказу, я з них спитаю.

— Слухаюся! — Фельдмаршал кашлянув і випрямився.

— Що ще, Коегорне?

— Граф... Він уже тут, ваша величносте. Прибув відповідно до наказу.

— Уже? — усміхнувся чоловік. — Дивовижний поспіх. Сподіваюся, він не загнав того вороного, через якого всі так йому заздрили. Хай увійде.

— Я маю бути присутнім при розмові, ваше величносте?

— Вочевидь, наміснику Цінтри.

Викликаний з передпокою рицар увійшов у кімнату енергійним, міцним, гучним кроком, у скреготі чорного обладунку. Зупинився, гордо випрямився, відкинув на спину мокрий брудний плащ, поклав долоню на руків'я потужного меча. Спер на стегно чорного шолома, оздобленого крилами хижого птаха. Коегорн глянув в обличчя рицаря. Знайшов на ньому твердість, військову пиху й зухвалість. Не знайшов нічого, що мав би знайти на обличчі чоловіка, який останні два роки провів у вежі, у місці, з якого, як усе вказувало, вийти можна лише на ешафот. Фельдмаршал усміхнувся у вуса. Знав, що презирство до смерті й шалена відвага молодиків бралася виключно з відсутності уяви. Знав про те достеменно. Сам колись був таким молодиком.

Чоловік, який сидів за столом, спер підборіддя на сплетені пальці, глянув на рицаря уважно. Молодик напружився, наче струна.

— Щоб усе було ясно, — сказав чоловік з-за столу, — знай, що помилку, яку ти зробив у цьому місті два роки тому, тобі не пробачено. Але ти отримаєш ще один шанс. Отримаєш ще один наказ. Від того, як його виконаєш, залежатиме моє рішення щодо твоєї подальшої долі.

Обличчя молодого рицаря навіть не здригнулося, не здригнулося й жодне перо на крилах, що оздоблювали спертий на стегно шолом.

— Я ніколи нікого не ошукую, ніколи не даю нікому марних надій, — продовжував чоловік. — Тож знай, що ти матимеш шанс на збереження шиї від катівської сокири, якщо, зрозуміло, цього разу не зробиш помилки. На повне помилювання шанси ти маєш невеликі. На те, що я тебе вибачу й усе забуду... жодних.

Молодий рицар у чорному обладунку й цього разу не здригнувся, але Коегорн помітив блиск його очей. «Він не вірить, — подумав. — Не вірить і сумнівається. Робить велику помилку».

— Наказую слухати з повною увагою, — сказав чоловік з-за столу. — Ти також слухай, Коегорне. Бо тебе також стосуватимуться

накази, які я зараз віддам. За хвилю. Бо я мушу подумати над їхнім змістом і звучанням.

Фельдмаршал Менно Коегорн, намісник провінції Цінтра й майбутній головнокомандувач армією з Дол Анг'ра, підвів голову, напружився, поклавши руку на оголов'я меча. У таку саму стійку встав і рицар у чорному обладунку, із шоломом, оздобленим крилами хижого птаха. Чекали обидва. У тиші. Терпляче. Так, як і належало чекати наказу, над змістом і звучанням якого задумався імператор Нільфгарду, Емгир вар Емрейс, Дейтвен Аддан ин Карн еп Морвудд, Біле Полум'я, що Танцює на Курганах Ворога.

* * *

Цірі прокинулася.

Лежала, а скоріше напівсиділа, сперши голову на кілька подушок. Компрес, який вона мала на чолі, був уже теплим і тільки ледь вологим. Скинула його, не в силах витримати тягар і того, як пекло шкіру. Вона насилу дихала. Горло її було сухим, ніс — майже повністю забитим засохлою кров'ю. Але еліксири й закляття подіяли — біль, який кілька годин затьмарював її погляд і розколював череп, зник, відступив, після нього залишилися тільки тупа пульсація і враження тиску у скронях.

Вона обережно торкнулася носа ребром долоні. Кров уже не йшла.

«Ото дивний був сон, — подумала вона. — Перший сон за стільки днів. Перший, у якому я не боялася. Перший, який стосувався не мене. Я була... спостерігачем. Бачила все, наче згори, зви-сока... Наче я була птахом... Нічним птахом...»

«Сон, у якому я бачила Геральта».

У тому сні була ніч. І дощ, який морщив поверхню каналу, шумів на гонтах будинків, на стріхах сараїв, лиснів на дошках мостових і помостів, на палубах човнів і барок... І там був Геральт. Не один. Був із ним чоловік у смішному капелюшку з пером, обвислим від вологи. І худя дівчина в зеленому плащі з кап-

туром... Усі троє повільно й обережно йшли мокрою мостовою... А я бачила їх згори. Наче була птахом. Нічним птахом...

Геральт затримався. Далеко ще? — спитав. Ні, сказала худа дівчина, обтрушуючи воду із зеленого плаща. Ми вже майже на місці... Гей, Любистку, не відставай, бо загубишся у тих завулках... А де, на лихо, Філіппа? Я ж тільки-но її бачив, летіла вона вздовж каналу... Але ж паршива погода... Ходімо. Веди, Шані. А так, між нами, звідки ти знаєш того знахаря? Що тебе з ним поєднує?

Інколи я продаю йому ліки, якщо вкраду з майстерні в університеті. Що ти так дивишся? Вітчим ледь сплачує моє навчання... Буває, що я потребую грошей... А знахар, коли має справжні ліки, лікує людей... Принаймні не труїть їх... Ну, ходімо вже.

«Дивний сон, — подумала Цірі. — Шкода, що я прокинулася. Хотіла б побачити, що буде далі... Хотіла б я знати, що вони там роблять. Куди йдуть...»

З кімнати поряд лунали голоси, голоси, які її розбудили. Мати Неннеке говорила швидко, схоже, була збудженою, знервованою і злою. «Ти не виправдала мою довіру, — говорила. — Не треба мені було на те погоджуватися. Я могла б здогадатися, що твоя нелюбов до неї призведе до нещастя. Я не мала тобі дозволити... Бо я ж тебе знаю. Ти сувора, ти жорстока, а до всього того ще й безвідповідальна й необережна. Безжально катуєш ту дитинку, змушуючи її до зусиль, із якими вона не в змозі впоратися. Ти не маєш серця».

«Ти насправді не маєш серця, Йеннефер».

Цірі нашорошила вуха, бажаючи почути відповідь чародійки, її холодний, твердий і звучний голос. Бажаючи почути, як вона відреагує, як насміється з архіжриці, як висміє її надмірну опіку. Як скаже те, що говорить завжди: що бути чародійкою — це не жарти, що це не заняття для панянок з порцеляни, для іграшок із крихкого скла. Але Йеннефер відповіла тихо. Так тихо, що дівчинка не зуміла не тільки зрозуміти, а й навіть розрізнити окремі слова.

«Я засну, — подумала, обережно й легенько обмацуючи носа, усе ще чутливого й наболілого, забитого засохлою кров'ю. — Повернуся до мого сну. Побачу, що робить Ґеральт, там, уночі, під дощем, над каналом...»

Йеннефер тримала її за руку. Вони обидві йшли довгим темним коридором, між кам'яними колонами, а може, статуями. Цірі не могла розрізнити форм у густій пільмі. Але в темряві хтось був, хтось ховався там і стежив за нею, поки вони йшли. Вона чула шепіт, тихий, наче шум вітру.

Йеннефер тримала її за руку, йшла швидко й упевнено, сповнена рішучості, так, що Цірі ледь-ледь за нею встигала. Попереду відчинялися двері. По черзі. Одні за одними. Безкінечні ряди дверей із гігантськими важкезними стулками беззвучно відчинялися перед ними.

Пільма густішала. Попереду Цірі побачила чергові ворота. Йеннефер не сповільнила кроку, але Цірі раптом уже знала, що ті двері самі не відчиняться. І раптом зрозуміла із жахливою впевненістю, що тих дверей відчиняти не можна. Що не можна ними проходити. Що за тими дверима на неї щось чекає...

Вона зупинилася, намагалася вирватися, але рука Йеннефер була міцною і безжальною, вона невблаганно тягнула її вперед. А Цірі нарешті зрозуміла, що її зрадили, ошукали, продали. Що завжди, від першої їх зустрічі, від початку, від першого дня вона була тільки маріонеткою, лялечкою на паличці. Вона шарпнулася сильніше й вирвалася із хватки. Темрява захвилювалася, наче дим, шепоти у темряві раптом стихли. Чародійка ступила крок уперед, затрималася, розвернулася, глянула на неї.

Якщо ти боїшся, то повертайся.

Не можна відчиняти ті двері. Ти про це знаєш.

Знаю.

І все ж ведеш мене туди.

Якщо ти боїшся, то повертайся. Ще є час, щоб повернутися. Ще не пізно.

А ти?

Для мене вже пізно.

Цірі озирнулася. Хоча навкруги стояла темрява, вона бачила двері, які вони вже пройшли, — довгу, далеку перспективу. І звідти, здалеку, із темряви вона почула...

Стукіт підків. Скрип чорного обладунку. І шум крил хижого птаха. І голос. Тихий голос, що вгвинчувався у череп...

Ти переплутала. Переплутала небо із зірками, віддзеркалене вночі на поверхні ставка.

Вона прокинулася. Раптово підвела голову, збиваючи компрес, свіжий, бо мокрий і холодний. Була вона залита потом, у скронях знову дзвонив і пульсував тупий біль. Йеннефер сиділа поряд із нею на ліжку. Голову відвернулася, що Цірі не бачила її обличчя. Бачила лише бурю чорного волосся.

— У мене був сон... — прошепотіла Цірі. — У тому сні...

— Знаю, — сказала чародійка дивним, не своїм голосом. — Тому я і тут. Я поряд.

За вікном, у темряві, дощ шумів у листі дерев.

* * *

— Сука! — гарикнув Любисток, струшуючи воду з намоченого під дощем капелюха. — Це ж справжня фортеця, а не дім. Чого той знахар боїться, що він ото так захищається?

Човни й барки, прип'яті до молу, колисалися ліниво на зморщеній від дощу воді, тихенько постукували, скрипіли, брязкали ланцюгами.

— Це портовий район, — пояснила Шані. — Тут вистачає бандитів і всілякої піни, місцевих і приїжджих. До Мирмана ходить чимало народу, приносять йому грошву... Всі про те знають. Як і про те, що живе він сам. Тож він підстрахувався. Вас це дивує?

— Анітрохи. — Геральт глянув на садибу, поставлену на palі, вбиті в дно каналу сажнів за п'ять до молу. — Прикидаю, як дістатися на той острів, до тієї надводної хатинки. Хіба доведеться тихцем позичити якийсь із тих човнів...

— Немає потреби, — сказала медичка. — Там є підйомний місток.

— А як ти переконаєш знахаря, щоб він його опустив? Крім того, там є ще двері, а тарану ми із собою не взяли...

— Залиште це мені.

Велика сіра сова безшелесно усілася на поручні помосту, стріпнула крилами, нашорошилася і перетворилася на Філіппу Ейльгарт, також нашорошену й мокру.

— Що я тут роблю? — забурмотіла гнівно чародійка. — Що я, зараза, роблю тут із вами? Балансую на мокрій жердині... І на межі державної зради. Якщо Дійкстра довідається, що я вам допомагала... І до того ж ця мжичка! Ненавиджу літати, коли дощить. Що то воно? Це дім Мирмана?

— Так, — підтвердив Ґеральт. — Слухай, Шані. Спробуємо...

Вони зійшлися тісно, перешіптуючись, приховані темрявою під навісом солом'яного даху сараю. З таверни на протилежному боці каналу падала на воду смуга світла. Було чути співи, сміх та вереск. На набережну викотилися троє плотогонів. Двоє лаялися і штовхали одне одного, промовляючи по колу ті самі прокльони, до нудоти. Третій, спертий на палю, сцяв у канал, фальшиво при тому насвистуючи.

«Донг, — відізвалася металево залізна бляха, прив'язана ременем до стовпчика біля помосту. — Донг».

Знахар Мирман відчинив віконце, виглянув. Ліхтар, який він тримав у руці, тільки осліплював, тож він його відставив.

— Що за дідько дзвонить там уночі? — гарикнув сердито. — Стукни себе в порожню довбешку, засранець рукожопий, якщо вже прийшла тобі охота стукати! Геть, пішли звідси, питюхи, давайте! У мене тут арбалет зведений! Ну, хто хоче шість дюймів стріли мати в дупі?

— Пане Мирмане, то я, Шані!

— Га? — Знахар вихилився сильніше. — Панянка Шані? Зараз, серед ночі? Як же це так?

— Опустіть міст, пане Мирмане! Я принесла вам, що ви просили!

— От зараз, у темряві? Не могли ви удень, панянно?

— Удень забагато очей. — Худа фігура в зеленому плащі зама-
ячила на молу. — Якщо вийде назовні, що я до вас ношу, викинуть
мене з Академії. Опустить міст, я під дощем не стоятиму, чижми
в мене намокли!

— Ви не самі, панянно, — підозріло зауважив знахар. — Зви-
чайно ви самі приходите. Хто там із вами?

— Друг, жак, як і я. А що, я сама мала йти серед ночі до тієї
вашої дурнуватої дільниці? Що мені, цнота моя не мила, чи що?
Та впустить мене нарешті, дідько вас забери!

Бурмочучи під носа, Мирман звільнив блокаду коловороту,
місток зі скрипом опустився, стукнув об дошки помосту. Знахар
подріботів до дверей, відсунув засуви та забори. Не відкладаючи
нап'ятого арбалета, обережно визирнув.

Не помітив кулака, що летів до його скроні, — кулака в чорній,
наїжаченій срібними клепками рукавичці. Але хоча ніч була тем-
ною, місяць молодим, а небо — у хмарах, побачив він раптом
десять тисяч сліпучо-яскравих зірок.

* * *

Тубланк Мішле ще раз провів брусом по вістрю меча, справля-
ючи враження, що ці дії поглинули його цілковито.

— Тож ми маємо вбити для вас одну людину. — Він відклав
брусок, витер руків'я шматочком намащеної жиром кролячої
шкіри, критично оглянув вістря. — Звичайну, яка лазить собі на
самоті вулицями Оксенфурта, не має ні гвардії, ні ескорту, ні
охоронців. Не має навіть пахолків. Щоб дістати її, нам не дове-
деться вриватися в жоден замок, ратушу, міцний дім чи гарні-
зон... Так, мосьпане Ріенсе? Я вірно вас зрозумів?

Чоловік із обличчям, знівеченим опіком, кивнув, легенько
мружачи темні вологі очі, що мали неприємний вираз.

— А потім, — продовжив Тубланк, — після вбивства того типа,
ми аж ніяк не будемо змушені ховатися десь щонайменше півро-
ку, бо ніхто нас не переслідуватиме й не вистежуватиме. Ніхто

не напустить на нас міліцію чи шукачів нагород. Не підпадемо ми під родову помсту або ворожнечу. Інакше кажучи, пане Рієнсе, ми маємо пришити для вас звичайного, посполитого, нічого не вартого фраєра?

Чоловік зі шрамом не відповів. Тубланк глянув на братів, які нерухомо й рівно сиділи на лаві. Ріцці, Флавій і Лодовіко, як завжди, мовчали. У їхній команді вони вбивали, а для розмов був Тубланк. Бо тільки Тубланк ходив до храмової школи. Убивав він настільки ж управно, як і брати, але крім того вмів читати й писати. І розмовляти.

— І щоб убити такого посполитого фраєра, пане Рієнсе, ви найняли не простого горлоріза з порту, але нас, братів Мішле? За сто новіградських крон?

— Це ж ваша звичайна ставка, — вицідив чоловік зі шрамом. — Правда?

— Неправда, — холодно заперечив Тубланк. — Бо ми — не для убивства посполитих фраєрів. А якщо вже й... Пане Рієнсе, фраєр, якого ви хочете бачити мертвим, буде вам коштувати двісті. Двісті необрізаних блискучих крон із вибитим знаком новіградського монетного двору. Знаєте чому? Бо у справі цій є гачок, мось-пане. Ви не мусите нам говорити, який гачок, обійдемося. Але ви за нього заплатите. Двісті, кажу. Погодьтеся на таку ціну, й уже можете вважати свого недруга мертвим. Не погодитеся — то шукайте для цієї роботи когось іншого.

У підвалі, що смердів дохлятиною і кислим вином, запанувала тиша. По підлозі біг, швидко перебираючи ніжками, тарган. Флавій Мішле розтоптав його з тріском, блискавичним рухом ноги, майже не змінивши пози й зовсім не змінивши виразу обличчя.

— Згода, — сказав Рієнс. — Отримаєте двісті. Ходімо.

Тубланк Мішле, професійний убивця від чотирнадцятого року життя, навіть рухом повіки не видав свого здивування. Не думав, що вдасться їм торгувати більше, ніж сто двадцять — найбільше сто п'ятдесят. Раптом йому здалося, що занадто низько оцінив він гачок, що ховався у цій роботі.

* * *

Знахар Мирман прийшов до тями на підлозі власного дому. Лежав навзнак, сплутаний, наче баран. Потилиця йому страшенно боліла, пам'ятав, що, падаючи, гепнувся головою об коробку дверей. Не міг поворухнутися, бо на груди його важко й немилосердно тиснув високий чобіт, застібнутий на пряжки. Знахар, примруживши очі й морщачи обличчя, глянув угору. Чобіт належав високому чоловіку з волоссям білим, наче молоко. Мирман не бачив обличчя — було воно приховане темрявою, яку не розганяв ліхтар, що стояв на столі.

— Не вбивайте... — прохрипів він. — Помилуйте, богами заклинаю... Віддам гроші... Усе віддам... Покажу, де вони сховані...

— Де Ріенс, Мирмане?

Знахар аж затрясся від звуку того голосу. Не був він із лякливих, небагатьох речей він боявся. Але в голосі біловолосого всі ті речі — були. Та ще, на додаток, було кілька інших.

Надлюдським зусиллям волі він опанував переляк, який повзав по його кишках, наче огидний хробак.

— Га? — удав він здивування. — Що? Хто? Як ви сказали?

Чоловік нахилився, і Мирман побачив його обличчя. Побачив очі. І від їхнього виразу шлунок його опустився аж до прямої кишки.

— Мирмане, не крути, не мети хвостом, — відіззався з тіні знайомий голос Шані, медички з університету. — Коли я була в тебе три дні тому, тут, на цьому табуреті, за цим столом, сидів мосьпан у плащі, підбитому ондатрою. Пив він вино, а ти ніколи нікого не пригощаєш, тільки найкращих приятелів. Той залицявся до мене, нахабно підмовляв на танці під «Трьома дзвіночками». Мені навіть по лапах йому довелося дати, бо намагався мацати, пам'ятаєш? А ти сказав: «Облиште її, пане Ріенсе, не лякайте мені її, я мушу з академіками у згоді жити і справи крутити». І ви обидва розреготалися, ти й твій пан Ріенс із підсмаженою мордою. Тож не корч тепер дурника, бо не на дурніших від себе ти натрапив. Говори, поки тебе грічно просять.

«Ах ти жачка клята, — подумав знахар. — Ах ти гадина зрадницька, шльондра ти руда, уже я тебе знайду, уже відплачу я тобі... Аби тільки вилізти з цього...»

— Який Рієнс? — заскавчав він, крутячись і даремно намагаючись звільнитися з-під підбора, що тиснув йому на сонячне сплетення. — А звідки мені знати, хто він і де він? Сюди багацько хто ходить, такі й сякі, тож я...

Біловолосий нахилився ще сильніше, повільно витягнув кинджал з-за халяви другого чобота, натиснув сильніше на груди знахарю.

— Мирмане, — сказав тихо. — Хочеш — вір, а хочеш — не вір. Але якщо ти зараз же не скажеш мені, де Рієнс... Якщо зараз же не видаси мені, яким чином ти з ним контактуєш... То я тебе шматками вуграм у каналі згодую. Почну з вух.

У голосі біловолосого було щось, від чого знахар повірив йому зараз же, у кожне слово. Він дивився на клинок кинджала й знав, що той гостріший за ножі, які сам він використовував для вирізання бородавок і чиряків. Затрусився так, що почав нервово підстрибувати спертий на його груди чобіт. Але — мовчав. Мусив мовчати. Поки що. Бо якщо Рієнс повернеться і запитає, чому він його видав, Мирман повинен продемонструвати — чому. «Одне вухо, — подумав він, — одне вухо я мушу витримати. Потім скажу...»

— Навіщо втрачати час і баблятися у крові, — пролунав раптом у напівтемряві м'який жіночий альт. — Навіщо ризикувати, що він почне крутити й брехати? Дозвольте мені взятися за нього моїми методами. Заговорить так швидко, що язик собі покусасе. Притримайте його.

Знахар завив, сіпнувся у мотузках, але біловолосий притиснув його коліном до підлоги, схопив за волосся і вивернув голову. Поряд хтось присів. Він відчув запах парфумів і мокрого пташиного пір'я, відчув дотик пальців до скроні. Хотів закричати, але горло здавлював йому страх — зумів тільки каркнути.

— Уже хочеш кричати? — по-котячому замуракотів м'який альт поряд із його вухом. — Завчасно, Мирмане, завчасно. Я ще не

починала. Але зараз почну. Якщо еволюція створила в твоєму мозку хоч якісь звивини, я проорю їх трошки глибше. І тоді ти побачиш, чим може стати крик.

* * *

— Тож, — сказав Вільгефорц, вислухавши доповіді, — наші королі почали думати самостійно? Почали самостійно планувати, еволюціонуючи на диво швидко — від мислення на рівні тактичному до мислення стратегічного? Цікаво. Ще недавно, під Содденом, єдине, що вони вміли, був галоп із диким вереском і здійснитим мечем попереду хоругви, навіть не оглядаючись, чи не залишалася хоругва позаду й чи не галопує вона, бува, в якомусь іншому напрямку. А нині — прошу, у замку в Хаг'ге вирішують долю світу. Цікаво. Але якщо щиро, я на те сподівався.

— Знаємо, — кивнув Артауд Терранова. — І пам'ятаємо, ти нас застерігав. Тому ми тебе про це інформуємо.

— Дякую за пам'ять, — усміхнувся чародій, а Тіссая де Фрьєс раптом зрозуміла, що він про ті факти, про які йому оце доповіли, знав давно.

Не озвалася ані словом. Сидячи рівно в кріслі, вирівняла мереживні манжети, бо лівий ліг трохи інакше, ніж правий. Відчула на собі роздратований погляд Терранови й веселий — Вільгефорца. Знала, що її легендарний педантизм нервує або ж веселить усіх навколо. Але абсолютно тим не переймалася.

— І що на все те Капітул?

— Спершу, — сказав Терранова, — ми хотіли б почути твою думку, Вільгефорце.

— Спершу, — усміхнувся чародій, — зійдемо й чогось вип'ємо. Часу в нас вдосталь, дозвольте виказати вам гостинність. Бачу, що ви заморені й змучені подорожжю. Скільки пересадок на телепортах, якщо можу запитати?

— Три, — стенула плечима Тіссая де Фрьєс.

— Я був ближче, — потягнувся Артауд. — Мені вистачило двох. Але складних, признаюся.

— Усюди така само паскудна погода?

— Усюди.

— Тож підкріпімося їжею і старим червоним вином із Цідарісу.

Лідіє, чи можу я тебе попросити?

Лідія ван Бредеворт, асистентка й особистий секретар Вільгефорца, впливла з-за штори, неначе летюча з'ява, усміхнулася очима до Тіссаї де Фрьес. Тіссая, тримаючи обличчя, відповіла милою усмішкою і нахилом голови. Артауд Терранова встав, шанобливо вклонився. Він також пречудово контролював обличчя. Знав Лідію.

Дві служниці, крутячись і шелестячи спідницями, швидко занесли на стіл посуд, виделки, ножі. Лідія ван Бредеворт запалила в ліхтарях свічки, обережно вичаровуючи маленьке полум'я між великим і вказівним пальцями. Тіссая помітила на її долоні слід олійної фарби. Занотувала в пам'яті, аби пізніше, після вечері, попросити молоду чародійку показати її нове полотно. Лідія була талановитою художницею.

Вечеряли вони мовчки. Артауд Терранова, не відмовляючи собі, раз у раз сягав до мисок і хіба трохи зачасто й без заохочення з боку господаря клацав срібною кришечкою карафи з червоним вином. Тіссая де Фрьес їла поволі, більше уваги присвячуючи розкладанню правильних композицій із тарілок, виделок і серветок, які все ще, як вважала, лежали нерівно і вражали її любов до порядку й естетичний смак. Пила вона помірно. Вільгефорц їв і пив іще помірніше. Лідія, зрозуміло, не їла й не пила взагалі.

Полум'я свічок гойдалося довгими червоно-жовтими вусами вогню. У вітраж вікна дзвеніли крапельки.

— Ну, Вільгефорце, — відізвався нарешті Терранова, грабуючись виделкою в тарілці в пошуку достатньо жирного шматка дичини. — Яка твоя думка щодо починань наших монархів? Ген Гедимдейт і Франческа прислали нас сюди, бо хочуть дізнатися твою думку. Мені й Тіссаї вона також цікава. Капітул хоче в цій справі зайняти узгоджену позицію. А якщо дійде до дій, то й діяти ми хочемо узгоджено. Що ти порадиш?

— Ви мені лестите, — Вільгефорц жестом подякував Лідії, яка хотіла докласти йому брокколи на тарілку, — щодо того, що мої думки в цій справі мають бути вирішальними для Капітулу.

— Цього ніхто не казав. — Артауд знову долив собі вина. — Рішення ми ухвалюватимемо колегіально, коли Капітул збереться. Але перед тим нехай кожен отримає можливість висловитися, аби ми розуміли усі точки зору. Тож — слухаємо тебе.

Якщо ми закінчили вечеряти, то перейдемо в майстерню, — телепатично запропонувала Лідія, усміхаючись очима. Терра нова глянув на її усмішку і швидко випив те, що було у його келиху. До дна.

— Добра ідея, — Вільгефорц витер пальці об серветку. — Там нам буде зручніше, і там також сильніший захист від магічного підслуховування. Ходімо. Можеш забрати карафу, Артауде.

— Не відмовлюся. Це мій улюблений рік.

Вони перейшли до майстерні. Тіссая не могла стриматися, щоб не кинути оком на робочий стіл, на якому громадилися реторти, тиглі, пробники, кристали й незліченне магічне приладдя. Усе було закрито камуфлювальним закляттям, але Тіссая де Фрьес була Архімайстром — не існувало заслони, крізь яку вона не зуміла б проникнути. І її трохи цікавило, чим маг займається останнім часом. Миттю зорієнтувалася у конфігурації недавно застосованої апаратури. Служила та для викриття місцезнаходження персон, які зникли, і для психобачення методом «кристал, метал, камінь». Чародій когось шукав або вирішував якусь теоретичну логістичну проблему. Вільгефорц із Роґґевену був відомий любов'ю до розв'язування таких проблем.

Вони всілися на різьблених ебенових карлах. Лідія глянула на Вільгефорца, вловила поданий поглядом знак і одразу вийшла. Тіссая непомітно зітхнула.

Усі знали, що Лідія ван Бредеворт кохає Вільгефорца з Роґґевену, що кохає його багато років, тихим, завзятим і упертим коханням. Чародій, зрозуміло, також про те знав, але вдавав, що не знає. Лідія полегшила йому справу, бо ніколи не видавала

свого почуття — ніколи не зробила ані найменшого кроку чи жесту, не подала знака подумки, а якби навіть могла говорити, не сказала б ані слова. Була для цього занадто гордою. Вільгефорц також нічого не робив, бо Лідії не кохав. Міг він, зрозуміло, просто зробити її своєю коханкою і ще сильніше прив'язати до себе, і, хтозна, може, навіть ошчасливити. Були такі, хто це йому радив. Але Вільгефорц цього не робив. Був для цього занадто гордим і принциповим. Тож ситуація була безнадійною, але стабільною, і це очевидним чином задовольняло їх обох.

— Отже, — урвав тишу молодий чародій, — Капітул ламає голову над тим, які заходи вжити щодо ініціатив і планів наших королів? Дарма, як на мене. Ті плани належить просто проігнорувати.

— Вибач? — Артауд Терранова завмер із келихом у лівій і карафою у правій руці. — Чи я добре зрозумів? Ми маємо залишатися бездіяльними? Маємо дозволити...

— Ми вже дозволили, — обірвав його Вільгефорц. — Бо ніхто в нас дозволу не питав. І ніхто не запитає. Повторюю, треба вдати, що ми ні про що не знаємо. Це єдино розумна поведінка.

— Те, що вони придумали, загрожує війною, причому — чималого масштабу.

— Те, що вони придумали, відомо нам завдяки енігматичній і неповній інформації, що походить із загадкового, дуже непевного джерела. Непевного настільки, що уперто напошується слово «дезінформація». А навіть якщо це правда, то їхня робота ще у фазі планування і надовго в тій фазі лишиться. А якщо за ту фазу вийде... Що ж, ми підлаштуємося до ситуації.

— Ти хочеш сказати, — скривився Терранова, — що танцюватимемо так, як нам заграють?

— Так, Артауде. — Вільгефорц глянув на нього, а очі його блиснули. — Танцюватимеш так, як тобі заграють. Або вийдеш із зали. Бо подіум для оркестру занадто високий, щоби ти міг туди влізти й наказати музикам грати інші ноти. Нарешті зрозумій це. Коли ти вважаєш, що можливе інше рішення, — ти помиляєшся.

Плутаєш небо із зірками, віддзеркаленими вночі на поверхні ставка.

«Капітул зробить те, що він накаже, приховуючи наказ за видимістю поради, — подумала Тіссая де Фрьес. — Ми всі лише пішаки на його шахівниці. Він пішов угору, виріс, затьмарив нас своїм блиском, підпорядкував собі. Ми пішаки в його грі. У грі, правила якої нам невідомі».

Лівий манжет знову ліг інакше, ніж правий. Чародійка старанно поправила його.

— Плани королів уже у фазі реалізації, — сказала вона повільно. — У Кедвені і в Едірні розпочався наступ проти скойа'таелів. Ллється кров ельфійської молоді. Доходить до переслідувань і погромів нелюдей. Говорять про атаки на вільних ельфів із Дол Блатанна й Синіх гір. Це масове вбивство. І я маю переказати Гедемдейтові й Еніді Фіндабайр, що ти радиш бездіяльно спостерігати? Удавати, що ми нічого не бачимо?

Вільгефорц повернув до неї голову. «Тепер ти зміниш тактику, — подумала Тіссая. — Ти гравець, ти розпізнав на слух, які кості котяться по столу. Зміниш тактику. Вдарив з іншого боку».

Вільгефорц не зводив з неї погляду.

— Ти маєш рацію, — сказав покірливо. — Ти маєш рацію, Тіссає. Війна з Нільфгардом — це одне, але на різанину нелюдів не можна дивитися бездіяльно. Пропоную скликати з'їзд, загальний з'їзд, усіх, до Майстрів третього ступеня включно, а також і тих, хто після Соддену засідає по королівських радах. На з'їзді ми апелюватимемо до їхнього розуму й накажемо угамувати монархів.

— Я підтримую такий проект, — сказав Терранова. — Скликаємо з'їзд, нагадаємо їм, до кого вони найперше мають виказувати лояльність. Зважте, що королям нині радить навіть дехто із членів нашої Ради. Королям служать Кардуїн, Філіппа Ейльгарт, Феркарт, Радкліфф, Йеннефер...

При звуці останнього імені Вільгефорц здригнувся. Внутрішньо, зрозуміло. Але Тіссая де Фрьес була Архімайстром. Тіссая

відчула думку, імпульс, що проскочив від столу й магічної апаратури на ньому до двох книжок, що лежали на столі. Обидві книжки були невидимими, прихованими магією. Чародійка сконцентрувалася, пробилася заслін.

«*Aen Ithlinnespeath*», пророцтва Ітлінн Еґлі еп Евенієн, ельфійської віщунки. Пророцтво кінця цивілізації, пророцтво загибелі, знищення і повернення варварства, що мало прийти разом із масами льоду, які сунули від меж вічної мерзлоти. А друга книжка... Дуже стара... Пошарпана... «*Aen Hen Ichaer*»... Старша Кров... Кров Ельфів?

— Тіссає? Як тобі це?

— Підтримую. — Чародійка поправила перстень, який крутнувся на пальці у невірний бік. — Я підтримую проект Вільгефорца. Скличемо з'їзд. Настільки швидко, як тільки зможемо.

«Метал, камінь, кристал, — подумала вона. — Ти шукаєш Йеннефер? Навіщо? І що Йеннефер має спільного із пророцтвом Ітліни? Й зі Старшою Кров'ю Ельфів? Що ти тут крутиш, Вільгефорце?»

Вибачаюся, — сказала телепатично Лідія ван Бредеворт, безшелесно заходячи.

Чародій устав.

— Вибачте, — сказав, — але це важливо. Я чекав на цей лист з учора. Це забере лише хвилину.

Артауд позіхнув, стримав відрижку, потягнувся за карафою. Тіссає глянула на Лідію. Лідія усміхнулася. Очима. Не могла інакше.

Нижня половина обличчя Лідії ван Бредеворт була ілюзією.

Чотири роки тому, за дорученням Вільгефорца, її майстра, Лідія взяла участь у дослідженнях властивостей артефакту, знайденого під час розкопок старовинного некрополя. Артефакт виявився захищеним потужним закляттям. Активізувався тільки раз. Із п'яти чародіїв, учасників експерименту, троє загинуло на місці. Четвертий втратив очі, обидві руки й збожеволів. Лідія вийшла з опіками, розтровоною щелепою і мутацією гортані й горла, що досі чинила опір спробам регенерації. Тож викори-

стали сильну ілюзію, щоб люди не зомлівали при вигляді обличчя Лідії. Це була дуже сильна, майстерно накладена ілюзія, крізь яку важко було пробитися навіть Обраним.

— Гм-м... — Вільгефорц відклав листа. — Дякую, Лідіє.

Лідія посміхнулася. *Посланець чекає на відповідь*, — сказала.

— Відповіді не буде.

Розумію. Я наказала приготувати кімнати для гостей.

— Дякую. Тіссає, Артауде, вибачаюся перед вами за ту хвилинну тяганину. Продовжуємо. На чому ми зупинилися?

«Ні на чому, — подумала Тіссая де Фрьєс. — Але я уважно тебе слухаю. Бо ти ж нарешті наважишся перейти до справ, які тебе цікавлять по-справжньому».

— Ах, — повільно почав Вільгефорц. — Я уже знаю, про що я хотів говорити. Маю на увазі наймолодших за стажем членів Ради. Феркарта й Йеннефер. Феркарт, наскільки я знаю, пов'язаний із Фольтестом із Темерії, засідає у королівській раді разом із Трісс Мерігольд. А з ким пов'язана Йеннефер? Ти говорив, Артауде, що вона належить до тих, хто служить королям.

— Артауд трохи перебільшує, — сказала спокійно Тіссая. — Йеннефер мешкає у Венґерберзі, тож Демавенд інколи звертається до неї за допомогою, але вони не співпрацюють постійно. Напевне не можна стверджувати, що вона служить Демавенду.

— Що з її зором? Сподіваюся, усе в порядку?

— Так. Усе в порядку.

— Добре. Дуже добре. Я непокоївся... Знаєте, я хотів із нею зв'язатися, але виявилось, що вона виїхала. Ніхто не знав куди.

«Камінь, метал, кристал, — подумала Тіссая де Фрьєс. — Усе, що носить Йеннефер, активно, його не викрити психобаченням. Цим методом ти її не знайдеш, мій дорогий. Якщо Йеннефер не хоче, щоб знали, де вона, ніхто про те не довідається».

— Напиши їй, — сказала вона спокійно, рівняючи манжету. — І передай лист звичайним способом. Той, безумовно, дійде. А Йеннефер, де б вона не була, відповість. Вона завжди відповідає.

— Йеннефер, — втрутився Артауд, — часто зникає, інколи на цілі місяці. Причини найчастіше бувають тривіальними...

Тіссая глянула на нього, стиснувши губи. Чародій замовк. Вільгефорц легенько усміхнувся.

— Саме так, — сказав він. — Саме про те я і подумав. Свого часу вона була сильно пов'язана з... одним відьмаком. Геральтом, якщо я не помиляюся. Здається, то була не звичайна дрібна інтрижка. Здавалося, що Йеннефер досить сильно захоплена...

Тіссая де Фрьес випросталася, стиснула руки на поручнях карла.

— Чому ти про це питаєш? Це особисті справи. Нам до того немає діла.

— Звичайно. — Вільгефорц глянув на лист, кинутий на кафедрі. — Нам до того немає діла. Але мною керує не нездорова цікавість, а турбота про емоційний стан члена Ради. Я думаю над реакцією Йеннефер на звістку про смерть того... Геральта. Сумніваюся, чи зуміла б вона перейти до порядку денного, погодитися з тією смертю, не впадаючи в депресію або надмірну жалобу?

— Безсумнівно, зуміла б, — холодно сказала Тіссая. — Тим більше, що такі новини доходять до неї час від часу. І незмінно виявляються плітками.

— Так і є, — підтвердив Терранова. — Той цілий Геральт, чи як там його, уміє дати собі раду. І чому тут дивуватися? Це мутант, смертоносний автомат, запрограмований, аби вбивати й не дати вбити себе. А щодо Йеннефер, не будемо перебільшувати її можливі емоції. Ми її знаємо. Вона емоціям не піддається. Розважалася з відьмаком, і це все. Приваблювала її смерть, із якою той типчик постійно заграє. А коли він нарешті дограється, то й справа скінчиться.

— Поки що, — сухо сказала Тіссая де Фрьес, — відьмак живий.

Вільгефорц усміхнувся, знову скося подивився на лист, що лежав перед ним.

— Хіба? — сказав. — Не думаю.

Геральт трохи здригнувся, проковтнув слину. Уже минув перший струс після того, як він випив еліксир, починалася фаза дії, що сигналізувала про себе легким, але неприємним запамороченням, яке супроводжувало адаптацію погляду до темряви.

Адаптація пройшла швидко. Темрява ночі світилася, усе навколо набирало відтінків сірих, відтінків спочатку імлистих і неясних, поступово все більш контрастних, виразних і різких. На вуличці, що виходила на набережну каналу, вуличці, ще мить тому темній, наче нутрощі діжки від смоли, Геральт уже міг розрізнити шурів, що мандрували канавою, обнюхували калюжі й шпарини в мурах.

Слух його під впливом відьмачого декокту також загострився. Вимерла плутанина завулків, у яких мить тому чувся виключно шум дощу в ринвах, почала оживати, пульсувати звуками. Він чув верески котів, що билися, гавкання псів з-за каналу, сміхи й крики з шинків і корчем Оксенфурта, вереск і співи в трактирі плотогонів, віддалену, тиху трель флейти, що грала танцювальну мелодію. Ожили темні, сонні будинки — Геральт почав розрізняти хропіння людей, тупіт волів у загорожах, форкання коней у стайнях. У якісь із будівель у глибині вулички лунали приглушені спазматичні стогони жінки, яка кохалася.

Звуки росли, набирали сили. Він уже розрізняв обценні слова пияцьких пісеньок, довідався ім'я коханця жінки, яка стогнала. З-за каналу, з Мирманової садиби на палях, долинав рваний, нескоординований белькіт знахаря, уведеного гостинцями Філіппи Ейльгарт у стан повного й, напевно, перманентного божевілля.

Наближався світанок. Дощ нарешті вщух, зривався вітер, який розганяв хмари. Небо на сході виразно просвітліло.

Щури в провулку раптом занепокоїлися, приснули на всі боки, заховалися серед скриньок і сміття.

Відьмак почув кроки. Четверо чи п'ятеро людей, поки що він не міг сказати точно — скільки. Він глянув уверх, але Філіппу не помітив.

Негайно змінив тактику. Якщо в групі, що наближалася, був Рієнс, мав мало шансів схопити його. Довелося б спочатку вести бій із ескортом, а він того не хотів. По-перше, був під впливом еліксиру і ці люди мусили померти. По-друге, Рієнс тоді отримав би час для втечі.

Кроки наближались. Геральт вийшов із тіні.

Із завулка з'явився Рієнс. Відьмак упізнав чаклуна миттєво й інстинктивно, хоча ніколи його не бачив. Шрам від опіку, подарунок від Йеннефер, маскувала тінь, відкинута каптуром.

Був він сам-один. Ескорт не виявив себе, залишився на вуличці, прихованим. Геральт одразу зрозумів чому. Рієнс знав, хто чекає на нього перед будинком знахаря. Рієнс сподівався на засідку, але — прийшов. Відьмак зрозумів чому. Причому — раніше, ніж почув тихий скрегіт мечів, що виходили з піхов. «Добре, — подумав. — Якщо ви того хочете — добре».

— Приємно за тобою полювати, — тихо сказав Рієнс. — Не треба довго шукати. З'являєшся сам, саме там, де ми й хотіли б тебе мати.

— Те саме можна сказати про тебе, — спокійно відповів відьмак. — Ти з'явився тут. Я хотів тебе мати — й ось ти.

— Ти мусив добряче натиснути на Мирмана, аби той розповів тобі про амулет і показав, де він схований. І яким чином його активувати, щоб послати звістку. Але того, що амулет цей одночасно працює і як попередження, Мирман не знав і сказати не міг, навіть якби його пекли на червоному вугіллі. Я роздав чимало таких амулетів. Знав, що раніше чи пізніше ти натрапиш на якийсь із них.

З-за рогу вулички випірнуло четверо людей. Рухалися вони повільно, вправно й безшелесно. Усе ще трималися у зоні п'їтьми, а витягнені мечі тримали так, аби їх не видав блиск клинків. Відьмак, зрозуміло, пречудово їх бачив. Але не видавав свого знання. «Добре, убивці, — подумав. — Якщо ви того хочете, то будете те мати».

— Я чекав, — продовжував Рієнс, не рухаючись із місця, — і дочекався. Маю намір нарешті звільнити землю від тягаря твого існування, паскудний одмінцю.

— Ти маєш намір? Переоцінюєш себе. Ти — лише знаряддя. Горлоріз, найманий іншими, щоб залагоджувати брудні справи. Хто тебе найняв, пахолку?

— Забагато ти хочеш знати, мутанте. Звеш мене пахолком? А знаєш, чим є ти? Купою лайна, що лежить на дорозі, купою, яку треба усунути, бо дехто не хоче бруднити собі чоботи. Ні, я не розповім, ким є той хтось, хоча міг би. Зате скажу тобі дещо інше, аби ти мав над чим подумати дорогою в пекло. Я уже знаю, де байстрюк, якого ти так охороняв. І знаю, де ота твоя відьма, Йеннефер. До неї немає діла моїм працедавцям, але в мене на цю дівку особиста образа. Як тільки я закінчу з тобою, доберуся до неї. Зроблю так, що вона пожаліє про свої фокуси з вогнем. О, так, вона буде про те жаліти. Дуже довго.

— Не треба було цього казати, — паскудно усміхнувся відьмак, відчувачи вже ейфорію битви, викликану еліксиром, що реагував на адреналін. — Поки ти того не сказав, мав шанс вижити. Тепер його в тебе вже немає.

Сильне тремтіння відьмацького медальйона попередило про раптову атаку.

Він відскочив, блискавично добуваючи меч, вкритим рунами клинком відбив і знівечив послану в його бік різку паралізуючу хвилю магичної енергії. Рієнс відступив, підняв руку в жесті, але в останню мить злякався. Не використавши другого закляття, поспішно ретирувався углиб завулку. Відьмак не міг його переслідувати — кинулися на нього ті четверо, які вважали, що їх прикриває тінь. Блиснули мечі.

Це були професіонали. Уся четвірка. Досвідчені, вправні, зіграні професіонали. Ударили в нього парами, двоє зліва, двоє справа. Парами — так, щоб один завжди ховався за спиною другого. Відьмак обрав тих, що були зліва. На викликану еліксиром ейфорію наклалася лютя.

Перший горлоріз атакував фінтом із декстера, тільки для того, щоб відскочити й дати тому, за спиною, можливість зрадницького уколу. Геральт закрутився у піруеті, минув їх і тав другого

ззаду, самим кінчиком меча, через потилицю, шию і спину. Був злим, ударив сильно. Кров фонтаном бризнула на стіну.

Той перший блискавично відступив, поступаючись місцем наступній парі. Ті розділилися в атаці, рубаючи мечами з двох напрямків, так, щоб тільки один удар можна було парирувати, — другий мусив потрапити в ціль. Геральт не парирував, крутячись у піруеті увійшов між ними. Щоб не зіштовхнутися, обидва вони мусили збитися із зіграного ритму, тренованих кроків. Один зумів обернутися у м'якому, котячому ухилі, відскочив вправно. Другий не зумів. Втратив рівновагу, повернувся спиною. Відьмак, крутнувшись у зворотному піруеті, із розмахом тяв його через попереки. Був злий. Відчув, як гострий відьмацький меч перерубує хребет. Жахливе виття прокотилося відлунням по вуличках. Двоє, що залишилися, ударили в нього одночасно, засипали ударами, які він парирував із чималим зусиллям. Увійшов у пірует, вирвався з-під блискаючих клинків. Але замість того, щоб спертися об стіну й оборонятися, він атакував.

Вони не сподівалися на це, не зуміли відскочити й розділитися. Один контратакував, але відьмак уникнув контратаки, закрутився, рубанув назад, наосліп, цілячись у рух повітря. Був злий. Цілився низько, у черево. Попав. Почув здавлений крик, але часу оглядатися не мав. Останній із горлорізів був уже поряд, уже бив швидким паскудним сіністром, квартою. Геральт парирував в останню мить, статично, без оберту, квартою із декстера. Горлоріз, скориставшись інерцією від блоку, крутнувся наче пружина й рубонув з півоберта, широко й сильно. Занадто сильно. Геральт уже обертася. Клинок убивці, значно важчий за клинок відьмака, тяв повітря, горлорізу довелося піти за ударом. Розгін розвернув його. Геральт вивернувся з напівпіруету поряд із ним, дуже близько. Побачив скривлене обличчя, перелякані очі. Був злий. Ударив. Коротко, але сильно. Й точно. Просто в очі.

Чув переляканий крик Шані, яка рвалася із хватки Любистка на містку, що вів до садиби знахаря.

Рієнс, скинувши плаща, відступав углиб завулка, піднявши й витягнувши перед собою обидві руки, з яких сочилася магічне світло. Геральт стиснув обіруч меч і, не роздумуючи, кинувся бігом до супротивника. У чаклуна не витримали нерви. Не скінчивши заклання, він почав утікати, незрозуміло кричачи. Але Геральт розумів. Знав, що Рієнс кличе по допомогу. Що благає порятунку.

І порятунок прийшов. Вуличку заповонило яскраве світло, на полушений, із патьоками стіні дому розгорівся вогненний овал телепорту. Рієнс кинувся до нього. Геральт стрибнув. Був дуже злим.

* * *

Тубланк Мішле застогнав, скрутився, стискаючи обома руками розхльостаний живіт. Відчував, як кров юшиться з нього, швидко стікаючи між пальців. Неподалік лежав Флавій. Ще мить тому — тремтів. Але вже знерухомів. Тубланк стулив повіки, потім розплющив очі. Але сова, що сиділа поряд із Флавієм, не була, схоже, галюцинацією, бо не зникла. Він знову застогнав і повернув голову.

Якась дівка, судячи з голосу, дуже молода, жахливо кричала.

— Пусти мене! Там є поранені! Я мушу... Я медичка, Любистку! Пусти мене, чуєш?

— Ти їм не допоможеш, — відповів глухим голосом той, кого назвали Любистком. — Не після відьмацького меча... Навіть не підходь туди. Не дивися... Благаю тебе, Шані, не дивися.

Тубланк відчув, як хтось біля нього стає навколішки. Відчув запах парфумів і мокрого пір'я. Почув тихий, лагідний голос. Насилу розпізнав слова, заважав дратівливий крик і плач молоді дівки. Тієї... медички. А якщо медичка все ще дерлася, то хто сидів біля нього? Тубланк застогнав.

— ...буде добре. Все буде добре.

— Су... чий... син... — вичавив він. — Рієнс... Сказав нам... Звичайний фраєр... А то... був відьмак... Га... чок... Рятун... ку... Мої... кишки...

— Тихо, тихо, синочку. Заспокойся. Уже все добре. Уже не болить. Правда ж, уже не болить? Скажи мені, хто вас сюди привів? Хто звів вас із Ріенсом? Хто його порекомендував? Хто вас у це втягнув? Скажи мені це, прошу, синочку. І тоді все буде добре. Скажи мені, прошу.

Тубланк відчув на губах кров. Але сил виплюнути її вже не мав. Із щогою, притиснутою до мокрої землі, він відкрив рота, кров вилилася сама.

Не відчував уже нічого.

— Скажи мені, — повторював лагідний голос. — Скажи, синочку.

Тубланк Мішле, професійний убивця з чотирнадцяти років, заплющив очі, посміхнувся кривавою посмішкою. І прошепотів те, що знав.

А коли розплющив очі, побачив стилет із вузьким клинком і з маленьким золотим ефесом.

— Не бійся, — сказав лагідний голос, а вістря стилету торкнулося скроні. — Не буде боляче.

І справді не боліло.

* * *

Він дістав чаклуна в останню мить, одразу перед телепортом. Меч він відкинув раніше, руки мав вільні, витягнуті ще під час стрибка пальці вчепилися у край плаща. Ріенс втратив рівновагу, ривок вигнув його, змусив відступити назад. Він рвонувся люто, різким рухом роздер плащ від пряжки до пряжки, вивільнився. Пізно.

Геральт розвернув його ударом правого кулака в плече й відразу вдарив лівою, у шию під вухом. Ріенс поточився, але не впав. Відьмак дістався до нього в м'якому стрибку і з силою всадив кулак під ребра. Чаклун застогнав і обвис на кулакові, Геральт схопив його за полу кубрака, крутнув ним і повалив на землю. Притиснутий коліном, Ріенс витягнув руки, відкрив рота для закляття. Геральт стис кулак і вдарив його згори. Просто в губи. Ті лопнули, наче смородини.

— Подарунок від Йеннефер ти вже маєш, — прогарчав. — Тепер отримаєш від мене.

Ударив іще раз. Голова чаклуна підскочила, на чоло і щоки хлюпнула кров. Геральт трохи здивувався — він не відчував болю, але безумовно його зачепило в сутичці. Це була його кров. Не переймався, не мав часу також шукати рану й займатися нею. Стиснув кулак і влупив Ріенса ще раз. Був злий.

— Хто тебе послав? Хто тебе найняв?

Ріенс плюнув у нього кров'ю. Відмак ударив його ще раз.

— Хто?

Вогнистий овал телепорту запалав сильніше, світло, що витікало з нього, залило весь провулок. Відмак відчув силу, що біла з нього, відчув її ще раніше, ніж його медальйон застережливо й різко затремтів.

Ріенс також відчув енергію, що текла з телепорту, відчув допомогу, що надходила. Крикнув, заборсався, наче гігантська риба. Геральт спер йому коліно в груди, підняв руку, складаючи пальці в Знак Аард, націлівся у палаючий портал. Це була помилка.

Із порталу ніхто не вийшов. Випромінилася з нього лише сила, а силу взяв Ріенс.

Із напружених пальців чаклуна вирости шестидюймові сталеві шипи. Вони увіткнулися у плече й груди Геральта із чутним тріском. Із шипів ударила енергія. Відмак кинувся назад конвульсивним стрибком. Струс був таким, що він відчув і почув, як хрустять і ламаються в нього стиснуті від болю зуби. Щонайменше два.

Ріенс спробував підхопитися, але знову впав навколішки, на колінах поповз до телепорту. Геральт, ледь дихаючи, витягнув з-за халяви кинджал. Чаклун озирнувся, підвівся, заточився. Відмак також заточився, але він був швидшим. Ріенс знову обернувся, заверещав. Геральт стис кинджал у долоні. Він був злий. Дуже злий.

Щось схопило його ззаду, обезвладило, знерухомило. Медальйон на шиї запульсував різко, біль у пораненому плечі спазматично запульсував.

За якихось десять кроків позаду стояла Філіппа Ейльгарт. І з її піднятих долонь било матове світло — дві смуги, два промені. Обидва торкалися його спини, стискаючи плечі сяючими кліщами. Він шарпнувся, безрезультатно. Не міг зрушити з місця. Міг тільки дивитися, як Рієнс непевним кроком добирався до телепорту, що пульсував молочним сяйвом.

Рієнс повільно, не поспішаючи, увійшов у світло телепорту, занурився в нього, наче нирець, розмазався, зник. За мить після того овал згас, на хвилину зануривши вуличку в непроглядну, густу, оксамитову темряву.

* * *

Десь серед завулків кричали, б'ючись, коти. Геральт глянув на клинок меча, який він підняв, ідучи до чародійки.

— Чому, Філіппо? Чому ти це зробила?

Чародійка відступила на крок. Тримала в долоні стилет, який мить тому стирчав у черепі Тубланка Мішле.

— Навіщо ти питаєш? Адже знаєш і так.

— Так, — підтвердив він. — Тепер уже знаю.

— Тебе поранено, Геральте. Не відчуваєш болю, бо одурманий відьмацьким еліксиром, але глянь, яка кровотеча. Ти заспокоївся, щоб я нарешті могла підійти, без страху, й зайнятися тобою? Диявол, не дивися так! І не наближайся до мене. Ще крок, і я буду змушена... Не наближайся! Прошу! Не хочу заподіяти тобі кривди, а якщо ти наблизишся...

— Філіппа! — крикнув Любисток, тримаючи Шані — та усе ще плакала. — Ти здуріла?

— Ні, — із зусиллям сказав відьмак. — Вона цілком при пам'яті. І чудово знає, що робить. Увесь час знала, що робить. Вона нас використала. Зрадила. Ошукала...

— Заспокойся, — повторила Філіппа Ейльгарт. — Ти цього не зрозумів — і не треба, щоб розумів. Я мусила зробити те, що зробила. І не називай мене зрадницею. Бо я це зробила саме тому, щоб не зрадити справу більшу, ніж ти можеш собі уявити.

Справу велику й важливу, настільки важливу, що треба заради неї без роздумів жертвувати справами дрібнішими, раз опинилися перед таким вибором. Геральте, дияволе, ми тут балакаємо, а ти стоїш у калюжі крові. Заспокойся і дозвожь, щоб ми тобою зайнялися, я й Шані.

— Вона має рацію! — крикнув Любисток. — Тебе поранено, хай тобі грець! Треба тебе перев'язати, й тікати звідси! Посваритися можете й пізніше!

— Ти і твоя велика справа... — Відьмак, не звертаючи уваги на трубадура, невпевнено ступив уперед. — Твоя велика справа, Філіппо, і твій вибір — це той поранений, заколотий холоднокрівно, коли вже сказав усе, що ти хотіла знати і про що мені дізнатися не можна. Твоя велика справа — це Ріенс, якому ти дозволила втекти, щоб той випадково не зрадив імені свого наймача. Аби він і далі міг убивати. Твоя велика справа — це трупи тут, яких бути не мусило. Вибачаюся, погано висловився. Не трупи. Дрібні справи!

— Я знала, що ти не зрозумієш.

— Не зрозумію, вірно. Ніколи. Але про що йдеться, я знаю. Ваші великі справи, ваші війни, ваша битва за порятунок світу... Ваша мета, яка виправдовує засоби... Прислухайся, Філіппо. Чуєш ті голоси, отой вереск? То коти б'ються за великі справи. За неподільне панування над купою сміття. Це не жарти, там ллється кров і летять клапти. Там триває війна. Але мене ті обидві війни, котяча й твоя, обходять неймовірно мало.

— Тобі так лише здається, — прошипіла чародійка. — Усе те почне тебе стосуватися, причому — раніше, ніж ти міг би подумати. Ти стоїш перед необхідністю вибору. Ти вплутався у призначення, мій дорогенький, сильніше, ніж ти вважав. Ти думав, що береш під опіку дитину, малу дівчинку. Ти помилявся. Ти приглубив полум'я, від якого в будь-яку мить може спалахнути світ. Наш світ. Твій, мій, інших. І тобі доведеться вибирати. Так, як мені. Так, як Трісс Мерігольд. Так, як мусила вибрати Йеннефер. Бо Йеннефер уже вибрала. Твоє призначення у її руках, відьмаче. Ти сам його в ті руки віддав.

Відьмак похитнувся. Шані скрикнула, вирвалася від Любистка. Геральт стримав її жестом, вирівнявся, глянув просто в темні очі Філіппи Ейльгарт.

— Моє призначення, — сказав він із зусиллям. — Мій вибір... Я скажу тобі, Філіппо, що я вибрав. Я не дозволю, аби у ваші брудні махінації ви вплутали Цірі. Я застерігаю. Будь-хто, хто відважиться скривдити Цірі, закінчить так, як ці четверо, що тут лежать. Я не буду клястися чи присягатися. Немає для чого. Я просто застерігаю. Ти закинула мені, що я поганий опікун, що не вмію захистити дитину. Я буду її захищати. Так, як умію. Буду вбивати. Буду вбивати без жалю...

— Я тобі вірю, — із усмішкою сказала чародійка. — Вірю, що будеш. Але не сьогодні, Геральте. Не зараз. Бо за мить ти зомлієш від втрати крові. Шані, ти готова?

Ніхто не народжується чародієм. Ми все ще занадто мало знаємо про генетику й механізми спадковості. Занадто мало часу й засобів ми жертвуємо на дослідження. На жаль, експерименти зі спадкової передачі магічних здібностей ми здійснюємо постійно, методом, назву це так, природним. А результати тих псевдоекспериментів занадто часто можна побачити в канавах міст і під мурами храмів. Занадто багато бачимо та зустрічаємо ми дебілок та кататонічок, пророків, що слинять і ходять під себе, віщунок, сільських пророчиць і чудотворців, кретинів із мізками, дегенерованими успадкованою, неопанованою Силою.

Ці дебіли і кретинки також можуть мати потомство, можуть передавати йому здібності й дегенерувати далі. Чи хтось може передбачити й окреслити, якою буде остання ланка такого ланцюга?

Більшість із нас, чародіїв, втрачає можливість прокреації у результаті соматичних змін і порушень функціонування гіпофізу. Деякі — а чи не сказати «деяке» — налаштовуються на магію, зберігаючи функціональність гонад. Можуть зачинати й народжувати — і мають зухвалість вважати те за щастя і благословення. А я повторюю: ніхто не народжується чародієм. І ніхто не повинен ним народжуватися! Усвідомлюючи вагу того, що пишу, відповідаю на запитання, поставлене на З'їзді в Цідарісі. Відповідаю з повною рішучістю: кожна з нас мусить вирішити, ким вона бажає бути — чародійкою чи матір'ю.

Вимагаю стерилізувати всіх адепток. Без винятку.

Тіссая де Фрьес. Отруєне джерело

— Я дещо вам скажу, — відізвалася раптом Іола Друга, спираючи кошик із зерном на стегно. — Війна буде. Так княжий економ каже, що за сирами приїхав.

— Війна? — Цірі відкинула волосся з чола. — Із ким? Із Нільфгардом?

— Не дочула я, — призналася адептка. — Але економ каже, що князь наш отримав накази від самого короля Фольтеста. Розсилає звістки, а на всіх дорогах від військ — чорно. Ой-ей! Що воно буде?

— Якщо війна, — сказала Еурнейд, — то напевне з Нільфгардом. Із ким іще? Знову! Боги, як це жахливо!

— А ти не перебільшуєш із тією війною, Іоло? — Цірі сипнула зерна курам і цесаркам, що товклися навколо рухливим, галасливим клубовиськом. — Може, воно знову тільки на ской'таєлів облава?

— Мати Неннеке саме про те економа й розпитувала, — заявила Іола Друга. — А економ сказав, що ні, цього разу не про Білок ідеться. Замки й фортеці, подекують, мають накази, аби запасати припаси на випадок облоги. А ельфи ж нападають по лісах, а замків не штурмують! Економ питав, чи може храм дати сирів та інші речі. У замкові запаси. І вимагав гусячі пера. Потрібно багато гусячих пер, сказав. Для стріл. Для стріляння з луків, розумієш? Боги! Буде в нас багацько роботи! От побачите! Будемо мати роботи по вуха!

— Не всі, — єхидно сказала Еурнейд. — Дехто з нас ручок собі не бруднитиме. Дехто тільки кілька разів на тиждень працює. Не

має часу на роботу, бо, начебто, чорнокнижницьким фокусам її учать. Але насправді ганяє шершнів та гасає парком і стинає бадилля києм. Знаєш, про кого я кажу, вірно, Цірі?

— Цірі, напевне, на війну вирушить, — захихотіла Іола Друга. — Адже вона дочка рицаря! Велика войовниця зі страшним мечем! Нарешті зможеш стинати голови замість кропиви!

— Ні, вона ж зацна чарівниця! — наморщила носика Еурнейд. — Вона всіх ворогів на польових мишей перетворить. Цірі! Покажи нам якусь страшну чару. Стань невидимою або накажи моркві швидше рости. Або зроби щось таке, щоби кури самі годувалися. Ну, не примушуй тебе просити! Кинь якесь закляття!

— Магія — вона не для фокусів, — гнівно сказала Цірі. — Магія — це вам не ярмаркові штучки!

— Авжеж, авжеж, — засміялася адептка. — Не для фокусів. Що, Іоло? Наче ту ягу Йеннефер слухаємо, так?

— Цірі стає дуже на неї схожою, — оцінила Іола, демонстративно потягнувши носом. — Навіть пахне подібно. Ха, то, напевне, магичні парфуми, зроблені з альруни чи з амбри. Ти користуєшся магичними парфумами, Цірі?

— Ні! Користуюся милом! Тим, чим так рідко користуєтеся ви!

— Ого, — скривилася Еурнейд. — Яка уїдлива, яка злостива! Як надимається!

— Раніше вона такою не була, — наїжачилася Іола Друга. — Стала такою, відколи з тією відьмою волочиться. Спить разом із нею, їсть разом із нею, на крок від тієї Йеннефер не відходить. На уроки в храм майже припинила ходити, та й для нас ані хвилини часу в неї немає!

— А ми усю роботу мусимо робити за неї! І на кухні, й у саду! Глянь, Іоло, які в неї ручки! Як у принцеси!

— Так воно вже ведеться! — сказала дзвінко Цірі. — Якщо одні мають трохи розуму, то для них — книжка! Інші мають по-рожньо в голові, то для них — мітла!

— А ти на мітлі тільки літаєш, так? Чаклунка проти семи болячок!

— А ти дурна!

— Сама ти дурна!

— А от і ні!

— А от і так! Ходімо, Іоло, не звертай на неї уваги. Чародійки нам не компанія.

— Певно, що не компанія! — крикнула Цірі й кинула на землю кошик із зерном. — Кури — от ваша компанія!

Адепки, задерши носи, пішли собі, оточені галасливою юрбою птаства.

Цірі голосно вилаялася, повторюючи улюблене прислів'я Весеміра, значення якого не до кінця було їй зрозумілим. Потім додала ще кілька слів, почутих від Ярпена Зігріна, значення яких було для неї абсолютно загадкою. Копняком розігнала квочок, що кинулися до розсипаного зерна. Підняла кошик, крутнула його в руках, після чого повернулася у відьмацькому піруеті й кинула його, наче диск, над очеретом стріх курників. Повернулася і побігла через храмовий парк.

Бігла вона легко, вправно контролюючи дихання. Мінаючи кожне друге дерево, виконувала спритний напівоберт зі стрибком, позначаючи цілі уявним мечем, а сразу після того виконуючи завчені ухиляння і блок. Уміло перестрибнула через тин, упевнено й м'яко приземляючись на зігнуті ноги.

— Ярре! — крикнула, задираючи голову в бік віконця, що було прорізане в кам'яній стіні вежі. — Ярре, ти там? Гей! Це я!

— Цірі? — вихилився хлопець. — Що ти тут робиш?

— Можу я увійти туди, до тебе?

— Зараз? Гм-м... Ну, прошу... Запрошую.

Вона забігла сходами нагору, наче буря, заставши молодого адепта у ту мить, коли він, повернувшись спиною, поспіхом поправляв одяг і накривав пергаментами пергаменти інші, що лежали на столі. Ярре причесав волосся пальцями, кашлянув і незручно вклонився. Цірі застромила великі пальці за пояс, труснула попелястим чубчиком.

— Що то за війна, про яку всі говорять? — випалила вона. — Я хочу знати!

— Прошу, всядься.

Вона роззирнулася кімнатою. Стояли там чотири великі столи, завалені книгами й сувоями. Стілець був лише один. Також завалений.

— Війна? — буркнув Ярре. — Так, я чув ті плітки... Цікавить тебе це? Тебе, дівч... Ні, не сідай за стіл, прошу, я ледве зумів впорядкувати ті документи... Сядь на стільці. Зараз, почекай, я зніму книжки... Чи пані Йеннефер знає, що ти тут?

— Ні.

— Гм-м... А мати Неннеке?

Цірі скривилася. Знала, про що йдеться. Шістнадцятилітній Ярре був вихованцем архіжриці, вона готувала його на жерця та хронікера. Мешкав він в Елландері, де працював писарем у гродському суді, але в храмі Мелітеле бував частіше, ніж у містечку, цілими днями, а інколи й ночами, вивчаючи, переписуючи й ілюмінуючи твори в храмовій бібліотеці. Цірі ніколи не чула того з уст Неннеке, але відомо було, що архіжриця аж ніяк не хоче, щоб Ярре крутився біля молодих адепток. Як і навпаки. Але адепки гостро зиркали на хлопака й багато розп'якували, розглядаючи різні можливості, які надавала присутність на території храму чогось, що носить штани. Цірі надзвичайно тому дивувалася, бо Ярре був запереченням усього того, що, як на неї, мав являти собою привабливий чоловік. У Цінтрі, як вона пам'ятала, привабливий чоловік сягав головою стелі, а плечима — бокових стулок дверей, лаявся, наче ґном, гарикав, наче буйвіл, і на тридцять кроків смердів конем, потом і пивом, незважаючи на пору дня і ночі. Чоловіків, які тому опису не відповідали, фрауцімер королеви Каланте не вважали гідними зітхань і пліток. Цірі вже надивилася й на інших чоловіків — на мудрих і лагідних друзів із Ангрену, на статних і похмурих поселенців із Соддену, на відьмаків із Каер Морену. Ярре був іншим. Був худим, наче патик, незграбним, носив завелике, поплямоване чорнилами й пилюкою вбрання, мав вічно жирне волосся, а на підборідді, замість щетини, сім чи вісім довгих волосин, з яких більше половини виростало

з великої бородавки. Цірі ніяк не могла зрозуміти, чого її так тягне до вежі Ярре. Любила вона з ним розмовляти, хлопець чимало знав, можна було від нього багато чому навчитися. Але останнім часом, коли він на неї дивився, мав він дивний, розсіяний і липкий погляд.

— Ну, — втратила вона терпіння. — скажеш нарешті чи ні?

— Немає про що говорити. Не буде ніякої війни. Це все чутки.

— Ага, — пирхнула вона. — І князь розсилає виклики на війну виключно як жартики? Військо від нудьги марширує дорогами? Не крути, Ярре. Ти буваєш у містечку й у замку, ти напевно щось знаєш!

— Чому ти не запитаєш про те в пані Йеннефер?

— Пані Йеннефер має важливіші справи, — пхикнула Цірі, але відразу схаменулася, мило посміхнулася і затріпотіла віями. — Ох, Ярре, скажи мені, прошу! Ти такий мудрий! Умієш говорити так красиво й учено, я могла б тебе годинами слухати! Прощу, Ярре!

Хлопець почервонів, а погляд його став масним і розосередженим. Цірі крадькома зітхнула.

— Гм-м... — Ярре потоптався на місці, непевно поворушив руками, мабуть, не знаючи, що з ними робити. — Що я можу тобі сказати? Авжеж, люди в місті пліткують, вони збуджені подіями в Дол Ангра... Але війни не буде. Напевне. Можеш мені вірити.

— Певне, що можу, — пирхнула вона. — Але я воліла би знати, на що спирається та твоя упевненість. У раді князя, як я знаю, ти не засідаєш. А якщо вчора зробили тебе воєводою, то похвалися. Я тебе привітаю.

— Я вивчаю історичні трактати, — почервонів Ярре, — а з них можна довідатися більше, ніж якби я сидів у раді. Читав я «Історію воєн», написану фельдмаршалом Пелліграмом, «Стратегію» герцога де Руйтера, «Переваги реданських елеарів¹» Бронібора...

¹ Елеари (від лат. *eligeri* — «вибрані») — рід легкої кавалерії у ранньомодерну добу в Польщі й Угорщині; їхнім завданням було дразнити супротивника, виводити його з рівноваги, проводити розвідку і швидкі рейди по тилах супротивника.

А в теперішній політичній ситуації я розуміюся настільки, щоб зуміти робити висновки через аналогії. Ти знаєш, що таке аналогія?

— Авжеж, — збрехала Цірі, висмикуючи стебло трави з пряжки чобота.

— Якщо історію колишніх воєн, — хлопець задивився на стелю, — накласти на теперішню політичну географію, можна легко оцінити, що дрібні прикордонні інциденти, як отой у Дол Анг'ра, випадкові й незначні. Ти ж, як адептка магії, розбираєшся у політичній географії?

Цірі не відповідала, замислено перекидала пергаменти, що лежали на столі, перегорнула кілька сторінок великої, оправленої у шкіру книги.

— Облиш, не торкайся, — занепокоївся Ярре. — Це надзвичайно цінний, унікальний твір.

— Я його не з'їм.

— У тебе руки брудні.

— Чистіші за твої. Слухай, є тут у тебе якісь мапи?

— Маю, але сховані вони у скрині, — швидко промовив хлопець, але, побачивши гримасу Цірі, зітхнув, зіпхнув зі скрині сувої пергаментів і почав гребтися усередині.

Цірі, крутячись на стільці й бовтаючи ногами, гортала книжку. З-поміж сторінок раптом вислизнула окрема картка з малюнком, на якому було зображено жінку із волоссям, закрученим у спіральні локони, абсолютно голу, сплетену в обіймах із абсолютно голим бородатим чоловіком. Висунувши язика, дівчинка довго крутила гравюру, не в силах зрозуміти, де верх, а де низ. Нарешті помітила найістотнішу деталь малюнка й розреготалася. Ярре, підходячи з чималим рулоном під пахвою, сильно почервонів, мовчки вирвав у неї гравюру і сховав під паперами, що вкривали стіл.

— Незвичайно цінний і унікальний твір, — закепкувала вона. — Це такі аналогії ти вивчаєш? Є там ще такі малюночки? Цікаво, книжка має назву «Лікування й оздоровлення». Хотіла б я знати, які то хвороби лікуються таким чином.

— Ти вмієш читати Перші Руни? — здивувався хлопець, покашлюючи заклопотано. — Я не знав...

— Ти ще багато чого не знаєш, — задерла вона носа. — Що ти собі думаєш? Я не якась там адептка, щоб курей шукати. Я... чародійка. Ну, покажи нарешті ту мапу!

Вони присіли удвох на підлозі, притримуючи руками й колінами жорсткий аркуш, який уперто намагався знову згорнутися у рулон. Цірі притиснула нарешті одну зі сторін ніжкою стільця, а Ярре притиснув другу важкою книжкою, що звалася «Життя й учинки великого короля Радовіта».

— Гм-м... Але ж невиразна та мапа! Зовсім не можу з тим визначитися... Де ми? Де Елландер?

— Тут, — вказав він пальцем. — Тут Темерія, оцей шматок. Тут Визіма, столиця нашого короля Фольтеста. Тут, у долині Понтера лежить князівство Елландер. А отут... Тут наш храм.

— А це що за озеро? Тут у нас немає жодних озер.

— Це не озеро. Це пляма від чорнила...

— Ага. А тут... Тут — Цінтра. Так?

— Так. На південь від Заріччя і Соддену. Туди, оно, тече ріка Яруга, що впадає у море власне в Цінтрі. Той край, не знаю, чи знаєш, зараз під пануванням нільфгардців...

— Знаю, — відрізала вона, стискаючи кулаки. — Дуже добре знаю. А де отой весь Нільфгард? Не бачу тут такої країни. Не умістився він на цій твоїй мапі, чи що? Дай більшу!

— Гм-м... — Ярре почухав бородавку на підборідді. — Таких мап немає... Але я знаю, що Нільфгард десь далі, у південному напрямку... О, більш-менш сюди. Мабуть.

— Аж так далеко? — здивувалася Цірі, дивлячись на місце на підлозі, на яке він вказав. — Аж звідти вони прийшли? А дорогою здобули інші країни?

— Так, це правда. Вони підкорили Метінну, Маехт, Назаір, Еббінг, усі королівства на південь від гір Амелл. Королівства ті, як і Цінтру й Верхній Содден, нільфгардці називають зараз провінціями. Але Нижній Содден, Верден і Брюгге їм не вдалося

завоювати. Тут, над Яругою, війська Чотирьох Королівств затримали їх, перемігши в битві...

— Знаю, вчила те на історії. — Цірі ляснула по карті розкритою долонею. — Ну, Ярре, кажи про війну. Ми сидимо навколішки на політичній географії. Роби висновки, через аналогії чи через що захочеш. Я уся — слух.

Хлопець відкашлявся, почервонів, після чого взявся тлумачити, вказуючи на відповідні райони мапи кінчиком гусячого пера.

— Зараз кордоном між нами й захопленим Нільфгардом Півднем є, як бачиш, річка Яруга. Це перешкода практично неподоланна. Вона майже ніколи не замерзає, а в дощову пору може нести стільки води, що річище її більше милі завширшки. На довгому відрізку, от тут, вона тече між урвистими, недоступними берегами, серед скель Магакаму...

— Країни гномів і гномів?

— Так. А потім Яругу можна форсувати тільки тут, у нижній течії, у Соддені, і тут, у середній її частині, у долині Дол Анг'ра...

— І, власне, в Дол Анг'ра був той інци... інцидент?

— Зачекай. Я тобі, власне, тлумачу, що річку Яругу жодна армія зараз форсувати не в змозі. Обидві доступні долини, ті, якими з давнини марширували армії, мають сильні гарнізони й захист, як у нас, так і в Нільфгарді. Глянь на мапу. Дивися, скільки тут фортець. Зауваж, отут Верден, отут Брюг'ге, тут острови Скелліге...

— А тут, що тут? Оця велика біла пляма?

Ярре присунувся ближче, вона відчула тепло його коліна.

— Ліс Брокілон, — сказав він. — Це заборонена територія. Королівство лісових дріад. Брокілон також охороняє наш фланг. Дріади не пропустять нікого. Нільфгардців — також...

— Гм-м... — Цірі схилилася над мапою. — Отут Едірн... І місто Венгерберг... Ярре! Зараз же припини!

Хлопець різко відвів губи від її волосся, почервонівши, наче півонія.

— Я не хочу, щоб ти так мені робив.

— Цірі, я...

— Я прийшла до тебе із поважною справою, як чародійка до вченого, — сказала вона холодно й гордо, тоном, що точнісінько імітував тон Йеннефер. — Тож і поведься відповідно.

«Учений» зачервонівся ще сильніше, а обличчя мав таке дурнувате, що «чародійка» насилу стримала сміх, знову схиляючись над мапою.

— З усієї тієї твоєї географії, — сказала, — поки що нічого не впливає. Розповідаєш мені про річку Яругу, але ж нільфгардці вже раз перейшли на другий берег. І що їм зашкодить зараз?

— Тоді, — Ярре кахикнув, стираючи піт, який раптом виступив у нього на чолі, — вони мали проти себе тільки Брюгге, Содден і Темерію. А тепер ми — об'єднаний союз. Як у битві під Содденом. Чотири Королівства. Темерія, Реданія, Едірн і Кедвен...

— Кедвен, — гордо сказала Цірі. — Так, я знаю, у чому той союз полягає. Король Генсельт з Кедвену надає спеціальну секретну допомогу королю Демавенду в Едірні. Допомога та возиться у діжках. А коли король Генсельт підозрює, що з'явився зрадник, то вкладає у діжки каміння. Ставить пастку...

Вона урвала себе, пригадавши, що Ґеральт заборонив їй розповідати про те, що сталося у Кедвені. Ярре дивився підозріло.

— Справді? А звідки ти можеш про все те знати?

— Читала про те в книжці, написаній фельдмаршалом Пеліканом, — пирхнула вона. — І в інших аналогіях. Розповідай, що сталося у тій Дол Ангрі, чи як там вона зветься. А спершу покажи, де воно є.

— Отут. Дол Ангра — це широка долина, дорога, що веде з півдня до королівств Лирії й Рівії, до Едірну і далі до Дол Блатанна й Кедвену... А через долину Понтар до нас, до Темерії.

— І що там сталося?

— Дійшло до битви. Подейкують. Я небагато про те знаю. Але так казали в замку.

— Якщо дійшло до битви, — нахмурилася Цірі, — то це вже війна! То що ти оце мені розповідаєш?

— Не вперше дійшло до битви, — пояснив Ярре, але дівчинка бачила, що він стає усе менше впевненим у собі. — На кордоні дуже часто доходить до інцидентів. Але це не має значення.

— Чого то не має?

— Є рівновага сил. Ані ми, ані нільфгардці не можемо нічого зробити. Й жодна зі сторін не може дати супротивникові *casus belli*...

— Дати що?

— Привід для війни. Розумієш? Тому збройний інцидент у Дол Ангра — це напевне випадкові справи, скоріше за все, розбійний напад чи сутички з контрабандистами... Жодним чином не можуть це бути акції регулярних військ — ані наших, ані нільфгардських... Бо це б, власне, й був би *casus belli*...

— Ага. Слухай, Ярре, а скажи мені...

Вона зробила паузу. Підвела раптом голову, швидко торкнулася пальцями скроні, нахмурилася.

— Я мушу йти, — сказала вона. — Пані Йеннефер мене викликає.

— Ти можеш її чути? — зацікавився хлопець. — На відстані? Яким чином...

— Я мушу йти, — повторила вона, встаючи й обтрушуючи коліна від пилу. — Слухай, Ярре. Я їду з пані Йеннефер у дуже важливих справах. Не знаю, коли ми повернемося. Попереджаю, ідеться про справи секретні, що стосуються виключно чародійок, тож не став жодних запитань.

Ярре також устав. Поправив одержу, але й далі не знав, що робити з руками. Погляд його став обридливо масним.

— Цірі...

— Що?

— Я... я...

— Не знаю, про що йдеться, — сказала вона нетерпляче, витріщаючи на нього свої великі смарагдові очі. — Ти, схоже, також цього не знаєш. Я пішла. Бувай, Ярре.

— До побачення... Цірі. Щасливої дороги. Я буду... Буду про тебе думати...

Цірі зітхнула.

* * *

— Я тут, пані Йеннефер!

Вона увірвалася у кімнату, наче камінь з катапульти, вдарені двері, відчиняючись, гепнули в стіну. Табурет, що стояв на дорозі, загрожував переломами ніг, але Цірі вправно перескочила його, виконала повний грації напівоберт і уявний удар мечем, засміялася радісно від удалого жарту. Хоча бігла вона швидко, але не задихалася, дихання її було рівним і спокійним. Вона пречудово вже опанувала контроль над цим.

— Я тут! — повторила.

— Нарешті. Роздягайся — і до балії. Швиденько.

Чародійка не оглядалася, не повертаючись від столу, спостерігала за Цірі в дзеркалі. Повільними рухами розчісувала свої вологі чорні локони, що розпрямлялися під натиском гребеня, щоб за мить знову скрутитися у лискучі хвилі.

Дівчинка блискавично розіп'яла застібки чобіт, скинула їх, вивільнилася від одягу і з плюскотом залізла в балію. Схопивши мило, почала енергійно натирати передпліччя.

Йеннефер сиділа нерухомо, дивлячись у вікно, гралася гребенем. Цірі пирхала, булькотіла й плювалася, бо змилки потрапили їй до рота. Труснула головою, задумуючись, чи існує закляття, що уможливило миття без води, мила і втрати часу.

Чародійка відклала гребінь, але й далі замислено дивилася у вікно, на хмари круків і ворон, що з жахливим карканням летіли на схід. На столі, поряд із дзеркалом і пречудовою батареєю флаконів із косметикою, лежало кілька листів. Цірі знала, що Йеннефер чекала на ті листи давно, що від їх отримання залежав термін, коли вони виїдуть з монастиря. Всупереч тому, що вона сказала Ярре, дівчинка й поняття не мала, куди й навіщо вони їдуть. А в тих листах...

Для маскуванню хлюпаючи лівою рукою, вона склала пальці правої у жест, сконцентрувалася на формулі, втупила погляд у листи й послала імпульс.

— І не думай, — сказала Йеннефер, не повертаючись.

— Я вважала... — відкашлялася Цірі. — Вважала, що якийсь із них від Геральта...

— Якби так було, я б тобі його дала. — Чародійка розвернулася на стільці, усілася до неї передом. — Довго там ще того миття?

— Я закінчила.

— Встань, прошу.

Цірі послушалася. Йеннефер легенько посміхнулася.

— Так, — сказала. — Дитинство у тебе вже позаду. Там, де треба, — ти закруглилася. Опустити руки. Твої лікті мене не цікавлять. Ну-ну, давай без рум'янцю і фальшивого сорому. Це твоє тіло, найприродніша річ під сонцем. Те, що ти дозріваєш, настільки ж натурально. Якби доля твоя пішла інакше... Якби не війна, ти вже давно була б дружиною якогось княжича чи принца. Ти ж це розумієш, вірно? Ми розмовляли про плотські справи досить часто й настільки докладно, щоб ти знала, що ти вже жінка. Фізіологічно, зрозуміло. Ти ж, думаю, не забула, про що ми говорили?

— Ні, не забула.

— Під час візитів до Ярре ти, сподіваюся, також не маєш клопотів із пам'яттю?

Цірі опустила очі, але тільки на мить. Йеннефер не посміхалася.

— Витирайся і йди до мене, — сказала вона холодно. — Не плескай водою, прошу.

Цірі, замотана в рушник, присіла на табуреті біля колін чародійки. Йеннефер розчісувала їй волосся, час від часу зістригуючи ножицями якесь неслухняне пасмо.

— Ти на мене сердита? — запитала дівчинка після паузи. — За те, що я... була у вежі?

— Ні. Але Неннеке того не любить. Ти про це знаєш.

— Але я нічого... Мені до того Ярре й діла немає. — Цірі злегка зарум'янилася. — Я тільки...

— Саме так, — пробурмотіла чародійка. — Ти тільки. Не корч із себе дитину, бо ти — не вона, нагадую тобі. Той хлопець при погляді на тебе слину пускає і заїкається. Ти цього не бачиш?

— Це не моя вина! Що я маю робити?

Йеннефер припинила розчісувати, зміряла її глибоким фіолетовим поглядом.

— Не грайся з ним. Бо це підло.

— Я зовсім із ним не граюся! Я просто розмовляю з ним!

— Хотілося б мені вірити, — чародійка клацнула ножицями, відрізаючи ще одне пасмо, що ніяк не бажало вкладатися, — що під час тих розмов ти пам'ятаєш, про що я тебе просила.

— Пам'ятаю, пам'ятаю!

— Це розумний і спритний хлопець. Одне-інше необережне слово може його наштовхнути на непотрібну стежку, на справи, про які він знати не повинен. Про які ніхто не повинен знати. Ніхто, абсолютно ніхто не може довідатися, хто ти така.

— Я пам'ятаю, — повторила Цірі. — Я нікому й словечка не пискнула, можеш бути впевненою. Скажи, це ми тому повинні так раптово виїжджати? Ти боїшся, що хтось міг довідатися, що я тут? Це тому?

— Ні. Є інші причини.

— Чи це тому... що може бути війна? Усі говорять про нову війну! Усі про те говорять, пані Йеннефер.

— Авжеж, — підтвердила чародійка голосно, клацаючи ножицями над вухом Цірі. — Це фактор із групи, так би мовити, постійних. Про війни завжди говорилося, говориться і буде говоритися. І безпідставно: війни були й будуть. Нахили голову.

— Ярре говорить... що війни з Нільфгардом не буде. Розповідав про якісь аналогії... Показував мені мапу. Я сама вже не знаю, що про те думати. Не знаю, що то за аналогії, напевне щось страшенно мудре... Ярре читає різні вчені книжки й дере носа, але я вважаю...

— Цікаво, що ти вважаєш, Цірі.

— У Цінтрі... Тоді... Пані Йеннефер, моя бабця була куди мудрішою за Ярре. Король Ейст також був мудрим, плавав морями, бачив усе, навіть нарвала та морського змія, закладуся, що й аналогію він не одну бачив. І що з того? Раптом прийшли ті, нільфгардці...

Цірі підвела голову, голос її в'язнув у глотці. Йеннефер обійняла її, притулила міцно.

— На жаль, — сказала вона тихо. — На жаль, ти маєш рацію, бридую. Якби все вирішували використання досвіду і можливість робити висновки, ми б уже давно забули, що таке війна. Але тих, хто прагне війни, ніколи не стримували й не стримають досвід і аналогії.

— Тоді... Тоді це правда. Буде війна. Тому ми мусимо їхати?

— Давай про це не говорити. Не переймайся наперед.

Цірі шморгнула.

— Я уже бачила війну, — прошепотіла вона. — І не хочу бачити її знову. Ніколи. Не хочу знову бути сама. Не хочу боятися. Не хочу знову втратити все, як тоді. Не хочу втратити Геральта... і тебе, пані Йеннефер. Не хочу тебе втратити. Хочу бути з тобою. І з ним. Завжди.

— Будеш. — Голос чародійки легенько затремтів. — І я буду з тобою, Цірі. Завжди. Обіцяю тобі.

Цірі знову шморгнула. Йеннефер кашлянула тихо, відклала ножиці і гребінь, встала, підійшла до вікна. Круки все ще каркали, летячи у бік гір.

— Коли я сюди приїхала, — відізвалася раптом чародійка своїм звичайним, звучним, трохи насмішкуватим голосом, — коли ми зустрілися уперше... Ти мене не любила.

Цірі мовчала. «Наша перша зустріч, — подумала вона. — Я пам'ятаю. Я була з іншими дівчатами в Гроті, Зарися показувала нам рослини й зілля. Тоді увійшла Іола Перша, прошепотіла щось на вухо Зарисі. Жриця скривилася з нехиттю. А Іола Перша підійшла до мене з дивним виразом на обличчі. Збирайся, Цірі, сказала, швиденько йди до рефректарію. Мати Неннеке тебе викликає. Дехто приїхав».

Дивний, значущий погляд, захват в очах. І шепіт. Йеннефер. Чародійка Йеннефер. Скоріше, Цірі, поспіши. Мати Неннеке чекає. І вона чекає.

«Я відразу тоді знала, — подумала Цірі, — що то вона. Бо я її бачила. Бачила її попередньої ночі. У моєму сні.

Вона.

Я тоді не знала її імені. У моєму сні вона мовчала. Тільки дивилася на мене, а за нею я бачила в темряві зачинені двері...»

Цірі зітхнула. Йеннефер розвернулася, обсидіанова зірка на її шиї заіскрилася тисячами відблисків.

— Правда, — серйозно визнала дівчинка, дивлячись просто у фіалкові очі чародійки. — Я тебе не любила.

* * *

— Цірі, — сказала Неннеке. — Підійди-но до нас. Оце пані Йеннефер з Венгерберга, Майстриня Магії. Не бійся. Пані Йеннефер знає, хто ти така. Їй можна довіряти.

Дівчинка вклонилася, складаючи долоні у повний поваги жест. Чародійка, шелестячи довгою чорною сукнею, наблизилася, узяла її за підборіддя, досить безцеремонно підняла її голову, повернула вправо-вліво. Цірі відчула злість і бунт, що здійсмалися у ній, — не звикла, аби хтось сприймав її таким чином. А одночасно відчула укол заздрощів. Йеннефер була дуже красивою. У порівнянні з делікатною, блідою і скоріше звичайною красою жриць і адепток, яку Цірі бачила щодня, чародійка світилася вродою свідомо, майже демонстративно, наголошено, підкреслено у кожній подробиці. Її вороново-чорні локони, що каскадом спадали на спину, лиснілися, відбивали світло, наче пір'я пави, звиваючись і хвилюючись при кожному русі. Цірі раптом засоромилася, застидалася своїх подряпаних ліктів, загрубілих долонь, поламаних нігтів, волосся, зваляного в сірі патли. Раптом вона страшенно захотіла мати те, що мала Йеннефер, — красиву, глибоко оголену шию, а на ній елегантну чорну оксамитку з чарівною блискучою зірочкою. Рівні, підкреслені вугликом брови й довгі віії. Горді уста. І ті дві округлості, що здійсмалися при кожному вдиху, обтягнені чорною тканиною і білим мереживом...

— Оце і є славетна Несподіванка. — Чародійка трохи скривила губи. — Глянь-но мені в очі, дівчинко.

Цірі здригнулася і втягла голову в плечі. Ні, цьому єдиному вона не заздрила в Йеннефер, цього єдиного не хотіла мати й навіть не бажала в них дивитися. Цих очей, фіалкових, глибоких, наче бездонні озера, дивно блискучих, байдужих і злих. Страшних.

Чародійка повернулася до пухкої архіжриці. Зірка на її шиї виповнилася відблиском сонця, що увірвався у віконце ректарію.

— Так, Неннеке, — сказала. — Немає сумніву. Досить зазирнути в ці зелені оченята, щоб знати: щось у ній є. Високе чоло, правильні дуги брів, красиво розставлені очі. Тоненькі крильця носу. Довгі пальці. Рідкісний пігмент волосся. Можлива кров ельфів, хоча й небагато тієї крові. Ельфійський прадід чи прабабка. Я вгадала?

— Не знаю її родоводу, — спокійно відповіла архіжриця. — Мене те не цікавило.

— Висока, як на її вік, — продовжувала чародійка, усе ще оцінюючи Цірі поглядом.

Дівчинка кипіла від злості й нервів, змагалася з непереможним бажанням крикнути із викликом, крикнути, скільки буде сил у легенях, затупати ногами й утекти в парк, по дорозі звалити зі столу вазон і гупнути дверима так, аби тиньк посипався зі стелі.

— Непогано розвинена. — Йеннефер не зводила з неї очей. — Вона хворіла в дитинстві на якісь заразні хвороби? Ха, про те, напевне, ти також у неї не запитувала. У тебе вона не хворіла?

— Ні.

— Мігрені? Непритомність? Схильність до простуд? Болісні менструації?

— Ні. Тільки ті сни.

— Знаю. — Йеннефер відкинула волосся зі щок. — Він про те писав. Із листа його випливало, що в Каер Морені не проводили над нею жодних... експериментів. Хотіла б я вірити, що це правда.

— Це правда. Вони давали їй виключно природні стимулятори.

— Стимулятори ніколи не бувають природними! — підвищила голос чародійка. — Ніколи! Це власне стимулятори могли підсилити

її видіння... Холера, я не підозрювала, що в нього аж настільки відсутня відповідальність!

— Заспокойся. — Неннеке глянула на неї холодно й раптом якось дивно без поваги. — Я говорила, що то були натуральні, абсолютно безпечні засоби. Вибач, люба, але в цій галузі я більший авторитет, ніж ти. Знаю, що тобі неймовірно важко чийсь авторитет сприймати, але в цьому разі я змушена тобі його нав'язати. І досить уже про це.

— Як скажеш. — Йеннефер стиснула губи. — Ну, йди-но, дівчино. Маємо небагато часу, гріх його втрачати.

Цірі ледь опанувала тремтіння рук, ковтнула слину, запитально глянула на Неннеке. Архіжриця мала обличчя серйозне і наче неспокійне, а посмішка, якою вона відповіла на німе запитання, була гидотно штучною.

— Тепер ти підеш із пані Йеннефер, — сказала. — Певний час пані Йеннефер буде твоєю опікункою.

Цірі опустила голову, стиснула зуби.

— Ти напевне здивована, — продовжувала Неннеке, — що раптом бере тебе під опіку Майстриня Магії. Але ж ти розумна дівчинка, Цірі. Ти здогадуєшся, що є тому причиною. Ти унаслідувала від предків певні... властивості. Ти знаєш, про що я кажу. Ти приходила до мене, тоді, після тих снів, після нічних переполохів у дорміторії. Я не вміла тобі допомогти. Але пані Йеннефер...

— Пані Йеннефер, — перебила її чародійка, — зробить, що треба. Ходімо, дівчино.

— Іди, — кивнула Неннеке, даремно намагаючись надати посмішці хоча б подобу натуральності. — Йди, дитинко. Пам'ятай, що мати за опікуна когось такого, як пані Йеннефер, — це велика честь. Не нароби храму й нам, твоїм учителям, сорому. І будь слухняною.

«Утечу сьогодні вночі, — вирішила Цірі. — Назад у Каер Морен. Украду коня у стайні, і тільки мене й бачили. Утечу!»

— Авжеж, — тихенько сказала чародійка.

— Вибач? — Жриця підвела голову. — Що ти сказала?

— Нічого-нічого, — усміхнулася Йеннефер. — Тобі здалося. А може, це мені здалося? Глянь-но на цю твою підопічну, Неннеке. Зла, наче кицька. Іскри в очах, глянь, зараз форкне, якби вміла вуха шулити, то вже б шулила. Відьмачка! Треба буде взяти за загривок, спилати кігті.

— Більше розуміння. — Риси архіжриці виразно скам'яніли. — Прошу, постався із сердечністю та розумінням. Вона насправді не та, ким ти її вважаєш.

— Що ти цим хочеш сказати?

— Що вона не твоя суперниця, Йеннефер.

Хвилину вони мірялися поглядами, обидві, чародійка і жриця, а Цірі відчула тремтіння повітря, якусь дивну, страшну силу, що збиралася між ними. Тривало це менше секунди, після чого сила зникла, а Йеннефер розсміялася, вільно й звучно.

— Я забула, — сказала вона. — Завжди на його боці, так, Неннеке? Завжди сповнена турботи до нього. Наче мати, якої в нього ніколи не було.

— А ти завжди проти нього, — усміхнулася жриця. — Як завжди, сприймаєш його на диво емоційно. І захищаєшся з усіх сил, аби ту емоцію не назвати випадково її власним іменем.

Цірі знову відчула лють, що збиралася десь унизу живота, непокору й бунт, що пульсували у скронях. Уже пригадала собі, скільки разів і за яких обставин чула вона те ім'я. Йеннефер. Ім'я, яке пробуджувало неспокій, ім'я, яке ставало символом якоїсь страшної таємниці. Вона здогадувалася, що то була за таємниця.

«Розмовляють при мені відверто, не стримуючись, — подумала вона, відчуючи, як руки знову тремтять від злості. — Вони аж ніяк мною не переймаються. Узагалі не звертають уваги. Наче я дитина. Розмовляють про Ґеральта при мені, у моїй присутності, а їм же не можна, бо я... Я...»

Хто?

— А ти, Неннеке, — відповіла чародійка, — як завжди, граєшся в аналіз чужих емоцій, до того ж інтерпретуєш їх на власний розсуд!

— І встромляю ніс у чужі справи?

— Я не хотіла цього говорити. — Йеннефер струснула чорними локонами, а локони лисніли і звивалися, наче змії. — Дякую, що ти зробила це за мене. А тепер, прошу, змінимо тему. Бо та, яку я тримо, винятково дурна. Аж соромно перед нашою молододою адепткою. А щодо розуміння, про яке ти мене просила... Буде розуміння. Із сердечністю можуть бути труднощі, бо я ж, згідно з розповсюдженим переконанням, такого органу не маю. Але вже якось ми собі впораємося. Вірно, Несподіванко?

Вона посміхнулася до Цірі, а Цірі, сама того не бажаючи, незважаючи на злість і роздратування, мусила відповісти посмішкою. Бо посмішка чародійки була несподівано милою, зичливою, сердечною. І дуже, дуже чарівною.

* * *

Вислухала промову Йеннефер, демонстративно відвернувшись, удаючи, що всю її увагу зосереджено на джмелеві, що гудів в одній із мальв, які росли під муром храму.

— Ніхто мене про те не питав, — пробурмотіла.

— Про що тебе ніхто не питав?

Цірі крутнулася у напівоберті, зі злістю вдарила по мальві кулаком. Джміль відлетів, гудучи гнівно й вороже.

— Ніхто не питав мене, чи хочу я, щоб ти мене вчила!

Йеннефер вперла кулаки в боки, очі її блиснули.

— Що за збіг, — прошипіла. — Уяви собі, мене також ніхто не питав, чи маю я бажання тебе вчити. Утім, бажання тут не значить нічого. Я не беру в учні аби кого, а ти, попри перше враження, ще можеш виявитися аби ким. Мене попросили, аби я перевірила, що з тобою. Аби я дослідила, що в тобі сидить і чим воно тобі загрожує. І я, хоча й не без опору, виразила згоду.

— Але я ще не виразила згоди!

Чародійка підняла руку, ворухнула долонею. Цірі відчула, як запульсувало в неї у скронях, а у вухах зашуміло так, наче ковтаєш, але набагато сильніше. Відчула вона сонливість і слабкість,

що позбавляли її свободи дії, втому, що хапала за карк, розслабляла коліна.

Йеннефер опустила долоню, і ті відчуття миттю минули.

— Послухай мене уважно, Несподіванко, — сказала вона. — Я можу легко тебе зурочити, загипнотизувати чи ввести у транс. Можу тебе паралізувати, насильно напоїти еліксиром, роздягнути догола, покласти на столі й кілька годин досліджувати, перериваючись, щоб перекусити, а ти лежатимеш, дивитимешся у стелю, не в змозі ворухнути навіть очними яблуками. Я саме так поставилася б до першої-ліпшої шмаркачки. Із тобою я так чинити не хочу, бо з першого погляду видно, що ти дівчина розумна й горда, що маєш характер. Я не хочу ні тебе, ні себе наражати на сором. Перед Геральтом. Бо то він мене просив, аби я перевірила твої здібності. Аби я допомогла тобі з ними впоратися.

— Він просив тебе? Навіщо? Нічого він мені про те не казав! Не питав мене...

— Ти уперто до цього повертаєшся, — перебила чародійка. — Ніхто не питав тебе про рішення, ніхто не поклопотався поцікавитися, чого ти хочеш, а чого не хочеш. Чи ж ти давала претекст, аби вважали тебе упертою шмаркачкою, якій не варто ставити таких запитань? Але я ризикну, поставлю перед тобою запитання, яке ніхто тобі не ставив. Чи пройдеш тести?

— А що воно буде? Що це за тести? І навіщо...

— Я уже тобі пояснювала. Якщо ти не зрозуміла — шкода. Я не маю наміру шліфувати твого сприйняття і працювати над твоїм інтелектом. Тестувати можу однаково добре як розумну, так і нерозумну.

— Я не нерозумна! І я все зрозуміла!

— Тим краще.

— Але я непридатна для чарівниці! Не маю жодних здібностей! Я ніколи не буду чарівницею і не хочу бути! Я призначена Гераль... Я призначена стати відьмачкою! Сюди я приїхала тільки на певний час! Скоро повернуся у Каер Морен...

— Ти наполегливо вдивляєшся у моє декольте, — холодно сказала Йеннефер, трохи примруживши фіалкові очі. — Бачиш там щось цікаве чи це просто звичайна заздрість?

— Та зірочка... — пробурмотіла Цірі. — З чого вона? Ті камінці рухаються і так дивно світяться...

— Пульсують, — посміхнулася чародійка. — Це активні діаманти, втоплені в обсидіан. Хочеш побачити зблизька? Доторкнутися?

— Так... Ні! — Цірі відступила, труснула зі злістю головою, намагаючись відігнати від себе легкий запах бузку й агрусу, що линув від Йеннефер. — Не хочу! Навіщо це мені? Не цікавлюся! Аж ніяк! Я відьмачка! Я не маю жодних здібностей до магії! Для чарівниці я непридатна, це ж ясно, бо я... І взагалі...

Чародійка всілася на кам'яній лавочці, що стояла під муром, і зосередилася на розглядуванні нігтів.

— ...і взагалі, — закінчила Цірі, — треба мені подумати.

— Іди сюди. Присядь поруч.

Та послухалася.

— Я мушу мати час на роздуми, — сказала невпевнено.

— Слушно. — Йеннефер кивнула, надалі роздивляючись нігті. — Це серйозна справа. Вимагає обдумування.

Хвильку вони обидві мовчали. Адепки, які прогулювалися парком, споглядали на них із цікавістю, перешіптувалися, хихотіли.

— Ну?

— Що... «ну»?

— Ти подумала?

Цірі зірвалася на рівні ноги, пирхнула, тупнула.

— Я... я... — засопіла, від люті не в силах зробити вдих. — Ти жартуєш з мене? Мені потрібен час! Я мушу подумати! Довше! Цілий день... І ніч!

Йеннефер глянула їй в очі, і Цірі зіщулилася під тим поглядом.

— Прислів'я каже, — повільно сказала чародійка, — що ніч-ма-ти дасть пораду. Але в твоєму випадку, Несподіванко, ніч може принести тільки черговий кошмар. Ти знову прокинешся серед

крику й болю, залита потом, знову боятимешся, боятимешся того, що ти бачила, боятимешся того, чого не зможеш пригадати. І вже не буде сну тієї ночі. Буде жаж. До світанку.

Дівчинка затремтіла, опустила голову.

— Несподіванко. — Голос Йеннефер трохи змінився. — Повір мені.

Рука чародійки була теплою. Чорний оксамит сукні аж просився: торкнися! Запах бузку й агрусу чарівно п'янив. Обійми заспокоювали й пестили, розслабляли, стишували збудження, злість і бунт.

— Пройдеш тести, Несподіванко.

— Пройду, — відповіла вона, розуміючи, що могла й не відповідати. Бо це було зовсім не запитання.

* * *

— Я вже нічого-нічогосінько не розумію, — сказала Цірі. — Ти спершу говориш, що я маю здібності, бо маю ці сни. Але хочеш робити тести й перевірити... То як воно? Я маю здібності чи не маю їх?

— На це запитання відповідь дадуть тести.

— Тести, тести, — скривилася вона. — Не маю я жодних здібностей, кажу тобі, якби мала, то я б про це знала, ні? Ну, але... А якби я цілком випадково мала ті здібності, то що тоді?

— Є дві можливості, — байдуже відповіла чародійка, відчиняючи вікно. — Здібності треба буде або гасити, або навчати тебе ними володіти. Якщо ти їх маєш і того захочеш, я спробую дати тобі трохи елементарного знання про магію.

— Що воно значить — елементарне?

— Базове.

Були вони самі у великій кімнаті, яку Неннеке виділила для чародійки, розташованій неподалік від бібліотеки, у боковому крилі будинку, яке не використовувалося. Цірі знала, що ця кімната призначалася для гостей. Знала, що Ґеральт, скільки разів він був у храмі, мешкав саме тут.

— А ти захочеш мене вчити? — Вона всілася на ліжку, провела долонею по адамашку ковдри. — Ти захочеш мене звідси забрати, так? Я нікуди з тобою не поїду!

— Тоді я поїду сама, — холодно сказала Йеннефер, розв'язуючи ремені в'юків. — І, клянусь тобі, не сумуватиму. Я ж говорила, що напучуватиму тебе, тільки якщо ти цього захочеш. І можу робити це й тут, на місці.

— Як довго ти мене будеш напучу... Учити?

— Так довго, скільки забажаєш. — Чародійка нахилилася, відчинила комод, вигорнула з нього стару шкіряну торбу, пояс, двоє обшитих хутром чобіт і глиняну, обплетену лозою флягу. Цірі почувала, як вона лається, одночасно посміхаючись, побачила, як знову ховає знахідки в комод. Здогадалася, кому вони належать. Хто їх там залишив.

— Що значить — так довго, скільки забажаю? — запитала. — Якщо мене нудитиме та наука або не сподобається...

— То ми вчитися припинимо. Досить буде мені про це сказати. Або дати знати.

— Дати знати? А як?

— Якщо ми зважимося на навчання, я буду вимагати абсолютної слухняності. Повторюю: абсолютної. Тож якщо тобі наука набридне, досить буде й того, що ти не послухаєшся. Тоді наука відразу ж закінчиться. Ясно?

Цірі кивнула, глипнула на чародійку зеленим оком.

— По-друге, — продовжувала Йеннефер, розпаковуючи в'юки, — я вимагатиму абсолютної щирості. Не можна тобі буде нічого від мене приховувати. Нічого. Тож якщо ти відчуєш, що з тебе досить, достатньо буде почати брехати, прикидатися, придурюватися або замкнутися у собі. Коли я про щось запитаю, а ти не відповіси широко, це також буде означати миттєве закінчення науки. Ти мене зрозуміла?

— Так, — буркнула Цірі. — А чи ця... щирість... Чи вона діє в обидва боки? Чи я можу... ставити запитання тобі?

Йеннефер глянула на неї, і губи її дивно скривилися.

— Вочевидь, — відповіла вона по хвильці. — Саме так воно і є. У тому й полягатиме наука й опіка, якими маю намір тебе охопити. Щирість діє в обидва боки. Можеш ставити мені запитання. Будь-якої миті. А я на них відповім. Щиро.

— На будь-яке запитання?

— На будь-яке.

— З цього моменту?

— Так. З цього моменту.

— Що є між тобою і Геральтом, пані Йеннефер?

Цірі мало не зомліла, налякана власною зухвалістю, заморожена тишею, що встановилася після запитання.

Чародійка повільно наблизилася до неї, поклала їй руки на плечі, зазирнула в очі, зблизька, глибоко.

— Туга, — відповіла серйозно. — Жаль. Надія. І страх. Так, здається, я не оминула нічого. Ну, тепер ми можемо взятися до тестів, ти, мала зеленоока змійко. Перевіримо, чи ти придатна. Хоча після твого запитання я дуже здивувалася б, якби виявилось, що — ні. Ходімо, бридулько.

Цірі обурилася.

— Чому ти мене так називаєш?

Йеннефер усміхнулася кутиком губ.

— Бо я обіцяла щирість.

* * *

Цірі випросталася, нервуючись, нетерпляче закрутилася на стільці, твердому, що намулював сидниці після кількох годин сидіння.

— Нічого з того не вийде! — гарикнула, витираючи об стіл забруднені вуглиною пальці. — Адже нічого... Нічого в мене не виходить! Я не придатна для чарівниці! Я про те з самого початку знала, але ти й слухати мене не хотіла! Не звертала уваги взагалі!

Йеннефер трохи підвела брови.

— Кажеш, я не хотіла тебе слухати? Цікаво. Зазвичай я приділяю увагу будь-якій фразі, що промовляють у моїй присутності,

і нотую її, щоб не забути. Але умовою є, щоб була в ній хоча б крихта сенсу.

— Ти постійно насміхаєшся, — заскреготіла зубами Цірі. — А я хотіла тобі просто сказати... Ну, про ті здібності. Бо, бач, там, у Каер Морені, у горах... Я не могла зробити жодного відьмацького Знаку. Ані єдиного!

— Я про те знаю.

— Знаєш?

— Знаю. Але це ні про що не свідчить.

— Як це? Ну... Але ж це ще не все!

— Слухаю напружившись.

— Я не підходжу. Чи ти цього не розумієш? Я... занадто молода.

— Я була молодшою, коли починала.

— Але ти напевне не була...

— Про що тобі йдеться, дівчино? Припини затинатися! Хоч одне повне речення, я тебе прошу.

— Бо... — Цірі опустила голову, зарум'янилася. — Бо Іола, Мирра, Еурнейд і Кат'є, коли ми обідали, сміялися з мене й говорили, що чари для мене неприступні, а я не зроблю жодної магії, бо... бо я... дівця, а це значить...

— Уяви собі, я знаю, що воно значить, — урвала її чародійка. — Напевне, ти знову вважатимеш злостивою насмішкою, але із прикрістю повідомляю тобі, що ти плетеш дурню. Повертаймося до тесту.

— Я дівця! — повторила Цірі зухвало. — Навіщо ці тести? Дівця чарувати не може!

— Не бачу виходу. — Йеннефер відхилилася на спинку стільця. — Тож іди і втраť дівочтво, якщо воно настільки тобі заважає. Я почекаю. Але, будь ласка, поспіши.

— Ти жартуєш із мене?

— Ти помітила? — Чародійка посміхнулася легенько. — Вітаю. Склала ти вступний тест на інтелект. А тепер — справжній тест. Напруж увагу, прошу. Поглянь: на цій картинці чотири сосни.

У кожної — своя кількість гілок. Намалюй п'яту, яка пасує до цих чотирьох і яка повинна стати на оце порожнє місце.

— Сосни — дурня, — розсудила Цірі, трохи висолопивши язика й малюючи вуглиною трохи кривуване деревце. — І нудні! Не розумію, що сосни мають спільного з магією? Що? Пані Йеннефер! Ти обіцяла відповідати на мої запитання!

— На жаль, — зітхнула чародійка, беручи аркуш і критично роздивляючись малюнок. — Здається мені, що доведеться ще пожалкувати про обіцянку. Що сосни мають спільного з магією? Нічого. Але ти намалювало вірно і вчасно. А як на дівчицю, то й дуже добре.

— Смієшся з мене?

— Ні. Я рідко сміюся. Мушу мати насправді істотний привід, щоб сміятися. Зосередься на новому аркуші, Несподіванко. Намальовано на ньому ряди із зірок, кіл, хрестиків і трикутників, у кожному ряду інша кількість кожного з елементів. Подумай і відповідай: скільки зірок повинно бути в останньому рядку?

— Зірки — це дурня!

— Скільки, дівчино?

— Три!

Йеннефер мовчала довго, вдивляючись у тільки їй відому деталь на різьблених дверцятах шафи. Зла усмішка на вустах Цірі почала потроху зникати, аж врешті — зникла цілковито, без сліду.

— Напевне, тебе цікавило, — дуже повільно промовила чародійка, не припиняючи розглядати шафу, — що станеться, якщо ти даси мені безглузду й дурну відповідь. Може, ти вважала, що я не помічу, бо відповіді твої аніскільки мене не цікавлять? Ти невірною думала. Може, розсудила ти, що я просто візьму до відома, що ти нерозумна? Погано розсудила. А якщо тебе змусило тестування і ти хотіла натомість протестувати мене... Ну, тобі це вдалося? Так чи інакше, але цей тест закінчено. Віддай мені аркуш.

— Я вибачаюся, пані Йеннефер. — Дівчинка опустила голову. — Звичайно, там повинна бути... одна зірка. Я дуже вибачаюся. Прошу не гніватися на мене.

— Подивися на мене, Цірі.

Вона підвела, здивована, очі. Бо чародійка вперше звернулася до неї на ім'я.

— Цірі, — сказала Йеннефер. — Знай, я, що б там не здавалося, гніваюся настільки ж рідко, як і сміюся. Ти мене не розгнівала. Але, вибачившись, довела, що я в тобі не помилилася. А тепер візьми наступний аркуш. Як бачиш, на ньому п'ять будиночків. Намалюй шостий будиночок...

— Знову? Я насправді не розумію, навіщо...

— ...шостий будиночок. — Голос чародійки небезпечно змінився, а очі блиснули фіолетовим жаром. — Тут, на порожньому місці. І не змушуй мене повторювати, прошу тебе.

* * *

Після яблук, сосен, зірочок, рибок і будиночків дійшла черга до лабіринтів, з яких належало швидко знайти вихід, до хвилястих ліній, до плямок, що нагадували розчавлених тарганів, до інших дивних картинок та мозаїк, від яких сльозилися очі й паморочилося у голові. Потім була блискуча кулька на шнурку, в яку треба було довго вдивлятися. Вдивляння те було нудним, наче кишки в олії. Цірі постійно на тому засинала. Йеннефер, на диво, аж ніяк тим не переймалася, хоча кількома днями раніше грізно накричала на неї при спробі подрімати над однією з тарганових плям.

Від сидіння над тестами розболілися в неї шия і спина, і з дня на день боліли все сильніше. Вона засумувала за рухом і свіжим повітрям і в межах домовленості про щирість сказала про це Йеннефер. Чародійка прийняла те так спокійно, ніби давно на це чекала.

Два наступні дні вони бігали парком, перескакували через рови та загорожі під веселими або сповненими жалю поглядами жриць і адепток. Займалися гімнастикою, тренували рівновагу, ходячи по верхівці муру, що оточував сад і господарчі будівлі. Утім, на противагу від тренінгів у Каер Морені, зайняття

з Йеннефер завжди супроводжувала теорія. Чародійка вчила Цірі диханню, керуючи рухами грудей та діафрагми сильними натисками долоні. Тлумачила закони руху, діяльність м'язів і кісток, демонструвала, як відпочивати, розслаблятися й релаксувати.

Під час одного з таких релаксів, випростана на траві, дивлячись у небо, Цірі поставила запитання, що нуртувало в ній.

— Пані Йеннефер, а коли ми нарешті закінчимо тести?

— Аж настільки вони тебе нудять?

— Ні... Але я хотіла б знати, чи придатна на чародійку.

— Придатна.

— Ти вже це знаєш?

— Я знала це з самого початку. Небагато є осіб, що можуть побачити активність моєї зірки. Дуже небагато. А ти зауважила це зразу ж.

— А тести?

— Закінчено. Я вже знаю про тебе усе, що хотіла знати.

— Але деякі завдання... Не дуже в мене вийшли. Ти сама казала, що... Ти справді впевнена? Не помиляєшся? Ти впевнена, що я маю здібності?

— Я впевнена.

— Але...

— Цірі. — Чародійка справляла враження водночас веселої та нетерплячої. — Від того моменту, як ми вляглися на луці, я розмовляю з тобою, не вживаючи голосу. Це зветься телепатія, запам'ятай. І як ти напевне зауважила, це не заважає нашій комунікації.

* * *

— Магія, — Йеннефер, вдивляючись у небо над узгір'ями, поклала руки на луку сідла, — з точки зору декого є втіленням Хаосу. Вона ключ, що може відчинити заборонені двері. Двері, за якими причаїлися кошмар, загроза й неймовірна жорстокість, за якими чигають вороги, деструктивні сили, міць чистого Зла, що може знищити не лише того, хто ті двері відчинить, а й цілий світ.

А оскільки не бракує тих, хто біля цих дверей маніпулює, колись хтось зробить помилку, і тоді погибель світу буде зумовленою і неминучою. Тому магія є помстою і знаряддям Хаосу. Те, що після Кон'юнкції Сфер люди навчилися користуватися магією, є прокляттям і погибеллю світу. Погибеллю людськості. І так воно є, Цірі. Ті, хто вважає магію хаосом, не помиляються.

Карий жеребчик чародійки заіржав протягло, коли вдарила його п'ятками, і рушив вільно через вересовище. Цірі погнала коня, поїхала слідом, зрівнялася. Верес сягав стремен.

— Магія, — продовжила по хвильці Йеннефер, — з точки зору декого є мистецтвом. Мистецтвом величним, елітарним, таким, що може творити речі чарівні й незвичні. Магія — це талант, даний небагатьом обраним. Інші, таланту позбавлені, можуть тільки дивитися зі здивуванням і заздрістю на результати праці митців, можуть дивуватися створеному, відчуваючи zarazом, що без цих творів і без цього таланту світ став би набагато убогішим. Те, що після Кон'юнкції Сфер дехто відкрив у собі талант і магію, те, що знайшли ми в собі Мистецтво, є благословенням краси. Й так воно і є. Ті, хто вважає магію мистецтвом, також мають рацію.

На овальному голому узгір'ї, що поставало з вересовищ, наче хребет зачасного хижака, лежав величезний камінь, спертий на декілька інших, менших камінчиків. Чародійка спрямувала коня у його бік, не перериваючи лекції.

— Є також і ті, хто вважає, що магія є наукою. Аби опанувати її, не досить таланту й уроджених здібностей. Необхідні роки пильного навчання і важкої праці, необхідні витривалість і внутрішня дисципліна. Так отримана магія є знанням, є пізнанням, чий межі постійно розширюються світлими й живими розумами, через досвід, експеримент, практику. Так здобута магія — це поступ. Це плуг, ткацький станок, водяний млин, горно, важіль та багатошківний блок. Це поступ, розвиток, це зміна. Це постійний рух. Уверх. До кращого. До зірок. Те, що після Кон'юнкції Сфер ми відкрили магію, дозволить нам колись досягнути зірок. Зійди з коня, Цірі.

Йеннефер наблизилася до моноліту, поклала долоню на шорстку поверхню каменю, обережно згорнула з нього пил і задохле листя.

— Ті, хто вважає магію наукою, — продовжила вона, — також праві. Запамятай це, Цірі. А тепер підійди сюди, до мене.

Дівчинка ковтнула слину, наблизилася. Чародійка обійняла її за плечі.

— Пам'ятай, — повторила. — Магія є Хаосом, Мистецтвом і Наукою. Вона є прокляттям, благословенням і поступом. Усе залежить від того, хто магією користується, як і з якою метою. А магія є всюди. Всюди навколо нас. Вона легкодоступна. Досить простягнути руку. Подивися. Простягни руку.

Кромлех відчутно затремтів. Цірі відчула глухий далекий грім, гримотіння, що долинали з глибин землі. Верес захвилювався, укладений ниць вихором, який раптом ударив в узгір'я. Небо раптово потемнішало, закрите хмарами, що летіли з неймовірною швидкістю. Дівчинка відчула на обличчі краплі дощу. Примружила очі від вогню блискавок, якими раптом загорівся горизонт. Мимоволі притулилася до чародійки, до її чорного волосся, що пахло бузком та агрусом.

— Земля, по якій ми ступаємо. Вогонь, який не гасне в її середині. Вода, з якої вийшло будь-яке життя і без якої життя неможливе. Повітря, яким ми дихаємо. Досить простягнути руку, аби над ними запанувати, змусити піддатися. Магія є всюди. Вона в повітрі, у воді, у землі й вогні. І вона є за дверима, які Кон'юнкція Сфер перед нами зачинила. Звідти, з-за зачинених дверей, магія якось простягала до нас руку. За нами. Ти ж про це знаєш, вірно? Ти вже відчула торкання магії, дотик руки з-за зачинених дверей. Дотик той виповнив тебе страхом. Бо в кожному з нас є Хаос і Порядок, Добро й Зло. Але над цим можна й треба панувати. Треба цьому навчитися. І ти навчишся цьому, Цірі. Для цього я привела тебе сюди, до цього каменя, який з незапам'ятних часів стоїть на перетині вен, що пульсують силою. Торкнися його.

Скеля тремтіла, вібрувала, а разом із нею тремтіло і вібрувало усе узгір'я.

— Магія простягає по тебе руку, Цірі. По тебе, дивна дівчино, Несподіванка, Дитя Старшої Крові, Крові Ельфів. Дивна дівчино, вплетена в Рух і Змінність, у Смерть і Відродження. Та, що призначена, і та, що є призначенням. Магія простягає по тебе руку з-за зачинених дверей, по тебе, маленьке зернятко піску в коліщатах Механізму Долі. Простягає по тебе свої кігті Хаос, який усе ще невпевнений, станеш ти його знаряддям чи — перешкодою у його планах. Те, що Хаос показує тобі в снах, — це, власне, і є ота невпевненість. Хаос боїться тебе, Дитя Призначення. А хоче збити так, аби це ти відчувала страх.

Блиснула блискавка, протягло grimнув грім. Цірі трусилася від холоду й переляку.

— Хаос не може показати тобі, чим він насправді є. А тому показує тобі майбутнє, показує те, що станеться. Хоче зробити так, аби ти боялася днів, що надходять, аби страх перед тим, що станеться з тобою і твоїми близькими, почав керувати тобою, аби оволодіти тобою повністю. Для цього Хаос посиляє сни. Покажеш мені тепер, що ти в снах бачиш. І боятимешся. А потім забудеш і опануєш свій страх. Поглянь на мою зірку, Цірі. Не відводь від неї очей!

Блиснуло. Загриміло.

— Кажі! Наказую тобі!

Кров. Губи Йеннефер, порізані й побиті, рухаються безшумно, стікають кров'ю. Білі скелі мигтять у галопі. Кінь ірже. Стрибок. Прірва, безодня. Крик. Політ, безкінечний політ. Безодня...

У глибинах безодні дим. Сходи, що ведуть донизу.

Va'esse deirea 'dh aep eigea... Щось закінчується... Що?

Elaine blath, Feainnewedd... Дитя Старшої Крові? Голос Йеннефер, здається, долинає здалеку, він глухий, пробуджує відлуння серед кам'яних стін, що набрякають вологою. *Elaine blath...*

— Кажі!

Фіалкові очі блищать, палають на худому, скорченому, почорнілому від муки обличчі, закритому бурею збитого брудного чор-

ного волосся. Темрява. Вологість. Сморід. Жажливий холод кам'яних стін. Холод заліза на зап'ястках, на кісточках ніг.

Безодня. Дим. Сходи, що ведуть донизу. Сходи, якими треба зійти. Треба, бо... бо щось закінчується. Бо наближається Тедд Дейреад, Час Кінця, Час Вовчої Завірюхи. Час Білого Холоду й Білого Світла...

Левеня мусить померти! Державні інтереси!

Йдемо, говорить Ґеральт. Сходами униз. Ми мусимо. Так треба. Іншого шляху немає. Тільки сходи. Униз!

Губи його не ворухаться. Вони сині. Кров, усюди кров... Усі сходи в крові... Аби тільки не послизнутися... Бо відьмак переціплюється тільки раз... Блиск клинка. Крик. Смерть. Униз. Сходами вниз.

Дим. Вогонь. Лютий галоп, б'ють копита. Навколо пожежа. Тримайся! Тримайся, Левеня з Цінтри!

Чорний кінь ірже, встає дибки. Тримайся!

Чорний кінь танцює. Зі щілини шолому, оздобленого крилами хижого птаха, блищать і палають безжальні очі.

Широкий меч віддзеркалює блиск пожежі, падає зі свистом. Ухиляння, Цірі! Фінт! Пірует, блок! Ухиляння! Ухиляння! Надто повільно-о-о-о!!!

Удар осліплює блиском очі, струшує усім тілом, біль паралізує на мить, отуплює, знеболює, а потім раптом вибухає потворною силою, впивається у щок жорстокими гострими іклами, рве, проникає наскрізь, прострілює у шию, зашийок, у груди, у легені...

— Цірі!

Вона відчувала на спині й під головою шорсткий, неприємно нерухомий холод каменю. Не пам'ятала, коли всілася. Йеннефер стояла навколішки поряд. Обережно, але рішуче розпрямила її пальці, відірвала долоню від щок. Щока пульсувала болем.

— Мамо... — простогнала Цірі. — Мамо... Як болить! Мамусю...

Чародійка торкнулася її обличчя. Руку мала зимну, наче лід. Біль відразу минув.

— Я бачила... — прошепотіла дівчинка, заплуюючи очі. — Те, що в снах... Чорного рицаря... Ґеральта... І ще... Тебе... Я бачила тебе, пані Йеннефер!

— Знаю.

— Я бачила тебе... Бачила, як...

— Уже ніколи більше. Ніколи не будеш цього бачити. Ніколи не будеш про це снити. Я дам тобі силу, яка відіпхне від тебе кошмари. Для цього я тебе сюди й привела, Цірі, — щоб ту силу тобі показати. Від завтра ж я її тобі даватиму.

* * *

Настали важкі, сповнені роботи дні, дні важкої науки, виснажливої праці. Йеннефер була рішучою, вимогливою, часто суворою, інколи владно-грізною. Але нудною не була ніколи. Раніше Цірі ледь утримувала повіки, що раз у раз опускалися у храмовій школі, а іноді траплялося їй і задрімати під час уроків, приспаний монотонним, лагідним голосом Неннеке, Іулі Першої, Зариськи чи інших жриць-учительок. Із Йеннефер таке було неможливим. І не тільки з огляду на тембр голосу чародійки, на вживані нею короткі, різко акцептовані речення. Найважливішим був зміст науки. Науки, що захоплювала, підносила, поглинала.

Більшу частину дня Цірі проводила з Йеннефер. Поверталася у дорміторій пізно вночі, падала на ліжко, наче колода, відразу засинала. Адепки нарікали, що вона страшенно хропе, намагалися її будити. Безрезультатно.

Цірі спала як мертва.

Без снів.

* * *

— О, боги! — Йеннефер роздратовано зітхнула, обіруч учепилася у чорні локони, опустила голову. — Це ж так легко! Якщо ти не зумієш опанувати цей жест, то що буде з важчими?

Цірі відвернулася, забурчала, фукнула, розтерла задерев'янілу долоню. Чародійка зітхнула знову.

— Поглянь іще раз на гравюру, подивися, як потрібно розставити пальці. Зверни увагу на стрілки-пояснення і на руни, що описують жест, який треба виконати.

— Я уже дивилася на той малюнок тисячі разів! Руни я розумію! *Vort, cáelme. Ys, veloe.* Від себе, повільно. Униз, швидко. Долоня... отак?

— А мізинчик?

— Неможливо його так поставити, одночасно не згинаючи безіменний!

— Дай мені руку.

— Ау-у-у!

— Тихіше, Цірі, бо Неннеке знову наблизиться сюди, думаючи, що здираю з тебе живцем шкіру або смажу в олії. Не змінюй положення пальців. А тепер виконай жест. Оберт, оберт зап'ястком! Добре. Тепер трусони долонею, розслаб пальці. І повтори. Ну, ні! Ти знаєш, що зробила? Якби таким чином кинула справжнє закляття, то місяць би носила руку в лубках! Чи в тебе руки з дерева?

— У мене рука, привчена до меча! Це через те!

— Дурня. Геральт усе життя махав мечем, а пальці має спритні і... гм-м-м... дуже делікатні. Далі, бридилько, спробуй іще раз. Ну, бачиш? Досить буде бажання. Досить буде постаратися. Ще раз. Добре. Трусони долонею. І ще раз. Добре. Втомилася?

— Трохи...

— Дозволь, я помасажую тобі долоню і передпліччя. Цірі, чого ти не використовуєш мазь, яку я тобі дала? Лапки маєш шорсткі, наче в баклана... А це що таке? Слід від перстень, так? Чи мені здається, чи я тобі забороняла носити біжутерію?

— Але я той перстень виграла в Мирри в дзигу! І носила його тільки півдня...

— На півдня задовго. Не носи його більше, прошу.

— Не розумію, чому не можна мені...

— Ти не мусиш розуміти, — відрізала чародійка, але в голосі її не було гніву. — Прошу, щоб ти не носила жодних оздоб цього

типу. Якщо хочеш, вплети собі у волосся квіти. Сплети вінок. Але жодного металу, жодного кристалу, жодних каменів. Це важливо, Цірі. Як прийде час, я тобі поясню — чому. А поки що повір мені і пристосуйся до моєї вимоги.

— Ти носиш свою зірку, сережки й перстені! А мені не можна? Чи це тому, що я... дівця?

— Бридулько. — Йеннефер посміхнулася, погладила її по голові. — Чи в тебе манія на тому пункті? Я вже тобі тлумачила, що немає жодного значення, чи є ти нею, чи не є. Жодного. Завтра вимий волосся, бо вже час, як бачу.

— Пані Йеннефер?

— Слухаю.

— Чи я можу... У межах щирості, яку ти мені обіцяла... Чи можу я про дещо запитати?

— Можеш. Але, боги, аби тільки не про дівочтво, прошу.

Цірі закусила губу й довго мовчала.

— Проблема, — зітхнула Йеннефер. — Та нехай. Запитуй.

— Бо бач... — Цірі зарум'янилася, облизала губи. — Дівчата в дорміторії постійно пліткують і розповідають різні історії... Про свято Беллетейн і про всяке таке... А на мене говорять, що я шмаркачка, що дитина, бо вже час... Пані Йеннефер, як воно насправді є? Як впізнати, що вже прийшов час?

— ...аби піти з чоловіком у ліжко?

Цірі залилася рум'янцем. Мовчала хвилику, потім підвела очі й кивнула.

— Це легко перевірити, — вільно сказала Йеннефер. — Якщо починаєш над тим роздумувати, то знак, що час цей уже настав.

— Але я аж ніяк не хочу!

— Це не обов'язково. Не хочеш — не йдеш.

— Ага. — Цірі знову закусила губу. — А той... Ну... Чоловік... Як пізнати, що це саме той, із яким...

— ...можна піти в ліжко?

— Угу.

— Якщо взагалі є у тебе вибір, — чародійка скривила в усмішці губи, — а немає великої вправності, у першу чергу оцінюєш не чоловіка, а ліжко.

Смарагдові очі Цірі набули форми й розміру блюдець.

— Як це... ліжко?

— Саме так. Тих, хто ліжок взагалі не має, ти викреслюєш з ходу. Серед інших викреслюєш тих, у кого ліжка брудні й неохайні. А коли залишаться тільки такі, у кого ліжка чисті й акуратні, вибираєш того, хто найбільше тобі подобається. На жаль, спосіб цей не дає стовідсоткової упевненості. Можна холерно помилитися.

— Жартуєш?

— Ні. Не жартую. Цірі, від завтра ти спатимеш тут, зі мною. Принеси сюди свої речі. У дорміторії адепток, як я бачу, на балаканину гається забагато часу, який повинен призначатися для сну й відпочинку.

* * *

Опанувавши базові положення долоні, рухів і жестів, Цірі почала вчити заклинання і їхні формули. Формули були легшими. Записані Старшою Мовою, якою дівчинка досконало володіла, вони легко западали в пам'ять. І з необхідною при їх вимовлянні, інколи досить складною, інтонацією також не мала ані найменших проблем. Йеннефер була явно задоволеною, із дня на день ставала все милішою і симпатичнішою. Щоразу частіше, роблячи перерви в навчанні, обидві вони пліткували казна про що, жартували, обидві навіть почали знаходити приємність у делікатному підсміюванні з Неннеке, яка часто «наносила візити» на лекції і тренування, нашорошена й уважна, наче квочка, готова взяти Цірі під захист крил, боронити і рятувати від уявних суворостей чародійки й «нелюдських тортур» навчання.

Покірна наказу, Цірі перебралася до кімнати Йеннефер. Тепер вони вже були разом не тільки вдень, а й уночі. Інколи вночі також

відбувалося навчання — деякі формули, жести та закляття не можна було вживати при світлі дня.

Чародійка, задоволена успіхами дівчинки, сповільнила швидкість освіти. Мали вони більше вільного часу. Вечори тепер проводили за читанням книжок, разом чи окремо. Цірі продерлася крізь «Діалоги про природу магії» Стаммельфорда, «Держави елементів» Джамбаттісти, крізь «Магію натуральну» Ріхтера й Монка. Гортала вона також — бо прочитати їх цілком не зуміла — такі речі, як «Невидимий світ» Яна Беккера чи «Таємниця таємниць» Агнес із Гланвіллу. Заглядала до старезного поживклого «Кодексу з Мірта», і до «Ard Aercane», і навіть до славетної, страшною «Dhu Dwimtermors», повної гравюр, що породжували страх.

Бралася вона також і за інші книжки, ті, що магії не стосувалися. Читала «Історію світу» і «Трактат про життя». Не оминала й легших позицій із храмової бібліотеки. Із рум'янцем на щоках ковтнула «Іграшки» маркіза Ля Крем і «Королівські дами» Анни Тіллер. Читала вона «Недолю кохання» та «Час місяця», збірки поезій славетного трубадура Любистка. Поплакала над легкими, із присмаком таємниці баладами Ессі Давен, зібраними у малому, чарівно оправленому томику, що носив назву «Блакитна перлина».

Часто використовувала вона привілей і ставила запитання. Й отримувала відповіді. Утім, усе частіше доводилося їй самою ставати адресаткою запитань. Йеннефер спочатку, здавалося, аніскільки не цікавилася її долею, чи дитинством у Цінтрі, чи пізнішими, воєнними пригодами. Але потім запитання ставали все конкретнішими. Цірі мусила відповідати — робила то дуже неохоче, бо кожне з запитань чародійки відчиняло в її пам'яті дверцята, які вона обіцяла собі ніколи не відчиняти, які прагнула лишити замкненими раз і назавжди. Від часу зустрічі з Ґеральтом у Соддені вона вважала, що розпочала «інше життя», що те, у Цінтрі, остаточно й невідворотно полишене. Відьмаки з Каер Морену ніколи ні про що не розпитували, а до приїзду в храм Ґеральт майже вимагав, щоб вона й словом не видавала нікому, хто вона така. Неннеке, яка, вочевидь, про все знала, подбала, щоб

для інших жриць і адепток Цірі була найзвичайнішою в світі позашлюбною донькою рицаря і селянки, дитиною, для якої не було місця ні в замку батька, ні в материній халупі. Половина адепток у храмі Мелітеле були саме такими дітьми.

А Йеннефер також знала таємницю. Була тією, кому «можна довіряти». Йеннефер розпитувала. Про те. Про Цінтру.

— Як ти вийшла з міста, Цірі? Яким чином тобі вдалося втекти від нільфгардців?

Цього Цірі не пам'ятала. Усе уривалося, губилося у темряві й диму. Згадувала вона облогу, прощання з королевою Каланте, своєю бабкою, пам'ятала баронів і рицарів, які силою відтягали її від ліжка, на якому спочивала, вмираючи, поранена Левиця з Цінтри. Пам'ятала шалену втечу палаючими вулицями, кривавий бій і падіння з коня. Пам'ятала чорного вершника в шоломі, оздобленому крилами хижого птаха.

І більше нічого.

— Не пам'ятаю. Справді, не пам'ятаю, пані Йеннефер.

Йеннефер не наполягала. Ставила інші запитання. Робила те делікатно й тактовно, а Цірі ставала все менш напруженою. Урешті почала говорити сама. Не чекаючи на запитання, розповідала про свої дитячі роки в Цінтрі та на островах Скелліґе. Про те, як вона дізналася про Право Несподіванки й про вирок долі, який перетворив її на призначення Ґеральта із Рівії, біловолосого відьмака. Розповідала про війну. Про переховування у лісах Заріччя, про побут серед друїдів Ангрену й про час, проведений у селі. Про те, як Ґеральт її там знайшов і забрав до Каер Морену, до Відьмачого Оселища, відкривши новий розділ у її короткому житті.

Якогось вечора, не через запитання, а з власної ініціативи, вільно, весело й сильно прикрашаючи, вона розповіла чародійці про свою першу зустріч із відьмаком, у лісі Брокілон, серед дріад, які її схопили й хотіли насильно затримати, перетворити на одну зі своїх.

— Ха! — сказала Йеннефер, вислухавши розповідь. — Багато б я дала, аби зуміти це побачити. Кажу про Ґеральта. Намагаюся

увидати собі його обличчя тоді, у Брокілоні, коли він побачив, яку то Несподіванку приберегло йому призначення! Бо, маю сподівання, вираз він мав здивований, коли довідався, хто ти є?

Цірі зареготіла, у смарагдових очах її загорілися диявольські вогники.

— Ой, так! — пирхнула вона. — Вираз він мав! Іще й який! Хочеш побачити? Покажу тобі. Глянь на мене!

Йеннефер вибухнула сміхом.

* * *

«Той сміх, — подумала Цірі, дивлячись на хмари чорних птахів, що тяглися на схід. — Той сміх, спільний і щирий, зблизив нас по-справжньому, її й мене. Ми зрозуміли, вона і я, що можемо спільно сміятися, розмовляючи про нього. Про Ґеральта. Раптом стали ми близькі одна одній, хоча я добре знала, що Ґеральт єднає нас і розділяє одночасно і що завжди так буде.

Зблизив нас той спільний сміх.

І те, що сталося двома днями пізніше. У лісі, на узгір'ї. Показувала вона мені тоді, як знаходити...»

* * *

— Не розумію, навіщо мені шукати тих... Знову я забула, як це зветься...

— Інтерсекції, — підказала Йеннефер, вискубуючи реп'яхи, що вчепилися в її рукав під час проїзду чагарником. — Показую тобі, як їх знаходити, бо то місця, з яких можна черпати силу.

— Але ж я уже вмю черпати силу! І ти сама вчила мене, що сила є всюди. Навіщо тоді ми лазимо по кущах? Адже в храмі повно енергії!

— Авжеж, там її чимало. Саме тому його побудували там, а недесь в іншому місці. І також тому на території храму тобі здається, що черпати — то так легко.

— У мене ноги вже болять! Сядьмо на хвилику, добре?

— Добре, бридулько.

— Пані Йеннефер?

— Що?

— Чому ми завжди черпаємо силу з водних жил? Адже магічна енергія є всюди. Є вона в землі, правда? У повітрі, у вогні?

— Правда.

— А земля... О, всюди тут навколо повно землі. Під ногами. І всюди є повітря! А якщо ми захочемо вогню, то досить буде розпалити вогнище й...

— Ти ще заслаба, аби тягнути енергію з землі. Замало ще знаєш, аби вдалося тобі щось витягнути з повітря. А вогнем я геть забороняю тобі бавитися! Я вже говорила, за жодних умов не можна тобі торкатися енергії вогню!

— Не кричи. Я пам'ятаю.

Вони мовчки сиділи на сухому поваленому дереві, прислухуючись до вітру, що шумів у кронах дерев, слухаючи дятла, який завзято туктав десь поблизу. Цірі була голодна, а від спраги посохло їй у роті, але вона знала, що скарги не дадуть нічого. Раніше, місяць тому, Йеннефер реагувала на такі скиглення сухою лекцією про мистецтво опанування примітивних інстинктів, пізніше — удостоювала лише зверхньою мовчанкою. Протести мали настільки ж мало сенсу й давали настільки ж мало результату, як образи на називання її бридулькою.

Чародійка вискубала з рукава останній реп'ях. «Зараз вона про щось запитає, — подумала Цірі, — я відчуваю, як вона думає. Знову запитає мене про щось, чого я не пам'ятаю. Ні, в цьому немає сенсу. Не відповідатиму. То — минуле, до минулого вороття немає. Вона сама колись так сказала...»

— Розкажи мені про своїх батьків, Цірі.

— Я не пам'ятаю їх, пані Йеннефер...

— Пригадай. Прошу тебе.

— Тата я справді не пам'ятаю... — сказала вона тихо, підкоряючись наказу. — Тільки... Ну, майже зовсім. Маму... Маму — пам'ятаю. Мала вона довге волосся, о, таке... І завжди була сумна... Пам'ятаю... Ні, нічого не пам'ятаю...

— Пригадай, прошу.

— Не пам'ятаю!

— Поглянь на мою зірку.

Верещали чайки, пікіруючи униз, між човнами рибалок, де хапали вони тельбухи й викинутий із сіток риб'ячий дріб'язок. Вітер легенько лопотів спущеними вітрилами драккарів, над пристанню волікся прибитий мжичкою дим. До порту впливали триреми із Цінтри, сяяли золоті леви на блакитних прапорцях. Дядько Крах, який стояв поряд і тримав на її плечі долоню — величезну, наче ведмежа лапа, — раптом став на одне коліно. Воїни, які стояли шеренгами, ритмічно били мечами об щити.

Помостом до них ішла королева Каланте. Її бабця. Та, яку на островах Скелліге офіційно звали Ард Рена, Найвища Королева. Але дядько Крах ан Крайт, ярл Скелліге, усе ще стоячи з похилою головою, привітав Левицю з Цінтри титулом менш офіційним, хоча й тим, що визнавався острів'янами більш почесним.

— Будь здоровою, Модрон.

— Княжна, — сказала Каланте голосом холодним і владним, зовсім не дивлячись на ярла. — Іди до мене. Іди-но сюди, до мене, Цірі.

Долоня бабці була сильна і тверда, наче долоня чоловіка, а персні на ній — льодовито-холодні.

— Де Ейст?

— Король... — Крах замовк. — Він на морі, Модрон. Шукає рештки... І тіла. Від учора...

— Навіщо він їм це дозволив? — крикнула королева. — Як він міг це допустити? Як ти міг це допустити, Краху? Ти ж ярл Скелліге! Жоден драккар не має права вийти в море без твого дозволу! Навіщо ти їм дозволив, Краху?

Дядько ще нижче опустив руду голову.

— Коня! — сказала Каланте. — Їдьмо до форту. А завтра на світанку відпливаємо. Я забираю княжну до Цінтри. Ніколи не дозволю їй сюди повернутися. А ти... Ти тепер маєш переді мною величезний борг, Краху. І колись я зажадаю, щоб ти його сплатив.

— Я знаю, Модрон.

— Якщо я не зумію нагадати, це зробить вона. — Каланте глянула на Цірі. — І ти сплатиш їй свій борг, ярле. Знаєш, яким чином.

Крах ан Крайт устав, випростався, риси його засмаглого обличчя затверділи. Швидким рухом він витягнув із піхов, позбавлених прикрас, прямий сталевий меч, оголив ліве передпліччя, позначене загрубілими білими шрамами.

— Без театральних жестів, — пирхнула королева. — Побережи кров. Я сказала: колись. Пам'ятай!

— *Aen me Gla'eddyv, zvaere a'Bloedgeas, Ard Rhena, Lionors aep Xindra!* — Крах ан Крайт, ярл островів Скелліґе, підняв руку, струснув мечем.

Воїни гарикнули хрипко, вдарили зброєю об щити.

— Присягу приймаю. Веди до форту, ярле.

Цірі пам'ятала повернення короля Ейста, його скам'яніле зблідле обличчя. І мовчанку королеви. Пам'ятала похмуру, страшну учту, на якій дикі, бородаті морські вовки зі Скелліґе потроху упивалися серед жажливої тиші. Пам'ятала шепіт. *Geas Muire... Geas Muire!*

Пам'ятала вона потоки темного пива, що лилося на підлогу, роги, розбиті об кам'яні стіни зали у вибухах розпачливого, безсилового, безглузлого гніву. *Geas Muire!* Паветта!

Паветта, принцеса Цінтри, і її чоловік, князь Дані. Батьки Цірі. Зникли. Загинули. Убило їх *Geas Muire*, Прокляття Моря. Поглинув їх шторм, якого ніхто не передбачив. Шторм, якого не мало бути...

Цірі повернула голову, аби Йеннефер не помітила сліз, що наповнили її очі. «Навіщо це все? — подумала вона. — Навіщо всі ці запитання, ці спогади? До минулого немає вороття. Не маю я вже нікого з них. Ані тата, ані мами, ані бабці, тієї, яка була Ард Рена, Левицею з Цінтри. Дядько Крах ан Крайт, напевне, також загинув. Я не маю вже нікого, і є я кимось іншим. Немає вороття...»

Чародійка мовчала замислено.

— Відтоді почалися твої сни? — запитала раптом.

— Ні, — задумалася Цірі. — Ні, не тоді. Пізніше.

— Коли?

Дівчинка зморщила носа.

— Літом... Після того... Бо наступного вже була війна...

— Ага. Значить, сні почалися після зустрічі з Геральтом у Брокілоні?

Вона кивнула. «Не відповім на наступне запитання», — вирішила. Але Йеннефер запитання не ставила. Швидко встала, глянула на сонце.

— Ну, досить того сидіння, бридучко. Стає пізно. Шукаємо далі. Руку розслаблено уперед, пальці не напружуй. Уперед.

— Куди ми маємо йти? У який бік?

— Немає різниці.

— Жили є всюди?

— Майже. Навчишся, як відкривати їх, знаходити у просторі, розпізнавати такі точки. Позначають їх засохлі дерева, багрянні рослини, місця, які оминають усі звірі. Окрім котів.

— Котів?

— Коти люблять спати й відпочивати на інтерсекціях. Багато ходить розповідей про магичних тварин, але насправді кіт — окрім дракона — єдине створіння, що вміє поглинати силу. Ніхто не знає, навіщо кіт її поглинає і як використовує... Що сталося?

— О-о-о-о... Отам, у тому напрямку! Ніби там щось є! За отим деревом!

— Цірі, не фантазуй. Інтерсекції відчуються, коли над ними стоїш... Гм-м... Цікаво. Я б сказала, незвичайно. Ти насправді відчуваєш потяг?

— Насправді!

— То ходімо. Цікаво, цікаво... Ну, локалізуй. Покажи — де.

— Тут! У цьому місці!

— Браво. Пречудово. Ти відчуваєш легеньку судому середнього пальця? Бачиш, як він вигинається униз? Запам'ятай, це і є сигнал.

— Можу зачерпнути?

— Почекай, я перевірю.

— Пані Йеннефер, як воно, із тим черпанням? Якщо я наберу в себе силу, то її ж може забракнути там, унизу. Чи так можна? Мати Неннеке нас учила, що нічого не можна забирати отак, задля примхи. Навіть вишні треба залишати на деревах, для птахів і щоб ті просто впали.

Йеннефер обійняла її, легенько поцілувала волосся на скроні.

— Я б хотіла, — пробурмотіла, — щоб те, що ти кажеш, почули інші. Вільгефорц, Франческа, Терранова... Ті, хто вважає, що вони мають на силу виключні права й можуть нею користатися без обмежень. Хотіла б, щоб вони послухали мудру бридульку із храму Мелітеле. Не бійся, Цірі. То добре, що ти про це думаєш, але, повір мені, сили достатньо. Її не забракне. Воно так, наче у великому садку ти зірвала одну-єдину вишеньку.

— Уже могу черпати?

— Зачекай. Ого, це диявольськи сильне гніздо. Потужно пульсує! Бережися, бридулько. Черпай обережно й дуже, дуже поволі.

— Я не боюся! Пах-пах! Я відьмачка! Ха! Я її відчуваю! Відчуваю... О-о-о-о-ох! Пані... Йе... н-н-не... фе-е-е-е-ер...

— Прокляття! Я ж застерігала! Говорила! Голову догори! Догори, кажу! Ось, приклади до носа, бо вся заляпаєшся кров'ю! Спокійно, спокійно, маленька, тільки не зомлівай. Я поряд. Я поряд... донечко. Тримай хустку. Зараз я вичарую лід...

* * *

Через ту дещицю крові з носа був чималий скандал. Йеннефер і Неннеке не розмовляли одна з одною тиждень.

Тиждень Цірі лінувалася, читала книжки й нудилася, бо чародійка зупинила заняття. Дівчинка не бачила її цілими днями — Йеннефер кудись пропадала на світанку, поверталася увечері, дивилася на неї дивно й була дивно маломовною.

За тиждень Цірі набридло. Увечері, коли чародійка повернулася, вона мовчки підійшла до неї, притулилася міцно.

Йеннефер мовчала. Дуже довго. Не мусила говорити. Пальці її, стиснуті на плечах дівчинки, говорили за неї.

Назавтра архіжриця і чародійка помирилися, провівши довгу, кількогадинну, розмову.

І тоді, до величезної радості Цірі, усе повернулося до норми.

* * *

— Дивися мені в очі, Цірі. Малий вогник. Формула, прошу!

— *Aine verseos!*

— Добре. Подивися на мою руку. Той самий жест — і розчини вогник у повітрі.

— *Aine aen aenye!*

— Чудово. А який жест треба зробити зараз? Так, саме такий. Дуже добре. Посиль жест і зачерпни. Більше, більше, не переривай!

— О-о-о-ох...

— Спиною рівно! Руки вздовж тулуба! Долоні розслаблено, жодних непотрібних рухів пальцями, кожен рух може мультиплікувати ефект, ти ж не хочеш, щоб тут розгорілася пожежа? Підсилюй, чого ти чекаєш?

— О-ох, ні... Не можу...

— Розслабся і припини труситися! Зачерпуй! Що ти робиш? Ну, тепер краще... Не послабляй волі! Надто швидко, буде гіпервентиляція! Не треба розігрівати! Повільніше, бридулько, спокійніше. Знаю, що воно неприємно. Звикнеш.

— Болить мені... У животі... О, тут...

— Ти жінка, це типова реакція. Із часом звикнеш. А щоб виробити звичку, мусиш тренуватися без знеболювальної блокади. Це дійсно необхідно, Цірі. Нічого не бійся, я на сторожі, екраную тебе. З тобою нічого не може статися. Але біль доведеться перетерпіти. Дихай спокійно. Сконцентруйся. Жест, прошу. Досконало. І бери силу, черпай, втягай... Добре, добре... Ще трохи...

— О... О... О-о-ох!

— От бачиш? Можеш, коли захочеш. Тепер стеж за моєю долонею. Уважно. Виконай той самий жест. Пальці! Пальці, Цірі! Дивися на мою долоню, не на стелю! Тепер добре, так, дуже

добре. Зв'яжи. А тепер оберни, реверсуй жест і видай силу в образі сильнішого світла.

– ĩ-ĩ-ĩ-ĩ-ĩ... ĩ-ĩ-ĩ-ĩ-ĩK... и-и-и...

— Припини стогнати! Опануй себе! Це судома! Це зараз мине! Ширше пальці, пригаси, віддай, віддай то із себе! Повільніше, прокляття, бо знову полетять у тебе кровоносні судини!

— İ-i-i-i-и-и-ик!

— Занадто різко, бридулько, усе ще занадто різко. Я знаю, сила виривається назовні, але ти мусиш навчитися її контролювати. Не можна допускати тобі таких вибухів, як оце щойно. Якби я тебе не ізолювала, наробила б ти чималого безладдя. Ну, ще раз. Почнемо з самого початку. Жест і формула.

— Ні! Досить! Я уже не можу!

— Дихай потроху і припини труситися. Цього разу це просто істерія, ти мене не обдуриш. Опануй себе, сконцентруйся і починай.

— Ні, прошу, пані Йеннефер... Болить мені... Мені недобре...

— Тільки без сліз, Цірі. Немає паскуднішого видовища, ніж чародійка, що хлипає. Ніщо не приносить більшого жалю. Облиш це. Ніколи про це не забувай. Ще раз, із самого початку. Закляття і жест. Ні-ні, цього разу без наслідування. Зробиш це сама. Ну, напруж пам'ять!

— *Aine verseos... Aine aen aenye... O-o-o-ox!*

— Погано! Надто швидко!

* * *

Магія — наче залізна стріла з гачком — встряла в неї. Глибоко ранила. Боліла. Боліла тим дивним видом болю, який дивним чином близький до насолоди.

* * *

Щоб розслабитися, вони знову бігали парком. Йеннефер домоглася, аби Неннеке видала зі зберігання меч Цірі, що дозволило дівчині продовжити тренування кроків, ухиянь і нападів, але так, щоб інші жриці й адепки того не бачили. Але магія була усяди-

сущою. Цірі вчилася, як простими закляттями й концентрацією волі розслаблювати м'язи, боротися із судомою, контролювати адреналін, панувати над відчуттям рівноваги й блукаючим нервом, як сповільнювати або прискішувати пульс, як на коротку мить обходитися без кисню.

Чародійка знала несподівано багато про меч і відьмацький «танець». Знала багато про секрети Каер Морену, безсумнівно, була у фортеці. Знала Весеміра й Ескеля. Ламберта й Коена не знала.

Йеннефер була в Каер Морені. Цірі здогадувалася про причини, через які під час розмов про фортецю очі чародійки наповнювалися теплом, втрачали злий блиск і холодну, байдужу, мудру глибину. Якби ті слова пасували до особи Йеннефер, Цірі назвала б її тоді замріяною, заслуханою у спогади.

Цірі здогадувалася про причини.

Була тема, торкатися якої дівчинка інстинктивно і старанно уникала. Але якогось разу розімліла й розбовкала. Про Трісс Мерігольд. Йеннефер, удавано байдуже, удавано без бажання, удавано банальними дозованими запитаннями витягла з неї решту. Очі мала тверді й непроникні.

Цірі здогадувалася про причини. І, о диво, уже не відчувала роздратування.

Магія заспокоювала.

* * *

— Так званий Знак Аард, Цірі, — це дуже просте закляття із групи психокінетичних чарів, що полягають у поштовху енергії в заданому напрямку. Сила поштовху залежить від концентрації волі того, хто їх накладає, і від сили, яку він використовує. Вона може бути значною. Відьмаки адаптували те закляття, скориставшись із факту, що воно не вимагає знання магічної формули — достатньо концентрації й жесту. Тому й назвали те Знаком. Звідки взяли назву — не знаю, може, зі Старшої Мови, слово «ард» значить, як тобі відомо, «гора», «гірський» чи «найвищий». Якщо так, то назва дуже помилкова, бо важко знайти легше психокінетичне

закляття. Ми, зрозуміло, не гаятимемо ні часу, ні енергії на щось настільки примітивне, як відьмацький Знак. Тренуватимемо справжній психокінез. Вивчимо це... О, на тому кошику, що лежить під яблунею. Сконцентруйся.

— Уже.

— Ти швидко концентруєшся. Нагадую: контролюй вихід сили. Випустити її ти можеш лише стільки, скільки ти взяла. Якщо видаси її хоча б на крапельку більше, зробиш то коштом власного організму. Таке зусилля може позбавити тебе свідомості, а в крайньому разі навіть убити. Якщо ж при цьому ти віддаси все, що взяла, — втратиш можливість повторення, тобі доведеться черпати ще раз, а ти знаєш, як воно нелегко та болісно.

— О-о-о, знаю!

— Не можна тобі послаблювати концентрацію і дозволяти, аби енергія виривалася з тебе сама. Моя Майстриня зазвичай говорила, що віддавання сили мусить відбуватися так, наче ти пердиш у бальній залі: делікатно, ощадно й контрольовано. І так, щоб сторонні не здогадалися, що це — ти. Розумієш?

— Розумію!

— Вирівняйся. Припини хихотіти. Нагадую, що закляття — це серйозна справа. Накладається воно в позі, сповненій грації, але й гордовитій. Жести виконуються плинно, але рішуче. Із гідністю. Не корч дурнувато писок, не кривися, не висовуй язика. Оперуєш силою природи, тож покажи природі повагу.

— Добре, пані Йеннефер.

— Май на увазі, цього разу я тебе не екраную. Ти самостійна чародійка. Це твій дебют, бридулько. Ти бачила отой глечик вина на комоді? Якщо дебют пройде добре, твоя майстриня вип'є його сьогодні ввечері.

— Сама?

— Учням дозволяють пити вино тільки після переходу до підмайстра. Мусиш зачекати. Ти швидка, тож якихось років десять, не більше. Ну, починаємо. Складай пальці. А ліва рука? Не махай нею! Опустивільно чи зіпри в бік. Пальці! Добре. Ну, випускай.

— А-а-а-ах...

— Я не просила, щоб ти випускала звуки. Випускай енергію. У тиші.

— Ха-а, ха! Він підскачив! Кошик підскачив! Ти бачила?

— Ледь здригнувся. Цірі, ощадно — не значить слабко. Психокінез застосовується із певною метою. Навіть відьмаки застосовують Знак Аард, аби звалити супротивника з ніг. Енергія, яку ти випустила, не збила б із супротивника капелюха. Ще раз, трохи сильніше. Сміливо!

— Ха! Ото полетів! Зараз було добре? Правда? Пані Йеннефер?

— Гм-м-м... Після збігаєш на кухню і свиснеш трохи сиру для нашого вина... Було майже добре. Майже. Ще сильніше, бридулько, не бійся. Підними кошик із землі й добряче вдар ним об стіну отого сарайчика, так, щоб пір'я полетіло. Не горбся! Голову уверх! Із грацією і гордовито! Сміливо, сміливо! О, ясна холера!

— Ой-йой... перепрошую, пані Йеннефер... Хіба... випустила я трохи забагато...

— Трішечки. Не нервуйся, Цірі. Йди до мене. Ну, маленька.

— А... А сарайчик?

— Таке буває. Немає чим перейматися. Дебют, взагалі-то, належить оцінити позитивно. А сарайчик? Це взагалі був некрасивий сарайчик. Не думаю, щоб комусь занадто бракувало його в пейзажі. Гей, пані! Спокійно, спокійно, навіщо отой крик і шум, нічого ж не сталося! Без нервів, Неннеке! Нічого не сталося. Треба просто прибрати дошки. Згодяться на опалення!

* * *

Під час теплих безвітряних днів повітря густішало від запаху квітів і трав, пульсувало спокоєм і тишею, яку переривало гудіння бджіл і великих жуків. У такі дні Йеннефер виносила до саду плетене крісло Неннеке, сідала в ньому, далеко витягнувши ноги. Часом вивчала книги, часом читала листи, які отримувала за посередництвом дивних посланців, переважно птахів. Інколи просто сиділа, дивлячись удалину. Однією рукою замислено куйовдила свої

чорні лискучі локони, другою гладила по голові Цірі, яка сиділа на траві, притулена до теплого твердого стегна чародійки.

— Пані Йеннефер?

— Я тут, бридулько.

— Скажи мені, чи за допомогою магії можна зробити все, що завгодно?

— Ні.

— Але можна багато чого, вірно?

— Вірно. — Чародійка прикрила на мить очі, торкнулася пальцями повік. — Дуже багато чого.

— Щось насправді велике... Щось страшне! Дуже страшне?

— Інколи більше, ніж хотілося.

— Гм-м... А чи я... Коли я зумію робити щось таке?

— Не знаю. Може, ніколи. Аби тільки тобі ніколи б і не довелося.

Тиша. Мовчанка. Спека. Запах квітів і трав.

— Пані Йеннефер?

— Що знову, бридулько?

— Скільки тобі було років, коли стала чародійкою?

— Гм-м... Коли я склала вступний іспит? Тринадцять.

— Ха! То стільки, скільки мені зараз! А скільки... Скільки ти мала років, коли... Ні, про те я не запитаю...

— Шістнадцять.

— Ага... — Цірі легенько зарум'янилася, удала раптом зацікавленість хмарою дивної форми, що висіла високо над вежами храму. — А скільки ти мала років... коли взнала Геральта?

— Більше, бридулько. Трохи більше.

— Ти все ще називаєш мене бридулькою! Знаєш, як сильно я того не люблю. Чому ти так робиш?

— Бо я злостива. Чародійки завжди злостиві.

— Але я не хочу... не хочу бути бридулькою. Хочу бути вродливою. Насправді вродливою, як ти, пані Йеннефер. Чи завдяки магії я колись зумію стати такою чарівною, як ти?

— Ти... На щастя, ти не мусиш... Не потребуєш для цього магії. Ти сама не знаєш, яке це щастя.

— Але я хочу бути насправді вродливою!

— Ти насправді вродлива. Насправді вродлива бридулька.

Моя вродлива бридулька...

— Ох, пані Йеннефер!

— Цірі, у мене на стегні будуть синці.

— Пані Йеннефер?

— Слухаю.

— На що ти так дивишся?

— На те дерево. Це липа.

— А що у ній такого цікавого?

— Нічого. Просто втішаюся її видом. Втішаюся, що... можу бачити.

— Не розумію.

— Це добре.

Тиша. Мовчання. Парко.

— Пані Йеннефер?

— Що знову?

— До твоєї ноги лізе павук! Глянь, який гидкий!

— Павук як павук.

— Убий його!

— Не хочеться мені нахилитися.

— Так убий його закляттям!

— На землях храму Мелітеле? Щоб Неннеке прогнала нас геть копняками в дупу? Ні, дякую. А зараз посидь тихо. Я хочу подумати.

— А над чим ти так думаєш? Гм-м. Добре, уже мовчу.

— Не вірю своєму щастю. Я уже боялася, що ти поставиш переді мною якесь із своїх незрівнянних запитань.

— Чому ні? Я люблю твої незрівнянні відповіді!

— Ти стаєш нахабною, бридулько.

— Я чародійка. А чародійки злостиві й нахабні.

Мовчання. Тиша. Повітря не рухається. Парко, наче перед грозою. І тиша, цього разу перервана далеким карканням круків і ворон.

— Щоразу їх більше. — Цірі задерла голову. — Летять і летять... Наче восени... Паскудне птаство... Жриці говорять, що то поганий знак... Омен, чи якось так. Що воно — омен, пані Йеннефер?

— Прочитай у «*Dhu Dwimmermorc*». Є там цілий розділ на цю тему. Мовчання.

— Пані Йеннефер...

— До лиха. Що знову?

— Чому Ґеральт так довго... Чому він не приїздить?

— Напевне, забув про тебе, бридулько. Знайшов собі вродливішу дівчинку.

— Ох, ні! Я знаю, що він не забув! Не міг! Я знаю це, знаю це напевне, пані Йеннефер!

— Добре, що ти про це знаєш. Щаслива бридулька.

* * *

— Я тебе не любила, — повторила.

Йеннефер не глянула на неї, далі стояла, повернувшись спиною, біля вікна, дивлячись у бік узгір'їв, що темнішали на сході. Над узгір'ями небо чорніло від зграй круків і ворон.

«Зараз вона запитає, чому я її не любила, — подумала Цірі. — Ні, вона надто мудра для такого запитання. Сухо зверне увагу на граматичну форму й запитає, відколи я почала застосовувати в тому минулий час. А я їй скажу. Буду настільки ж сухою, як і вона, спародіюю її тон, нехай знає, що я також умію удавати холодну, бездушну й байдужу, таку, що стидається почуттів і емоцій. Усе їй скажу. Хочу, мушу їй усе сказати. Хочу, щоб вона про все знала ще до того, як ми полишимо храм Мелітеле. До того як ми виїдемо, аби нарешті зустрітися з тим, за ким я так тужу. З тим, за ким так тужить вона. З тим, за ким так тужимо ми обидві. Хочу сказати їй, що...

Скажу їй. Досить, аби вона тільки запитала.

Чародійка відвернулася від вікна, посміхнулася. Не запитала ні про що.

* * *

Виїхали вони назавтра, рано-вранці. Обидві в чоловічих подорожніх нарядах, у плащах, у капелюхах і каптурах, що приховували волосся. Обидві озброєні.

Прощалася з ними тільки Неннеке. Довго й тихо розмовляла з Йеннефер, потім обидві вони, чародійка і жриця, міцно, по-чоловічому потиснули одна одній руки. Цірі, тримаючи вуздечку своєї кобили в яблука, хотіла попрощатися так само, але Неннеке не дозволила. Обійняла її, притулила, поцілувала. На очах мала сльози. Цірі також.

— Ну, — нарешті сказала жриця, витираючи око рукавом шат. — Їдьте вже. Нехай Велика Мелітеле береже вас у дорозі, мої кохані. Але в богині — багацько справ, тож стережіться і самі. Пильнуй її, Йеннефер. Бережи її, наче зіницю ока.

— Маю сподівання, — ледь усміхнулася чародійка, — що я зумію зберегти її краще.

По небу, у напрямку долини Понтару, летіли зграї ворон, жакливо каркаючи. Неннеке на них не дивилася.

— Бережіться, — повторила вона. — Їдуть погані часи. Може виявитися, що Ітлінне ап Евеніен знала, що віщувала. Надходить Час Меча й Сокири. Час Погорди й Вовчої Завірюхи. Бережи її, Йеннефер. Не дозволяй нікому її скривдити.

— Я повернуся сюди, Мати, — сказала Цірі, скочивши в сідло. — Я напевне повернуся сюди! Скоро!

Не знала, як сильно вона помилялася.

Кінець першого тому

Меч і фехтування у світі відьмака

З одного боку, нам небагато відомо про рівень розвитку військового мистецтва у світі відьмака Геральта. Ми знаємо, що цей світ іще не дійшов до використання пороху на полі бою (хоча його — до якоюсь мірою — цілком заміщує магія: наприклад, у відомій уже читачеві битві за Содден); знаємо, що тут загони з рицарських орденів діють поряд із централізованою армією (найчіткіше це буде видно в романі «Володарка Озера»); що вільне селянство залишається найважливішим соціальним прошарком у Королівствах Півночі — настільки, що війна, яка наближається до Королівств, стане війною, де піхота переможе кінноту (ту саму, про «глибокі рейди» якої так завзято дискутують королі на сторінках романів); що клинкова зброя, усілякого роду мечі та шаблі — «біла», як зазвичай звуть її у польській культурі (як знак шляхетного чи воїнського стану) — залишається важливим елементом як для вищих класів, так і для професіоналів-воєників (при цьому на сторінках циклу нам, здається, жодного разу не трапиться зброя з вузьким клинком — типу шпаги чи рапіри). Інакше кажучи, це світ — у межах військової справи — скоріше, світ Високого Середньовіччя.

Разом із тим ми мало що знаємо про техніку бою клинковою зброєю в цьому світі (окрім того, що автор користується термінологією з класичного європейського фехтування — у тому числі на мечях). У нас немає відомостей про фехтувальні школи Королівств Півночі, нам невідомі імена майстрів-фехтувальників. Бій на мечях залишається боєм індивідуалізованим — або рівнем рицарських поєдинків, або ж різанини в темних міських завулках.

Одне ми знаємо точно: меч залишається ще й головною (а інколи складається враження, що й єдиною) зброєю відьмаків як специфічного корпусу воїнів, штучно створених для боротьби з будь-якими реліктовими чудовиськами — незалежно від їхнього розміру й зовнішнього вигляду.

По суті, саме поєдинки відьмаків (Геральта та — інколи — інших) ми й бачимо як утілення фехтувального мистецтва.

Тож опишемо певні особливості технік, із цим мистецтвом пов'язаних.

Перше, що кидається у вічі, — це термінологія, яку використовує автор при описі тренувань і поєдинків. Наведемо значення тих термінів, що трапляються на сторінках книжки.

Оберт (або ж **вольт**) — від франц. *volte*, «поворот тіла довкола своєї осі», ухиляння від удару з повним обертанням тіла на 360° , із пропуском рублячого чи колючого удару клинка поряд із тілом без його парирування (**напівоберт** — те саме, але з поворотом тіла на 180°).

Блок — закриття від удару супротивника зброєю (часто — пласкою частиною клинка, не лезом, яке може бути вищерблене при блоці «лезо-в-лезо»).

Відскік — належить до так званого «пасивного відхилення» (інакше кажучи — без використання зброї; таким, наприклад, є й **оберт**); є варіантом **відступу**, але енергійнішим.

Контрвипад — зустрічний рух клинка при спробі супротивника атакувати.

Фінт — обманні рухи зброєю та тілом для дезорієнтації супротивника.

Сіністер — (від лат. *sinister* — «лівий») — удар зліва направо з позиції того, хто атакує (відповідно **декстер**, від лат. *dexter* — «правий», — дзеркальний удар, справа наліво)

Із підручників з фехтування (й історичного фехтування — оскільки в бою на мечях є чимало специфіки, порівняно навіть з бойовою рапірою чи шпагою, не кажучи вже про спортивну зброю) ми можемо навести й класифікацію ударів (більша частина з яких, як міг пересвідчитися читач — чи зможе пересвідчитися в подальшому, — є на сторінках книжок цього циклу).

За типом **шкоди від удару**:

Рубання — вектор такого удару найчастіше спрямовано перпендикулярно вісі клинка.

Розсічення (або **розрізання**) — вектор удару спрямовано під кутом до вісі клинка (близько 30°); досить часто такий удар є зворотнім — коли клинок йде в бік рукояті, на фехтувальника.

Укол (або **поштовх**) — вектор удару спрямовано паралельно вісі клинка; мета — проштрикнути супротивника.

Розпорювання — клинок входить у тіло супротивника на незначну глибину, а тоді проводиться рух, перпендикулярний до вісі клинка.

За типом **м'язів, які задіяні для удару**:

Плечові удари — при ударі використовується сила усієї руки, часто — із розворотом корпусу; такого роду удари сильні й замашисті, але порівняно повільні.

Ліктьові — удари наносяться, найперше, за рахунок розпрямлення ліктьового суглоба; трапляються в історичному фехтуванні найчастіше.

Зап'ясткові — удари наносяться за рахунок руху зап'ястка; використовуються для швидких ударів (і часто — для легкої зброї).

Корпусні — удари здійснюються за рахунок розвороту корпусу; найчастіше використовуються на ближній дистанції, коли немає часу для замаху.

Загального переміщення — наносяться за рахунок загального переміщення чи загального оберту, й руки при таких ударах часто не рухаються.

Удари, до того ж, можуть наноситися по вертикалі (як зверху вниз — і ці удари потужніші, — так і знизу уверх); по діагоналі, зліва направо чи навпаки (сіністром чи декстером відповідно); по горизонталі, паралельно до землі.

Нарешті, опишемо базові **захисні стійки**, що використовуються у фехтуванні клинковою зброєю.

Прима («перша позиція») — стійка, що захищає ліву частину тіла від рублячих ударів і корпус — від уколів; положення руки — зігнута в лікті, зброю спрямовано вниз і трохи в бік супротивника (формується уже при витяганні зброї з піхов — що досить часто розміщені на лівому боці).

Секунда («друга позиція») — стійка, що захищає ліву частину тіла й корпус; є продовженням **прими**: рука переміщується зліва-направо так, щоб передпліччя було спрямовано в бік супротивника; зброю, як і у **примі**, направлено вістрям униз і в бік супротивника.

Терція («третя позиція») — виконується для захисту зовнішнього верхнього сектора, від ударів і уколів у праве плече, скроню й руку, у праву верхню частину тіла; перехід у **терцію** — через повертання зброї клинком уверх і в бік супротивника (одночасно **терція** є базовою стійкою, яку займають супротивники перед початком поєдинку).

Кварта («четверта позиція») — стійка (і захисний рух) у фехтуванні, що захищає внутрішній верхній сектор, із зігнутим ліктем на рівні талії, передпліччям, зверненим у бік супротивника, і клинком, спрямованим — кінчиком, вістрям — на рівень лоба супротивника; у «верхній кварти» кисть — на рівні грудей і вище; у «нижкій кварти» — на рівні стегна; четверта позиція досягається через переведення зброї з терції направо, рухом руки в лікті.

Квінта («п'ята позиція») — стійка, що захищає від ударів у голову, клинок над головою, в горизонтальній позиції, лезом у бік супротивника, рука зігнута в лікті, гарда — трохи вище за вістря клинка.

Сікста («шоста позиція») — стійка, дзеркальна до квінти (клинок спрямовано справа наліво); прикриває від ударів згори, у голову й верхню частину корпусу.

Септима («сьома позиція») — у фехтуванні шаблею та мечем захищає внутрішній верхній сектор і спину; руку піднято й зігнута в лікті, клинок спрямовано вістрям униз, під невеликим кутом до спини, тильний бік долоні дивиться у бік супротивника.

Особливостями техніки фехтування, яку використовують відьмаки, є відсутність на них обладунку (у найкращому разі — це легкий шкіряний колет чи куртка з товстої шкіри), велика кількість фінтів, ухиянь та обертів (напівобертів). Бій на мечях у стилі відьмаків майже не має статичних блоків (жорстких, таких, що просто зупиняють меч супротивника; навпаки, тут використовуються так звані «зливи» — блокування, коли клинок супротивника «зісковує» з твого клинка); вони завжди в русі, мета цього стилю — вивести супротивника з рівноваги, примусити розкритися, припуститися помилки. Звідси — постійне обертання, ухияння від ударів, що робиться максимально близько від супротивника й не дозволяє йому використовувати можливості клинкової зброї.

Зброя, описана в більшості поєдинків, — класична середньовічна, а більшість мечів — полуторні, з руків'ям, розрахованим на дворучний хват (такі, наприклад, обидва мечі відьмака). В історії нашого світу такого роду клинки вважаються досить легкими (а у відьмака він, як пам'ятають читачі, ще й полегшений, зі специфічних сплавів); використовують їх у бою без обладунку (єдиним винятком у циклі будуть нільфгардські рицарі — але цей момент у читача ще попереду).

Одночасно така техніка — й така зброя — вимагає нелюдської швидкості та незвичайної міцності зв'язок та суглобів (не забуватимемо, що відьмаки — люди зі зміненою мутаціями, вірусами та активними компонентами біологією). А тому й бій у відьмачому стилі — це коротка сутичка, справа кількох хвилин, не більше.

Приклади ж читачі можуть знайти на сторінках цієї — й інших, минулих і майбутніх книжок — у необмеженій кількості.

КОМЕНТАРІ

...яку боронили нечисленні солдати, міщани з алебардами й арбалетники з цехів — у нашій історії військовими силами, які виставлялися для оборони міст, були не тільки професійні військові (дружина сеньйора або формального володаря чи воеводи міста), а й ополчення яке найчастіше складалося із загонів, що виставлялися цехами. Загони ці дуже довго були пішими (що зрозуміло, оскільки таке військо не належало до рицарських), а відповідно — озброєні були державною зброєю та луками й арбалетами.

...Майстер Магічних Арканів — поняття «Аркан» тут використовується у значенні «містична таємниця», «секретне знання» (що залишилося і в сучасній мові — у сполученнях типу «аркани Таро»).

...під дубом Блеоберісом — дуб у нашій реальності вважався одним із п'яти священних дерев у кельтській традиції (наприклад, у староірландській літературі згадується священний дуб Ео Мугна, перша квітка наступного

врожаю якого розквітала, коли з віття падав останній жолудь). Саме найменування дуба — «Блеоберіс» — трапляється в артуровському епосі, як ім'я одного з рицарів, кузена Ланселота Озерного, якого переміг Трістан. (Крім того, близьке за звучанням слово — *bile* — означало в кельтів «прадавнє, шановане дерево».)

...першим був викинутий хвилию Жолудь, а з Жолудя проклянувся Великий Блеоберіс, найстарший із дубів, — дуб пов'язаний із космогоніями (історіями становлення Всесвіту) у багатьох традиціях, що в нашій реальності належать, зокрема, до індоєвропейських народів. Так, із потопом пов'язано з 'яву священного дубу в кельтській традиції, при збиванні океану богами з'являється священний дуб Паріджата в індуїзмі. Але найближчими до розповіді друдів під Блеоберісом є легенди, пов'язані з карело-фінськими міфологічними традиціями: саме тут дуб є «початком усіх початків», має здатність відтворювати життя на землі і є першим деревом, деревом життя.

...ніж-метелик закрутився і клацнув у долоні Ріенса — інша назва ножа-метелика в нашій реальності — «балісонг» (з тагальської мови, оскільки в Європу він прийшов з Філіппін). Складний ніж, складається з леза, двох подовжніх половинок, що шарнірно поєднані із хвостовиком клинка. Назву отримав від специфічного розкриття, яке забезпечується обертанням рукоятки, подібного до рухів крил метелика.

...коли настав Мідінваерне, День Зимового Сонцестояння, — назва у межах авторської Старшої Мови, буквально значить «середина зими»; у європейській язичницькій традиції відоме свято Йоль (яке в римській традиції змішувалося із Сатурналіями, а в християнській — із Різдом). Проводилося 21–22 грудня і часто пов'язувалося із практиками гадань, віщувань.

...щоб дощенту зруйнувати королівський бург — під «королівським бургом» мається на увазі частина міста, де перебував володар, частина, захищена додатковими фортифікаційними спорудами, замок. Слово походить від нім. *Burg* — «фортеця» (у назвах, наприклад, німецьких міст часто означав, що місто виникло як адміністративний чи військовий центр, із системою укріплень).

...Ти можеш піти в широкий сіністер або вдарити верхньою квартою — техніка бою, яку використовують відьмаки, поєднує у собі елементи фехтування рапірою та шпагою з боєм на мечях. Звідси й терміносистема, в якій описуються бої.

...покрикував на двох купців і економа — економ у земному Середньовіччі — людина, яка обіймала посаду, пов'язану із заготівлею необхідних для споживання матеріалів та їжі; найчастіше економ перебував під управлінням людини, яка при дворі володаря відповідала за припаси та казну (такими, наприклад, були камерарії).

...підсовуючи під очі рицаря короткий різьблений кий із випаленим знаком — палиця чи кий із вирізаними та випаленими знаками досить часто

(й досить довго — чи не до XIX століття включно) використовувалася для підрахунку — речового чи грошового; присутність такої речі в економа, чиім завданням була, зокрема, доставка працедавцям з числа офіційних персон, — цілком зрозуміла.

...вельмож та пасованих — поняття «пасований» трапляється у світі Геральта досить часто й використовується у значенні «рицар», «представник шляхетного стану»; пов'язано з тим, що обряд посвячення у рицарі включав у себе як звичну для нас картину покладення меча на плечі кандидата, який у цей час стоїть на колінах, так і обряд надягання паса, поясу зі зброєю (а в польському універсумі — треба пам'ятати ще й про гаптовані сріблом, золотом та вишивкою пояси з дорогітних тканин як ознаки людини шляхетного стану).

...вітаю, характернику — українському читачеві добре відоме значення слова «характерник», яке часто використовується стосовно запорізьких козаків і означає завзятого войовника, який має низку надлюдських чи магічних властивостей (уміння провіщувати майбутнє, заговореність від стріл та куль тощо); саме в цьому значенні — войовника із властивостями чаклуна — це слово використовує і Ярпен Зігрін.

...Півстайє звідси, біля гостинця — стайє — одиниця виміру довжини в середньовічній Європі та в стародавніх Польщі й Литві. Часто пов'язують із переінакшеною давньогрецькою мірою довжини «стадій»; становить від 130 до 180 метрів.

...Так звана Буга хоругва — у польській військовій справі часів Речі Посполитої та Великого Князівства Литовського хоругва була військовим підрозділом, що приблизно відповідав роті — тактично окремому та мобільному військовому підрозділу; найчастіше розмір варіювався у межах 150—300 людей.

...Не бачу тут нікого в королівських кольорах — середньовічна армія не користувалася уніформою в нашому розумінні слова (як одягом однакового пошиву), але використовувала кольори, що відповідали гербовим барвам рицарів та вельмож, які стояли на чолі підрозділів. Відповідно тут — мають ся на увазі кольори гербу королівської фамілії та держави.

...обидва кораблі мають гостродонні корпуси — гостродонними чи кілевими звуться судна, що мають досить великий підйом днища та киль як специфічну конструкцію днища; на відміну від плоскодонних річкових кораблів кілеві швидкохідніші, але й глибше занурюються у воду, мають глибшу осадку.

...яка належить до ряду Amphipoda, чи Бокоплави — ряд амфіподів чи бокоплавів реально існує і в нашому світі й нараховує понад 7000 видів; утім, у наших умовах розміри їхні куди менші, 5—25 сантиметрів.

...Візімір витребував з Новіграда впровадження права складу. Фольтест із Темерії відповів реторсійними мірами, беззаперечним правом складу

у Визімі й Горс Велені — перераховано правові інструменти регламентації та організації торгівлі за часів Середньовіччя. Зокрема, «право складу» передбачало заборону транзиту певних товарів через міста чи території, які те право мали; купці повинні були зупинятися у складових містах і торгувати там протягом певного часу, збуваючи товар місцевим жителям (по факту, така міра, окрім іншого, сприяла стягненню торговельних податків). Реторсійні міри — свого роду «симетрична відповідь» у правовому полі в міждержавній політиці; застосовувалися як відповідь на міри репресивного характеру, які інша держава вже ввела стосовно держави даної.

...Реданія майже не має мануфактур, а ремісники конкуренції б не втримали — у мануфактурі, на відміну від цехів, використовувалися наймана праця і — широко — розділення праці; на відміну від цехів, не мали жорсткого регламенту та обмежень щодо умов чи обсягів праці й таким чином були економічно вигідніші та сильніші. Цехи довгий час протистояли мануфактурному виробництву — у тому числі й насильницькими методами.

...десять відсотків *ad valorem* — від лат. «з ціни»; назва мита в митних тарифах, яка береться у розмірі відомого відсотку з ціни товару (відповідно, розмір його з ціни шкір лисів та котів — відчутно відрізнявся).

...два галери за годину — у нашій реальності назва розмінної монети в германських країнах часів Середньовіччя та Модерної доби; активно використовувався в Австро-Угорщині. Назва походила від місцевої назви пфеніга, відчеканеного у швабському місті Швєбіш-Галле.

...удаючи зацікавленість глиняними окаринами — окарина — стародавній духовий інструмент, глиняний свищик, флейта; за формою нагадував яйце або заглажену коробочку з дірками для пальців (від чотирьох до десятка).

Територія університету була екстериторіальною — екстериторіальність (від лат. *ex* — «назовні» і *territoralis* — «те, що належить до даної місцини, території») — статус об'єктів чи людей, які виведено з-під дії місцевого законодавства. Університети в середньовічній Європі мали специфічні права та привілеї, що поширювалися як на студентів та викладачів (як представників специфічного «цеху вчених»), так і на території, яку університети займали. Зокрема, незалежність університетів стосувалася внутрішнього життя (правила викладання, присудження ступенів, запрошення викладачів тощо, правила внутрішніх уставів) та зовнішніх контактів (за університетами було закріплено право суду для своїх членів, право ношення зброї — за жаками-студентами та викладачами, звільнення від аналогів та податей тощо).

...скандал щодо лавкового гетто для нелюдей ледь скінчився — у міжвоєнні роки в Другій Речі Посполитій — серйозний скандал у системі вищої освіти, пов'язаний зі спробою увести так зване «лавкове гетто» для студентів-

євреїв, що мало форму сегрегації; передбачалося, що в лекційній залі певна її частина відводиться для студентів-євреїв, які не мають права самостійно обирати місця для сидіння на лекціях.

...однією з небагатьох, хто володів мистецтвом поліморфії — поліморфія (від грец. *poli* — «багато» і *morpha* — «форма») — можливість змінювати зовнішню форму; тут: вміння перевертня, перетворення з людини на іншу істоту.

...герцог Віндгальм з Атре — див. оповідання «Питання ціни» зі збірки «Останнє бажання».

...ніхто не напустить на нас міліцію чи шукачів нагород — «міліція» тут (від лат. *militia* — «військо») — як правило нерегулярні військові утворення, що використовуються як для військових, так і (частіше) для підтримання суспільного порядку; здебільшого формувалися з місцевого населення і не входили до системи державного війська.

...працював писарем у гродському суді — гродські (замкові) суди — усе-станові суди першої інстанції, де судочинство справляли посадові особи — воєвода, староста та ін. Мав функцію виконання вироків і рішень інших судів; засідання його були непостійними — від двох до чотирьох разів на рік. Писарями гродських судів велися акти (записи вироків, угод, заяви приватних осіб щодо скоєння злочинів тощо).

3-поміж сторінок раптом вислизнула окрема картка з малюнком — у європейському Високому Середньовіччі та Ранньомодерному часі еротичні малюнки, що виконували роль сучасної порнографії, — елемент реально-го повсякденного життя; наприклад, про «непрстойні картини» (*immagini dishoneste*) пишуть як про антураж лазень та корчем.

...страшної «Dhu Dwimmormor» — книжка з подібною назвою згадується в оповіданні А. Сапковського «Тандарадай!».

...що воно — омен — слово *omen* у латині належить до знамень та пророцтв, віщувань; у латинських текстах воно використовується у значенні «доброго провіщення», «доленосного слова», у ширшому значенні — «висловлювання істини»; наприклад, як «омен» можна сприйняти добру промову, зроблену у відповідний момент. Оменом могло бути й слово невідповідне (у такому разі воно ставало негативним провіщенням); щоб завадити цій ситуації, під час жертвоприношень (мета яких — у тому числі й отримати знамення про майбутнє) грала музика, аби дурні знамення залишалися непочутими.

Літературно-художнє видання

САПКОВСЬКИЙ Анджей

Відьмак. Кров Ельфів

Роман

Керівник проекту *З. О. Бакуменко*

Завідувач редакції *Г. В. Сологуб*

Відповідальний за випуск *О. В. Стратілат*

Редактор *О. І. Стужук*

Художній редактор *Т. О. Волошина*

Технічний редактор *І. О. Гнідая*

Коректор *Г. В. Іванова*

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

Св. № ДК65 від 26.05.2000

61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а

E-mail: cop@bookclub.ua

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88
 - на сайті Клубу: www.bookclub.ua
 - у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом
- Надсилається безоплатний каталог**

**Запрошуємо авторів, перекладачів,
художників, редакторів до співпраці**
e-mail: publish@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Сапковський А.

С19 Відьмак. Кров Ельфів : роман / Анджей Сапковський ; перекл.
з пол. С. Легези ; комент. С. Легези й О. Стужук. — Харків :
Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. — 320 с.

ISBN 978-617-12-1370-8 (PDF)

ISBN 978-617-12-1037-0 (укр.)

ISBN 978-83-7578-065-9 (пол.)

Маленька Цірі — Дитя-Несподіванка — стала більшою несподіванкою, ніж видавалося спочатку. Жахливі сни про загибель Цінтри руйнують її душу, а чаклунський дар, що народжується, може зруйнувати тіло. Дати йому раду під силу лише могутній чарівниці Йеннефер. Тож Геральту не вдається довго переховувати Цірі у Відьмачому Оселищі. Попереду небезпечна подорож, бо для багатьох маленька княжна Цінтри — останній аргумент: для Ради Чародіїв, для чотирьох королів, для зловісних посланців Нільфгарду... І тільки Геральт обєрігає сіроволосу дівчинку заради неї самої...

УДК 821.162.1
ББК 84.4ПОЛ